Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2020–2021

0 IX — **Jaarverslag en slotwet Ministerie van Financien en Nationale Schuld 2020**

Nr. 1 — **JAARVERSLAG VAN HET MINISTERIE VAN MINISTERIE VAN FINANCIËN EN NATIONALE SCHULD IX**
Ontvangen 19 mei 2021

1893669 02369

INHOUDSOPGAVE

Gerealiseerde uitgaven en ontvangsten		4
A.	Algemeen	6
1.	Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening	6
2	Leeswijzer	10
B.	Beleidsverslag	13
3.	Beleidsprioriteiten	13
3.1	Verantwoording beleidsprioriteiten	13
3.2	Samenvatting Nationale Schuld	28
3.3	Realisatie beleidsdoorlichtingen	30
3.4	Overzicht risicoregelingen	31
	Bijlage: Overzicht Coronasteunmaatregelen	38
4.	Beleidsartikelen	44
	Artikel 1 Belastingen	44
	Artikel 2 Financiële markten	53
	Artikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector	70
	Artikel 4 Internationale financiële betrekkingen	78
	Artikel 5 Exportrisicoverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	80
	Artikel 6 Ontwikkelingsfonds	93
	Artikel 9 Douane	97
	Artikel 11 Financiering staatsschuld	104
	Artikel 12 Kasbeheer	113
5	Niet-beleidsartikelen	118
	Artikel 8 Apparaat kerndepartement	118
	Artikel 10 Nog onverdeeld	120
6.	Bedrijfsvoeringsparagraaf	122
6.1	Uitzonderingsrapportage	124
6.2	Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen	137
6.3	Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering	141
C.	Jaarrekening	143
7.	Departementale verantwoordingsstaat IXA en IXB	143
8.1	Saldibalans Nationale Schuld IXA	144
8.2	Saldibalans Ministerie van Financiën IXB	150
9.	WNT-verantwoording 2020 Ministerie van Financiën	152

D Bijlagen 164

Bijlage 1: Toezichtmatrices ZBO's en RWT's 164

Bijlage 2: Afgerond evaluatie- en overig onderzoek 166

Bijlage 3: Inhuur Externen 170

Bijlage 4. Focusonderwerp 2020, rekening CW 3.1 - RBV model 3.46 171

Bijlage 5: Lijst van afkortingen 171

1893669 02369

Figuur 1 Gerealiseerde uitgaven IX Financiën verdeeld over beleids- en niet-beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 9.434,5 mln.

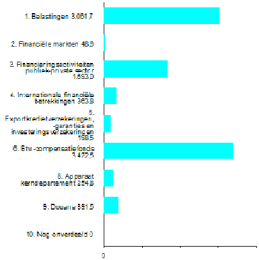

Figuur 2 Gerealiseerde ontvangsten IX Financiën (x € 1 mln.). Totaal € 163.660,3 mln.

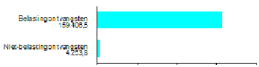

Figuur 3 Gerealiseerde belastingontvangsten IX Financiën verdeeld over beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 159.406,5 mln.

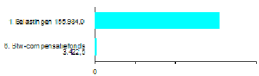

Figuur 4 Gerealiseerde niet-belastingontvangsten IX Financiën verdeeld over beleids- en niet-beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 4.253,8 mln.

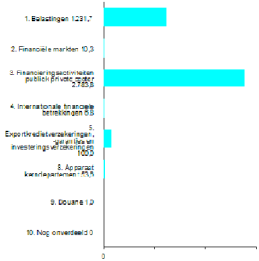

Figuur 5 Gerealiseerde uitgaven IX Nationale Schuld verdeeld over beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 42.022,2 mln.

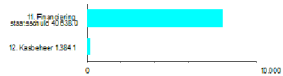

Figuur 6 Gerealiseerde ontvangsten IX Nationale Schuld verdeeld over beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 33.212,7 mln.

A. ALGEMEEN

1. Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening

AAN de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Hierbij bied ik, mede namens de staatssecretarissen van Financiën, het departementale jaarverslag van het Ministerie van Financiën (X) over het jaar 2020 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 3.33 en 3.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Financiën dechargeteverlenen over het in het jaar 2020 gevoerde financiële beheer.

Voor de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening stelt de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 7.14 van de Comptabiliteitswet 2016 een rapport op. Dit rapport wordt op grond van artikel 7.15 van de Comptabiliteitswet 2016 door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Algemene Rekenkamer over:

a. het gevoerde begrotingsbeheer, financieel beheer, materiële bedrijfsvoering en de daartoe bijgehouden administratie van het Rijk;
b. de centrale administratie van de schatkist van het Rijk van het Ministerie van Financiën;
c. de financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen;
d. de toetsbaarheid van de niet-financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen;
e. de financiële verantwoordingsinformatie in het Financieel jaarverslag van het Rijk.

Bij het besluit tot dechargeverlening worden verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken betrokken:

a. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2020;
b. het voorstel van de Ministerie dat met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
c. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het onderzoek van de verbeteradministratie van de schatkist van het Rijk en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
d. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer over de in het Financieel jaarverslag van het Rijk, over 2020 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten over 2020, als mede over de saldo balans over 2020 (de verklaring van goedkeuring bedoeld in artikel 7.14, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2016).

1893669 02369

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken stukken is aangeboden en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Financiën,

W. B. Hoekstra

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 2.40, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

1893669 02369

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hierbij gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhoorig jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

1893669 02369

2. Leeswijzer

Algemeen

Voor u ligt het jaarverslag 2020 van het ministerie van Financiën, Vrijgeven schatkistbankiers (Financiën en Nationale Schuld) van de Rijksbegroting. In het jaarverslag worden de gerealiseerde beleidsdoelen, gebruikte instrumenten en ingezette middelen verantwoord ten opzichte van de begroting. Waar relevant wordt verwezen naar Kamerstukken of andere beschikbare verantwoordingsinformatie. De Rijksbegrotingsvoorschriften (RBV) en de Comptabiliteitswet (CW) vormen het regelgevend kader voor het jaarverslag.

Het algemeen financieel-economische beleid en het begrotingsbeleid worden primair verantwoord in het Financiële jaarverslag van het Rijk (FJR). Daarin worden ook de belastingontvangsten toegelicht.

Vanwege tussentijdse afrondingen op duizenden, miljoenen of miljarden euro's kan het voorkomen dat de som der delen afwijkt van het totaal in de tabellen.

Opbouw van het jaarverslag

Het jaarverslag bestaat, conform RBV, uit de volgende onderdelen:
A. Algemeen;
B. Beleidsverslag;
C. Jaarrekening;
D. Bijlagen.

A. Algemeen
Dit gedeelte is opgebouwd uit de aanbieding van het jaarverslag met een verzoek tot decharge verlening en deze eeswijzer (hoofdstukken 1 en 2).

B. Beleidsverslag
Beleidsprioriteiten
In het beleidsverslag wordt allereerst ingegaan op de beleidsprioriteiten (hoofdstuk 3), welke resultaten zijn bereikt in 2020? Hierin wordt teruggekeken op de beleidsagenda uit de begroting 2020, waarin de belangrijkste beleidsdoelen voor 2020 staan. In juni 2011 is de motie Schouw ingediend en aangenomen. Deze motie zorgt voor dat de landenspecifieke aanbevelingen van de Raad op grond van de nationale hervormingsprogramma's een algemeenstatus krijgen in de supplementaire begrotingen. In de beleidsprioriteiten wordt teruggekomen op de landenspecifieke aanbevelingen zoals verwoord in de begroting. Bij de beleidsprioriteiten is een bijlage met daarin een overzicht van de coronamaatregelen gevoegd. Ook is een samenvatting van de Nationale Schuld opgenomen. Hoofdstuk 3 wordt afgesloten met een overzicht van de gerealiseerde beleidsdoorlichtingen en een overzicht risicoregelingen.

Beleidsartikelen
Dan wordt uit de beleidsartikelen (hoofdstuk 4) en niet-beleidsartikelen (hoofdstuk 5) per artikel de hoofdlijnen gerapporteerd over de bereikte resultaten in 2020. Waar relevant en beschikbaar worden de realisaties van indicatoren of kengetallen weergegeven om te laten zien in welke mate de doelstellingen op een beleidsterrein zijn behaald. De beleidsartikelen in het jaarverslag hebben volgens de RBV standaard de volgende indeling:
A. Algemene doelstelling

B. Rol en verantwoordelijkheid;
C. Beleidsconclusies;
D. Tabel Budgettaire gevolgen van beleid;
E. Toelichting op de instrumenten.

Ter nadere onderbouwing van de Beleidsconclusies in onderdeel C, is voor artikel 1 Belasting en en artikel 50 ouwe een nadere toelichting opgenomen in een aanvullend onderdeel F.

Niet-beleidsartikelen
In hoofdstuk 5 komen de niet-beleidsartikelen aan bod:
- artikel 8 A parastatal en departement;
- artikel 10 Nog onverdeeld.

Tabel budgettaire gevolgen van beleid
Zowel de beleidsartikelen als de niet-beleidsartikelen bevatten een tabel 'Budgettaire gevolgen van beleid' met een toelichting op de verschillen tussen de begroot en gerealiseerde bedragen. Niet alle verschillen in verplichtingen, uitgaven en ontvangsten worden toegelicht. Voor het opnemen van een toelichting zijn op het niveau van financieelinstrumenten onderstaande normen gehanteerd, conform de RBV.

Tabel 1 Ondergrenzen toelichting en (bedragen x € 1 mln.)

Omvang verplichtingen/uitgaven/ontvangsten (begrotingsartikel/standartiewe begroting)	Ondergrens beleidsmatige mutaties	Ondergrens technische mutaties
< 50	1	3
≥ 50 en < 200	2	4
≥ 200 en < 1.000	5	10
≥ 1000	10	20

Bedrijfsvoeringsparagraaf
Hoofdstuk 6 is de bedrijfsvoeringsparagraaf met relevante aandachtspunten in de bedrijfsvoering van het Ministerie van Financiën. De bedrijfsvoeringsparagraaf heeft het karakter van een uitzonderingsrapportage. Er wordt onder andere ingegaan op de door de Algemene Rekenkamer (AR) geconstateerde onvolkomenheden bij het vorige jaarverslag (2019) en de maatregelen die zijn getroffen om deze onvolkomenheden in het verantwoordingsjaar (2020) en de jaren daarna weg te werken. Ook wordt er gerapporteerd over doeltreffendheid van de verantwoorde bedragen, rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen en belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering.

C. Jaarrekening
De hoofdstukken 7 tot en met 9 vormen de jaarrekening. Hoofdstuk 7 geeft de rekenverantwoording weer. Hoofdstuk 8 de vaststellaten met toelichtingen en hoofdstuk 9 de verantwoording betreffende de Wet Normering Topinkomens (WNT).

D. Bijlagen
Tot slot zijn vijf bijlagen opgenomen:
- Bijlage 1 een overzicht van Rechtspersonen met een Wettelijke Taak (RWT's) en Zelfstandige Bestuursorganen (ZBO's) waarvoor het ministerie van Financiën beleidsmatig verantwoordelijk is;
- Bijlage 2: een overzicht van afgerond evaluatie- en overig onderzoek;
- Bijlage 3: een overzicht van inhuur externen
- Bijlage 4: het focusonderwerp 2020, naleving CW3.[1]

- Bijlage 5 een lijst van afkortingen

Grondslagen voor de vastlegging en de waardering

De verslaggevingsregels en waarderingsgrondslagen die van toepassing zijn op de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten zijn ontleend aan de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling Rijksbegrotingsvoorschriften 2020 en de Regeling algemeen deel.

Voor de jaarverantwoordelijke uitgaven is in de begroting 2020 het verplichtingen-kasstelsel toegepast en voor de baten-lasten agendaschappen het baten-lastenstelsel.

Het verslag van de Nationale Schuld heeft twee specifieke eigenschappen. De cyclische eigenschap is dat de rente uitgaven en rentetoevoegsten op transactiebasis worden verantwoord, in plaats van op kasbasis in de hoofdstuk 9 en andere onderdelen van de Rijksbegroting. Dit is vastgelegd in de CW 2016, artikel 2, negentiende lid. Met de registratie van rente op transactiebasis voor de Nationale Schuld wordt aangesloten bij de Europese voorschriften van het Europees Stelsel van Rekeningen (ESR) 2010. De tweede eigenschap is dat voor beide artikelen het verplichtingen-kasstelsel wordt gevolgd en daarbij wordt ervan uitgegaan dat de aangegane financiële verplichtingen gelijk zijn aan de uitgaven (tas = verplichtingen).

Geneiparagraaf

Het ministerie van Financiën werkt doorlopend aan stapsgewijze verbeteringen in de informatieverstrekking aan de Kamer en de burger. Dit is een samenspel van eigen ambities en indicaties, en wensen vanuit de Kamer. Ten opzichte van het jaarverslag Financiën en Nationale Schuld 2019 zijn een aantal verbeteringen doorgevoerd:

- In artikel 9 Douane is de indicator uitvoering aanpak en niet-fiscale lijkers nieuw opgenomen.
- Verder is in 2020 gewerkt aan het ontwikkelen van een herijkte set indicatoren en kengetallen die beter aansluit bij de strategische doelstellingen van de Belastingdienst. Deze set is opgenomen in de ontwerpbegroting 2021.
- Ook zijn in 2020 de indirecte uitgaven voor de Douane inzichtelijk gemaakt. Deze uitgaven zijn opgenomen in de ontwerpbegroting 2021.
- Daarnaast is in 2020 een eigenstandig begrotingsartikel voor Toeslagen ingerichtt: artikel 13 Toeslagen. In dit artikel wordt in eerste instantie getoust op de directe uitgaven. Deze uitgaven zijn opgenomen in de begroting 2020.
- In het beleidsverslag is een bijlage overzicht coronamaatregelen opgenomen.
- De bijlage focusonderwerp, naleving CW3.1 is nieuw opgenomen.

2. BELEIDSVERSLAG

3. Beleidsprioriteiten

3.1 Verantwoording beleidsprioriteiten

Inleiding

Het jaar 2020 was in meerdere opzichten een bewogen jaar voor het ministerie van Financiën. Ons landbeweid in het voorjaar van 2020 overvallen door corona. Een pandemie die vinds fdor vuil 2020 diepgaande maatschappelijke en economische gevolgen heeft gehad. Corona is een aanslag op ons, onze samenleving en onze economie. Zo zijn er het afgelopen jaar diverse steun- en herstelpakketten gecreeerd met as doel hetzo veel mogelijk behouden van de werkgelegenheid en het bespelen van de kansen voor werkenden en bedrijfsleven, en daarmee voor de samenleving en de economie. Een overzicht van de maatregelen die het ministerie van Financiën heeft genomen is opgenomen in de bijlage bij dit beleidsverslag. In thema 1 (Nederland financieel gezond) wordt hier nader op ingegaan.

Daarnaast stond de problematiek bij de kinderopvangtoeslag vol in de schijnwerpers. De Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag heeft op 17 december 2020 haar eindverslag aangeboden aan de Kamervoorzitter. Het uitstel van de publicatie van Toeslagen is op 11 januari 2020 de Kamer geïnformeerd over het besluit de onderdelen Douane en Toeslagen te onzichten vanuit de Belastingdienst om deze als bestuurlijk zelfstandige onderdelen te positioneren binnen het ministerie van Financiën. In thema 2 (Belastingdienst goede uitvoering en toezicht) wordt hier nader op ingegaan.

In dit beleidsverslag kijken we terug op de beleidsprioriteiten uit de beleidsagenda van de begroting 2020 die onderverdeeld zijn in vier thema's. Deze vier thema's weerspiegelen het gehele werkterrein van het ministerie van Financiën, zowel binnen de landgrenzen als in Europese en internationale context.

Thema 1. Nederland financieel gezond

Gezonde overheidsfinanciën en duurzame groei

DGRB: volgt 1 februari

Versterken van (toekomstige) brede welvaart

DGRB/AFEP:

Een stabiele, integrale en innovatieve financiële sector

Sinds de financiële crisis in 2008 zijn er veel nationale, Europese en internationale maatregelen genomen om de financiële sector weerbaarder te maken. De coronacrisis heeft ons te meer laten zien hoe belangrijk het is dat banken en een weerbaare, voldoende buffers hebben en dat huishoudens weerkerbtig zijn. De financiële sector speelde in 2020 gedurende de coronacrisis een waardevolle maatschappelijke rol bij het ondersteunen van de reële economie. Deze coronacrisis wordt de gehele economie en daarmee ook

de bankensector onder druk te staan. Het feit dat de financiële sector dit keer een faciliterende rol kon spelen, bijvoorbeeld door betalingsuitstel te verlenen aan bepaalde klanten, liet het belang van de hervormingen in de afgelopen jaren zien.

Het beleid ten aanzien van de financiële sector staat grotendeels beschreven in de Agenda financiële sector die eind 2018 is gepresenteerd[1]. De Agenda richt zich op drie domeinen: stabiliteit, integriteit en innovatie. In 2020 heeft het ministerie uitvoering gegeven aan de aangekondigde maatregelen uit de Agenda (zie onderdeel 2.1 Beleidsprioriteiten).

PM accountancy

Stabiliteit

Om de stabiliteit van het financiële systeem verder te verbeteren zijn er in 2020 stappen gezet om financiële instellingen en huishoudens weerbaarder te maken. Met het oog op de risico's van de hoge Nederlandse hypotheekschulden voor huishoudens en de economie, is in de Agenda financiële sector toegezegd de hypotheekschulden (Loan-to-value en Loan-to-income) periodiek te monitoren. Op 11 juni 2020 is de eerste hypotheekschuldmonitor met de Kamer gedeeld[2]. Uit de monitor blijkt dat restschuldrisico's sterk zijn afgenomen in de periode 2013-2019 en dat een groter deel van de totale hypotheekschuld bestaat uit leningen waarop volledig wordt afgelost. Aan de andere kant is de constatering dat huishoudens steeds meer lenen ten opzichte van hun inkomen. Via het platform Wijzer in Geldzaken is er – samen met de sector en maatschappelijke organisaties - verder gewerkt aan het vergroten van de financiële fitheid van Nederlanders. Zo heeft Wijzer in geldzaken in 2020 een literatuuronderzoek laten uitvoeren naar groepen in een financieel kwetsbare positie (Wijzer in geldzaken en Nibud, 2020). In aanvulling hierop zijn twee peilingen over de financiële consequenties van de coronacrisis met aandacht voor kwetsbare groepen uitgevoerd in mei en december 2020. Financiële kwetsbaarheid was ook het thema van de online platformbijeenkomst van Wijzer in geldzaken op 26 mei 2020.[3] Mede op basis van deze inzichten zijn tien bouwstenen opgesteld als kader voor de gezamenlijke aanpak financieel kwetsbare groepen van platform Wijzer in geldzaken. De tien bouwstenen vormen een checklist van punten waar het platform en andere partijen aan kunnen denken om financieel kwetsbaren te helpen. Ze zijn voor het eerst toegepast tijdens de tiende editie van de Pensioen 3daagse Pensioen3daagse. Verder heeft Nederland de voortrekkersrol gepakt in het onderzoek en debat over de voordelen en risico's van digitaal centralebankgeld en zich hardgemaakt voor verdere ontwikkeling hiervan in Europees verband. In 2020 zijn mede vanwege de coronacrisis de onderhandeling over de implementatie van Bazel III in Europese regelgeving en de herziening van de Solvency-II-richtlijn vertraagd. Wel is er een akkoord bereikt over een aantal 'quick fix' wijzigingen van de Europese bankenregels (CRR). Het doel van deze aanpassingen is om kredietverlening aan burgers en bedrijven tijdens de coronapandemie in stand te houden.[4] Ook is er een akkoord bereikt over het Kapitaalmarkten herstelpakket (Capital Markets Recovery Package, CMRP). Dit pakket bevat gerichte wijzigingen van de richtlijn markten voor financiële instrumenten

[1] Kamerstukken II 2018-2019, 32 013, nr. 200
[2] Kamerstukken 2019/20, 32545, nr. 119.
[3] In die bijeenkomst zijn vanuit verschillende invalshoeken inzichten over financiële kwetsbaarheid gedeeld met 800 professionals uit het financieel en maatschappelijk werkveld
[4] Kamerstukken II 2019-2020, 21501-07 nr. BY

1893669 02369

(MiFID II), de prospectusverordening en het Fit-en-eigentijds-kader. Deze aanpassingen dragen bij aan het economisch herstel na de coronacrisis door de mogelijkheden om in bedrijven te investeren te verbeteren. Pitt Büdstop SP.

Integriteit

In 2020 is opnieuw ingezet op het tegengaan van witwassen en terrorismefinansiering. Er is verder uitvoering gegeven aan de meerjarenplan van aanpak witwassen. De Eerste en Tweede Kamer rijnlin januari, juli en december 2020 door middel van een voortgangsbriefgeinformeerd over de laatste stand van zaken per meetingel. Zo is in 2020 de volgende wetgeving in werking getreden:

- De wet die stelt dat het voorkomen van misbruik van juridische entiteiten door middel van een openbaar register voor uiteindelijk belanghebbenden (het register is inmiddels ook live gegaan, zie toelichting hieronder);
- De wet ter implementatie van de wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn;
- De wet voor wijzigingsportaal bankgegevens, die ziet op een praktisch betere toegang voor opsporingsdiensten tot bankgegevens.

Daarnaast is in 2020 het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen naar de Raad van Ministers gestuurd ter advisering. Met dit wetsvoorstel wordt, onder andere, banken de mogelijkheid gegeven om samen te werken bij het monitoren van transacties, wordt een verbod geïntroduceerd voor cashbetalingen vanaf € 3.000 bij bereoepsmatig of bedrijfsmatig handelaren en worden er strengere regels geïntroduceerd voor trustdienstverlening. Ten slotte zijn de Nationale Risico Assessments witwassen en terrorismefinanciering gepubliceerd en, voorzien van beleidsreactie, gedeeld met de Tweede Kamer.

Ook is het digitale UBO-register, een voorziening ter ondersteuning van uiteindelijk belanghebbenden (Ultimate Beneficial Owners, UBO's) van juridische entiteiten op 27 september 2020 van start gegaan. De verplichting tot het bouwen van dit register kom voort uit artikel 30 van de vierde anti-witwasrichtlijn. Het register wordt momenteel gevuld, waarvoor een periode van 18 maanden is uitgetrokken. Daarnaast wordt het register in deze periode de noodzakelijke aanpassingen en functionaliteiten bijgebouwd. Ook is in 2020 begonnen met de realisatie van een apart UBO-register voor trusts en soortgelijke constructies (het zogenaamde UBO-register artikel 31), waarvan de verplichting tot het bouwen ervan uit artikel 31 van de vierde anti witwasrichtlijn komt.

In 2020 is ook verder gewerkt aan het versterken van de maatschappelijke functie van de sector. Zo is het Wetsvoorstel nadere beleningsmaatregelen financiële ondernemingen (v.a. 2 juli 2020 in gebruik bij de Tweede Kamer). Hierin wordt een verplichting geïntroduceerd voor financiële ondernemingen om rekenschap te geven van en verantwoording af te leggen over de verhouding van de beleningen tot de maatschappelijke functie van de onderneming.

Innovatie

Ook zijn er stappen gezet om de financiële sector innovatiever te maken. Om toenemende tot een effectief beleid ten aanzien van FinTech is een onderzoek naar FinTech in Nederland uitgevoerd, waarbij is onderzocht tegen welke potentiële beleiemmeringen FinTech-bedrijven aanlopen. In 2020

is dit ondernomen samen met het Fintech actieplan naar de Tweede Kamer gestuurd[1]. In dit actieplan staan doelgerichte maatregelen om onnodige barrières voor financiële innovatie weg te nemen. Daarnaast heeft de ACM op verzoek van de minister een onderzoek uitgevoerd naar de ontwikkelingen op de Nederlandse betaalmarkt in relatie tot Big Techs[2]. Ook heeft DNB in 2020 een onderzoek gepubliceerd naar de mogelijkheden van alias-gebruik (het koppelen van een alias aan een bankrekeningnummer) om overstappen in Nederland te vereenvoudigen.

Rekening houden met risicos

De financiële sector speelt een belangrijke rol in het borgen en bevorderen van een financieel gezond Nederland. In 2020 heeft het ministerie u toegezegd om een concreet overzicht van de financiële risicos van de Agenda. Er is hiermee een belangrijke volgende stap gezet naar een financiële sector die stabiel, integer en innovatief is.

Nieuw financieringskader staatsschuld

In 2020 is conform het nieuwe beleidskader gehandeld en is (ruim schoots) voldaan aan de gestelde doelstellingen en indicatoren. Tevens is een deel van de tenderes vaker vroegtijdig beëindigd om de gemiddelde looptijd en het RRB nog te kunnen in lijn met de doelstellingen. Mijn mail aan u aan de zevenjaar wordt het beleidskader voor de financiering van de staatsschuld herzien en wordt de afwegingtussen een voor de Staat acceptabele risico en de kosten van de financiering gemaakt. In 2019 heeft een beeldende evaluatie plaatsgevonden en is het nieuwe beleidskader voor de jaren 2020-2025 vastgesteld[3]. De belangrijkste elementen hierin zijn een verlenging van de looptijd van de schuldportefeuille en het verminderen van de afhankelijkheid van rentesw aps.

De gemiddelde looptijd van de schuldportefeuille wordt verlengd van 8,4 jaar eind 2019 richting 9,0 jaar eind 2025 binnen een bandbreedte van 8,0 jaar tot 8,0 jaar. Door de looptijd van de schuld te verlengen kunnen relatief lage rentekosten voor langere tijd worden vastgelegd.

Voor het beheersen van de renterisico's worden twee risicomaatstaven gehanteerd: één voor de middellange termijn, de gemiddelde looptijd, en één voor de korte termijn, het renterisicobedrag (RRB). Het RRB is het bedrag waarvoor de rente binnen 12 maanden opnieuw moet worden vastgesteld. Het RRB is gemaximeerd op 30%.

Thema 2. Belastingdienst: goede uitvoering en toezicht

De Belastingdienst heeft een roerig jaar achter de rug. De minister van Financiën heeft op 11 januari 2020 een brief aan de Tweede Kamer gestuurd waarin interventies worden aangekondigd op vier gebieden: (1) het versterken van de ambtelijke aansturing van Belastingdienst, Toeslagen en Douane, (2) het zorgen voor verbeteringen in de management informatie en ICT, (3) het verbeteren van de dienstverlening naar burgers en bedrijven, (4) het bewerkstelligen van een cultuur binnen de Belastingdienst met oog voor

[1] Kamerstukken II, 2019-2020, 32013, nr. 242
[2] Kamerstukken II, 2019-2021, 31 538, nr. 87
[3] Kamerstukken II 31 538, nr. 81

de menselijke maat en een veilige werkomgeving. Douanes en Toeslagen worden onvoldoende van de Belastingdienst om op termijn als zelfstandige dienst dan een staatssekretaris binnen het ministerie van Financiën. Er zijn drie nieuwe directeuren-generaal aangesteld voor Toeslagen, de Douane, en de Belastingdienst.

Vanaf maart 2020 werd duidelijk dat het coronavirus grote impact zou hebben op het functioneren van de Belastingdienst. Het fiscale pakket dat gebruikt wordt voor de uitbetaling van de coronaregelingen heeft een forse rol van de Belastingdienst gevraagd. De Belastingdienst heeft sinds de start van de coronacrisis daadkrachtig opgetreden met een aantal fiscale maatregelen om ondernemers en andere belastingplichtigen bij te staan in deze financieel moeilijke tijden. De belangrijkste maatregel is het ruimhartig beleid voor uitstel van belastingbetaling voor ondernemers.

De Belastingdienst ervaart al langer de noodzaak zich om te vormen tot een algoritmisch en moderne Belastingdienst en daarmee de aansluiting te vinden op de vele digitale uitdagingen en ontwikkelingen waarmee de maatschappij en dus ook de Belastingdienst wordt geconfronteerd. De brief van 14 september 2020 van de beide staatssecretarissen aan de Kamer met als titel "Op weg naar de beste Belastingdienst voor Nederland" geldigt daar opnieuw van. Het veranderingtraject heeft in combinatie metorganisatorische aanpassingen zoals de aanpassing van de topstructuur – de afgelopen jaren aan grond herwogen gedaan op het aanpassingsvermogen van medewerkers en managers. De organisatorische aanpassingen zijn nog niet volledig afgerond. Ondanks het feit dat relevante stappen zijn gezet met de activiteiten van Vernieuwen (met zijn pijlers Personeel, ICT, Sturing en beheersing en Cultuur), is de Belastingdienst nog niet robuust genoeg om snel essentiële verbeteringen door te voeren.

De Belastingdienst voert essentiele publieke taken uit, waarbij het aanzien van grote impact van fouten op belastingplichtigen niet te ontkennen is. Dit is de reden gewest voor het aan uit van de beide staatssekretarissen van Financiën een inspectie op de domeinen belastingen, toeslagen en douane te richten. De inspectie dient te opereren vanuit het perspectief van burgers en bedrijven. Deze cliëntbehoudt kan problemen in de kwaliteit van de dienstverlening signaleren, onderzoeken en agenderen en de aandacht voor de rechtsstatelijkheid van de dienstverlening versterken.

Dienstverlening moet fundamentele transformatie ondergaan

Het bureau EY heeft in 2020 opdracht gekregen onderzoek te doen naar een fundamentele transformatie van de dienstverlening bij de Belastingdienst. Op 14 september 2020 heeft de Tweede Kamer het eerste deelrapport, de probleemanalyse, uitgebracht als bijlage bij de brief "Op weg naar de beste Belastingdienst voor Nederland". Uit de probleemanalyse bleek dat voor Douane beperkt knelpunten worden geïdentificeerd, waarbij geldt dat voor bijna al deze knelpunten al oplossingen zijn voorzien. Op 26 november 2020 heeft die beide staatssecretarissen het tweede rapport "Handelingsperspectieven voor de fundamentele transformatie" naar de Kamer gestuurd. Deze handelingsperspectieven hebben betrekking op zowel Belastingdienst als Toeslagen voor de komende drie tot vijf jaar. In het eerste kwartaal van 2021 zal de Kamer worden geïnformeerd over de aanpak van de fundamentele transformatie van dienstverlening.

In 2020 zijn de eerste stappen om de dienstverlening te verbeteren in gang gezet. De Kamer is hierover geïnformeerd in de hiervoor genoemde brief van 14 september 2020. Om het contact met burgers en bedrijven te verbeteren, wordt ingezet op uitbreiding van de mogelijkheden van persoonlijk contact (zoals bezoeken, bellen, digitaal contact of contact via een intermediair). Verder is gekozen tot in de zogeheten Stilteteams, bijvoorbeeld door hen meer ruimte te geven voor maatwerk om problemen op te lossen. Ondertussen wordt hoe de bereikbaarheid van de Belastingdienst verbeterd, zodat iedereen binnen redelijke afstand terecht kan bij een balie. Daarnaast wordt onderzocht of digitale hulp naar de burger toekomt kunnen, bijvoorbeeld via locatiebezoeken aan GGZ's en verzorgingshuizen. Het bestaande kennisnetwerk voor maatschappelijk dienstverleners wordt uitgebreid met een forumfunctionaliteit. Bij de Voorlopige oangifte is de toelichting op de voorlopige aanslag verbeterd, zodat voor de burger duidelijker wordt wat te doen als hij het er niet mee eens is.

In het voorjaar 2020 heeft het kabinet aanvullende middelen vrijgemaakt om structurele verbeteringen te realiseren bij de dienstverlening. Deze middelen worden ingezet om de bereikbaarheid te verbeteren door de wachttijden te verminderen en meer mensen in één contact met de Belastingtelefoon te kunnen helpen. De verbeteringen die zijn gerealiseerd bij de Belastingtelefoon zijn zichtbaar in een betere klantevredenheid. Op kleine schaal is gestart met de mogelijkheid een terugbeleverzoek aan te maken als de wachttijden bij de Belastingtelefoon oplopen. Burgers en bedrijven worden dan op rustiger momenten teruggebeld. Vanaf 1 maart 2020 is gestart met een pilot op Instagram; deze is eind 2020 succesvol afgerond. Met dit kanaal lukt de belastingdienst een man/vrouw te hebben gevonden om jongeren beter te kunnen bereiken. Daarnaast is een pilot met videobellen en met live chat in voorbereiding. Beide pilots worden volgend jaar uitgevoerd.

Toeslagen is in 2020 mw. het Programma Vernieuwing Dienstverlening gestart. Dit is toegelicht in de derde Voortgangsrapportage Kindercopvangtoeslag die de Kamer op 29 september 2020 ontving. Toeslagen heeft eerst en vooral gewerkt aan het opstartende brengen van de organisatie. Daarnaast zijn de eerste verbeteringen ontwikkeld: pilots met persoonlijke begeleiding, de lancering van de kindercopvangtoeslag-app en een digitale uploadfunctie voor inkomensdocumenten voor burgers. Toeslagen verwerkt het programma Vernieuwing Dienstverlening en werkt in 2021 verder aan het ouders proactief aftrekken met blieven, abbonentien of andere kanden als grondslagen van hun kindercopvangtoeslag ijken of te wijzigen van actuele gegevens.

Toeslagen in het teken van de kindercopvangtoeslagaffaire

Ondertussen heeft heel veel jaar 2020 in het geweetkleen. De problematiek rond de kindercopvangtoeslag. Toeslagen is tonc voor de opgave te herstellen wat fout is gegaan en te leren van deze fouten. Er is door de Belastingdienst een lijfel jke consorganisatie opgericht om de herstelbeweegbare vorm te geven, de Uitvoerings organisatie Herstel Toeslagen (UHT). UHT is een organisatie met circa 560 fte. Het doel was om op 1 juni 2020 de gehele herstelorganisatie gereedmaakt te hebben. Dat heeft niet gelukt. Bij brief van 18 augustus 2020 heeft de staatssecretaris de Kamer gemeld dat de herstelorganisatie nog enkelvoudig dersbuurt was ingericht om de gewenste mate van snelheid, zorgvuldigheid en dienstverlening te kunnen bieden, met als gevolg dat het aantal ouders dat in 2020 kon worden uitbetaald lager was dan de eerdere inschatting van 5.500.

UHT heeft prioriteit gegeven aan het bieden van directe hulp aan ouders in acute problemen/crisis, naast het goed inlichten van de organisatie. Vanaf begin november 2020 is UHT gestart met de integrale beoordelingen van ouders. Eind 2020 hebben zich daar ruim 8.000 ouders voor aangemeld. De personele capaciteit van zaakbehandelaars, beoordelaars en ketenschakelpunten heeft zich parallel ontwikkeld. Er zijn nog ouders in acute en schrijnende situaties. Verder is aan het eind van 2020 aan ouders die al lang moesten wachten een compensatiebedrag van 750 euro toegekend. Op 22 december 2020 heeft het kabinet besloten alle gezinnen van ouders met een kind van voorrangsbeleid op de afhandeling van hun dossier een bedrag van € 50.000 uit te keren. Dit bedrag wordt niet verrekend met lopende toeslagen en hoeft niet terug te worden betaald. Ouders die al eerder een bedrag hebben ontvangen, worden aangevuld tot € 50.000. De uitvoering wordt zo snel mogelijk opgepakt, beginnend met eerste betaling in januari 2021 zodat ouders uiterlijk maart aanhoudende nullen hebben gekregen. De Tweede Kamer is in 2020 over de problematiek van de kinderopvangtoeslag periodiek geïnformeerd door middel van specifieke voortgangsrapportages kinderopvangtoeslag.

Toezicht onder druk

In 2020 zijn zowel externe als interne factoren van invloed geweest op de opzet en uitvoering van de uitvoerings- en toezichtstrategie. Dit is sterker in de eerste plaats de niet voorziene coronafactor. Daarnaast speelde de kwestie over het oneigenlijk gebruik van de Fraude Signalering Voorziening (FSV) en andere applicaties in het risicoselectieproces. Sinds de uitbraak van corona heeft de Belastingdienst sommige toezichtactiviteiten opgeschort. Gedurende de lockdown waren fysieke controles en boekenonderzoeken niet mogelijk. Bij brief van 10 juli 2020 hebben de staatssecretaris van Financiën de Tweede Kamer geïnformeerd over het externe onderzoek naar de Fraude Signalering Voorziening (FSV). Er staat niet te worden twijfeld aan het welbeleefd verzoeken, waarbinnen de AVG, uitnodigende wetsvoorstellen rond risicoselectieprocessen en behandeling van fraudesignalen zijn onvoldoende. Een aantal risicomodellen zijn, al dan niet tijdelijk, uitgezet. Bij brief van 13 oktober 2020 heeft de Tweede Kamer het plan van aanpak Herstellen, Verbeteren en Borgen (HVB) ontvangen gericht op het eigenmaken van deze onrechtmatigheden en het verbeteren en waarborgen van de gegevensverwerkingen en dataanalyses door de Belastingdienst.

Op meerdere momenten heeft de Tweede Kamer zorgen geuit over het dalende niveau van toezicht achteraf door de Belastingdienst. Voor aanlegging van de zorgen onderzoek en opdrachtgever DGFZ en de Belastingdienst als opdrachtnemer gezamenlijk wat een acceptabel niveau is van toezicht achteraf. In het eerste kwartaal van 2021 wordt de Kamer over de uitvoering van dit onderzoek geïnformeerd.

Investeringen in bestrijding ondermijning en witwassen

Het kabinet heeft in 2020 financiële middelen ter beschikking gesteld voor het multidisciplinair interventieteam ondermijning (MIT). De Belastingdienst krijgt met de financiële middelen van MIT, FIOD en Douane een actieve rol in het MIT. Het doel van het MIT is, naast het strafrechtelijk aanpakken van criminele kopstukken, het duurzaam verstoren van criminale ondermijnende bedrijfsprocessen. Belangrijk onderdeel hierbij zijn de financiële en digitale facilitators.

De uitkomst van de tracking blieef ook in 2020 in de maatschappelijke en politieke belangstelling staan. Dat betekende voor de FIOD en het Anti Money Laundering Centre (AMLC) voortsuren delnzet op de serviceen als publiek-private samenwerking (PPS), internationale ontwikkelingen en aanpak van ondermijnende criminaliteit.

Beheers vernieuwen (personeel, ICT, sturing en cultuur)

Met Beheers vernieuwen wordt bedoeld voor de bedrijfsvoering de randvoorwaarden te creëren voor een goed functioneren van de Belastingdienst, Toeslagen en Douane. In de eerste en tweede Voortgangsrapportage Jaarplan 2020 Belastingdienst is de Tweede Kamer tussentijds over deze onderwerpen gerapporteerd.

Personeel
De doelstelling voor 2020 was oorspronkelijk een instroom te bewerkstelligen van 1.850 tot 2.150 nieuwe medewerkers. Door de bij Voorjaarsnota 2020 toegekende extra middelen is de formatie van de Belastingdienst opgehoogd naar 31.155 fte in 2020. Daarmee is de totale instroomopgave toegenomen naar rond 5.000 fte. Het absorptievermogen van de Belastingdienst is niet toereikend om alle benodigde medewerkers al in 2020 in te laten stromen. Daarom is ervoor gekozen om de werving te spreiden over 2020 en 2021. Ultimo 2020 zijn 2.750 nieuwe medewerkers ingestroomd. Daarmee heeft de Belastingdienst een onderbezetting van 1.400 tot 1.500 fte. De onderbezetting is grotendeels opgevangen door de inzet van externe inhuur en uitzendkrachten.

ICT
De Belastingdienst heeft in 2020 als doelstelling het achterstallig onderhoud (technische schuld) van het ICT landschap te verkleinen tot maximaal 35%. De stand is eind 2020 uitgekomen op 36%. Daarmee is de Belastingdienst goed op koers om het uiteindelijke doel van maximaal 30% eind 2022 te realiseren. De adviezen van het Bureau ICT-toetsing (BIT) is in 2020 gerealiseerd aan een verbeterde prioritering van de ICT-werkpakketten voor 2021 en 2022. Daarnaast is in 2020 het ICT-verbeterprogramma van afgelegaanmet als doel de ICT-uitvoeringsorganisatie en de sturing op de uitvoering van de ICT-projecten binnen de Belastingdienst zodanig te verbeteren dat deze risicomatiger en effectiever kunnen opereren. In de brief van 14 september 2020 aan de Tweede Kamer[1] Op weg naar de beste Belastingdienst voor Nederland[2] is dit programma nader toegelicht. Het Verbeterprogramma dient eind 2022 te worden afgerond.

Sturing en beheersing
De planning voor 2020 van het programma ter verbetering van management informatie en risicomanagement is grotendeels gehaald. In de eerste helft is een inventarisatie van bruikbaar informatie-initiatieven (kuiltjes) in beeld die beter aansluit bij de strategie van de Belastingdienst. Deze vernieuwde set is opgenomen in de Begroting IX 2021. Verder is een verbeterde versie van het concernrisicobeeld beschikbaar gekomen voor het topmanagement. Daarnaast is voor de keten Bezwaar, beroep en klachten een dashboard beschikbaar gekomen voor de sturing en risicomanagement ingericht. De keten Aifin, Overige middelen, Rekenen- en afrekening, Toeslagen,

[1] De keten Overige middelen omvat een aantal belastingsoorten. Het programma ondersteunt de keten bij de kassaprocesbeheersing en de overheidsfinanciering.
[2] Kamerstukken II 2019/20, 31 066, nrs. 949

Inning en betalingsverkeer worden afgerond in het eerste kwartaal van 2021. De dashboards bevatten kaders bieden sturingsinformatie zoals doorlooptijden van bezwaren en aangiften.

Cultuurprogramma

In 2019 is begonnen met het programma leiderschap en cultuur voor de Belastingdienst. In april is de externe klankbordgroep gestart die als opdracht heeft de organisatie een spiegel voor te houden op het gebied van leiderschap en cultuur en om de Belastingdienst van advies te voorzien. Verder zijn twee personeelsraadsleden actief die ook een jaar zijn angesteld om in de organisatie signalen op te halen over mogelijke onregelmatigheden en advies uit te brengen over de opvolging van deze signalen. Verder heeft Deloitte een onderzoek uitgevoerd naar de cultuur van de Belastingdienst dat op 28 mei 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd. In de brief van 14 september 2020 (Tk-vraag naar de hoofd Belastingdienst voor 'Nederland c' is het cultuurprogramma nader ingevuld.

Fiscaal beleid en uitvoering

2020 werd ook op het gebied van fiscaal beleid in hoge mate bepaald door de coronacrisis. Zo zijn via het Belastingplan 2021 extra maatregelen getroffen om economische groei in de coronacrisis te stimuleren. Uitvoerbaarheid van het belastingtakelsels heeft kompas bij aanpassing van wetgeving. Iedere nieuwe wet is daarom begeleid door een uitvoeringstoets. Om het takenpakket van de Belastingdienst niet onnodig te verzwaren is voor nieuw beleid en nieuwe taken een afwegingskader ingevoerd, dat uitgaat van 'nee, tenzij'. Ook 'uitvoerbaarheid' voor belastingplichtigen is belangrijk. Daarom worden belastingvoorstellen die aan het parlement worden voorgelegd in het vervolg voorzien van de zogenaamde Doenvermogenstoets.

Thema 3. Nederland in Europa en de wereld

Meerjarig Financieel Kader (MFK) EU

Op 27 mei 2020 presenteerde de Commissie in reactie op de coronacrisis een aangepast voorstel voor het inlopende MFK, aangevuld met een nieuw tijdelijk herstelinstrument (Next Generation EU) van 750 miljard euro. Het herstelinstrument bestaat uit een aantal onderdelen. Het grootste programma is de nieuw in te stellen Recovery and Resilience Facility (RRF) met 312,5 miljard euro aan subsidies en 360 miljard euro aan leningen, waarvoor lidstaten onder voorwaarden steun kunnen aanvragen voor hervormings- en investeringsprojecten. Het budgetaire effect voor Nederland van het subsidiedeel van NGEU staat pas naar in de ramming van de Nederlandse begroting in de jaren van Bijlmakers Zaheer in het 2028. Voor het leningenonderdeel van NGEU is een garantiereplicating in de begroting van Financiën opgenomen.

Het bereikte akkoord komt op voor Nederland belangrijke elementen in grote mate overeen met de Nederlandse inzet. Zo komt er een opschaling van het huidige MFK aan steun aan de meest ontwikkelingsgebieden maar ook onderzoek en innovatie en klimaat en komt er een koppeling tussen EU-ontvangsten en het rechtsstatelijk heidsmechanisme. De Nederlandse storingen aan de Europese begroting in de sterfdrage van het Vrijnemen over de periode van het vorige MFK als geheel niet meer lode dan reeds in de Rijksbegroting was voorzien. Hierin was rekening gehouden met

economische groei en inflatie. Voor wat betreft de RRF is Nederland tevreden over de koppeling van hervormingsvoorwaarden aan steun uit het Herstelfonds. Daar is in de finale RRF-verordening niet gebleken. Ook de wijze waarop wordt besloten over de goedkeuring van plannen en de uitkering van middelen, die voorzien in een grote betrokkenheid van de Raad, is in stand gebleven. Er wordt verder geuitt aan de, in eind 2020 gestarte, nationale goedkeuring van het nieuwe Eigenmiddelenbesluit (EMB). De lidstaten hebben zich gecommitteerd aan een zo spoedig mogelijk inwerkingtreden van het nieuwe EMB zodat de middelen voor NGEU gemobiliseerd kunnen worden en bijdragen aan het herstel van de Europese economieën.

Brexit

Sinds 1 februari 2020 maakt het Verenigd Koninkrijk formeel geen deel meer uit van de Europese Unie. Op 24 december is er een handels- en samenwerkingsovereenkomst EU-VK per 1 januari 2021 tot stand gekomen, waarmee een no-deal Brexit is voorkomen. Tevens presenteerde de Europese Commissie een voorstel voor de Brexit Adjustment Reserve (BAR), een speciaal instrument buiten de plafonds van het volgende Meerjarig Financieel Kader (MFK 2021-2027) ter bestrijding van de negatieve economische gevolgen van Brexit in de zwaarst getroffen lidstaten en sectoren te verzachten.

Het handelsakkoord brengt in beginsel niet zich meed ik geen sprake zal zijn van tarieven en quota. Wel is er sprake van verschillende andere handelsbelemmeringen. Voor de afgesloten overgangsperiode veranderde er voor burgers en bedrijven vrijwel niets tot en met 31 december 2020. Het was lang niet zeker of er een handelsakkoord zou komen. In de voorbereiding en de communicatie daarbij rekening gehouden met diverse scenarios. Voor Financiën lag bij de voorbereiding nadrukelijk aandacht op het terrein van Douane. Binnen de Belastingdienst/Douane is een aantal maatregelen getroffen om de Brexit goed te kunnen verwerken. Ook is een 40-tal huisvestingsprojecten gerealiseerd. Ondernemers die handel drijven met het VK hebben verschillende brieven ontvangen over de voorbereidende maatregelen die zij in 2020 al konden treffen. Door middel van de intensieve voorbereiding, de communicatie-inzet richting het bedrijfsleven, het inrichten van een crisisstructuur, de (operatieele en bestuurlijke) oefeningen en de aansluiting bij partners binnen de logistieke keten heeft de Douane zich voorbereid op 1 januari 2021.

Verdiepen kapitaalmarktunie en bankenunie

Nederland heeft groot belang aan verdere verdieping van de Europese kapitaalmarktunie (CMU) en heeft daarom samen met Duitsland en Frankrijk het Initiatiefgroep Unie van Kapitaalmarkten groep (Nat CMU) verzocht ontwikkeling van de CMU hoog op de Europese Agenda te krijgen. De Europese Commissie presenteerde in 2020 een nieuw actieplan dat voortbouwt op het eerste actieplan uit 2015 en tevens een reactie is op de Raadsconclusies van december 2019 over de verdieping van de CMU. Nederland verwelkomt dit actieplan[11]. De Commissie kondigt aan om de komende jaren acties te ondernemen om haar ambitieuze voornemens te kunnen maken met groei en ontwikkelde kapitaalmarkten te verwezenlijken.

[11] Kamerstukken II, 2020-2021, 22 112, nr. 2952

In 2021 heeft het ministerie zich ingezet om de bankensuppleantie te versterken. Voor het ministerie was daarbij van belang dat zoveel mogelijk werd aan risico-reducerende maatregelen (zoals de weging van staatsobligaties als risicoloos) (BCBS). Een belangrijke mijlpaal ten aanzien van de bankenunie is het akkoord over het vervroegd implementeren van de gemeenschappelijke achtervang voor het resolutiefonds gewezen. In Europees verband is er afgesproken dat staatssteunregels voor bankenzullen worden herzien, en dat het beleid rond stresstesten wordt aangescherpt. EM FM Jurist

Vestigingsklimaat

ben deel van het bedrijfsleven is zwaar getroffen door de coronacrisis. Het kabinet heeft daarom een ruimhartig beleid en maatregelen genomen om deze bedrijven te steunen. De haalgerelateerde investeringsaftrek (RIA) stimuleert het doen van investeringen, voorkomt het uitstellen van investeringen en haalt investeringen naar voren.

Hoewel er is afgesproken dat de verlaging van het hoge vennootschapsbelastingtarief is met ingang van januari 2021 het lage vennootschapsbelastingtarief verlaagd van 16,5% naar 15%. De eerste tariefstap – waar vanaf 2021 het lage vennootschapsbelastingtarief van 15% geldt: - is verlengd naar € 245.000 in 2021 en € 395.000 in 2022. Deze maatregelen zijn in 2021 uitgewerkt en afgerond.

Belastingontwijking en -ontduiking

In 2020 zijn verschillende maatregelen tegen belastingontwijking genomen die reeds in werking zijn getreden of binnen afzienbare tijd in werking zullen treden. Industaderis er in het Belastingplan 2021 een maatregel uit rapport van Adviescommissie Terhaar belastingontwijking van multinationals[1] uitgewerkt. In wetgeving. Deze maatregel is in 2020 ingevoerd en afgerond. Met deze bepaling zijn de verliezen – met ingang van 1 januari 2022 - zowel voorwaarts als achterwaarts slechts tot een bedrag van € 1 miljoen aan belastbare winst volledig verrekenbaar. Bij een hogere winst zijn de verliezen slechts tot 60% van die hogere belastbare winst in een jaar verrekenbaar. Deze maatregel leidt tot een meer evenwichtige belastingheffing bij multinationals en mogelijk ook voor dat Nederland meer in de pas loopt met omringende landen.

In 2020 is een tweede maatregel die het tabel het naar aanleiding van het advies van de Adviescommissie Ter Haar treft, omgezet in wetgeving en voorgelegd voor een Uitvoeringstoets. Dat betreft een aanpassing in de toepassing van het zogeheten arm's-lengtheginsel. Het arm's-lengtheginsel kan door landen verschillend of niet worden toegepast waardoor winst internationaal kunnen (niet) belast worden. Om daar mismatches weg te nemen zal in het voorjaar 2021 een afzonderlijk wetsvoorstel aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

Als gevolg hiervan wordt: – in lijn met de aanbevelingen van de Adviescommissie Ter Haar - deze vorm van belastingontwijking voorkomen en loopt Nederland internationaal meer in de pas. Om deze mismatches weg te nemen zal - in het voorjaar van 2021 - een afzonderlijk wetsvoorstel aan uw Kamer aanbieden.

[1] Kamerstukken II 2019/20, 35 000, nr. 62C.

In 2020 is het wetsvoorstel dat ziet op het tegengaan van dividendstromen naar laagbelastende jurisdicties uitgevoerd. Het wetsvoorstel wordt naar verwachting in het voorjaar van 2021 ingediend bij de Tweede Kamer. Met deze maatregel wordt – met ingang van 1 januari 2024 - een aanvullende bronbelasting op dividenden geïntroduceerd. Op die manier wordt de mogelijkheid om vrij van Nederlandse bronheffing een dividend uitteleen aan lichamen gevestigd in laagbelastende jurisdicties zoveel mogelijk aan banden gelegd. Omdat met de aanvullende maatregelen logen dividendstromen verzelfde reden mogelijk blijven, is de wettelijk grondslag bronbelasting op rentes en royalty's, is ervoor gekozen om de bronbelasting op dividenden te integreren in de Wet bronbelasting 2021.

In 2020 is het wetsvoorstel waarmee de liquidatie- en staking verliesregeling wordt beperkt, uitgewerkt en afgerond. Met dit wetsvoorstel worden hepenlingen getekt aan deze uitgelegd. Deze maatregel beperkt de omvang van de aftrek van liquidatie- en stakingsverliezen, en zorgt ervoor dat deze verliezen niet op een willekeurig tijdstip geleden kunnen worden. Deze maatregel past binnen een van de belangrijke doelstellingen die ten grondslag lag aan de aanbevelingen van de Adviescommissie Tax Haak: het creëren van een ondergrens in de vennootschasbelasting voor bedrijven met winstgevende activiteiten in Nederland.

In 2020 is de wettelijke aanpassing van de specifieke rentebaftrekbeperking gericht tegen winstdrainage uitgewerkt en afgerond. Deze specifieke aftrekbeperking ziet – kort gezegd - op constructies waarbij binnen concernverband eigen vermogen in Nederland wordt omgezet in vreemd vermogen zonder dat het totale eigen vermogen in Nederland een wijziging ondergaat. Met de doorgevoerde wettelijke aanpassing in 2020 kan deze ontlenbruikmaatregel niet langer leiden tot een ongewenste vrijstelling.

In 2020 is de wettelijke aanpassing uitgewerkt en afgerond om een verhoging van het effectieve tarief van aanmerkelijk lagere voorliefbennekstelligen. Deze verhoging van het effectieve tarief van de innovatiebox heeft erbe dat de winst die wordt behaald door in Nederland gevestigde innovatieve bedrijven en voorbeeldig uit innovatie zwaarder dan voorheen wordt belast. Uit het rapport van de Adviescommissie Tax Haak komt naar voren dat Nederland met een effectief tarief van de innovatiebox van negen procent niet uit de toon valt bij ons omringende landen. Daarbij is het van belang dat bedrijven in Nederland ook op andere wijze worden gestimuleerd om te innoveren. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de aftrekvermindering speur- en ontwikkelingswerk, waarvoor bedrijven en zelfstandigen een tegemoetkoming kunnen krijgen in de loonkosten van werknemers die aan innovatieve projecten werken.

In 2020 is de uitgewerkt en afgerond om voorzien in samenloopregeling tussen de hybrideverkeerd maatregelen uit de Jewede EU richtlijn antibeslastingontwijking (ATAD2) die per 1 januari 2022 in werking is gereden. Deze maatregel regelt dat voor de situaties dat er (in het eerdere jaar) meerdere soorten afrekposten geconrigeerd zijn, in het latere jaar een evenredig deel van deze ten opzichte van de gehele geconrigeerde afrekpost als rente aangemerkt moet worden voor de earningstrippingmaatregel, respectievelijk de minimum spitaalregel voor banken en verzekeraars.

In 2020 is de essaybundel « Tax Governance, maatschappelijke verantwoordelijkheid en ethiek. Tijd voor een codeSh gepubliceerd. Het ministerie van Financiën wil met behulp van deze essaybundel de dialoog over de

maatschappelijke verantwoordelijkheid van belastingplichtigen en adviseurs in relatie tot belastingontwijking, verder op gang brengen. Dit betekent bijvoorbeeld samenhangende acties en regels voor ethisch handelen voor belastingadviseurs en transparantie van bedrijven op fiscaal gebied.

Thema 4. Versterking, verduurzaming en vergroening van de Nederlandse economie

Vergroening van het belastingstelsel

In 2020 zijn twee grootfiscale vergroeningsmaatregelen uit het Klimaatakkoord en Regeerakkoord omgezet in wetgeving. Allereerst is de wetgeving voor de CO2-heffing industrie uitgewerkt en in beide Kamers behandeld. De CO2-heffing is per 1 januari 2021 ingevoerd en vormt een belangrijkeprikkel uit het Klimaatakkoord. Industriële bedrijven moeten voortaan over het totaal aan CO2-uitstoot een heffing betalen en worden hierdoor gestimuleerd om efficiënter te produceren. Ten tweede is per 1 januari 2021 een nationale vliegbelasting ingevoerd voor alle passagiers die vertrekken vanaf een Nederlandse luchthaven. Het wetgevingsproces is in 2020 afgerond.

Tot slot is in 2020 – conform afspraak uit het Klimaatakkoord en zien behoeve van de volgende kabinetsformatie – een onderzoek uitgevoerd naar Detailen naar Fahrvik. De motorrijtuigenrapportages zijn eind 2020 naar de Tweede Kamer verzonden.

Een financiële sector die bijdraagt aan de vergroening van de Nederlandse economie

Er is zowel nationaal als internationaal een belangrijke stap gezet naar een financiële sector die bijdraagt aan de transitie naar een duurzame economie en de Europese klimaatdoelstelling. Hoewel er veel aandacht is voor deze opgaven, blijft verdere inzet op deze terreinen belangrijk.

Beleggingen en financieringen van banken, pensioenfondsen en verzekeraars spelen een cruciale rol in de transitie naar een duurzamere economie. De aanwezigheid van duurzaamheidscontroles in geïntegreerd klimaatverandering en overlap van risicovolle bedrijven gepaard met financiële risico's. Het kabinet zet daarom in op verduurzaming van de financiële sector.

De financiële sector heeft in juli 2019 toegezegd om een bijdrage te leveren aan de uitvoering van het Klimaatakkoord. Om de ambitie uitingen van de klimaatcommitment in kaart te brengen is in 2019 de Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment (CFSK) van start gegaan. De eerste voortgangsrapportage van de Commissie is eind oktober 2020 toegestuurd aan de Kamer[11].

Ook op Europees niveau is er in 2020 ingezet voor het verder betrekken van de financiële sector bij de klimaatopgave. Er is samen met de minister van Economische Zaken en Klimaat ingezet voor een ambitieuze uitwerking van de Europese taxonomie voor duurzaamheid, in navolging van de taxonomieverordening die in 2020 tot stand is gekomen[12]. Ook is er bijgedragen aan de Europese beeldvorming voor verduurzaming van de financiële sector en het beperken van duurzaamheidsrisico's, in samenwerking met de

[11] Kamerstukken II, 2020-2021, 32 013, nr. 240
[12] Kamerstukken II, 2019-2020, 32 013, nr. 93

toezichthouders DNB en AFM. Dit komt onder anderen tot uiting in reacties op diverse publieke consultaties, bijvoorbeeld over de herziening van de Europese duurzame financieringsstrategie[1], de Rendiline-Financiële Informatie[2], en het sectorstraatwerk voor verzekeraars[3]. Tens slotte was de commissie van de Ministerie, Sociale en Governance (ESG)-criteria in financiële wetgeving een integraal onderdeel van de internationale inzet. Binnen de conventies voor International Institutional Investors (IIVC) met de financiële sector (pensioensector, verzekeringssector en banksector), is in 2020 samen met de sector, rigide verbindende verder ingezet op het volgen van deze ESG-criteria. Dit is onder anderen gedaan door het bieden van handvatten hoe de financiële sector kan voldoen aan OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles.

Invest-NL: de nieuwe Nederlandse investeringsbank

Na inwerkingtreding van de Machtigingswet oprichting Invest-NL heeft de staat investeringsinstelling Invest-NL eind december 2019 opgericht. Bestrijden wilsten Invest-NL niet te vinden met een goed gevulde investeringspijplijn als gevolg. Maar ook voor Invest-NL geldt dat de plannen voor 2020 zijn doorkruist door de coronacrisis. De eerste investeringen zijn dan ook gedaan als onderdeel van hetzelfde gevolg van de crisis, zoals de TOPSS-programma's, gericht op het ondersteunen van noodlijdende innovatieve start- en scale-ups.

Het jaar 2020 stond voor Invest-NL daarnaast in het teken van verdere opbouw van de organisatie en het uitwerken van een langetermijnstrategie. De komende jaren zal het zwaartepunt van de activiteiten liggen in de transitie naar een CO_2-neutrale en circulaire economie. Bovendien wordt ingezet op het ontsluiten van Europese middelen. Een voorbeeld hiervan is de lancering van het Dutch Future Fund, in samenwerking met het European Investment Fund (EIF), afgelopen november. Dit initiatief, waarvoor Invest-NL en EIF beiden € 100 miln beschikbaar stellen, is gericht op het investeren in Nederlandse innovatieve start- en scale-ups.

Vergroening van de ekspoortkeuilieen 50%

De beleidsmatige inzet bij de exportkredietverzekering was er ook in 2020 op gericht het aandeel van transacties in de portefeuille die volgens de in 2020 gevalideerde groenmethodiek als 'groen' geclassificeerd kunnen worden te vergroten. Volgens de groenmethodiek heeft de Staat afgelopen jaar in totaal X groene transacties (ca. X %) in verzekering genomen. Van deze transacties waren X als 'donkergroen', X als 'middelgroen', en X als 'lichtgroen'. In vergelijking met 2019 betekent dit een toename van X 'donkergroene' transacties, X 'middelgroene' transacties en X 'lichtgroene' transacties. Deze stijging van groene transacties ten opzichte van 2019 kan deels intrinsieke wrdden door de versnellende beschikbaarheid van die in 2019 (en eerder) zijn genomen. Zo zijn X transacties terug te leiden naar beleidsmaatregel X. Het aantal groene transacties dat door de Staat jaarlijks in verzekering wordt genomen wordt sinds 2019 als kengetal in het jaarverslag opgenomen.

[1] Kamerstukken II, 2019-2020, 32 152, nr. 2067
[2] Kamerstukken II, 2019-2020, 32 152, nr. 2067
[3] Kamerstukken II, 2020-2021, 32 013, nr. 206

Op verzoek van de Tweede Kamer (motie van Raan en Dik, Kamerstukken II 2017-2018 [illegible]) is onderzocht wat het effect van de vierde en de portefeuille van 2019 is op de SDG's in de ontwikkelingslanden. De analyse laat zien dat veel van de potentiële positieve effecten verondersteld worden op SDG 8 (Waardig werk en economische groei), 9 (Industrie, innovatie en infrastructuur), 11 (Duurzame steden en bewoonbare nederzettingen) en 7 (Betaalbare en duurzame energie). Aan de andere kant worden SDG 12 (Verantwoordelijke consumptie en productie), 3 (Goede gezondheid en welzijn) en 13 (Klimaatactie) geïdentificeerd voor potentiële negatieve impact. Dit verdient aandacht in de beleidsvorming van het rijksbeleid, wat door de uitgevoerd wordt om de negatieve effecten op mens, milieu en dier zo veel mogelijk te voorkomen. Het is niet uitverbaar om voor uitsonderlijke ekv-transacties te rapporteren op de verschillende SDGs.

Groen hoofdstuk voor de groei van een groene kapitaalmarkt

Het doel van de groene obligatie uitgiftes is om de groei van de groene kapitaalmarkt te bevorderen. Eén van de voorwaarden die vooraf gesteld aan het uitgeven van een groene obligatie is dat achteraf verantwoording wordt afgelegd aan de investeerders over de groene projecten die gekoppeld zijn aan de obligaties en wat de milieu impact van deze projecten is geweest (bv. CO2-reductie, klimaatrisicobeheersing etc.). Het gaat om investeringen en projecten op het terrein van duurzame energie (GDE-regeling), energie-efficiëntie (ISDE-regeling), duurzaam vervoer (uitgaven en investeringen in spoorinfrastructuur) en klimaatadaptatie (Deltafonds). In 2020 is de eerste groene obligatie rapportage gepubliceerd[17], waarbij over de allocatie en impact van de groene obligaties gerapporteerd richting investeerders en andere belanghebbenden van de groene obligatie. Via een externe verificatie door Sustainalytics is hierbij bevestigd dat de groene obligaties in lijn is met de Climate Bond Standards van het Climate Bonds Initiative. De Nederlandse staat heeft in mei 2019 een groene obligatie uitgegeven. Het uitstaande volume van de vergroende obligaties is inmiddels gestegen tot € 8,0 mld.

[17] Kamerstuk 35200 IX nr. 10

3.2 Samenvatting Nationale Schuld

Dit is meer dan 11 jaar na '21. Onderstaand betreft voorlopige cijfers die nog gecontroleerd moeten worden en die nog zullen veranderen. Onderstaande tabel geeft inzicht van het totaal.

De EMU-schuld (overheidsschuld) is de uitstaande schuld van de hele collectieve sector en is eind 2020 uitgekomen op 6 PM mln. Deze staatsschuld is onderdeel van de EMU-schuld en betreft de schuld van de Rijksoverheid. Dit is de schuld die door het Agentschap wordt gefinancierd. Deze staatsschuld bedroeg ultimo 2020 € 369,4 mld., dat is € 39,1 mld. hoger dan geraamd in de begroting. De belangrijkste oorzaak van deze stijging is de toegenomen financieringsbehoefte als gevolg van de coronacrisis.

Tabel 2 Kerncijfers ontwikkeling en realisatie 2020 (bedragen x € 1 mld.)

	Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
Staatsschuld (ultimo 2020)			
EMU-schuld	PM	3023	PM
Staatsschuld	369,4	330,3	39,1
Schuldverhouding met ABN AMRO	−6,7	−6,6	0,1
Interne schuldverhouding	11,3	5,8	5,5
Rentelasten relevant voor het EMU-saldo			
Rentelasten vasteren vlottende schuld (art. 11)	4,8	4,5	0,3
Rentelasten inter-schuldverhouding (art. 12)	−0,1	−0,1	0,0
Totaal	**4,7**	**4,7**	**0,0**
Niet relevant voor het EMU-saldo			
Rentelasten derivaten	−1,0	−1,1	0,1
Voorlopige boekwaarde derivaten	−3,6		−3,6
Totaal	**−4,6**	**−1,1**	**−3,5**

1 As gewig van drondrogen kondesert der been zteijken vat hetlotat.

De Staat heeft ook een schuldverhouding met de publieke instellingen die deelnemen aan het schatkistbankieren. De volgende groepen doen mee aan schatkistbankieren: ministeries, de sociale fonds en agentschappen, RWTs, decentrale overheden en een aantal andere (vaste) instellingen met een publieke taak of instellingen die publiek mild delen beheren). Deelnemers hebben vorderingen (vlottende rekening-courantvorderingen en deposito's) en schulden bij de Staat (vlottende schulden en roodstand op de rekening-courant). Het saldo van de vorderingen en schulden wordt de interne schuldverhouding genoemd. De interne schuldverhouding is ultimo 2020 € PM mld. positief. Dit houdt in dat de Staat per saldo een schuld heeft aan de deelnemers van het schatkistbankieren. In 2020 is de interne schuldverhouding met € PM mln. toegenomen (€ PM mln. meer dan begroot), met name veroorzaakt door PM.

Daarnaast heeft de Staat eind 2020 nog een vordering op ABN AMRO van € 0,7 mld. De rente die op deze vordering van ABN AMRO is ontvangen is meegerekend in de € 4,8 mln. aan netto rentelasten van artikel 11 en bedraagt € 34 mln.

De rentebaten op derivaten zijn met € 0,1 mld. gedaald ten opzichte van de begroting (negatieve rentebaten van −€ 1,0 mln. in plaats van −€ 1,1 mln.). Deze daling is veroorzaakt doordat in 2020 rentederivaten voortijdig

rijn beëindigd. In 2020 rijn een lener uiteen voortijdig beëindigd wat een éénmalige ontvangst van € 3,5 mln. heeft opgeleverd. Bij de voortijdige beëindiging van rentederivaten wordt de netto contante waarde van de toekomstige cashstromen in één keer ontvangen. Als gevolg hiervan daalt de verwachte rentelasten op deze vaten in latere jaren. De voortijdige beëindigingen van rentederivaten hebben dan ook geen effect op de gemiddelde looptijd van deschuldportefeuille te verhogen en om het gemiddelde renterisicobedrag (RRB) de komende jaren onder de 30% te houden, hetgeen beleid is zijn is met het beleidskader 2020-2022.

Financieringsbehoefte

Tabel 3 Uitbouw en dekking van de financieringsbehoefte van het Rijk in 2020 (inclusief de geldmarkt) (bedragen x € 1 mln.)

	Realisatie
Financieringsbehoefte	
Aflossingen kapitaalmarkt in 2020	26,0
Geraamte tekorten 2016 incl. uitzonderingen	14,3
Mutatie onderpand in contanten 2020	3,4
Kasreserve Rijk 2020 (excl. koersverschil)	1,7
Totaal	**44,2**
Dekking	
Kapitaalmarktuitgifte 2020 (zgn. kasbons [1])	42,5
Geraamte tekorten 2020 incl. uitzonderingen	1,7
Totaal	**44,2**

1 Als gevolg van ontwikkelingen kan de som der delen afwijken van het totaal.
2 Uitzonderingen betreffen o.a. kasbonuitleningen aan de Nederlandse overheid, de rente-inkomsten van de uitgifte van kasbonden and was € 41,2 mln. Dit maakt 4,8% van de uitgifte van de winsten € 2,3 mln. van deze winsten. Aan de uitzonderingen van de tekorten van de Nederlandse overheid, de rente-inkomsten van de aangekochte obligatieleningen van de Nederlandse overheid. In de verantwoordingsbalans wordt het aangekochte de nominale waarde van de rente-inkomsten van de aangekochte obligatieleningen van de Nederlandse overheid. De rente-inkomsten van de aangekochte obligatieleningen van de Nederlandse overheid worden verantwoordelijk van de rente-inkomsten van de aangekochte obligatieleningen van de Nederlandse overheid. De rente-inkomsten van de aangekochte obligatieleningen van de Nederlandse overheid worden verantwoordelijk van de rente-inkomsten van de aangekochte obligatieleningen van de Nederlandse overheid.

De financieringsbehoefte bedroeg in 2020 € 44,2 mld. en bestond deels uit herfinancieringen van leningen die afgelost moesten worden en deels uit extra financiering als gevolg van het opgelopen begrotingstekort. Leningen op de geldmarkt lopen per definitie korter dan een jaar en worden dus allemaal afgelost binnen het jaar. De financieringsbehoefte hangt ook af van de verandering in het onderpand in contanten in 2020. Onderpand betreft kasgeld dat banken bij de Staat plaatsen wanneer rentederivaten een positieve marktwaarde hebben voor de Staat. Hiermee wordt het kredietrisico, het risico dat de tegenpartij niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen, ondervangen. De omvang van het onderpand is afhankelijk van de marktwaarde van deze rentecontracten. Het onderpand in contanten is in 2020 met € 3,4 mld. afgenomen, met name door de rentederivaten voortijdig zijn beëindigd. Een afname van het onderpand vanwege beëindigingen van rentewaps heeft geen effect op de financieringsbehoefte omdat het kassaldo met hetzelfde bedrag verbetert als het onderpand afneemt. Het kassaldo van het Rijk was negatief en dragen er een tekort van € 38,8 mld. het meest bij aan de verhoging van de financieringsbehoefte. Het negatieve kassaldo wordt veroorzaakt door de coronacrisis. In bovenstaande tabel is te zien dat de financieringsbehoefte gedekt is met de uitgifte van nieuwe langlopende leningen op de kapitaalmarkt en nieuwe kortlopende leningen op de geldmarkt.

2.2 Realisatie beleidsdoorlichtingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gerealiseerde beleidsdoorlichtingen van de afgelopen 6 jaar. Voor de realisatie van andere onderzoeken, zie bijlage 2 'Afgerond en lopende en overig onderzoek'.

Tabel 4 Realisatie beleidsdoorlichtingen

Art.	Naam artikel	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Eerbied artikel?
1	Belastingen								
	Ontwikkeling		X link				X link		nee
	Verslagen			X link					nee
	Toelaten en toepassing van aktie-prijsbeleid				X link				nee
2	Financiële markten				X link				ja
3	Financieringsactiviteiten publiek-privatie sector			X link				X link	ja
4	Internationale financiële betrekkingen			X link					ja
5	Experiencieverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	X link		x					nee
6	GTW-compensatiefonds			X link					ja
9	Douane							* januari 2021 gaat daar meer dekkerder, trek van rond 5 feb aan den toegevoegd	ja
11	Financiering staatsschuld		X link				X link		ja
12	Kadastraal	X link					X link		ja
n.v.t.	Begrotingsbeleid			X link			X link		n.v.t.

Artikel 9 Douane

PM

3.4 Overzicht risicoregelingen

Tabel 8 Overzicht verstrekte garanties (bedragen x €1.000)

Nr	Artikel		Omschrijving	Uitstaande Garanties 2019	Verleend 2020	Vervallen 2020	Uitstaande garanties 2020	Garantieplafond	Totaal plafond
1	1	Belastingen	Garantie proceskosten	330	460	460	330	460	0
2	2	Financiële markten	Garantie Stichting Waarborgfonds Motorrijtuigenbedrijf	175	0	0	175	0	175
3	2	Financiële markten	NBM	2.800	0	0	2.800	0	2.800
4	2	Financiële markten	Terrorismeschades (NHT)	50.000	0	0	50.000	0	50.000
5	2	Financiële markten	WMO (herverzekeringsvoetbal)	9.756.901	0	0	9.756.901	0	9.756.901
6	2	Financiële markten	Waarborgfonds motorrijtuigenbedrijf	2.000	0	0	2.000	0	2.000
7	2	Financiële markten	OGS BCS-activiteiten	66.762	0	0	66.762	0	66.762
8	2	Financiële markten	Single Resolution Fund	4.163.500	0	0	4.163.500	0	4.163.500
9	3	Financieringsactiviteiten publiek-private sector	Garantie en vrijstelling inzake verkoop en financiering van staatsbeleningen	1.749.165	9.149.000	900.000	9.149.165	0	9.149.165
10	3	Investeringsactiviteiten publiek-private sector	Investeringsmaatschappij voor ontwikkelingslanden (FMO)	5.007.000	0	0	5.007.000	0	5.007.000
11	4	Internationale financiële betrekkingen	Kredieten EU-betalingsbalansstelsel	2.450.000	1.262.000	0	3.712.000	0	3.712.000
12	4	Internationale financiële betrekkingen	Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)	29.524	270	0	30.094	0	30.094
13	4	Internationale financiële betrekkingen	DB kwetsbaarstelling in ACP en OCT	58.882	0	0	58.882	0	58.882
14	4	Internationale financiële betrekkingen	EB-plan European Growth Fonds	0	1.301.181	0	1.301.181	0	1.301.181
15	4	Internationale financiële betrekkingen	European Stability Mechanism (ESM)	26.426.400	0	19.200	26.422.700	0	26.426.400
16	4	Internationale financiële betrekkingen	Wereldbank	5.387.429	46.760	0	5.434.189	0	5.434.189
17	4	Internationale financiële betrekkingen	European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	589.100	0	0	589.100	0	589.100
18	4	Internationale financiële betrekkingen	European Financial Stability Facility (EFSF)	34.154.159	0	0	34.154.159	0	34.154.159
19	4	Internationale financiële betrekkingen	European Investment Bank (EIB)	9.895.547	1.900.425	0	11.795.972	0	11.795.972

Nr.	Artikel		Omschrijving	Uitstaande Garanties 2019	Verleend 2020	Vervallen 2020	Uitstaande garanties 2020	Garantiepleafond	Totaal plafond
20	4	Internationale financiële betrekkingen	European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM)	2.540.000	0	168.418	2.771.582	0	2.540.000
21	4	Internationale financiële betrekkingen	Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)	734.378	6.644	0	741.022	0	741.022
22	4	Internationale financiële betrekkingen	ONB-deelneming in kapitaal IMF	43.832.909	716.759	0	44.549.668	0	44.549.668
23	4	Internationale financiële betrekkingen	Ondersteuning Uitgaande Uitgangsvoorwaarden Rekening Emergency (SLTE)	0	6.071.150	0	6.071.150	0	6.071.150
24	4	Internationale financiële betrekkingen	Nexi Generation EU (NGEU)	0	27.831.109	0	27.831.109	0	27.831.109
25	5	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsgerelateerde	Exportkredietverzekeringen	16.692.594	6.000.000	6.000.000	16.692.594	10.000.000	0
26	5	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsgerelateerde	Exportkredietverzekeringen	0	12.000.000	0	12.000.000	0	12.000.000
	Totaal			171.775.837	58.869.558	6.475.078	224.169.617	10.000.440	100.254.511

Tabellen zijn op basis van standen 2e sup. Worden nog geupdate

Tabel 6 Overzicht uitgaven en ontvangsten garanties (bedragen x €1.000)

Nr	Artikel	Omschrijving	Uitgaven 2019	Ontvangsten 2019	saldo 2019	Uitgaven 2020	Information 2020	Saldo 2020
1	1	Belastingen	Garantie provenierol's	156	0	−156	306	0	−306
2	2	Financiële mainen	Garantie Stichting Waarborgfonds Motorvoertuigen	C	0	0	0	0	0
3	2	Financiële mainen	NBM	C	0	0	0	0	0
4	2	Financiële mainen	Terrorismeschades (NHT)	C	876	876	0	876	876
5	2	Financiële mainen	WAO (kamergepulbiceerd)	C	516	516	0	614	614
6	2	Financiële mainen	Waarborgfonds motorvoertuigen	C	0	0	0	0	0
7	2	Financiële mainen	DNB-BKS-leningen	L	0	0	0	0	0
8	2	Financiële mainen	Stagia Beschikbare fonds	F	0	0	0	0	0
9	3	Financieringsactiviteiten publiek/private sector	Garanties en mijlpaalverlenging en financiering van staatsleningen	C	4800	4800	0	9.158	9.158
10	3	Financieringsactiviteiten publiek/private sector	Transactiegerelateerd kapitaal voor entwicklingsbanken (FMO)	C	0	0	0	0	0
11	4	Internationale financiële betrekkingen	Kredieten IFI's: leningen aan staten	L	0	0	0	0	0
12	4	Internationale financiële betrekkingen	Multilateral investment Guarantee Agency (MIGA)	C	0	0	0	0	0
13	4	Internationale financiële betrekkingen	LIB: kredietverlening in ACP en OCT	C	0	0	0	0	0
14	4	Internationale financiële betrekkingen	LIB: pan European Garantifonds	C	0	0	0	0	0
15	4	Internationale financiële betrekkingen	European Stability Mechanism (ESM)	C	0	0	0	0	0
16	4	Internationale financiële betrekkingen	Wereldbank	C	0	0	0	0	0
17	4	Internationale financiële betrekkingen	European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	L	0	0	0	0	0
18	4	Internationale financiële betrekkingen	European Financial Stability Facility (EFSF)	C	0	0	0	0	0
19	4	Internationale financiële betrekkingen	European Investment Bank (EIB)	C	0	0	0	0	0

Nr	Artikel	Omschrijving	Begroten 2016	Ontvangsten 2016	saldo 2016	Begroten 2020	Ontvangsten 2020	Saldo 2020
20	4 Internationale financiële betrekkingen	European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM)	0	0	0	0	0	0
21	4 Internationale financiële betrekkingen	Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)	0	0	0	0	0	0
22	4 Internationale financiële betrekkingen	ONB deelnemingen in kapitaal IMF	0	0	0	0	0	0
23	4 Internationale financiële betrekkingen	Gepoolte middelen Uitrusting Rapid Response Emergency (EURE)	0	0	0	0	0	0
24	4 Internationale financiële betrekkingen	Next Generation EU -NGEU-	0	0	0	0	0	0
26	5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	Exportkredietverzekering	184.726	217.575	32.849	127.000	105.000	-22.000
28	5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	Herverzekering Buitengewone risicodekkingen	0	0	0	160.000	210.000	50.000
Totaal			**184.882**	**233.768**	**50.886**	**378.355**	**523.356**	**47.156**

Toelichting per risicoregeling

Degedurende dit jaar verleende en vervallen bedragen aan garanties groter dan € 1 mln. worden toegelicht, alsmede uitgaven en ontvangsten groter dan € 1 mln. die dit jaar plaats hebben de garantieregelingen hebben plaatsgevonden. Geraamde bedragen ender de algemene faciliteit voor het schatkistbankieren op de begroting Nationale Schuld (beleidsartikel 11 & 12) worden niet opgenomen in het overzicht risicoregelingen. Voor een algemene toelichting op de fiskale regelingen, zie in de begroting het overzicht risicoregelingen.

11. Kredieten EU-betalingsbalansteun

Verleende en vervallen garanties

De garantie kredieten EU betalingsbalansteun is verhoogd met € 1,089 mld. Eerdere gerapporteerde Nederlandse garantie is op basis van de potentiële hoofdsom van de Unie schuld aangevuld met een garantie voor de renteverplichtingen op deze Unie schuld. Hierna is het Nederlandse aandeel in de garanties voor het BoP instrument aangepast. Door het vertrek van het Verenigd Koninkrijk (VK) uit de EU is dit aandeel gewijzigd (maximaal 5,8%). Het VK staat echter via het Terugstortingsgewaarborgd nog garant voor de huidige uitstaande leningen, waardoor het Nederlandse aandeel voor in beginsel vijf jaar (tot uiterlijk van het Nederlandse totaal nationaal inkomen (bni) in het bni van de gehele EU plus het VK (momenteel 4,9%).

14. BBI - pan-Europees garantiefonds

Verleende en vervallen garanties

Nederland heeft aan garanties ter hoogte van € 1,3 mld. afgegeven aan het pan-Europees garantiefonds. In 2020 is als reactie op de coronacrisis het pan-Europees garantiefonds Covid-19 tot stand gekomen beheerd door de EIB-groep. Het fonds heeft, als deel de economische gevolgen van corona in de reële economie op te vangen door het verstrekken van liquiditeit aan bedrijven in Europa[11].

15. European Stability Mechanism (ESM)

Verleende en vervallen garanties

De garantieverplichting aan het ESM is met € 8,2 mln. gedaald. De garantiestelling van de Nederlandse Staat aan het ESM neemt in 2020, 2021 en 2023 af, vanwege het verlopen van de kortingsperiode van Malta, Slowakije en Finland. Nu de kredietgerelateerde van deze landen verstreken is, verhogen Malta, Slowakije en Estland hun garantiestelling aan het ESM. Omdat het totale bedrag aan garantiekapitaal voor het ESM vaststaat, betekent dit dat de garantiestelling van andere lidstaten aan het ESM lager uitvalt.

16. Wereldbank

Verleende en vervallen garanties

De uitstaande garantieverplichtingen aan de IBRD en IFRD onderdelen van de Wereldbank worden bijgesteld aan de hand van de meest recente wisselkoersramingen van het CPB. Deze worden naar boven bijgesteld met € 46,0 mln.

19. European Investment Bank (EIB)

Verleende en vervallen garanties

De garantie van Nederland aan het EIB wordt verhoogd met € 1,9 mln. Het verlies van het aandeel van het Verenigd Koninkrijk in het ingeslopen kapitaal wordt volledig aangevuld via een omzetting van de bestaande reserves van de European Investment Bank (EIB), het kapitaal waarvoor het Verenigd Koninkrijk garant stond wordt aangevuld via een hogere garantiestelling door de overige 27 EU-lidstaten[12]. Daarnaast leidt de asymmetrische kapitaalverhoging van Polen en Roemenië tot een verhoging van de Nederlandse garantie.

20. European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM)

Verleende en vervallen garanties

De garantie aan het EFSM wordt meerjarig bijgesteld met € 108 mln. De garantie wordt voortgezet gebaseerd op afloopverplichtingen op de momenteel voor het EFSM uitstaande Uniesschuld, die is gebruikt voor het verstrekken van leningen aan Portugal en Ierland die plaats vond op basis van het ooit overeengekomen maximum van dit instrument omdat verder gebruik van het EFSM onwaarschijnlijk is. Daarnaast worden de rentevergoedingen tegengehouden, als sluitstuk van de EU-lidstaten RI-schatting balansstanden SURE.

[11] Kamerbrief voorstelling pan-Europese garantiefonds (EGF) Europese Investeringsbank in 2020 – 2020Z05485.
[12] Kamerstukken II 29 728 16, 21 501-02, nr. 1641.

21. Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)

Verleende en vervallen garanties

De uitstaande garantieverplichtingen aan de Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) worden met € 6,6 mln. aangepast aan de hand van de meest recente wisselkoersramingen van de euro ten opzichte van de dollar van het CPB.

22. DNB – deelneming in kapitaal International Monetary Fonds (IMF)

Verleende en vervallen garanties

De uitstaande garantieverplichtingen aan DNB inzake IMF worden met € 716,8 mln. aangepast aan de hoeveelheid van de wisselkoersstand van de euro ten opzichte van de Special Drawings Rights (SDR) van het IMF en door een ophoging van het PRGT met 500 mln. SDR.

23. Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency (SURE)

Verleende en vervallen garanties

Nederland verleende in totaal een garantie van € 6,1 mld. aan SURE. In 2020 is SURE opgericht om lidstaten financiële assistentie te bieden met betrekking tot uitgaven als gevolg van de coronacrisis die direct gerelateerd zijn aan arbeidsmaatregelen en relevante gezondheidszorg. Op basis van de garantstelling van de lidstaten is de EC in staat om op de kapitaalmarkt obligaties uit te geven waarvoor leningen kunnen worden uitgegeven aan steun behoevende lidstaten. Het Nederlandse aandeel in de garantstelling bedraagt € 5,8 mld., gebaseerd op de Europese BNI verdeelsleutel (EU-27). Net als bij het EFSM en Kredietsteun EU-betalingsbalanssteun wordt deze garantie vergezeld met verzuimwaarborgen voor de uitvoering van verplichtingen. Het toezeggen van de rente leidt tot een opwaartse bijstelling van de verplichting met € 300 mln. voor SURE. De totale verleende garantiekomt daarmee op € 6,1 mld.

24. Next Generation EU (NGEU)

Verleende en vervallen garanties

Het Nederlandse aandeel in deze garantie wordt bepaald door het Nederlandse aandeel in het bbp van de EU en wordt voor 2020 geraamd op € 274 mln. (inclusief rente). NGEU is ingesteld in reactie op de coronacrisis en bedoeld om het herstel van de gevolgen ervan te ondersteunen. Via NGEU kan de Europese Unie tot het einde van 2026 voor maximaal € 338 mln. aan leningen verstrekken aan lidstaten en de Unie voor bestuurlijke middelen zelf lenen op de kapitaalmarkt. Voor dit deel van NGEU is een garantie opgenomen, in lijn met de garanties voor de kredietsteun EU-betalingsbalanssteun, EFSM en SURE. Deze garantie is gebaseerd op een raming van de uitstaande schuld en derentevlepliichtingen in de komende jaren. Zodra het instrument is ingesteld zal deze ramming aan de werkelijke schuldstuiging door de Unie worden aangepast.

25. Exportkredietverzekering (ekv)

Verleende en vervallen garanties

De Staat biedt exporteurs de mogelijkheid om betalingsrisico's verbonden aan het handels- en dienstenverkeer met het buitenland te verzekeren. Het productassortiment van de ekv-faciliteit omvat momenteel onder andere de kapitaalgoederenverzekering, de financiering-verzekering, de koersrisico-verzekering, de exportbredietverzekering en de verzekering van garanties. In 2019 is voor € p.m. mld. aan nieuwe verplichtingen aangegaan en is er voor € p.m. mld. aan verplichtingen vervallen. Het uitstaande obligo van de ekv bedraagt in totaal € p.m. mld.

Ontvangsten, uitgaven en verloop risicovoorziening

Voor de totale ekv-faciliteit is de risicovoorziening ekv opgericht ter dekking van verwachte en onverwachte schades. Uit mo 2020 bedroeg deze voorziening € p.m. mln.

26. Herverzekering leverancierskredieten

Verleende en vervallen garanties

De herverzekering leverancierskredieten betreft een coronamaatregel waarbij de Staat voorkomt dat de kritische pendelkredietverlening in de private verzekeringssector stilvalt. In 2020 is voor € p.m. aan nieuwe verplichtingen aangegaan en is er voor € p.m. aan verplichtingen vervallen. Het uitstaande obligo van de herverzekering leverancierskredieten bedraagt in totaal € p.m.

Ontvangsten, uitgaven en verloop risicovoorziening

Bijlage: Overzicht Coronasteunmaatregelen

Cijfers in onderstaande tabel moeten nog bijgewerkt worden.

Het jaar 2020 is voor een belangrijk deel gekleurd door de coronacrisis. Het kabinet heeft diverse (noodlijdende) maatregelen genomen om de crisis het hoofd te bieden. Deze paragraaf geeft een overzicht van de maatregelen die op de begroting van het ministerie van Financiën zijn genomen. Een uitgebreid overzicht is te vinden op Rijksfinanciën. Hieronder vindt u:

Tabel 7 Overzicht coronasteunmaatregelen (x € 1 mln.)

Maatregel	Verplichtingen 2020	Uitgaven 2020	Ontvangsten 2020	Relevante Kamerstukken
Belasting- en invorderingsrente 1.0	– 18		– 198	Kamerstukken II 2019-2020, 35 [illegible]
Herverzekering leveranciierskredieten	12.000	1.000	390	Kamerstukken II 2019-2020, 35 [illegible]
Belasting- en invorderingsrente 2.0	– 4	– 4	– 72	Kamerstukken II 2019-2020, 35 [illegible]
SURE	6.071			Kamerstukken II 2019-2020, 35 [illegible]
Garantie van DNB inzake IMF	600			Kamerstukken II 2019-2020, 35 [illegible]
Garantie EIB	1.301	260		Kamerstukken II 2019-2020, 35 [illegible]
Steunmaatregelen KLM	3.180	1.000	22	Kamerstukken II 2019-2020, 35 [illegible]
Europese herstelinstrumenten (NGEU)	27.401			Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-20, nr. 1575
Belasting- en invorderingsrente 3.0	– 3	– 3	– 23	Kamerstukken II 2019-2020, 35 [illegible]
Aanbod aan schuldeisers opbrengsten kosten vervolging			– 56	Kamerstukken II 2019-2020, 35 [illegible]
Aanbod aan schuldeisers opbrengsten kosten vervolging 2.0			– 155	Kamerstukken II 2019-2020, 35 [illegible]
Steunmaatregelen voor gemeenten 1.0			– 519	Kamerstukken II 2019-2020, 35 [illegible]
Steunmaatregelen voor gemeenten 2.0			– 303	Kamerstukken II 2019-2020, 35 [illegible]

Verplichtingen, uitgaven en ontvangsten

Belasting- en invorderingsrente 1.0
Het eerste noodpakket economie en banen betrof onder andere een verlaging van de belasting- en invorderingsrente naar 0,01 procent. Dit resulteerde enerzijds in lagere uitgaven (– € 18 mln.), maar vooral in fors lagere ontvangsten (– € 198 mln.). Deze maatregel was tijdelijk voor een periode van 3 maanden, maar werkt meerjarig door in de ramingen.

Herverzekering leveranciierskredieten
Met korlopende leveranciierskredieten wordt in Nederland op jaarbasis ruim commerciële kredietverzekeringen meer dan 700 miljard euro aan handel mogelijk gemaakt. Als gevolg van de COVID-19 crisis is deze dienstverlening onder druk komen te staan. De enige manier om de risico's te beheersen en zo te voorkomen dat de verzekeraars zelf in financiële problemen komen – waardoor stabiliteitsproblemen dreigen – is een het verlagen van de aangehaalde kredietlimieten. Daarom

heeft de staat in het voorjaar van 2020 besloten over te gaan tot herverzekering van de geheel of gedeelte portefeuilles van de verzekeraars voor het hele kalenderjaar 2020 met mogelijkheid tot een verlenging van drie maanden in 2021.

Aangezien de herverzekering mirs ions het hele jaar 2020 aflopen, betekent dit dat op kasbasis een significant deel van de schades sas in 2021 zal worden uitgekeerd en evenzeers een lets groter deel van de incasso's pas in 2021 zal worden ontvangen. Naar huidig inzicht schat het ministerie dat uiteindelijk van de verwachte uitgaven in 2020 zal vallen en vervolgens in 2021 terugvloeien wordt tweederdeel van de incasso's in 2020 verwacht en de rest later.) In het najaar van 2020 zal er een analyse komen van de baten en lasten van deze herverzekering en daarbij gaan we kijken in op mogelijkheden om de kosten voor de staat te verdelen over betrokken partijen zoals de verzekeraars en hun verzekerden.

Belasting- en invorderingsrente 2.9

Het tweede noodpakket economie en banen biedt een verlenging van het eerste noodpakket tot 1 oktober 2020. Dit resulteerde in een verdere neerwaartse bijstelling van de raming van de belasting- en invorderingsrente. De maatregelen zijn tijdelijk van aard, maar werken meerjarig door in de ramingen.

SURE

In de Eurogroep van 9 april 2020 is overeengekomen een Europees instrument voor tijdelijke steun om het risico op werkloosheid in noodsituaties te beperken naar aanleiding van de uitbraak van COVID-19 (*Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency*, SURE) op te richten. SURE biedt lidstaten leningen voor het financieren van hoofdzakelijk werktijdverkortingsregelingen of soortgelijke maatregelen ter bescherming van werknemers en zelfstandigen, en bijdragen voor het verminderen van werkloosheid en inkomensverlies, en in aanvulling daarop, voor ondersteuning van soortgelijke maatregelen op gezondheidsgebied, met name op de werkplek. SURE kan maximaal 100 mld. euro aan leningen verstrekken. Nederland staat hiervoor garant middels het Eigenmiddelenbesluit (zie hierboven), en via een bilaterale garantie die aan de Unie zijn verstrekt. Zie ook paragraaf 2.6 Overzicht Risicoregelingen.

Garantie aan DNB trekke IMF

Als gevolg van de COVID-19 crisis is er acute behoefte aan financieringsmogelijkheden voor opkomende economieën en lageinkomenslanden. Het IMF voorziet in deze financieringsbehoefte door concessionele leningen te verstrekken aan lage inkomenslanden via het Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT). Gezien de omvang en het aantal verzoeken voor noodliquiditeit bovenop de verwachte reguliere programmas, is de huidige omvang van het leningenaccount van het PRGT onvoldoende en is een additionele bijdrage aan Nederland gevraagd. Deze bijdrage is noodzakelijk om via het IMF ruimte vrijt te maken voor investeringen in de gezondheidszorg en om de impact van de economische crisis te bestrijden en bedraagt 500 mln. SDR (Special Drawing Rights, munteenheid IMF), gelijk aan € 520 mln. De Nederlandse bijdrage wordt verstrekt in de vorm van een lening van De Nederlandsche Bank (DNB) namens de Nederlandse overheid aan het IMF. De Nederlandse staat garandeert de lening van DNB aan IMF. Deze systematiek is gebruikelijk voor Nederlandse bijdragen aan het IMF. Budgettair leidt de Nederlandse bijdrage in 2020 tot een verhoging van de garantieverplichting aan DNB inzake IMF van € 520 mln. zoals gemeld in de vijfde incidentele suppleire begroting 2020.

Garantie EIB

De European Investment Bank (EIB) heeft een nieuw pan-Europees garantiefonds (EGF) opgericht om de negatieve economische gevolgen van de COVID-19 crisis op te vangen. Het fonds is een onderdeel van het pakket aan maatregelen dat op 9 april 2020 door de Eurogroep werd aangenomen. Door de oprichting van een garantiefonds van € 25 mld., waarvan het Nederlands aandeel € 1,391 mln. bedraagt, kan naar schatting tot maximaal € 200 mld. aan financiering voor het Europese bedrijfsleven worden gemobiliseerd. Doel van het garantiefonds is het financieren van liquiditeitsuitgaven, waarbij de focus ligt op het mkb. De investeringsperiode van het garantiefonds loopt tot 31 december 2021 met mogelijkheid tot een verlenging van zes maanden als een meerderheid van de deelnemende lidstaten hiervoor stemt. Hierna kan de investeringsperiode alleen verlengd worden als alle deelnemende lidstaten hier unaniem mee instemmen. De investeringen in het garantiefonds zullen een hoogrisicoprofiel hebben. Nederland acht het daarom waarschijnlijk dat de garantie ingeroepen zal worden. De vanaf de nettoverlezen van het garantiefonds van € 25 mld. worden ingeschat op 20 procent. Het percentage verwachte verliezen is sterk afhankelijk van de uiteindelijke productmix die ingezet wordt (leningen, garanties, equity). Het Nederlands aandeel in de verwachte verliezen komt – op basis van het percentage verwachte verliezen van 20 procent, te liggen op het Nederlands aandeel in de garantie van € 1,3 mld. – neer op € 260 mln. verdeeld over de looptijd van het fonds.

Steunmaatregelen KLM

De Nederlandse staat verstrekt een directe lening aan KLM met een omvang van € 1 mld. De lening is een achtergestelde lening. Uitgeleerd dat wanneer KLM naar crediteuren niet kan terugbetalen, deze lening ten daarvoor de Nederlandse staat) pas als laatste aflo ordt terugbetaald. Daarmee neemt de Nederlandse staat relatief veel risico op zich via deze lening. Hiegen waarschijnlijk wordt door de evenemenstraktatie hoge rente die KLM op deze lening betaalt. Daarnaast garandeert de Nederlandse staat maximaal 90 procent van achtergestelde faciliteiten van € 2,4 mld., dit door een consortium van banken aan de KLM wordt verstrekt. Dit resulteert in een garantie van € 2,16 mld. Voor deze garantie ontvangt de Nederlandse staat tevens een garantiepremie die gedurende de looptijd in percentage oploopt.

Europees herstelinstrument (NGEU)

Op 21 juli 2020 heeft de Europese Raad overeenstemming bereikt over de belangrijkste kenmerken van het Meerjarig Financieel Kader (MFK) voor de Europese Unie voor de periode 2021-2027, een herstelinstrument in reactie op de COVID-19 crisis (Next Generation EU; NGEU) en de financiering daarvan via een nieuw Eigenmiddelenbesluit (EMB).

Hoewel deze politieke afspraken nog door de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement uitgewerkt moeten worden in definitieve Europese verordeningen en besluiten, en het EMB nog door alle lidstaten moet worden goedgekeurd, zijn de contouren van de afspraken voldoende duidelijk om deze budgetten te verwerken.

De gevolgen voor de verwachte Nederlandse afdrachten aan de Europese begroting en de ontvangsten uit de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken. De verwachte Nederlandse afdrachten t.a.v. NGEU zullen op termijn zichtbaar worden op deze begroting.

Het belangrijk ste onderdeel van NGEU is de *Recovery and Resilience Facility* (RRF), waarvan lidstaten onder voorwaarden steun kunnen aanvragen voor hervormings- en investeringsprojecten. Voor het deel van de RRF dat gebruikt kan worden voor het verstrekken van leningen aan lidstaten wordt een garantieverplichting opgenomen op de begroting van het ministerie van Financiën. De financiële methode van dit deel van het hersteldfonds is vergelijkbaar met die van het mechanisme voor financiële ondersteuning van de betalingsbalansen van de lidstaten zonder de euro (*Balance of Payments facility*, BoP), het Europese financieel stabiliteitsmechanisme (EFSM) en het Europese instrument voor tijdelijke steun om het risico op werkloos held in noodsituaties te beperken naar aanleiding van de uitbraak van COVID-19 (*Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency*, SURE.

Belasting- en invorderingsrente 3.1 (Steun- en herstelpakket)
Onderdeel van het op 28 augustus aangekondigde Steun- en herstelpakket betreft het (grotendeels) verlengen van de verlaagde rentetarieven bij de belasting- en invorderingsrente. De invorderingsrente blijft hiermee tim 31 december 2021 0,01%. De belastingrente gaat per 1 oktober 2020 t/m 31 december 2021 voor alle belastingmiddelen terug naar 4%. Voor de vennootschapsbelasting is dit lager dan het oorspronkelijke tarief van 8%.

Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 1.0 (Noodpakket economie en banen 1.0)
De verzuimboetes en de doorberekende kosten van de invorderingsmaatregelen werden opgeschort, wat leidde tot minder ontvangsten (-€59 mln.). Deze maatregel was tijdelijk voor een periode van 3 maanden, maar werkt meerjarig door in de ramingen.

Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 2.0
Het tweede noodpakket economie en banen bevat een verlenging van het eerste noodpakket tot 1 oktober 2020. Dit resulteerde in een verdere noodwaarde bijstelling van de raming van verzuimboetes en de doorberekende kosten van de invorderingsmaatregelen. De maatregelen zijn tijdelijk van aard, maar werken meerjarig door in de ramingen.

Steunen aftrekken voor gemeenten 1.0
De afdracht aan het Gemeentefonds wordt met € 519 mln. verhoogd, zoals toegelicht in de Kamerbrief compensatiepakket coronaal als medeoverheden van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de incidentele suppletoire begroting 2020 van datzelfde ministerie.[1] De totale afdracht aan het Gemeentefonds is in mindering gebracht op de belastingontvangsten. Hierdoor leidt de verhoging van de afdracht aan het Gemeentefonds tot een verlaging van de netto-belastingontvangsten met € 519 mln.

Steunen aftrekken voor gemeenten 2.0
De afdracht aan het Gemeentefonds wordt in 2020 met € 303 mln. verhoogd, zoals toegelicht in de Kamerbrief Steun- en herstelpakket en de incidentele suppletoire begroting 2020 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De totale afdracht aan het Gemeentefonds is in mindering gebracht op de belastingontvangsten. Hierdoor leidt de verhoging van de afdracht aan het Gemeentefonds tot een verlaging van de netto-belastingontvangsten met € 303 mln.

[1] Kamerstukken II 2019 2020, 35420 XII, II 2019 2020, 35420 nr. 1

Overig

Naast bovengenoemde noodmaatregelen is het ministerie van Financiën ook indirect betrokken bij de coronacrisis via staatsdeelnemingen, de EU en internationale financiële instellingen. Hieronder volgt een korte schets van de impact van de coronacrisis op deze beleidsterreinen, en de rol van het ministerie.

Staatsdeelnemingen
Door de coronacrisis zijn bepaalde deelnemingen aanmerkelijk hard getroffen. Zo had de NS in maart en april 2020 te maken met 50 procent minder reisgeld-service op het spoor, vermindering van het aantal vluchten van en naar Schiphol drastisch, net als het aantal vluchten van KLM en werden alle vestigingen van Holland Casino tijdelijk gesloten. Voor ondersteuning van deelnemingen was een financiële impact niet direct aan de orde, maar zal de tijd uitwijzen hoe groot de impact op de langere termijn zal zijn. In artikel 3 van dit jaarverslag worden deze effecten nader toegelicht.

Maatregelen EU
Het kabinet heeft sterk aan Europese samenwerking om de coronacrisis te bestrijden en daarmee zowel economische als gezondheidsgevolgen goed mogelijk op te vangen. Er zijn meer steun van Nederland sinds het uitbreken van de crisis afgesproken gemaakt om lidstaten de flexibiliteit te bieden om te reageren. Zo is de algemene uitzonderingsclausule van het Stabiliteits- en Groeipact in werking getreden en is er een tijdelijk staatssteunkader voor coronavastgesteld. Ook is afgesproken dat lidstaten hun Europese structuur- en investeringsfondsen (ESI-fondsen) zo flexibel en snel mogelijk kunnen inzetten.

Daarnaast zijn er diverse Europese instrumenten opgericht die op korte termijn inzetbaar zijn (zie ook hierboven het herstelinstrument NGEU, SURE en Gelrilnv BIB). Zie VJN paragraaf 3.4 Overig IFIs voor meer uitleg.

Maatregelen Internationale Financiële Instellingen (IFIs)
Dezeaanpak van de crisis door de IFIs is bevredigend. In eerste instantie richtten de coronamaatregelen van de Wereldbank, Europese Investeringsbank (EIB), Aziatische Infrastructuur Investeringsbank (AIIB) en Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD) zich op het snel beschikbaar stellen van financiering voor acute projecten in de gezondheidszorg in landen en het verlenen van liquiditeitssteun aan bedrijven.

In tweede instantie richten de IFIs zich op het versterken van economische weerbaarheid en het verzekeren van breed sociaal-economisch herstel op de middellange termijn.

Overig (Tuvalu) in uitwerking
In verband met de coronacrisis heeft het kabinet uitstel van betaling voor verschillende belastingmiddelen verleend en een aantal specifieke (fiscale) maatregelen genomen om de coronacrisis het hoofd te bieden. Een deel van deze maatregelen loopt door in 2021. Het betreft onder andere de volgende maatregelen:

- Btw-uitstel en monnikspijs
- Btw-vrijstelling voor uitleen zorgpersoneel
- Fiscale coronaregeling
- Versnelde gebruikelijk loon-crisisregeling groot aandeelhouders bij omzetdaling
- Verhoging vrije ruimte in de werkkostenregeling

- Tijdelijke verschoning uitvoerrijbewijs

1893669 02369

4. Beleidsartikelen

Artikel 1 Belastingen

A. Algemene doelstelling

Het genereren van inkomsten voor de financiering van overheidsbeleid. Solide, eenvoudige en fraudebestendige fiscale wet- en regelgeving is hiervoor de basis. Doelmatigheid en doelmatige uitvoering van deze wet- en regelgeving dragen bij aan de bereidheid van burgers en bedrijven om hun wettelijke verplichtingen ter aanzien van de Belastingdienst na te komen (compliance).

Onder «compliance» verstaat de Belastingdienst dat burgers en bedrijven bereid zijn hun wettelijke fiscale verplichtingen ten aanzien van de Belastingdienst na te komen. De term 'bereidheid' geeft aan dat de Belastingdienst ernaar streeft dat belastingplichtigen uit zichzelf fiscale regels naleven, zonder (dwingende en kostbare acties van de kant van de Belastingdienst. As burgers en bedrijven hun wettelijk verplichtingen nakomen, dan komt belastinggeld de staatskas binnen zoals de wetgever beoogt en worden overheidsgelden niet onterecht uitbetaald.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Deminister van Financiën is verantwoordelijk en heeft een regisserende rol op het terrein van de fiscaliteit. Daarbij gaat het om:

- het te voeren fiscale beleid;
- het opstellen van fiscale wet- en regelgeving;
- het internationaal behartigen van de Nederlands fiscale belangen.

Deminister van Financiën is verantwoordelijk en heeft een uitvoerende rol op het terrein van:

- de heffing en inning van de premies werknemers- en volksverzekeringen;
- de heffing en inning van de inkomensafhankelijke bijdragen Zorgverzekeringswet;
- de heffing en inning voor derden van een aantal belastingen heffingen en overige verdaringen;
- de vaststelling en de uitbetaling van toeslagen;
- handhaving gebleken op het gebied van de economische ordening en financiële integriteit.

Op grond van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (Awr) en de invorderingswet 1990 voert de Belastingdienst schatting en inning van de rijksbelastingen uit. Op grond van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) voert de Belastingdienst/Toeslagen de toeslagregelingen uit voor de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (WVS). Op grond van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten voert de Fiscale Inlichtingen- en opsporingsdienst (FIOD) de handhavingstaken uit op het gebied van de economische ordening en financiële integriteit.

1893669 02369

De minister bevordert, door inzet van de Belastingdienst, naleving van wet- en regelgeving door passende dienstverlening te leveren, massale processen juist en tijdig uit te voeren, adequaat toezicht uit te oefenen en waar nodig naleving bestuurs- of strafrechtelijk af te dwingen.

C. Beleidsconclusies

Het fiscale pakket dat getroffen is naar aanleiding van de coronacrisis heeft een torsie maat van de Belastingdienst gevraagd. De Belastingdienst heeft sinds de start van de coronacrisis daadkrachtig opgetreden met een aantal fiscale maatregelen om ondernemers en andere belastingplichtigen bij te staan in deze financieel moeilijke tijden. De belangrijkste maatregel is het ruimhartig beleid voor uitstel van belastingbetaling voor ondernemers.

De Belastingdienst heeft bij Voorjaarsnotabeslutvorming 2020 extra middelen gekregen voor de uitvoering van de toeslagenregelingen, het verbeteren van dienstverlening, het borgen van stabiliteit van de cruciale processen en het tegengaan van ondermijning en witwassen.

Toeslagen heeft aan een nieuw gewerkt aan het op sterkte brengen van de organisatie. Ook is gewerkt met het Programma Verbetering Dienstverlening. Daarnaast is een specifieke organisatie opgericht voor het herstel van de fouten bij de kindercopvangtoeslag. Het reguliere proces van toeslagen heeft stabiel gepresteerd, de streefwaarden van de prestatie-indicatoren zijn gehaald.

Wat betreft de doelstellingen voor dienstverlening blijkt dat de realisatie op diverse onderdelen is verbeterd. De gemiddelde bereikbaarheid van de Belastingtelefoon is in 2020 toegenomen van 84% naar 88%, daarmee is het echter nog niet op het gewenste niveau van minimaal 90%. De klanttevredenheid voldoet bij alle onderdelen aan de normen. De doelstelling van tijdige afhandeling van de ingediende bezwaren binnen de Awb-termijn is echter niet gerealiseerd.

Wat betreft de doelstellingen van toezicht en massale processen zijn, met een enkele uitzondering, de gewenste prestaties behaald. Hetzelfde geldt voor het tegengaan van ondermijning en witwassen.

Compliance

Compliance wordt afgemeten aan de mate waarin burgers en bedrijven zich tijdig registreren, tijdig, juist en volledig aangiftes doen en tijdig betalen.

Tabel 8 Realisatie prestatie-indicatoren Compliance (in verbeteringsgewenst)

De jaar:	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Belastingen						
Percentage aangiften omzetbelasting tijdig ontvangen	94,5%	95,3%	95,8%	95,8%	>95%	95%
Percentage aangiften loonheffingen tijdig ontvangen	99,2%	99,3%	99,1%	99,1%	>99%	99%
Juist en volledig doen van aangifte structurele terugvorderingen van het niet-ingezetenkort MKB	5,2%	n.v.t.	5,7%	n.v.t.	<8%	nn
Aangifte						
Juist en volledig doen van aangifte structurele terugvorderingen van het niet-ingezetenkort particulieren	1,0%	0,9%	0,7%	n.v.t.	<0,7%	0,8%

Tactisch en kengetallen

Percentage aangiften inkomensheffingen en vennootschapsbelasting tijdig ontvangen	94,5%	n.v.t.[1]*	94,7%	91,9%	>94%	92,4%
Tijdige betaling van belastingen en premies	99,4%	99,4%	99,5%	99,5%	>99	99,5%
Oninbare belastingen en premies	0,1%	0,3%	0,3%	0,1%	<0,6%	pm

1 Het betreft het aantal aanslagen en aanslagbiljetten van de meitranche wordt aangepast.
2 Het meer inspelen op het tijdig uitsluiten van de positieve correcties (correcties ten nadele van de belastingplichtige).
3 Niet bekend dat in het bezwaar- en beroepsproces de belastingdienst 3 dagen niet of anders is vertegenwoordigd in de beoordeling, waardoor verzuim kan worden opgelegd.

Bron: **Belastingdienst/CDO Financieel en Management informatie**

Toelichting
Percentage aangiften omzetbelasting tijdig ontvangen
RM jaarafsluiting

(99% = afronding naar geen niet gehaald)

Percentage aangiften inkomensheffingen en vennootschapsbelasting tijdig ontvangen
RM

Juist en volledig aangiften: geen
RM

Tijdige betaling van belastingen en premies
Van de ontvangsten in 2020 is 98,5% zodanig tijdig ontvangen dat er geen aanmaning verstuurd hoefde te worden.[1]

Oninbare belastingen en premies
Belastingschulden kunnen oninbaar worden, dan wordt niet of maar voor een deel geïnd. Dit kan voorvloeien uit verschillende oorzaken hebben, bijvoorbeeld faillissementen, wettelijk of minnelijk schuldsanering. Vanaf 2015 is vrij de Belastingdienst niet uitsluitend in staat voorbeelden van wettelijk, maar vier cijfers mentioneren. Deze dynamisch monitoren blijft dan als indicator voor oninbare belastingen en premies al enkele jaren ruim onder de streefwaarde van 0,6%. Wel moet rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat het percentage de komende jaren stijgt door een vermoedelijke toename van het aantal faillissementen als gevolg van de coronacrisis en omdat bij dynamisch monitoren oude vorderingen ooit een bepaald moment definitief oninbaar zullen zijn.

Belastingmoral

De houding ten aanzien van het nakomen van belastingverplichtingen, dan wordt ook verstaan als de belastingmoraal en vormt een aspect van compliance. De Belastingdienst meet ieder jaar met de Fiscale Monitor de belastingmoral bij de belastingbetalers.

Tabel 6 Realisatie kengetallen Belastingmoral (maatlaars gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
Belastingaanslagbetaling is ondernemersbelang	88%	91%	90%	93%	92%
Zelf belasting ondanks is uitgerekend	89%	87%	87%	85%	89%

1 Dit is inclusief de belastingaanslagen waarvan de hoogte is verminderd.
[illegible] Afkoop: meer achtergrond
[illegible]

Belasting betaler bestaat bare bijdragen	70%	60%	45%	50%	45%
Evenen kans op ontdekking	84%	84%	84%	81%	85%

1 Inclusie de cassere neutraal.
Bron: www.fiscalemonitor.nl

De belastingmoraal is volgens onderzoek van jaar tot jaar, maar blijft de afgelopen vijf jaren min of meer gelijk. De cijfers bij belasting betalen betekent als bijdragen en de zwaren kans op ontdekking waren in 2019 gedaald, maar zijn in 2020 weer op het niveau van eerdere jaren.

Op de website van de Belastingdienst zijn de resultaten van de Fiscale Monitor 2020 terug te vinden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 19 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 1 Belastingen (bedragen x € 1.000)

	2016	2017	2018	2019	Realisatie 2020	Vastgestelde begrotingen 2021	Verschil 2020
Verplichtingen	**3.451.055**	**2.396.066**	**3.347.387**	**2.203.064**	**3.381.468**	**2.864.031**	**516.429**
Waarvan bestellingsverplichtingen	3.450.502	2.395.949	3.347.380	2.203.549	3.381.259	2.864.431	516.828
Waarvan garantieverplichtingen	153	188	307	115	209	400	− 191
Procesrisico's	153	188	307	115	209	400	− 191
Uitgaven (1) + (2)	**3.325.506**	**3.003.472**	**3.193.849**	**3.001.677**	**3.361.384**	**3.544.639**	**-183.255**
(1) Programma-uitgaven	**134.211**	**145.517**	**137.370**	**155.141**	**104.146**	**257.402**	**-153.255**
Bekostiging	**5.289**	**6.170**	**6.164**	**5.378**	**48.350**	**6.178**	**42.172**
Aangedeeld procesrisico's	5.289	6.170	6.164	5.378	48.350	6.178	42.172
Garanties	**0**	**0**	**0**	**156**	**209**	**245**	**−36**
Garanties procesrisico's	0	0	0	156	209	245	−36
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	**0**	**0**	**0**	**15.097**	**17.021**	**14.298**	**2.724**
Waarborgfonds	0	0	0	2.671	2.672	1.882	814
Kadaster	0	0	0	9	1.372	1.371	1
Kamer van Koophandel	0	0	0	4.141	2.009	4.270	− 2.261
Overige bijdrage ZBO's/RWT's	0	0	0	8.337	11.008	6.774	4.234
Bijdragen aan internationale organisaties	**0**	**0**	**0**	**8.089**	**2.764**	**437**	**2.327**
Internationale financieringen	0	0	0	188	312	125	187
Overige internationale organisaties	0	0	0	7.901	2.534	262	7.272
Opdrachten	**0**	**0**	**0**	**262.613**	**336.789**	**258.961**	**77.828**
ICT-opdrachten	0	0	0	2.05.61	284.239	208.043	76.196
Overige opdrachten	0	0	0	60.551	52.550	50.918	1.632
Bijdrage agentschappen	**0**	**0**	**64.515**	**118.057**	**54.198**	**104.052**	**− 50.854**
Logius	0	0	0	112.969	86.106	104.660	− 18.554
CBS	0	0	0	338	0	392	− 392
Overig	0	0	64.515	2.750	1.690	7	1.683
Bijdrage aan mediaverbreiden	**0**	**0**	**0**	**0**	**10.786**	**0**	**10.786**
Bijdrage aan mediaverbreiden	0	0	0	0	10.786	0	10.786
Rente	**130.422**	**139.277**	**145.361**	**111.310**	**114.016**	**110.000**	**4.016**
Belasting- en invorderingsrente	130.422	139.277	145.361	111.310	114.016	110.000	4.016
(2) Apparaatsuitgaven	**3.187.305**	**2.858.955**	**3.056.330**	**2.846.536**	**2.759.240**	**3.287.237**	**290.210**
waarvan: Uitvoering, Facilitaire diensten ingehuurd en doorverkoop Uniform Nederland	11.886	13.263	13.352	13.879		13.000	−13.000
Personele uitgaven	**2.464.300**	**2.284.543**	**2.502.551**	**2.157.350**	**2.379.674**	**2.165.658**	**261.576**
waarvan: Eigen personeel	2.200.409	2.067.312	2.246.935	1.916.735	2.032.512	1.866.018	164.194
waarvan: Inhuur derden	261.571	217.231	260.716	232.715	338.262	233.684	104.578

					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
waarvan: Overig Personeel				6.501	5.865	7.316	−651
Materiële uitgaven	**722.375**	**630.642**	**642.579**	**553.485**	**547.566**	**555.332**	**−2.254**
waarvan: ICT	224.413	190.739	202.360	14.165	19.830	22.186	−2.356
waarvan: Huisvesting BBO's	218.934	200.047	198.044	213.849	210.164	199.745	10.419
waarvan: Overige	251.028	239.856	225.555	325.472	323.57	317.398	11.172
Ontvangsten (3) + (4)	**12.876.136**	**13.143.007**	**14.110.868**	**15.215.788**	**138.764.193**	**154.389.396**	**−19.615.197**
(3) Programma-ontvangsten	**12.850.938**	**13.098.249**	**14.110.848**	**15.176.572.880**	**136.672.590**	**154.326.314**	**−19.648.204**
waarvan: detailontvangstenbegroting	12.844.298	13.098.089	14.110.763	15.176.454.944	136.671.854	154.326.258	−19.653.578
Rente	**30.879**	**44.676**	**432.990**	**601.114**	**468.132**	**474.372**	**−6.240**
Belasting- en invorderingsrente	30.879	44.676	432.990	601.114	468.132	474.372	−6.240
SOMMA (1 tot en met 7)	**34.876**	**179.225**	**290.138**	**229.203**	**154.693**	**203.777**	**−49.184**
Ontvangsten bestelen en schikkingen	218.878	199.228	290.128	229.203	154.612	203.777	−49.164
Bevoegdheid	**196.396**	**227.00**	**240.889**	**242.970**	**142.903**	**212.527**	**−69.624**
Kasbeveiliging	196.596	207.780	240.889	242.970	142.903	212.527	−69.624
(1) Apparatuurontvangsten	**25.198**	**11.218**	**38.720**	**158.496**	**74.692**	**43.084**	**31.609**

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

De verplichtingen in 2020 vallen voor € 6 M mln. hoger uit ten opzichte van de vastgestelde begroting voor 2020. De hogere realisatie op de verplichtingen hangt voor een deel samen met de hogere uitgaven (€ 5 M mln.). Dit deel wordt toegelicht bij de uitgaven.

Bij begroting 2021 is het verplichtingenbudget in 2020, los van de uitgaven, opgehoogd met € 313 mln. vanwege de herijking van de meerjarige verplichtingen. De herijking van de meerjarige verplichtingenramming is een van de verbeterdoelen die is uitgevoerd naar aanleiding van de onvoldoende verplichtingenbeheer Belastingdienst.

Daarnaast is het verplichtingenbudget voor externe inhuur bij de 2e suppletoire begroting 2020 met ca. € 90 mln. opgehoogd, terwijl het kasbudget voor externe inhuur is verlaagd met € 50 mln. De verplichtingenrealisatie van externe inhuur ligt hoger dan de kasrealisatie aangezien de inhuurcontracten voor 2021 in 2020 worden aangegaan. De hogere verplichtingen voor externe inhuur in 2021 zijn het gevolg van de extra activiteiten die zijn gemeld in de eerste suppletoire begroting 2020 en ontwerpbegroting 2021 ten behoeve van het opvolgbrengen van de Belastingdienst.

Het nieuwe mutatiesysteem, een aantal dure huisvestingsprojecten en voor een andere bedrag verplicht dan eerder geschatt. PM voor die contracten dat zijn. PM oorzaak minder verpl. bij over materieel, minder verpl. bij ct opdrachten en meer verpl. bij overige opdrachten en meer verpl. bij eigen personeel.

Uitgaven

De uitgaven zijn in totaal € [illegible] mln. hoger dan in de ontwerpbegroting geraamd. De belangrijkste oorzaken van hogere uitgaven worden hieronder vermeld.

Bekostiging (+ € [illegible] mln.)
De uitgaven voor bekostiging zijn € [illegible] mln. hoger dan begroot. Dit komt door [illegible] van gedupeerden voor de [illegible] toeslagen, waarvoor bij de Voorjaarsnota 2020 middelen beschikbaar zijn gesteld. Naast compensatiemiddelen is [illegible] een eenmalige tegemoetkoming van € 750 betaald aan alle ouders die zich voor 1 november bij de Belastingdienst hadden gemeld als gedupeerde.

Opdrachten (+ € [illegible] mln.)
In het kader van «Belastingdienst op orde» zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor de ICT-organisatie om de problematiek aldaar en de steeds groter wordende afhankelijkheid van ICT dienstverlening aan te pakken. Ook prijsstijgingen en het vergroten van de netwerk- en opslagcapaciteit heeft geleid tot een hogere realisatie. PM slotwetmutatie

Bijdrage aan medeoverheden (+ € [illegible] mln.)
De Belastingdienst heeft een akkoord met de VNG gesloten om de betrokken gemeenten voor € [illegible] mln. in 2020 te ondersteunen voor de kosten die gepaard gaan met de hulp die gemeenten bieden aan toeslagengedupeerden. Hiervan wordt € 0,2 mln. in het btw-compensatiefonds gestort. Uit de voortgangsrapportage «Ondersteuning toeslag» gaat nader in op de samenwerking met gemeenten in relatie tot de herstelorganisatie.

Rente (+ € [illegible] mln.)
De uitgaven voor de heffing- en invorderingsrente zijn € [illegible] mln. hoger dan begroot. Dit is [illegible] het gevolg van hogere belastingtegoeden en vermindering van [illegible] rente mag worden vergoed. Dit is gevolg van de coronacrisis genomen maatregel om de belastingrente te verlagen naar 0,01% heeft een neerwaarts effect gehad op de uitgaven.

Personele uitgaven (+ € [illegible] mln.)
De personele uitgaven zijn € [illegible] mln. hoger dan begroot. Dit komt door extra personele uitgaven voor het op orde brengen van de Belastingdienst waarvoor in de [illegible] begroting 2020 en begroting 2021 middelen zijn toegekend. Daarnaast zijn de loonkosten gestegen als gevolg van een stijging in de ziektelasten en in de sociale [illegible] hogere uitgaven als gevolg van de invoering van het Individueel Keuzebudget (IKB). De eerder toegekende budgetten om de Belastingdienst op orde te brengen, zijn niet geheel besteed, voornamelijk als gevolg van de coronacrisis. Hierdoor is bijvoorbeeld [illegible] minder reis- en verblijfkosten.

De stijging van inhuur externen wordt veroorzaakt door de extra uitgaven die samenhangen met "Belastingdienst op orde", zoals meer inhuur van externen voor de ICT-organisatie en voor de herstelorganisatie Toeslagen.

---

[1] Kamerstukken II 2020-2021, [illegible], nr. 704

Materiële uitgaven (+ € 6,4 mln.)
Gezien de uitbreiding van personeel in het kader van «Belastingdienst op orde» vallen de uitgaven aan huisvesting, faciliteiten dienstverlening en werkplekondersteuning ook hoger uit.

Ontvangsten

De ontvangsten, exclusief de belastingontvangsten, vallen in totaal € 6,4 mln. hoger uit.

Belastingontvangsten (+ € 6,4 mln.)
Voor een toelichting op de belastingontvangsten, zie het FJR.

Rente (+ 6,4 mln.)
De ontvangsten voor de belasting- en invorderingsrente zijn € 6,4 mln. hoger dan begroot in de ontwerpbegroting 2020. Als gevolg van de coronamaatregelen, waarbij de rente tijdelijk verlaagd is naar 0,01%, zijn dit voorjaar lagere ontvangsten aan belasting- en invorderingsrente geraamd. Dit heeft geld tot neerwaartse bijstellingen in incidentele supplementaire begrotingen. Dat de gerealiseerde ontvangsten in 2020 hoger zijn dan begroot, komt door hogere ontvangsten aan rente (4% of 6% voorrupsj) over hogere belastingaanslagen uit eerdere belastingjaren. Bij een rente van 0,01% worden er namelijk nóóit nieuwe rentevoordelingen opgebouwd.

Boetes en schikkingen (- € 6,4 mln.)
De ontvangsten aan boetes en schikkingen zijn € 6,4 mln. lager dan begroot in de ontwerpbegroting 2020. Dit komt vooral door de als gevolg van de coronacrisis genomen maatregel om gedurende het volledige betalingsuitstel van belastingen geen betalingsverzuimboetes op te leggen. Dit heeft geld tot neerwaartse bijstellingen in incidentele supplementaire begrotingen. De verzuimboete aan de belastingdienst normaal er in rekening als een belastingrichtlijn uit (3,5%).

Bekostiging (- € 6,4 mln.)
De opbrengsten van kosten vervolging zijn € 6,4 mln. lager dan begroot in de ontwerpbegroting 2020. Dit komt vooral door de als gevolg van de coronacrisis genomen maatregel om gedurende het volledige betalingsuitstel van belastingen de (dwang)invordering op te schorten. Dit heeft geld tot neerwaartse bijstellingen in incidentele supplementaire begrotingen. Aan belastingdienstlichten worden normaliter de kosten doorberekend van invorderingsmaatregelen (onder andere aanmaningen, dwangbevelen en beslaglegging).

Apparaatsontvangsten (+ € 6,4 mln.)
De Belastingdienst heeft een aantal rijksbrede afspraken meer faciliteiten afgesloten en dit sluit op het gebied van ICT aan en ondersteunend infrastructuur geleverd dan voorheen begroot. Hierdoor zijn meer vergoedingen ontvangen.

F1. Fiscaal beleid en wetgeving

Genereren van inkomsten – fiscale wet- en regelgeving

Het genereren van inkomsten ten behoeve van uitgaven voor de rijksbelastingen, de sociale fondsen en de zorgverzekeringen door middel van het opnieuwen van solide, eenvoudige en fraudebestendige fiscale wet- en regelgeving die ook in international context werkbaar is.

Pakket Belastingplan

Op Prinsjesdag 2020 is het pakket Belastingplan 2021 ingediend en in het laatste kwartaal 2020 aanvaard door zowel de Tweede als Eerste Kamer. Het pakket Belastingplan 2021 bestond uitsluitend uit de volgende onderdelen:[1]

- Belastingplan 2021[2];
- Overige fiscale maatregelen 2021[3];
- Wet vereenvoudiging uitvoerbaarheid vrij lage lasten[4];
- Wet CO2-heffing industrie[5];
- Wet differentiatie overdrachtsbelasting[6];
- Wet aanpassing box 3[7];
- Eenmalige huurverlaging huurders met een lager inkomen[8];
  Vaststelling tarieven opslag duurzame energie- en klimaatfonds 2021 en 2022[9];
- Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesgeling[10];
- Wet vliegbelasting[11].

Het Belastingplan 2021 bevat onder meer het inkomensbeleid voor 2021 en de fiscale maatregelen die dermate (budgetair) samenhangen. Dat geldt in het bijzonder voor de omvangrijke sociaal- en fiscaliteiten wanneer het kabinet zoveel mogelijk voorkomt dat mensen door de coronacrisis hun inkomen te verliezen. Verder zijn diverse andere maatregelen genomen, maar de afhouding van de belastingvrije ruimte om het verschil tussen zelfstandigen en werknemers te verminderen, verdere vergroening van het belastingstelsel en het vernuimen van de gerichte vrijstelling voor scholingskosten. De nieuwe Belastingplan 2021[12] vergaagde het wetsvoorstel Belastingplan 2021 en had tot doel de beoogde ratoerdo investeringsaftrek (BIA) aan te passen in zoverre dat de regeling niet op niveau fiscale eenheid kan worden toegepast en is de mogelijkheid opgenomen om dat alsnog te introduceren bij koninklijk besluit als de Europese Commissie de BIA heeft goedgekeurd. In Overige fiscale maatregelen 2021 zijn technische maatregelen opgenomen die geen budgetaire gevolgen hebben. De Wet verbetering uitvoerbaarheid vrijstelgen bestaat vooral uit maatregelen die, in afwachting van de introductie van een nieuw systeem voor toeslagen schrijnende situaties binnen het huidige systeem oplossen of de ouders op een andere manier behulpzaam zijn conform de motie Lodders c.s.[13]. Met de Wet CO2-heffing industrie wordt het al dat de gepaarde verkrijgen geprikkeld worden om de uitstoot van broeikasgassen conform de doelstelling in het klimaatakkoord te verminderen terwijl de kans op weglek van winstgelegenheid naar het buiten land wordt geminimaliseerd. De Wet differentiatie overdrachtsbelasting verstevigt de positie van kopers ten opzichte van andere kopers, zoals beleggers, via een vrijstelling voor de overdrachtsbelasting en een verhoging van het tarief voor kopers die niet zelf in hun woning gaan wonen. De Wet aanpassing box 3 verhoogt onder andere het heffingsvrij vermogen tot € 50.000. Hierdoor wordt meer voorkomen dat kleine spaarders op basis van het forfaitaire

[1] Kamerstukken II 2019/20, 35372
[2] Kamerstukken II 2019/20, 35373
[3] Kamerstukken II 2019/20, 35374
[4] Kamerstukken II 2019/20, 35375
[5] Kamerstukken II 2019/20, 35376
[6] Kamerstukken II 2019/20, 35377
[7] Kamerstukken II 2019/20, 35378
[8] Kamerstukken II 2019/20, 35379
[9] Kamerstukken II 2019/20, 35381
[10] Kamerstukken II 2019/20, 35382
[11] Kamerstukken II 2019/20, 35383
[12] Kamerstukken II 2019/20, 35382 nr. 102

rendement in box 3 belasting het alsnog wordt ingevuld, hun werkelijk rendement lager ligt. De Wet een matige huurverlaging huurders met een lager inkomen verlaagt eenmalig de huur voor huurders met een lager inkomen en hen tijdens de coronacrisis een steuntje in de rug te geven. In de Wet vaste tilling tarieven opslag duurzame energie- en klimaattransitie 2021 en 2022 worden de tarieven conform Rijksakkoord en Klimaatakkoord aangepast. De Wet beperking liquidatie- en staking verliesregeling beperkt de genoemde btw-wetgeving binnen de vennootschapsbelasting tenge de lijnen van het coalitieakkoord. Ook bevat de wet de Tijdelijke Kamerwet Shell (Brandl inks), Tijdelijke (SP) en Nijhuis (PvdA) [14] en wordt de belastingheffing over winsten van multinationals verkwikt gen. De Wet vliegbelasting introduceert een belasting per vertrekkende passagier vertrekt, de transferpassagier is uitgesloten om ervoor te zorgen dat men meer betaalt voor vervuilende keuzes. De nevelde lijn de Wet Vliegbelasting laat het nonprofitmilieu voorstel om ook een vliegbelasting voor vrachtvliegtuigen in te voeren vervallen, omdat uit aanvullend onderzoek naar voren is gekomen dat deze belasting ingrijpende gevolgen voor de luchthavens Schiphol en Maastricht Aachen Airport kan hebben.

Afgerende wetgeving:
- Fiscale verzamelwet 2021[15];
- Wet hardheidsaanpassing Awb.[16]

ATAD 2

De tweede Europese richtlijn ter bestrijding van belastingontwijking (Anti Tax Avoidance Directive 2: ATAD2) is geïmplementeerd in de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en afgerond.

F2. Belastingdienst

Dienstverlening

De Belastingdienst in zakt het burgerenbedrijven zo gemakkelijk en egelijk om hun verplichtinnen na te komen en hun rechten geldend te maken door passende dienstverlening te leveren.

Doelbereking

De tijdige afhandeling van bezwaren binnen de Awb-termijn is niet gerealiseerd als gevolg van grote achterstand bij de bezwaarbehandeling H. De overige realisaties zijn op het gewenste niveau.

Tabel 11: Realisatie prestatie indicatoren Dienstverlening (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020*	Realisatie 2020
Afgehandelde bezwaren binnen Awb-termijn	52%[1]	86%	78%	6 8%	90 66%	76,3%
Afgehandelde klachten binnen Awb-termijn	98%	90%	98%	9 66%	90 66%	53,3%

[1] Definitief initiatiefvoorstel Wet aanpassing liquidatie- en stakingsverliesregeling in de vennootschapsbelasting, 2 oktober 2019.
[14] Kamerstukken II 2020/21, 35845
[15] Kamerstukken II 2020/21, 35837
[16] Kamerstukken II 2020/21, 35850

Klanttevredenheid (score 3 of hoger)	n.v.t.	77%	73%	75,6%	Minimaal 70% van de bellers, website- en baliebezoekers scoort een 3 of hoger op de gehanteerde 5-puntsschaal (neutraal tot zeer tevreden)	80,5%
- telefonie		82%	79%	84,8%		85,5%
- websites		80%	82%	82,3%		80,0%
- balie						
Klanttevredenheid (score 1,5 of lager)	n.v.t.	7%	10%	8,2%	Maximaal 10% van de bellers, website- en baliebezoekers scoort een 1,5 of lager	6,1%
- telefonie		5%	5%	2,6%		2,3%
- websites		7%	6%	6,2%		6,2%
- balie						
Zorgvuldig handelen van de Belastingdienst (aantal ontvangen klachten)	13.105	11.145	12.393	12.204	Minder klachten over het handelen van de Belastingdienst dan vorig jaar	6.832

1 Enkele streefwaarden van de Belastingdienst worden weergegeven in bandbreedtes. Hiermee geeft de Belastingdienst per prestatie-indicator aan wat de onder- en de bovengrens is.
2 De scores 2016 en 2017 zijn t.o.v. begroting 2019 gecorrigeerd i.v.m. dubbeltellingen BPM en MRB en tevens is 2017 bij Douane opnieuw beschikbaar gesteld omdat de Douane over het jaar 2017 geen betrouwbare informatie kon vastleggen vanwege de implementatie van een nieuwe applicatie.

Toelichting

Afgehandelde bezwaren binnen Awb- termijn

In 2020 is het percentage Awb-conform afgehandelde bezwaren gestegen van 60% naar 75%. Dit is een verbetering t.o.v. 2019. In 2020 zijn de achterstanden bij de bezwaarbehandeling voor de inkomensheffing middels een plan van aanpak weg gewerkt, hiervoor zijn o.a. extra uitzendkrachten ingezet.

Klanttevredenheid

De dienstverlening binnen de Belastingdienst wordt langs diverse kanalen vormgegeven. De normen over de klanttevredenheid zijn in 2020 bij alle drie de kanalen gerealiseerd. De waardering voor de website laat een stabiel beeld zien en laat op beide indicatoren een verbetering zien. Bij de balies zijn de waarderingen in 2020 in lijn met 2019. De realisatie voldoet daarmee aan de streefwaarde.

De gemiddelde bereikbaarheid bij de Belastingtelefoon heeft in 2020 nog niet het beoogde niveau van 90% bereikt. Wel is de gemiddelde bereikbaarheid toegenomen van 81% in 2018, 85% in 2019 naar 88% in 2020. De bereikbaarheid heeft alleen in de 1e maanden van het jaar onder druk gestaan. De oorzaak hiervoor was dat er onvoldoende huisvesting was voor de geplande uitbreiding van de Belastingtelefoon. De beperkende maatregelen in verband met corona hadden tot gevolg dat vanaf half maart tijdelijk 1.100 medewerkers niet konden worden ingezet. Hierdoor konden we minder vragen van burgers beantwoorden. In de loop van de maand april zijn deze mensen geleidelijk aan weer ingezet. In de periode van de aangiftecampagne was de bereikbaarheid ondanks de genoemde oorzaken 84%. In de maanden vanaf mei is de bereikbaarheid nagenoeg in alle maanden boven de 90% uitgekomen. Alleen de maand september kende een kleine terugval als gevolg van een tweetal verstoringen op het telefonie platform en de opstart van de invorderingswerkzaamheden. De verbeteringen bij Belastingtelefoon zijn ook zichtbaar in de wachttijd, deze was in 2019 nog 246 seconden en is in 2020 gedaald naar 197 seconden.

1893669 02369

Toezicht

De Belastingdienst voert adequaat toezicht uit en dwingt waar nodig naleving bestuurs- of strafrechtelijk af om ervoor te zorgen dat de verschuldigde belastingen bestendig de staatskas binnenkomen en en de toeslagen rechtmatig worden uitbetaald.

Doelbereiking

De Belastingdienst heeft een takenpakket waar van een grootdeel altijd moet worden uitgevoerd, zoals het behandelen van bezwaar of een verzoek tot voorovereleg. Daarnaast wordt toezicht uitgevoerd om de naleving te bevorderen. De werkzaamheden voor het toezicht zijn gebaseerd op de uitvoering en toezichtstrategie, die erop gericht is om het naleven van Fiscale verplichtingen zo eenvoudig mogelijk te maken en fraude zoveel mogelijk te voorkomen. Deze strategie is ook de basis van het keuzeproces en de prioritering van de taken. Binnen de Belastingdienst worden daarom voortdurend afwegingen gemaakt over de inzet van de beschikbare capaciteit. Het is niet mogelijk om op alle aangiften gericht toezicht uit te oefenen. Daarom zet de Belastingdienst de beschikbare capaciteit zo effectief mogelijk in met risicogericht toezicht.

In 2020 zijn zowel externe als interne factoren van invloed geweest op de opzet en uitvoering van de uitvoerings- en handhavingstrategie. Dit betreft in de eerste plaats de niet voorziene coronafactor. Daarnaast speelde de kwestie over het onbelemmerd gebruik van de Fraude Signalering Voorziening (FSV) en andere applicaties in het risicoselectieproces.

Effecten corona op toezicht

Tijdens de coronacrisis heeft de Belastingdienst zijn publieke taak zo veel mogelijk uitgevoerd. De experimentele maatregelen hebben gevolgen voor de wijze waarop de Belastingdienst haar taken kan uitvoeren bij het toezicht en de invordering. Sinds de uitbraak van corona heeft de Belastingdienst sommige toezichtactiviteiten opgeschort. Gedurende de lockdowns waren bijvoorbeeld inbeslagnemingen en als regel niet mogelijk. De directies MKB en Grote ondernemingen (GO) hebben de bijvoorbeeldactiviteiten, zoals het afleggen van bedrijfsbezoeken en het opstellen en afronden van boekenonderzoeken op locatie, vanaf eind maart 2020 opgeschort met uitzondering voor enkele specifieke gevallen, bijvoorbeeld in geval van oplossing of vrees voor verdustering. In de zomer zijn de buitenwerkzaamheden hervat tot het moment dat tweede coronagolf weer noodzakelijk tot restricties. Aan de toezichtactiviteiten zijn wel zo veel mogelijk doorgegaan. Aanvullend heeft de directie GO een instrument (Corona impact Tool) voor grote ondernemingen ontwikkeld om het klantbeeld te verrijken met informatie over de gevolgen van de coronamaatregelen op de bedrijfsvoering van deze ondernemingen. Overduje is GO bovien in staat geweest de Fiscale verzuimtoezichtinstrumenten te differentiëren en maatwerk te leveren, gericht op dienstverlening en passend voor de individuele onderneming. Ook het toezicht op de Wet DBA, deregulering beoordeling arbeidsrelatie is als gevolg van corona opgeschort. Het toezicht DBA wordt uitgevoerd onder het handhavingsmoratorium waarbij de Belastingdienst alleen kan handhaven in geval van kwaadwillendheid of wanneer aanwijzingen niet (voldoende) binnen de bepaalde termijn worden opgevolgd. De opsporingswerkzaamheden van de FIOD zijn in 2020 zoveel mogelijk doorgegaan. Sinds maart 2020 is de invordering van belastingen grotendeels stopgezet en zijn deurwaarders niet ingezet in de reguliere inningsprocessen.

Fraudesignalering, Voorkoming en risicomodellen

Bij brief van 10 juli 2020 hebben de staatssecretaris van Financiën de Tweede Kamer geïnformeerd over het externe onderzoek van KPMG naar de verwerking van risicosignalen voor het toeslagenbeleid. Er bleek niet te worden voldaan aan wettelijke verwerkingen, waaronder de AVG, en noodzakelijke waarborgen rond risicoselectieprocessen en behandeling van fraudesignalen bij onvolledige, in de CAF-zaken en in bepaalde selectieregels blijkt nationaliteit een rol te hebben gespeeld in het toezicht door de Belastingdienst. Een aantal risicomodellen is uitgezet, en deze moeten nog verder worden gehanteerd met de aangekondigde stappen aan alle eisen op het gebied van zorgvuldige gegevensverwerking te voldoen. Bij brief van 13 oktober 2020 heeft de Tweede Kamer het plan van aanpak Herstellen, Verbeteren en Borgen (HVB) ontvangen gericht op het wegnemen van deze onrechtmatigheden en het verbeteren en waborgen van de gegevensverwerkingen en datawaarborgen door de Belastingdienst.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Belastingheffingen en toeslagen zijn gevoelig voor Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O), omdat de hoogte van de heffing en de verplichting tot betalen afhankelijk zijn van gegevens die belastingplichtigen en toeslagrechtigden zelf verstrekken. Dit kan invloed zijn op de volledigheid van de belastingontvangsten en de juiste uitbetaling bevoorschotting van toeslagen. Het tegengaan van M&O bij de uitvoering van wet- en regelgeving vormt derhalve een geïntegreerd onderdeel van het handhavingsbeleid. De uitvoering van deze werkzaamheden kent beperkingen. De werkzaamheden worden uitgevoerd binnen de beschikbaar gestelde personele en financiële middelen. Dit leidt tot het maken van keuzes over de inzet van het personeel. Verder zijn er maatschappelijke begrenzingen, bijvoorbeeld wettelijke beperkingen, zoals privacywetgeving, de controleverplichtingen, kosten-baten en overwegingen. De beperkingen zoals bij een toeslag en M&O-uitvoeringsbeleid zijn van inherente onzekerheid over de volledigheid van de ontvangsten en de juistheid van de (toeslagvuldigheid. Deze onzekerheid is niet nader te antificeerbaar.

Toeslagen pas thematisch en risicogericht toezicht toe op nieuwe en lopende toekenningen. Dit vindt plaats in de situaties waarin het vaak fout gaat en/of waarin burgers vergelijkbare materiële motieven doen tegenover. Het gaat dan om acties zoals de toets op het voldoen aan de zorgverzekeringsplicht, eigen woning in combinatie met huurtoeslag, partners mag of leeftijd van kinderen bijvoorbeeld. Toeslagen heeft in 2020 keuzes moeten maken vanwege de beschikbare capaciteit. Veel capaciteit is ingezet op de bredere herstelopgaaie. Binnen de grenzen van de beschikbare capaciteit is voorrang gegeven aan de werkzaamheden nodig om burgers op tijd hun toeslag/toeslagen kunnen uitbetalen. Het gevolg van deze keuzes is geweest dat de juiste uitbetaling van toeslagaanvragen, rechtzetting van de overheid en/of verstrekking aan burgers op een lager niveau is komen te liggen dan normaal gas prakeen. In 2020 is daarnaast relatief veel aandacht besteed aan toezicht achteraf. Een belangrijk prioriteit heeft gelegen bij het afronden van de actie 'definitief toekennen 2018'.

Aanpak Verhuld Vermogen

Met het programma Verhuld Vermogen wordt beoogd te voorkomen dat belastingplichtigen in de vertekening komen om inkomen en vermogen buiten het zicht van de Belastingdienst te houden. As gevolg van de coronacrisis heeft dit programma in 2020 vertraging opgelopen. Niettemin was

de Intake ophanging van het programma in 2020 opgewerkt 158 miljoen aan belastingconcedes inclusief rente en boete. Door de steeds vercre tsenamie van de internationale gegevensuitwisseling sluit het natrondom deze belastingontwijkers zich steeds meer. De aanpak met behulp van het gebruik van de geautomatiseerde ontvangen gegevens (Common Reporting Standard-gegevens) vanuit andere landen gaat steeds beter.

Ook de strafrechtelijke aanpak door de RIOD heeft vertraging ondervonden. Het aantal uren Zwaar Financieel Verhuld Vermogen is laag tot lagere dan in 2019. In de onderhandelingen genomen relaxatiepunten zijn de gevolgen hiervan wel goed. De strafrechtelijke onderzoeken zijn veelal zelf door de RIOD gegenereerd, het programma Verhuld Vermogen binnen de Belastingdienst heeft in 2020 geleid tot een relatief gering aantal aanmeldingen conform de Richtlijnen ontmoediging en afhandeling fiscale delicten, douane- en toeslagdelicten (Richtlijnen AAFD). In een beperkt aantal grotere onderzoeken is sprake van goede samenwerking tussen de RIOD en het Programma Verhuld Vermogen binnen de Belastingdienst.

Aanpak arbeidsgerelateerde fraude

In het kader van de Landelijke Stuurgroep Interventiteams (LSI) werkt de Belastingdienst samen met andere toezichthouders (UWV, SVB, Inspectie SZW, Politie, OM en IND) aan fraudebestrijding binnen het sociale domein. In 2020 is aandacht besteed aan de thema's horeca, uitzendbureau, maatschappelijk facilitators en wijkgerichte aanpak. Daarbij is de Belastingdienst verantwoordelijk voor het thema horeca. De activiteiten hebben als gevolg van corona (opschorten buitenlaschecht) en andere prioriteiten vertraging opgelopen. In 2020 heeft de Belastingdienst binnen de LSI samenwerking € .,5M mln. aan aanslagen opgelegd (2019: € 5,8 mln.).

Aanpak georganiseerde sociale fraude en ondermijning

De Belastingdienst heeft ook in 2020 een belangrijke bijdrage geleverd aan de aanpak van ondermijnende georganiseerde criminaliteit. De activiteiten binnen het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC) en de Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC) streken dicht uit van het verzamelen van informatie tot het uitvoeren van operationele activiteiten. Samen met onder andere gemeenten, Politie en Openbaar Ministerie (OM) wordt vooral aandacht besteed aan de aanpak van de illegale drugsindustrie. Verder is er aandacht voor de andere thema's binnen de LIEC/RIEC-samenwerking zoals vastgoedfraude, georganiseerde hennepteelt, witwassen en mensenhandel dor. smokkel. Tot slot wordt ook samengewerkt binnen de zogenaamde regionale handhavingsinstituten, bijvoorbeeld bij de aanpak van de Outlaw Motorcycle Gangs. De Belastingdienst vervult een belangrijke taak in de bestrijding van georganiseerde criminaliteit, ondermijning en het afpakken van crimineel vermogen.

In 2020 heeft de Belastingdienst binnen de LIEC/RIEC-samenwerking voor 6 RM mln. (excl. bedrag pen medio februari 2021 bekend is) [redacted] BOD MKB) aan aanslagen opgelegd (2019: € 15,2 mln.).

De aanpak van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit wordt de komende jaren geïntensiveerd. Het kabinet heeft in 2020 financiële middelen tar beschikking gesteld voor het multidisciplinair interventieteam ondermijning (MIT). De Belastingdienst krijgt met de dienstonderdelen MKB, FIOD en Douane een actieve rol in het MIT. Het MIT beoogt een hatt toe te roepen aan ondermijning, door crimineel vermogen op te sporen en

al te pakken, bijvoorbeeld om te werken tegen criminaal handelen en het witwassen van zwart geld. Daarbij wordt internationaal geopereerd, met aandacht voor bron-, doorvoer- en bestemmingslanden van de illegale drugsindustrie en voor logistieke knooppunten als havens en vliegvelden. In de kwartiermakersfase in 2020 zijn samen met het Openbaar Ministerie, de Politie, de Koninklijke Marechaussee en het Ministerie van Justitie en Veiligheid voorstellen gedaan over de toekomstige samenwerking. Vanaf 1 september is de vervolgfase ingegaan van vormgeving, inrichting en het daadwerkelijk inlopen van het MIT. Randvoorwaardelijk voor inklediing van het MIT is gekomen voor een 'illegaledesk'. Dat wil zeggen dat het bestaande onderzoeksonderzoeken van partners worden coordinatiekeed vanuit deflisofie van de nieuwe MIT-aanpak.

Met hetstrafrechtelijk deelpakket van wederrechtelijk verkregen voordeel was in 2020 een bedrag geïnvoerd van € 1.261 mln. (2019: € 1.077 mln.). Verder is voor € 482,6 mln. conservatoir beslag gelegd (2019: € 155,3 mln.). In 2020 heeft de FIOD 967 onderzoeken afgerond, waarvan 319 op verzoek van het buitenland.

Witwassen

De witwasbestrijding bleef ook in 2020 in de maatschappelijke en politieke belangstelling staan. De bekende voor de FIOD en het Anti Money Laundering Centre (AMLC) noodzakelijke maatregelen zijn de publiek-private samenwerking (PPS), internationale ontwikkelingen en aanpak van ondermijnende criminaliteit. Het in juni 2019 gepresenteerde Nationale Plan van Aanpak Witwassen heeft in 2020 verdere uitwerking gekregen. De geïntensiveerde samenwerking richt zich op een versterking van kennisdeling en – ontwikkeling en het opbouwen van een intelligence-functie. De aanpak van Trade Based Money Laundering is hierbij eerste project waarin overheid en banken nu nauwkeurig zijn gaan samenwerken. Het project is in januari 2020 gestart en zal eind 2020 in een afsluitende fase met als concrete producten een indicatorenlijst en een barometermodel voor de automobielsector.

Ook op internationaal gebied speelt de Belastingdienst een actieve rol in de aanpak van witwassen. Het AMLC neemt deel in het Europese multidisciplinary platform against criminal threats (EMPACT). Onder voorzitterschap van AMLC-FIOD is samen met de EMPACT lidstaten de Operational Action Program-agenda voor 2021 vastgesteld. Het AMLC-HOU is stuurgroeplid geworden van het Europese Financial Intelligence Public Private Partnership (EFIPPP), een samenwerkingsverband van Europese opsporingsdiensten en banken om meer zicht te krijgen op financiële criminaliteit en witwassen. Daarnaast in 2020 veel aandacht voor internationale signalen op ondermijning, met wel minder aandacht voor fraude, faillissementsfraude, cybercrime, ondergronds bankieren en goud. Vanuit het thema onderminiing is met name het vastgeredgebruik door de georganiseerde drugscriminaliteit onder de loep genomen. Het delen en bevorderen van kennis is een onmisbare schakel in de witwasbestrijding. Door het AMLC is een elektronische leeromgeving gemaakt voor medewerkers van de Belastingdienst die jurisprudentie en bevoegdheden over witwassen op te leren

Tabel 12 Realisatie prestatie-indicatoren Toezicht Belastingen (meetbare gegevens)

Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020

Percentage grote ondernemingen waarvan de klantbehandeling in de actualiteit beoordeeld is	81%	86,1%	77,9%	91,9%	89%	94,7%
Percentage kascontvangsten van MKB-ondernemingen onder een fiscaal dienstverleners convenant	57%	5,8%	5,8%	6,0%	6,8%	5,5%
Bruto correctie opbrengsten aangiftebehandeling IH (Particulieren en MKB)	€ 1,3 mrd.	€ 2,3 mrd.	€ 1,7 mrd.	€ 1,9 mrd.	€ 1,2 mrd.	€ 3,7 mrd.
Bruto correctie opbrengsten aangiftebehandeling Vpb (MKB)	€ 1,6 mrd.	€ 1,5 mrd.	€ 1,7 mrd.	€ 1,8 mrd.	€ 1,36 mrd.	€ 1,43 mrd.
Bruto correctie opbrengsten boekenonderzoeken (MKB)	€ 995 mln.	€ 817 mln.	€ 894 mln.	€ 890 mln.	€ 756 mln.	€ 678 mln.
Percentage bezwaren ingediend een correctie IH door de Belastingdienst	84%	10,2%	6,2%	6,2%	4%	7,4%

Toelichting

Percentage grote ondernemingen waarvan de klantbehandeling in de actualiteit beoordeeld is

Voor elke grote organisatie, die in aanmerking komt voor horizontaal toezicht, wordt beoordeeld of de organisatie in aanmerking komt voor klantbehandeling in de actualiteit, bij de beoordeeling zijn drie gedrags-componenten daarbij bepalend: 1) de mate van transparantie, 2) de mate van fiscale beheersing en 3) de fiscale strategie van de organisatie. De analyse leidt tot een behandelstrategie en de vaststelling of een organisatie al dan niet voor klantbehandeling in de actualiteit in aanmerking komt. Mocht dit het geval zijn, dan wordt op directieniveau een gesprek gehouden en een convenant verkrachting uitgevoerd. Sinds 2020 is de beoordeling voor 94,7% bij deze grote ondernemingen uitgevoerd.

Percentage kascontvangsten van MKB-ondernemingen onder een fiscaal dienstverleners convenant

Het percentage kasopbrengsten MKB-ondernemingen onder FD-convenant blijft binnen de norm. In verhouding is de kasopbrengst MKB ondernemingen onder FD-convenant minder gegroeid dan de groei van het aantal MKB-ondernemingen in de betreffende periode.

Bruto correctie opbrengsten aangiftebehandeling inkomstenheffing (IH) en Vennootschapsbelasting (Vpb)

Voor beide prestatie-indicatoren geldt dat de streefwaarde is gehaald.

Bruto correctie opbrengsten boekenonderzoeken

De streefwaarde is niet gehaald. Dit hoort verband met het feit dat als gevolg van de coronamaatregelen vanaf maart 2020 deboekenonderzoeken en bedrijfsbezoeken zijn opgeschorten, na een korte periode van hervatting in september, maar vanaf begin van December weer maatregelen waarmee rekening moest worden gehouden. Daarbij speelt bovenal, dat er een aantal boekenonderzoeken niet tot stand zijn overgekomen vanwege de directie MKB naar de directie Grote ondernemingen. De correctieopbrengsten bij deze entiteiten worden toegerekend aan de behandelende directie en komen tot uiting bij de prestatie-indicator correctieopbrengsten Vpb.

Percentage bezwaren ingediend na een correctie door de Belastingdienst

De realisatiewaarde van de indicator van bezwaren die zijn ingediend na een correctie voldoet aan deze streefwaarde.

Tabel 13 Realisatie prestatie-indicatoren Toeslagen (Toeslagen (Toeslagen gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020

Section algemeenverzekering van toeslagen	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Overzicht van fouten en onzekerheden gemiddeld over de rapporteringsjaren sinds 2013	
Het percentage definitief toegekende toeslagen met een lopende Belastingbeschikking	91,6%	92,2%	93,3%	94,3%	91%	95%

1 De hoogte van de toeslag van de Zorgverzekeringswet bedraagt 2018: 1.000 euro.

2 Voor kinderopvangtoeslag geldt een grens van € 5.000 aangevouden. Bij debiteuren van kinderopvangtoeslag gaat het vaak om hogere bedragen dan bij toeslagen voor dalkuren en zorgtoeslag en het kindgebonden budget.

Bron: Belastingdienst/SSO Financieel en Management informatie

Toelichting

De afgelopen tijd is het dan gewonnen dat er grote problemen zijn ontstaan bij de toeslagen voor de kinderopvang. In de tweede fraudeparagraaf wordt hier nader op ingegaan. De Tweede Kamer is bij brieven van 15 januari en 27 februari 2021 geïnformeerd over de aanpak voor herstel van het gebroken vertrouwen.[10]

Rechtmatige toekenning van toeslagen

Voor het rapporteren van fouten en onzekerheden gelden kwantitatieve rapportageregelingen voor uitvoerders, die jaarlijks in de Rijksbegrotingsvoorschriften worden vastgelegd.

FM resultaat 2020, volgt zm

Terug te betalen bedragen

De Belastingdienst streeft er naar het ontstaan van terug te betalen bedragen bij het definitief toekennen zoveel mogelijk te beperken tot bedragen die inherent zijn aan de systematiek van de inkomensafhankelijke regelingen. De streefwaarde voor de prestatie-indicator is gerealiseerd. De beschikbare waarde voor 2020 is aangepast van € 40.000 naar terugvorderingen die in 2019 bekend zijn en waarvan de beschikkingen in 2020 verzonden zijn. Dit betreft de tegengestelde aanpassing van die wijze in het jaarverslag 2019 is vermeld. Door het buiten beschouwing laten van de gemeenteuitkeringsontvangsten is dit een bedrag van € 0,4M lager uitgekomen.

Tabel 14 Realisatie prestatie-indicatoren Inning (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Achterstand invordering	2,8%	2,7%	2,9%	3,0%	3-3,5%	2,9%
Inning invorderingsplaten binnen een jaar	57,2%	54,5%	54,7%	51,7%	55-65%	53,8%

Toelichting

De streefwaarden van de KPI's Achterstand Invordering en Inning invorderingsvolume binnen een jaar zijn niet gewijzigd.
De streefwaarden van deze beide prestatie-indicatoren zijn niet gerealiseerd. Dit komt door de specifieke situatie als gevolg van de coronasituatie. In de eerste plaats door het ruimhartig toekennen en verlengen van bijzonder uitstel van betalingen voor ondernemers. In de tweede plaats zijn in een groot deel van het jaar geen dwangincorderingsmaatregelen (dwangbevelen en beslag) opgestart. Het percentage achterstand invordering is een indicator voor de relatieve omvang van de betalingsachterstanden die burgers en bedrijven hebben bij de Belastingdienst. De realisatie bedraagt

10 https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/02/27/kamerbrief-stand-van-zaken-aanpak-problemen-belastingdienst-toeslagen-en-toeslagen

74%. Deze hoge verdubbeling ten opzichte van 2019 is te verklaren door uitstel van betalingen als maatregel van het kabinet in verband met de corona. Om eisactiva redenen is de streefwaarde voor de inning binnen een jaar niet niet gehaald.

Massale processen

De Belastingdienst is wars van het burgerservice bedrijven zo goed mogelijk om hun verplichtingen na te kunnen en hun rechten gebruik kunnen maken. Dit doen we massale processen zoals tijdig en efficiënt uit te voeren.

Doelbereiking

Alle realisaties die betrekking hebben op onderstaande prestatie-indicatoren zijn op het generieke niveau: uitgevoerd aantal productie-verstoringen (damage). Dit wordt niet nader toegelicht.

Niet onvermeld mag blijven dat dit resultaat is bereikt ondanks een massale kantelingnaar thuiswerken. Dit is een majeure uitdaging geweest en in de eerste plaats de verdienste van de medewerkers van de Belastingdienst die in de gegeven moeilijke omstandigheden dit resultaat hebben meegeleid.

Tabel 16 Realisatie prestatie-indicatoren Massale processen (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Voorinvulling van gegevens IH (VIA)	n.v.t.	n.v.t.	64,3%	68,6%	68%	68,7%
Garantieregeling IH 2018: in maart aangifte gedaan, vóór 1 juli besteld	90,5%	90,5%	100%	100%	100%	100%
Definitief vaststellen toeslagen	89,7%	85,5%	89,2%	87,8%	90%	90,8%
Percentage toeslagen dat tijdig wordt uitbetaald[1]	99,9%	99,98%	99,98%	99,9%	99,9%	99,9%
Aantal ernstige productieverstoringen (aantal damages)	36	10	69	87	Minder verstoringen dan vorig jaar	77

1 Tijdig is dat het moment waarvoor de wettelijke termijn mislopen. Voor de Wet op de inkomstenbelasting betekent dit dat de belastingaanslag uiterlijk twee jaar na de belastingtijdvak-indien de 28ste in het weekend of op een feestdag valt, wordt het voorafgaand van de feestdag de volgende werkdag - is betaald.

2 Deze Wet over BNG/Zvw maandbaar betekend: er mag geen sprake zijn van productieverstoringen in het betreffende jaar. Vanaf 2017 voor die Wet de berekening referentie gebruiken met productieverstoringen.

Toelichting

Voorinvulling van gegevens IH (VIA)
De Belastingdienst heeft ernaar om daar waar zij beschikt over beschikbare derden- of eigen gegevens, die van belang zijn voor het goed van de aangifte IH, deze in te zetten in de communicatie met belastingplichtigen. Doel is dat de VIA-goedkeuringsniveau IH-2019 voor ten minste 60% van de ingediende aangiften van Particulieren (IH-niet winst) tot een juist voorafingevulde aangifte leidt. De realisatie ligt boven de norm en is met 68,7% ongeveer gelijk aan vorig jaar (68,5%).

Garantieregeling IH 2018:
De Belastingdienst is erin geslaagd om die garantieregeling goed uit te voeren. Uit betekent dat (nagenoeg) iedere belastingplichtige vóór 1 juli 2019 heeft ontvangen in de vorm van een brief, een voorlopige aanslag 2018 of een definitieve aanslag 2019.

Definitief vaststellen toeslagen

Van de toeslaggerechtigden heeft 90,8% vóór 31 december de definitieve toekenning over 2019 gekregen. In 2020 was een groot aantal inkomensgegevens op huishoudniveau beschikbaar, waardoor het percentage boven de streefwaarde is uitgekomen.

Aantal (ernstige) productieverstoringen (aantal damages)
De telling van het aantal productieverstoringen (damages) dient op verstoringen in het massale gegevensverwerkende proces die leiden tot overlast aan burgers/afhankelijkheid van uitvoerende instanties van burgers en/of bedrijven en/of schade voor de kas/mogelijkheid van het Rijk en/of imagoschade voor het Rijk. Het aantal productieverstoringen is in 2020 gestegen ten opzichte van 2019 (72 in 2020 tegen 67 in 2019). De toename komt door een aantal werkzaamheden die handmatig uitgevoerd moesten worden, met name de horstelwerkzaamheden Toeslagen en corona. De meeste damages zijn overhoudingsgewijs een klein aantal belastingplichtigen en worden vooral als damage gekwalificeerd vanwege overlast voor burgers en bedrijven en vanuit imagoschade. Doordat vanwege corona medewerkers vanuit huis moesten werken was de afstemming, met name bij handmatig ingrijpen in de massale processen, extra lastig waardoor er door misconmunicatie foutjes konden ontstaan.

Kengetallen massale processen PM Jaarafsluiting
Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van het aantal belastingplichtigen en toeslaggerechtigden over de afgelopen jaren weer.

Tabel 16 Volumeontwikkeling belastingplichtigen en toeslaggerechtigden (aantallen x 1.000)

	2015	2016	2017	2018	2019
Belastingplichtigen IB/H	8.403	8.268	8.160	8.140	8.278
Belastingplichtigen Vpb	925	952	917	1.002	1.024
Inkoudmaatschappijen LB/H	665	678	698	718	716
Belastingplichtigen OB	1.294	1.554	1.567	1.587	1.588
Toeslaggerechtigden	6.480	6.570	6.488	6.469	6.483

Bron: Belastingdienst/SSO R&MI

Toelichting

PM

Tabel 17 Ingediende aangiften inkomstenbelasting (belastingjaar t-1; aantallen x 1.000)

	2015	2016	2017	2018	2019
Ontvangen aangiften	11.603	11.706	11.797	12.021	12.078
Waarvan digitaal	11.132	11.432	11.524	11.828	12.429
Waarvan papier	373	302	272	293	247

Bron: Belastingdienst/SSO R&MI

Toelichting

PM

Tabel 18 Kengetallen massale processen (realisatiecijfers HOJ-2 (meetbare gegevens))

	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Percentage processen verkeerd dat leidt tot verontreiniging/transactie	90%	6 6%	97%	94 %	92 88%	72%	
Gerealiseerde incassopotentieel	€ 273,8 mln.	€ 180,3 mln.	€ 101,6 mln.	€ 189,8 mln is.	€ 126,3 mln.	€ 6,7 mln.	
Omgevingsgerichte dienstverlening (% oppoorlingsuren)	20%	21%	36%	42 %	40 %	44%	

Toelichting

Percentage processen-verbaal dat leidt tot veroordeling/transactie
De streefwaarde is niet gerealiseerd. Er zijn dit jaar minder FIOD-onderzoeken beëindigd. In overleg met het OM is een onderzoek bekeken of alternatieve afdoening zonder tussenkomst van de rechter) een optie is. De coronacrisis heeft tot gevolg gehad dat er in 2020 een aantal maanden niet of nauwelijks capaciteit bij de rechtbanken beschikbaar was voor FIOD-onderzoeken. Bovendien heeft in genoemd jaar het Openbaar Ministerie (OM) naar andere afdoeningsmodaliteiten gekeken. Daarnaast is in een grote strafzaak veel gesproken/ontwikkeld vanwege onvoldoende bewijs. Het percentage veroordelingen en transacties zonder dat rekening wordt gehouden met de strafzaak waar de aspecten in hebben plaatsgevonden, is 81%.

Gerealiseerde incasso-opbrengsten (FIOD)
Voor de realisatie van de incasso is de FIOD afhankelijk van het OM en Zitting & Incassobureau (ZIM). Vertraging van lopende onderzoeken waarin incasso een belangrijke rol speelt komt, afgezien van corona, ook voort uit een gewijzigde procedure om (grote) transacties te accorderen.

Omgevingsgerichte strafonderzoeken (% opsporingsuren)
Bij de aanpak van fraude wil de FIOD een duidelijk signaal afgeven en klest de FIOD voor aanpak van strafrechtzaken met maatschappelijk effect van incident naar impact. Met omgevingsgerichte wordt gedoelde op zaken die voortvloeien uit de voorfase, basisfase verbinding tussen partners in de keten van toezicht, opsporing en vervolging. Ten opzichte van 2019 is het percentage opsporingsuren van 40% naar 41% gestegen.

Artikel 2 Financiële markten

A. Algemene doelstelling

Beleid en regelgeving is aan voor een stabiele en integere werking van financiële markten, met betrouwbare dienstverlening van financiële instellingen aan burgers en bedrijven.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën bevordert het goede functioneren van het financiële stelsel en heeft een reguleerende rol. Hij is politiek verantwoordelijk voor de goede werking van het betalingsverkeer. De minister is verder verantwoordelijk voor goed functionerende en integere financiële markten en voor de Nederlandse wetten en regels ten aanzien van de financiële markten en de institutionele structuur van het toezicht. Verder is de minister verantwoordelijk voor wet- en regelgeving om het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en het financieren van terrorisme te voorkomen. Ook is de minister verantwoordelijk voor de regelgeving van bepaalde beijzondere financiële beroepsgroepen zoals accountants. DNB en de AFM voeren het daarvoor eigen toezicht op de financiële markten uit. Dat wil zeggen dat de minister verantwoordelijk is voor het functioneren van het toezichtsystem en zijn/haar rol en verantwoordelijkheid van de uitvoering van het toezicht door DNB en de AFM. Bovendien, om de onafhankelijke positie van de toezichthouders te bevorderen is de minister noch verantwoordelijk noch bevoegd ten aanzien van individuele besluiten van de toezichthouders, en beschikt de minister niet over toezichtvertrouwelijke informatie. Daarnaast

werden steeds meer toezichttaken op Europees niveau belegd. Zo vindt de Europese Centrale Bank (ECB) ook in belangrijke mate het toezicht op grote en grensoverschrijdende Europese banken uit.

De randvoorwaarden die de minister stelt voor een integer en stabiel systeem hebben hun basis in de Wet op het financieel toezicht (Wft) en de Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme (Wwft). Het gaat hierbij om (het toezicht op nakoming van) regelgeving die financiële instellingen uitlokt/stelt om verplichtingen uit te voeren ter bestrijding witwassen te gaan. Deze regelgeving en dit toezicht dragen eraan bij dat consumenten en bedrijven met voldoende informatie en vertrouwen financiële producten kunnen afnemen.

Tot slot bevordert de minister het verantwoord financieel gedrag door de burger en is hij verantwoordelijk voor de ongewenste uitvoering van voldoende munten in circulatie.

Verantwoordelijkheden minister van Financiën op de BES-eilanden
Bonaire, Sint-Eustatius en Saba (BES-eilanden) maken deel uit van Nederland. De eilanden zijn openbare lichamen in de zin van de Grondwet. De verantwoordelijkheid van de minister van Financiën aangaande de toezichttaken is dezelfde voor de BES-eilanden als voor Europees Nederland, omdat de verhouding tussen de minister en de toezichthouders identiek is. Het toezicht op de BES-eilanden is net als in Nederland op afstand geplaatst bij DNB en de AFM; de minister van Financiën is systeemverantwoordelijk.

C. Beleidsconclusies

De financiële sector moet dienstbaar zijn aan burgers en bedrijven. Dat staat in de Agenda voor de financiële sector die de minister van Financiën in 2018 heeft gepubliceerd.[10] Drie domeinen staan hierbij centraal: stabiliteit, integriteit en innovatie. De Agenda is tot stand gekomen in samenwerking met meer dan 40 partijen uit de financiële sector, aanverwante sectoren en andere stakeholders. Deze agenda is een belangrijke stap in de richting van een financiële sector die innovatief en duurzaam is, en klaar is voor de toekomst.

Het belang van een stabiel, integer en innovatief financieel stelsel is in 2019 onder andere tot uiting gekomen door:

- Het actieplan van aanpak witwassen dat naar de Raad van State is gestuurd ter adviesring. Met dit wetsvoorstel wordt onder andere, banken de mogelijkheid gegeven om samen te werken bij het monitoren van transacties en worden wijzigingen geïmplementeerd voor trustdienstverlening.
- Het zogeheten UBO-register, een openbaar register voor uiteindelijk belanghebbenden (Ultimate Beneficial Owners, UBO's) van juridische entiteiten dat op 27 september 2020 van start is gegaan. Daarnaast is begonnen met de realisatie van een apart UBO-register voor trusts en soortgelijke constructies (het zogeheten UBO-register artikel 31), waarvan de verplichting tot het bouwen ervan uit artikel 31 van de vierde antiwitwasrichtlijn komt.
- De wet ter implementatie van de wijziging van de vierde anti witwas richtlijn die in werking is getreden.

[10] Kamerstukken II 2017-2018, 32 013 en 350

- Dewel verwijzingsportaal bankgegevens, dienst op een betaalrekening voor opsporingsdiensten tot bankgegevens, die in werking is getreden.
- Het Wetsvoorstel nadere beloningsmaatregelen financiële ondernemingen dat op 2 juli 2020 is ingediend bij de Tweede Kamer. Hiermee wordt onder andere een verplichting geïmplementeerd voor financiële ondernemingen om rekenschap te geven van en verantwoording af te leggen over de verhouding van de beloningen tot de maatschappelijke functie van de onderneming.
- De herziening van de governance van de financiële sector in het beperken van duurzaam beleggen in samenwerking met financiële toezichthouders DNB en AFM. Dit komt onder andere tot uiting in reacties op diverse publieke consultaties, bijvoorbeeld voor de herziening van de Europese duurzame financieringsstrategie[11], de Richtlijn niet-financiële informatie[12], en het technisch kader voor verzekeraars[13].
- Het besluit om rekenkamer en evaluatiebureau te verhaalpen ter invulling van het klimaatakkoord. Met dit besluit wordt de drempel voor het afsluiten van een aanvullend hypothecair krediet voor energieke parende maatregelen verlaagd.
- De publicatie van het besluit aanlanden in het Staatsblad. Met dit besluit wordt geregeld dat als iemand onafgebroken tien jaar vrij is van kanker, dan mogen verzekeraars zij hem als uiten van overlijdensrisico- en uitvaartverzekeringen de ziekte niet meer meewegen bij de vaststelling van premies. Bij jongeren tot 21 jaar geldt een termijn gelden van vijf jaar.
- De instemming van de Eerste Kamer met de aangescherpte antiwitwasregels in Caribisch Nederland, de Wwft BES.
- De inzet in Europees verband voor een Europees regelgevend kader ten aanzien van de regulering van cryptoactiva en cybersecurity.
- De aanstelling van twee kwartiermakers die zorgdragen voor de voortgang en de samenhang van alle uit de kabinetsreactie op rapport commissie-Toekomst accountancysector voorvloeiende maatregelen betreffende de multidisciplinaire.
- De afronding van de aanmoedigingsregeling voor mensen die spoedeisend voor verzekeraars worden geïdentificeerd. DNB heeft een overeenkomst gesloten met de Koninklijke Nederlandse Munt (KNM) voor de uitgifte van deze munten.
- Het opstellen van tien bouwstenen door het platform Wijzer in geldzaken als leidraad voor de gezamenlijke aanpak voor financieel kwetsbare groepen.

Kengetallen financiële stabiliteit

Financiële stabiliteit staat centraal in het beleid van de minister van Financiën ten aanzien van de financiële sector. Een belangrijk onderdeel hierbij zijn de buffers die banken hebben zodat zij weerbaarder zijn. Twee belangrijke indicatoren hiertoe zijn de jaargemiddelde (liquide vlottende) leverageratio en de (risico gewogen) Common Equity Tier 1 (CET1)-ratio zoals beschreven in de Bazel III-normen. De wettelijke minima voor de leverage- en CET1-ratio conform Bazel III-normen zijn 3% en 4,5%. PM FLI

[11] Kamerstukken II, 2019-2020, 32 152, nr. 2067
[12] Kamerstukken II, 2019-2020, 32 152, nr. 2067
[13] Kamerstukken II, 2020-2021, 32 013, nr. 230

Tabel 19 – 1. Gemiddelde leverage ratio (ongewogen) Nederlandse banken[1]

Jaar	2017	2018	2019	2020
Percentage	4,5	4,9	4,8	5,2

1 Bron: DNB <https://www.dnb.nl/statistiek/financiele-stabiliteitsindicatoren/kerncijfers-nederlandse-banken.jsp>

Tabel 20 – 2. Gemiddelde CET1 ratio Nederlandse banken[1]

Jaar	2017	2018	2019	2020
Percentage	16,7	17,2	18,4	18

1 Bron: DNB <https://www.dnb.nl/statistiek/financiele-stabiliteitsindicatoren/kerncijfers-nederlandse-banken.jsp>

Kengetallen betalingsverkeer HMHM

Het ministerie van Financiën zegt dit, samen met DNB, in voor een efficiënt, veilig en toegankelijk betalingsverkeer.[*] Hierbij wordt nauw samengewerkt in het kader van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB), waarin banken, betaaldienstverleners en maatschappelijk organisaties zijn vertegenwoordigd.

Teneinde de goede werking van het giraal betalingsverkeer te borgen, is in de *Regeling Oversight goede werking betalingsverkeer* opgenomen dat de beschikbaarheid van primaire (incl. contactloos betalen) 99,85% moet zijn. Deze norm richt zich tot de private partijen die het giraal betalingsverkeer verzorgen en wordt gehandhaafd door DNB. De norm is in 2019 behaald. Voor de beschikbaarheid van mobiel en internetbankieren bestaan geen wettelijke eisen. Daarom zijn ook bij deze betaalmethodes de beschikbaarheid zeer hoog, zoals blijkt uit onderstaande tabel.

Tabel 21 Beschikbaarheid

De beschikbaarheid	2017	2018	2019 (GEMIDDELD)	2019 (NORM)
Primaire transactiebanken	99,88%	99,99%	99,98%	99,85%[1]
Mobiel bankieren	99,83%	99,78%	99,81%	n.b.
Internetbankieren	99,80%	99,72%	99,78%	n.b.

1 Bron: Bilaspakt Kamerstukken II 2018/2019, 27 539, nr. 18 (MOB-rapportage 2018), en Beleidsvisie betaling Nederland: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/03/19/bijlage-1-beleidsvisie-betaling-nederland
2 Uit 2018 is er geen Nederlandse Oversight goede werking betalingsverkeer

Voorts vindt het ministerie het van belang dat de toegang tot contant geld voldoende is. In het MOB zijn hier (niet-bindende) afspraken over gemaakt tussen de banken, maatschappelijke organisaties en DNB, waarbij de dekstelling in de kernprovincies Nederlands huishoudens binnen een straal van 5 kilometer (hemelsbreed) contant geld moeten kunnen opnemen. Uit onderstaande cijfers blijkt dat deze norm vrijwel overal wordt gehaald.

Tabel 22 Vijfkilometernorm

Vijfkilometernorm	2017	2018	2019
Het percentage van huishoudens in Nederland dat binnen een straal van vijf kilometer contant geld kan opnemen.	99,59%	99,49%	99,49%

1 Bron: Bilaspakt Kamerstukken II, 27 539, nr. 18 (MOB-rapportage 2018), en Kamerstukken II, 2018/2019, 27 539, nr. 19.

[*] Anders dan het kengetal betalingsverkeer dat in het Jaarverslag 2019 en in de verantwoordingsrapportage 2020 is gecommuniceerd, zijn hier twee nieuwe kengetallen betalingsverkeer opgenomen (zie tabel). Deze kengetallen geven een beeld over de veiligheid/beschikbaarheid van het giraal betalingsverkeer en de toegang tot contant geld.

	2016	2016	2017	2018	2019
Cumulant	53%	49%	42%	37%	30%
Cirkel	53%	53%	58%	62%	67%

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 24 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 2 Financiële markten (bedragen x € 1.000)

	2016	2017	2018	2019	2020	Niet-cumulatieve begrotingsruimte	Verschil
Verplichtingen	**-105.040**	**15.029**	**-50.054**	**40.054**	**99.454**	**26.908**	**53.876**
Waarvan bestedingsverplichtingen	21.818	21.999	65.017	40.242	99.454	26.908	53.876
Waarvan munten in circulatie	0	0	1.702	27.335	57.692	0	57.692
Munitcirculatie	9.864	5.961	2.019	2.719	3.857	9.300	-5.443
Verbakvaxum reisd	5.067	4.736	3.762	3.713	6.564	4.600	964
Stortingen ZINS BES-toestcht en FEC	876	3.275	4.412	5.153	6.08	-4.275	-2.19
Schadeliquidatiefond SRM					0	0	0
Overige bestedingsverplichtingen	4.921	8.027	4.536	5.153	10.430	8.538	1.892
Waarvan garantieverplichtingen:	-4.163.500	135.000	-67.000	-238	0	0	0
Garantie aan Nederlandse Waterschapsbank (gefinancierd door de Staat)		-8.000	-2.200	3.000	0	0	0
Garantie aan NIM		50	0	0	0	0	0
Garantie aan SRF	-4.163.500		0	0	0	0	0
Garantie aan SVB BES		13.500	-65.500	-3.238	0	0	0
Uitgaven	**18.834**	**21.500**	**21.916**	**48.362**	**70.331**	**24.408**	**31.123**
Subsidies	**436**	**427**	**436**	**0**	**0**	**0**	**0**
Verbakvaxum reisd	436	427	436	0	0	0	0
Bekostiging	**8.879**	**7.062**	**10.015**	**33.336**	**42.262**	**10.700**	**31.562**
Accountantskantoor	1.163	1.163	1.265	1.354	1.850	1.400	450
Munitcirculatie	7.006	5.960	6.536	4.171	2.825	9.300	-6.475
Munten munten in circulatie	0	0	1.702	27.335	57.692	0	57.692
MMO Conversiekosten				0	0	0	0
Overig	710	0	510	356	243	0	243
Subsidies		**1.000**	**1.300**	**1.875**	**0**	**1.875**	**-1.875**
Subsidie bestedingsruimte via DGS BES		1.000	1.300	1.000	0	1.000	-1.000
Subsidie bestedingsruimte via NHR				875	0	875	-875
Opdrachten	**6.086**	**9.000**	**9.944**	**9.959**	**8.468**	**7.691**	**295**
Wisselen opdrachten	2.605	1.914	1.238	1.869	1.868	1.875	-7.19
Verbakvaxum reisd	1.481	1.289	2.326	2.223	1.994	1.800	194
Uitvoeringskosten SRM					346	0	346
Schadeliquidatiefond SRM					0	0	0
Overig		3.000	0	1.371	1.573	1.500	73
Bijdrage aan ZBO's en RWT's	**2.073**	**3.871**	**5.123**	**5.192**	**7.080**	**5.980**	**1.100**
Bijdrage NIM BES-toestcht	287	339	361	459	624	505	119
Bijdrage ZINS toestcht & DGS BES	1.876	3.341	4.762	1.869	969	1.300	-332
Bijdrage FEC				3.173	3.094	2.200	14
Bijdrage Toezicht en Handhaving MIF				0	0	300	-300
Bijdrage DSB-II		141	241	330	393	675	18.8

					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
Overig					2.042	752	1.290
Bijdrage aan internationale organisaties	**780**	**0**	**360**	**420**	**582**	**442**	**140**
Caribbean Financial Action Taskforce	0	0	0	0	162	20	142
ARIN	780	0	360	420	420	420	0
Ontvangsten	**50.555**	**27.645**	**8.835**	**10.021**	**22.280**	**9.164**	**23.646**
Bekostiging	**26.370**	**18.896**	**2.336**	**2.155**	**25.417**	**2.000**	**24.417**
Ontvangsten munttekens	16.576	3.385	2.336	2.155	926	2.000	−1.496
Eerstelijns munttekens circulatie	18.394	15.511	0	0	24.492	0	24.492
Onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.132**	**1.453**	**−218**
Wisselen in geldautomaten	0	0	0	0	1.132	1.453	−218
Overig	**23.985**	**8.749**	**11.199**	**8.866**	**6.696**	**5.711**	**−1.014**
Overig	23.985	8.749	11.199	8.866	6.696	5.711	−1.014

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Afname munten in circulatie (+€ 576 mln.)
In 2020 zijn er via DNB minder munten in omloop gebracht dan daar uit omloop zijn teruggekomen. Als gevolg daarvan heeft DNB het afgelopen jaar per saldo een bedrag van € 576 mln. aan munten aan de markt uitgezet. De munten uit deschatkist ontvangen.

Muntcirculatie (+€ 5,4 mln.)
In 2020 zijn minder munten gestagen en geproduceerd dan aanvankelijk was verondersteld, aangezien van de meeste munt soorten al voldoende in omloop waren. De uitgaven en bijbehorende verplichtingen aan muntcirculatie vallen derhalve lager uit.

Uitgaven

Bekostiging (+€ 51,6 mln.)

Muntcirculatie (-€ 5,4 mln.)
In 2020 zijn minder munten gestagen en geproduceerd dan aanvankelijk was verondersteld, aangezien van de meeste munt soorten al voldoende in omloop waren. De uitgaven vallen derhalve lager uit.

Afname munten in circulatie (+ 5,3 mln.)
Zie de toelichting onder het kopje 'Verplichtingen'.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's (~ € 2,2 mln.)

Overig (+ € 1,3 mln.)
Bij eerstejaarsvoeds supplementaire begroting is extra budgetvrijgemaakt voor de ontwikkeling en bouw van een UBO-register (ultimate beneficial owners) voor trusts en soortgelijke constructies. De gerealiseerde uitgaven vallen als gevolg hiervan hoger uit dan initieel geraamd bij de ontwerpbegroting.

Ontvangsten

Beloofdiging (+ € 24,4 mln.)

Ontvangsten munter zijn (- € 1,5 mln.)
In 2020 zijn er nieuwe muntcontracten afgesloten voor verzamelaarsmunten. Als gevolgd hiervan vallen de ontvangsten lager uit dan initieel geraamd bij de ontwerpbegroting.

Overig (- € 1,1 mln.)
In 2020 zijn minder ontvangsten binnengekomen bij het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD) als gevolg van een lager aantal afgenomen Wft-examens (Wet op het financieel toezicht) door de coronacrisis. Het betreft hier echter geen afstel, maar uitstel naar een ander moment in de Permanente Educatie (PE)-periode. De huidige PE-periode eindigt op 31 maart 2022.

1893669 02369

Artikel 3. Financieringsactiviteiten publieke-private sector

A. Algemene doelstelling

Optimaal financieel resultaat bij de realisatie van publieke doelen, in het bijzonder bij het inventoriren in en verwerven, beheren en afstoten van de financiële en niefinanciële activa van de Staat.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën stimuleert en legt accent op waarde en doelmatige besteding van overheidsmiddelen. Bedrijfseconomische expertise wordt ingezet bij staatsdeelnemingen, investeringsprojecten en transacties van de Rijksoverheid.

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor:

- **een optimaal financieel resultaat bij het beheren, aanpassen en afstoten van staatsdeelnemingen met inachtneming van de betrokken publieke belangen;**
- **het toetsen en adviseren op bedrijfseconomische doelmatigheid bij het realiseren van grote publieke investeringsprojecten, zodat vakdepartementen hun projecten binnen budget, op tijd en met de gewenste kwaliteit kunnen realiseren. Voorbeelden van deze projecten zijn DBFM(O)-projecten, bedrijfsvoerings- en duurzaamheidsprojecten, en vastgoedprojecten waarbij risico's worden in de markt worden gezet;**
- **het overkoepelende DBFM(O)-beleid en de rol van het systeem dat ervoor moet zorgen dat DBFM(O) in Nederland structureel goed verankerd is en toepasbaar wordt;**
- **het beheren en afwikkelen van de tijdelijke overheidsinvesteringen in de geselecteerde financiële instellingen. In dit kader is de minister van Financiën verantwoordelijk voor zulaanse agendering, de basisuitgangspunten (onder andere exitstrategie en beloningsbeleid van de financiële instellingen) van NL Financial Investments (NLFI). Voorts houdt de minister van Financiën toezicht op NLFI;**
- **het toetsen van door vergunninghouders gestelde financiële zekerheid ter dekking van de kosten die voortvloeien uit het buiten gebruik stellen en de ontmanteling van installaties, zulland onder de Kernenergiewet.**

De minister van Financiën heeft een aantal instrumenten tot zijn beschikking, die inzicht kunnen worden voor de invulling van zijn verantwoordelijkheid:

- **bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de Comptabiliteitswet 2016;**
- **de regeling financieel beheer van het Rijk, in het bijzonder artikel 2 (huur, huurkoop en leaseovereenkomsten, zoals DBFM(O)), mogen pas door de Staat worden gesloten na overeenstemming met de minister van Financiën;**
- **bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de Kernenergiewet;**
- **bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de telecommunicatiewet;**
- **de Wet uitvoering administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLFI);**

---

[1] Design: Dutch Finance Minister (Dynamics).

- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft als aandeelhouder op basis van Boek 2 Burgerlijk Wetboek en de statuten van de ondernemingen;
- de gedragsregels uit de Corporate Governance Code voor zijn rol als aandeelhouder in staatsdeelnemingen;
- het kader voor het gebruik van business cases binnen het Rijk (hand leiding publieke business case);
- PPS-code (publiek-private samenwerking): de beheercode voor goede bedrijfsvoering binnen de Rijksvoerheid gericht op een doelmatige en rechtmatige inzet van het instrument van publiek-private samenwerking bij de realisatie en de exploitatie van (met name meerjarige) investeringsprojecten. Deze beheercode is nader uitgewerkt in een aantal specifieke toezichtsafspraken op het gebied van huisvesting en infrastructuur;
- structureel en incidenteel overleg met bestuurders en commissarissen van de staatsdeelnemingen.

Bovenstaande instrumenten zijn verschillend van aard. De bevoegdheden die voortvloeien uit het Burgerlijk Wetboek, Comptabiliteitswet 2016, Wet stichting administratief ontvoerbeheer financiële instellingen en de Kernenergiewetvormen de basis van de (formele) zeggenschap. De overige instrumenten hebben een meer informeel karakter zijn richtinggevend (zoals de Corporate Governance Code) of dienen als handvoorwaarde om invulling te kunnen geven aan de beleidsdoelstelling (mate van beschikbaarheid over en/of toegang tot de benodigde kennis).

Beleidsinformatie

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de staatsdeelnemingen waarvan het beheer van het aandeelhouderschap ligt bij het ministerie van Financiën. Hierbij staat aangegeven hoeveel procent van de aandelen in handen is van de staat en op welke wijze deze aandelen worden gehouden. Daarnaast wordt aangegeven of het aandeelhouderschap permanent is, bij voorbaat tijdelijk (bijvoorbeeld instellingen), of dat de deelneming op termijn voor vervreemding in aanmerking zou kunnen komen (niet-permanent aandeelhouderschap). Tot slot is in deze tabel te zien waar een devolgende evaluatie van het aandeelhouderschap zal plaatsvinden.

Tabel 2: Aandeelhouderschap ministerie van Financiën

Staatsdeelneming	Percentage aandelen (per 15/6/2018)	Wijze van aandeelhouderschap	Categorie aandeelhouderschap	Volgende evaluatie
ABN AMRO	56,3%	Indirect (via NLFI)	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.
Air France KLM	14%	Direct	Permanent	2026
BNG Bank	50%	Direct	Permanent	2026
CGVTA	100%	Direct	Permanent	2023
FMO	51%	Direct	Permanent	2024
Gasunie	100%	Direct	Permanent	2026
Haarlemmer/ Rotterdam	26,2%	Direct	Permanent	2021
Holland Casino	100%	Direct	Niet permanent	n.v.t.
Invest NL	100%	Direct	Permanent	2023
KLM	5,9%	Direct	Permanent	2021
Nederlandse Loterij	99%	Direct	Niet permanent	n.v.t.
Nederlandse Spoorwegen	100%	Direct	Permanent	2023
NIO	100%	Direct	Permanent	n.v.t.

Staatsdeelneming	Percentage aandelen per 15-6-2018	Wijze van aandeelhouderschap	Categorie aandeelhouderschap	Volgende evaluatie
NWB Bank	17,2%	Direct	Permanent	2026
RFS	1,20%	Indirect (via NLFI)	Bij voorkeur tijdelijk	n.v.t.
SASB	3,2%	Indirect (via NLFI)	Bij voorkeur tijdelijk	n.v.t.
Schiphol	69,8%	Direct	Permanent	2024
SBI	16,7%	Direct	Bij voorkeur tijdelijk	n.v.t.
TenneT	100%	Direct	Permanent	2025
Thales Nederland	1%	Direct	Permanent	2022
UCN	100%	Direct	Niet permanent	n.v.t.
De Volksbank	100%	Indirect (via NLFI)	Bij voorkeur tijdelijk	n.v.t.

Kengetallen

Onderstaande kengetallen zien op de implementatie en uitvoering van het staatsdeelnemingenbeleid. Hierbij wordt alleen gekeken naar deelnemingen met volmaaktelijk vaste activiteiten, waar de Staat >15% van de aandelen heeft, en deze meer dan een aandeelhouderschap hebben.

Tabel 2C Kengetallen Deelnemingenbeleid

	Realisatie 2018	Streef-waarde 2020	Realisatie 2020
Aantal deelnemingen met >30% vrouwen in control van bestuur	36%	50%	70%
Aantal deelnemingen met >30% vrouwen in control van commissarissen	33,3%	50%	67%
Percentage van de deelnemingen waar een meerjarig dividendbeleid is herzien	42% (n=12)	100%	PM
Aantal deelnemingen waarvan het aandeelhoudersschap is geïdentificeerd in het beleidsbrief beschikbaar gesteld	2	2	PM

Meer kengetallen over het deelnemingenbeleid (zoals de omvang van het balanstotaal van alle staatsdeelnemingen, de vermogenspositie van staatsdeelnemingen en het door staatsdeelnemingen gerealiseerde rendement) zijn te vinden in het meest recente Jaarverslag defteer Staatsdeelnemingen[6].

C. Beleidsconclusies

Corona gerelateerde zaken nog niet toegevoegd in afwachting van hoe hier in Zijn totaliteit nieuw beleid uitgegaan in het jaarverslag.

De Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2019 vormt de basis van het beleid rondom staatsdeelnemingen. In 2020 is een beleidsdoorlichting van het deelnemingenbeleid uitgevoerd[7]. In de beleidsdoorlichting wordt geconcludeerd dat het dankzij de verzelfstandiging van de aandeelhoudersrol en professionalisering van de invulling van de zeggenschapsrechten een belangrijk positief effect heeft gehad op het primaire doel: de borging van de publieke belangen. De belangrijkste aanbevelingen uit deze beleidsdoorlichting focussen op het optimaliseren van processen, de relatie tussen het beleidsdepartement en de aansturing en sturing op de financiële positie van deelnemingen. De aandachtspunten en aanbevelingen uit de beleidsdoorlichting worden onderschreven door het kabinet. Het kabinet ziet in de aandachtspunten voldoende aanleiding voor een nieuwe nota Deelnemingenbeleid.

[6] Kamerstukken II 2019-2020, 29 765, nr. 326.

In 2020 is verder gewerkt aan de oprichting van de internationaal gerichte zuster instelling van Invest-NL. Deze instelling zal Invest International gaan heten. Het betreft een gezamenlijke onderneming tussen de Staat en ontwikkelingsbank FMO. Invest International zal Nederlandse bedrijven over de grens gaan helpen, onder andere door middel van exportfinancierings. Verdeelbaar met Invest-NL, zal Invest International een investerings- en ontwikkelingsbaan zijn. Een derde activiteit wordt het uitvoeren van reeds bestaande regelingen, over te brengen vanuit RVO. Het wetsvoorstel Maduro-Jijmarsma uit Ontwikkelingsbank Internationaal is op 14 december 2020 in de Tweede Kamer behandeld en aangenomen. De verwachting is dat de Eerste Kamer het voorstel in de eerste helft van 2021 zal behandelen en dat de instelling daarna kan worden opgericht.

Op het gebied van de energietransitie in relatie tot de staatsdeelnemingen heeft het ministerie van Financiën in 2020 meer grip kunnen krijgen op welke factoren ervoor zorgen dat grote energietransitieprojecten rendabel kunnen worden. Dit bleek sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de electriciteits-, gas- en vooral CO2-prijs. Aan de hand van dit inzicht is in verschillende projecten met EZK en de deelnemingen gewerkt om onrendabele toppen tekwantificeren en beter inzicht te krijgen onder welke condities projecten op termijn volledig rendabel kunnen worden. In 2021 wordt dit samen met EZK verder uitgewerkt in een investerings- en beeldsagenda.

Tenslotte is in juli 2020 de eerste 5G-veiling van telecom frequenties afgerond. De opbrengst bedroeg in totaal ca. € 1,2 miljard. In de voorbereiding op deze veiling heeft financiën samen met EZK gewerkt aan een efficiënte allocatie van de frequenties door middel van een optimaal veiling model met een strak informatieregime en adequate minimum prijzen. De ervaringen met deze eerste veiling zullen worden gebruikt voor de tweede 5G-veiling die begin 2022 staat gepland.

1893669 02369

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 27 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 3 Financiële instellingen publiek-private sector (bedragen x € 1.000)

	2016	2017	2018	2019	Realisatie 2020	Vastgestelde begroting 2021	Verschil 2021
Verplichtingen	**355.513**	**310.541**	**-54.3.568**	**1.414.384**	**351.382**	**-42.894**	**-442.429**
Waarvan beleidsgeneutrale herschikking	5.405.541	279.541	18.7511	1.414.384	353.386	-443.894	-165.647
Verwerving vermogensstaat.s				764.396	0	0	0
Kapitaalinjectie Investi NL				53.000	0	330.000	-330.000
Mirachten Staatsdiens	177.819	190.248	101.427	102.806	0	100.000	-100.000
Leaseg SPH		168.062	1.936	1.858	0	1.880	-1.880
Leaseg KLM					2.77.083	0	277.083
Schuldleg Allowed Bank				153.337	0	0	0
Kapitaalinjectie Tennet	250.000	0	0	410.000	0	0	0
Overgenomen schuld Properties	2.396.461	0	0	0	0	0	0
Overige beleidsgeneutrale verplichtingen	58.881	15.271	-13.948	12.598	8.206	12.176	-3.970
Waarvan garantieverplichtingen	-8.777.128	-99.209	-8.730.129	0	8.676	-200.000	208.676
Garantie DNB verzekeraarsbedr	0	0	-5.700.000	0	0	0	0
Garanties en vrijwaringen staatsdeelnemingen	-9.4.128	-99.209	-30.129	0	8.676	-200.000	208.676
Garantie DNB Properties	-3.600.000	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	**2.610.449**	**266.164**	**496.829**	**1.820.064**	**209.350**	**44.276**	**-165.074**
Verwerving vermogensstaatlijnig	**15.000**	**190.000**	**200.000**	**1.464.396**	**0**	**330.000**	**-330.000**
Kapitaalinjectie Tennet	0	190.000	200.000	800.000	0	0	0
Kapitaalinjectie Investi NL				53.000	0	330.000	-330.000
Garantie schuld KNW	15.000	0	0	764.396	0	0	0
Verwerving vermogensstaat.s	0	0	0	764.396	0	0	0
Vermogensoverdracht	**172.819**	**190.248**	**101.427**	**102.806**	**0**	**100.000**	**-100.000**
Mirachten Staatsdiens	172.819	190.248	101.427	102.806	0	100.000	-100.000
Bijdragen aan ZBO's en RWT's	**24.723**	**0.000**	**2.300**	**4.779**	**2.083**	**3.000**	**0.3**
NPI	24.724	8.000	5.100	4.779	5.083	5.000	0.3
Subsidies	**4.834**	**4.840**	**4.840**	**4.818**	**0**	**5.174**	**-5.168**
Regeling BF	34	0	6	18	0	20	-18
Subsidie begeleiding van verTenneT	4.800	4.840	4.800	4.800	0	5.154	-5.154
Overig	0	0	0	2	0	0	0
Opdrachten	**5.216**	**5.015**	**4.746**	**58.375**	**2.784**	**4.000**	**2.354**
Uitvoeringskosten staatsdeelnemingen	5.216	3.015	3.014	56.575	3.946	4.000	2.646
Opstal leaseg NL			1.732	1.801	1.748	0	1.748
Leaseg	**2.396.461**	**0**	**0**	**0**	**277.083**	**0**	**277.083**
Overgenomen schuld Properties	2.396.461	0	0	0	0	0	0
Leaseg KLM					277.083	0	277.083
Ontvangsten	**192.1.995**	**1.536.809**	**2.096.392**	**2.783.753**	**1.308.850**	**1.016.656**	**-434.806**

					Beschikbaar	Vertegenwoordigde begrotingen	Verschil
Vermogensontwikkeling	**5.551.581**	**7.545.041**	**2.993.316**	**2.770.135**	**1.347.717**	**1.855.604**	**- 451.283**
Opbrengst verkoop vermogensobjecten	9.384.213	6.711.638	0	400.461	0	0	0
Ontvangsten aflossingen aandeelhouderleningen	615.527	1.492.845	1.845.389	1.845.378	660.474	1.855.604	- 774.526
Afdrachten Staatsloterij	172.819	160.248	101.927	102.306	0	100.000	- 100.000
Winstafdracht DNB	173.882	40.541	115.361	172.789	672.243	25.400	383.543
waarvan Dividend nationaal ANTA	46.000	20.000	40.000	0		0	0
waarvan Dividend nationaal BMF	70.482	57.980	51.300	42.800		6.282	- 6.282
Bijdrage aan ZBOs en RWB's	**20.982**	**7.417**	**4.613**	**0.804**	**09.040**	**4.500**	**50.143**
NLFI	20.982	7.417	4.613	0.804	09.040	4.500	50.143
Garanties	**13.515**	**9.334**	**4.346**	**4.119**	**3.158**	**3.156**	**2**
Premieontvangsten garantie TenneT	4.000	4.000	4.000	4.000	3.156	3.156	0
Premieontvangsten garantie Propertius	7.800	4.003	0	0	0	0	0
Premieontvangsten garantie KLM					11	0	0
Overig	915	491	46	19	2	0	2
Opdrachten	**175**	**6**	**427**	**1.140**	**231**	**0**	**231**
Terug te vorderen kosten steunmaatregelen	175	6	427	1.140	0	0	0
Uitvoeringsbijdrage staatsdeelnemingen					231	0	231
Leningen	**2.355.822**	**163.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Lening SVH		163.000	0	0	0	0	0
Overgenomen schuld Propertius	1.955.822	0	0	0	0	0	0
Rentebetaling KLM					0	0	0

B. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Afdrachten Staatsloterij (+ € pm m.m.)
Om te voldoen aan de Wet op de kansspelen wordt: in de begroting en verantwoording van technische post opgenomen bij aanwijzing uitgaven, heffingsverplichtingen als de ontvangsten ter hoogte van de afdrachten van de Staatsloterij. Deze post is met € pm m.h. bijgesteld.

Lening KLM (+ € 2,1 bln tot.)
Middels een kamerbrief[16] en incidentele suppletoire begroting[17] heeft het kabinet op 26 juni 2020 het parlement geïnformeerd over de steunmaatregelen KLM. Een groep van internationale banken verstrekt liquiditeit aan KLM tot € 2,4 mld. In ruil voor een revolving credit facility (RCF) waarbij KLM de liquiditeit kan aantrekken wanneer nodig en dient terug te storten wanneer deze overvloedig is. De Nederlandse staat garandeert maximaal 90% van de totale omvang van deze faciliteit (€ 2,10 mld.).

pm: vermelden hoeveel liquiditeit KLM op 31-12-2020 binnen deze garantie heeft opgenomen?

[16] Kamerstukken II, 2019-2020, 35 230 nr. 41
[17] Kamerstukken II, 2019-2020, 35 205 nr. 1

De Nederlandse Staat verstrekt daarnaast een directe lening aan KLM met een omvang van maximaal € 1 mld. De lening is een achtergestelde lening. De beslissing dat wanneer KLM haar crediteuren niet kan terugbetalen, deze lening (en daarmee de Nederlandse staat) pas als laatste wordt terugbetaald. Daarmee neemt de Nederlandse Staat relatief veel risico op zich via deze lening, hetgeen weerspiegeld wordt door de eveneens relatief hoge rente die KLM op deze lening betaalt (zie onderstaande).

pm: door realisaties checken of andere verplichtingen niet toelichtingen

Uitgaven

Vermogensverschatting (+ € 0,8 mln.)
Er is vermogenswinstbelasting betaald as gevolg van de fusie tussen Alitalia el Bark en de Saudi British Bank (SABB). De heersprinlicht van de consortiumpartners (waarvan de Staat één van de partners is) loopt via de vennootschap NWM (het huidige consortiumvehikel). Bij deze vennootschap is reeds een voorziening getroffen voor deze vermogenswinstbelasting, die vrijvalt. Hierdoor heeft het betalen van deze belasting per saldo geen effect. Het aandeel van de Staat hierin betreft € 7,8 mln. en is in de tweede suppletoire begroting als deze stijging verwerkt bij zowel de uitgaven als ontvangsten.

Vermogenscontrekking (+ € pm mln.)
Zie toelichting onder "verplichtingen". Afrachten Staatsloterij.

Opdrachten (+ € pm mln.)
De uitvoeringskosten van staatsdeelnemingen zijn dit jaar hoger (+ € pm mln.) met name vanwege corona gerelateerde kosten.

Lening (+ € 377,1 mln.)
De Nederlandse Staat verstrekt uitvoerlening aan KLM met uitvoerlening van maximaal € 1 mld. De lening is een achtergestelde lening. Dit betekent dat wanneer KLM haar crediteuren niet kan terugbetalen, deze lening (en daarmee de Nederlandse staat) pas als laatste wordt terugbetaald. Daarmee neemt de Nederlandse Staat relatief veel risico op zich via deze lening, hetgeen weerspiegeld wordt door de eveneens relatief hoge rente die KLM op deze lening betaalt (zie onderstaande). De omvang van de daadwerkelijke in 2020 door de Staat aan KLM verstrekte lening bedraagt € 277,1 mln.; pm: door realisaties checken of andere uitgaven en toelichtingen

Ontvangsten

Vermogenscontrekking (- € 491,3 mln.)

Opbrengst verkoop vermogensstaat (+ € 39,1 mln.)
De Staat heeft zijn resterende belang in de Saudi British Bank (SABB) van RFS Holdings afgewikkeld. De opbrengst van de verkoop betreft € 31,3 mln. Verder is vermogenswinstbelasting betaald as gevolg van de fusie tussen Alitalia el Bark en SABB. De betalingsplicht van de consortiumpartners (waarvan de Staat één van de partners is) loopt via de vennootschap NWM (het huidige consortiumvehikel). Bij deze vennootschap is reeds een voorziening getroffen voor deze vermogenswinstbelasting, die vrijvalt. Hierdoor heeft het betalen van deze belasting per saldo geen effect. Het aandeel van de Staat hierin betreft € 7,8 mln. en is in de tweede suppletoire begroting als deze stijging verwerkt bij zowel de uitgaven als ontvangsten.

Dividenden en afdrachten staatsdeelnemingen (- € pm mln.)

De realisatie voor 2020 valt door het effect van de coronacrisis op staatsdeelnemingen substantieel lager uit dan geraamd in de ontwerpbegroting 2020. Dit komt primair doordat de staatsdeelnemingen die actief zijn in de financiële sector sinds de start van de coronacrisis op aanbeveling van de ECB voor het jaar 2020 geen dividend uitgekeerd hebben.

Afdrachten Staatsloterij (– € pm mln.)
Zie toelichting onder "verplichtingen": Afdrachten Staatsloterij.

Winstafdracht DNB (+ € 384,4 mln.)
De winstafdracht 2020 is naar boven bijgesteld vanwege het feit dat DNB in 2019 meer winst maakte dan verwacht en het gevolg van wijzigingen in het monetaire beleid. Hierondervallen onder anderen:
- het opkoopprogramma van de ECB, waarin obligaties, en bedrijfsobligaties begrijpelijk aan zijn gekomen
- de ontwikkeling in de renteeurve, waardoor DNB in 2019 een lagere voorziening voor het rentericisico aan cliënte te houden en er in 2020 een deel van de voorziening is vrijgevallen.

Doordat het de winstafdracht betrof over de gerealiseerde winst in 2019 had de coronacrisis zus nog geen invloed.

Garanties (+ € 48 mln.)
In 2010 heeft de Staat een garantie van € 200 mln. voor 10 jaar afgegeven aan TenneT. Als vergoeding voor deze garantie heeft TenneT in totaal € 48 mln. aan premies betaald. De Staat heeft deze premies in een begrotingsreserve gestort ter dekking van eventuele schade. De garantie is in 2020 komen te vervallen zonder dat er een claim heeft plaatsgevonden. Het opgebouwde bedrag van € 48 mln. uit de reserve is daarom vrijgevallen.

Leningen (+ € pm mln.)
De Nederlandse staat ontvangt een premie voor de uitgeleende leningen van KLM (als hierbij over onder verplichtingen). Voor het jaar 2020 is in totaal € pm mln. aan premie ontvangen. De Nederlandse staat ontvangt rente voor de verstrekte lening aan KLM. Voor het jaar 2020 is in totaal € pm mln. aan rente ontvangen. Gezien KLM alleen rente is betaald over het gebruikte deel van de lening en de exacte rentepercentages afhankelijk zijn van schommelingen in de markt, wijken de gerealiseerde rentetoevlugsten af van de raming die is opgenomen in deze inkomsten begrotingsbegroting.[1]

pm obv realisaties checken evt andere ontvangsten om tot te lichten

[1] Kamerstukken II, 2019 2020, 35 005 nr. 1

Artikel 4. Internationale financiële betrekkingen

A. Algemene doelstelling

Een bijdrage leveren aan een financieel gezond en welvarend Europa en een evenwichtige internationale financieel-economische ontwikkeling

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Nederlandse economie wordt door zijn opening en een relatief beperkte grootte sterk beïnvloed door internationale financieel-economische ontwikkelingen. Dit betreft voor een belangrijk deel ontwikkelingen in de lidstaten van de EU. Verreweg het grootste deel van de Nederlands eexport en import gaat naar of komt uit andere Europese landen. Een sterke Europese economie heeft daarmee een uitleg effect op de Nederlandse economie. Mede om die reden is Nederland gebaat bij een gezonde financieel-economische ontwikkeling en een stabiele budgettaire en monetaire ontwikkeling in de EU en haar lidstaten, waarbij ook de financiële stabiliteit binnen de eurozone gewaarborgd is.

De minister van Financiën speelt in Nederland op dit geb ed een regisserende rol en maakt daarbij gebruik van een aantal instrumenten. Ten behoeve van de bevordering van de financiële stabiliteit meent de minister actief deel aan internationale overleggen (onder andere de Eurogroep) ter versterking van de begrotingsdisciplinevan lidstaten van de EU en een stabiele maar-economische omgeving in de eurozone. Hieronder valt ook de economische beleidscoördinatie in de EU en de EMU in het kader van het Europees Semester.

Verder neemt de minister van Financiën het uiten over het Nederlandse standpunt met betrekking tot toetreding van landen tot het Exchange Rate Mechanism (ERM-II) en invoering van de euro. Tevens draagt de minister van Financiën het Nederlandse standpunt over de EU-begroting uit. De minister ziet erop toe dat deze EU-begroting volgens de afspraken van het MFK (het huidige MFK loopt van 2014 tot 2020) wordt vormgegeven.

In internationaal verband zijn maatregelen getroffen om de wereldeconomie minder gevoelig te maken voor financieel-economische ontwikkelingen. Ze zorgen dat de gevolgen, mocht een dergelijke crisis toch plaatsvinden, zo beperkt mogelijk blijven. De minister van Financiën draagt bij aan het beheer van stabiliteitsmechanismen, zoals het EFSF en het ESM ten behoeve van het bewaken van de financiële stabiliteit in de eurozone.

Internationale financiële instellingen (IFIs), waaronder het IMF, de Wereldbank, de EBRD, de EIB en de AIIB, dragen in belangrijke mate bij aan een evenwichtige internationale financieel-economische ontwikkeling. Tevens vervullen de IFIs een belangrijke rol bij het financieel-economisch beleids toezicht, bevorderen zij de ontwikkeling van lage- en middeninkomenslanden en vormen zij een financieel vangnet in het geval van een crisis. De minister houdt als aandeelhouder toezicht op deze IFIs en hun financiële solidariteit en bestuur, met als doel deze instellingen gezond en sterk te houden. Hierbij bewaakt de Minister ook de financiële belangen van de Nederlandse overheid en de Nederlands eburger. Ook ziet de Minister toe op de effectiviteit van de internationale financiële architectuur, waarbij het cruciaal is dat IFIs hun eigen rol hierbinnen uitvoeren en hun middelen

effectief en efficiënt inzetten. In de tabel in onderdeel F wordt ter verduidelijking een overzicht gegeven van het Nederlandse aandeel in deze financiële instellingen.

Daarnaast levert de minister een bijdrage aan de internationale beleidsdiscussies en beleidsresponses bij internationale fora zoals de Ecofinraad, de Eurogroep, de G20, verschillende OESO-werkgroepen en commissies en discussies bij het IMF, de Wereldbank en andere IFIs.

C. Beleidsconclusies

EU/Eurozone

NLFK en RRF

In 2020 is er een akkoord bereikt over het nieuwe MFK (2021-2027) en hierbij werden tevens de Commissievoorstellen voor een herstelstrategie in reactie op de coronacrisis betrokken. Het grootste onderdeel van het herstelinstrument is de Recovery and Resilience Facility (RRF) van €672,5 mln. Het bereikte akkoord kwam in grotere mate uit ten ten gunste van de Nederlandse inzet en op voor Nederland belangrijke aanpassingen[17]. Zie hierover ook paragraaf 3.1, thema 3.

Brexit

Gedurende de onderhandelingen tussen de EU en het VK over een handelsakkoord heeft Nederland ingezet op het bereiken van een zo breed en diep mogelijk akkoord. Het akkoord is uiteindelijk in de laatste dagen van 2020 overeengekomen. Een uno-deal was hiermee voorkomen. Het bereikte akkoord, dat voor Financiën relevant is voor solvens, financiële diensten en belastingen, kan op steun van Nederland rekenen[18]. Zie hiervoor ook paragraaf 3.1, thema 3.

ESM

Eind 2020 is een politiek akkoord bereikt over de wijzigingsovereenkomst van het ESM-verdrag en de invoering van de gemeenschappelijke achtervang voor het bankrisicoafwikkelfonds in 2022. In de wijzigingsovereenkomst van het ESM-verdrag worden de afspraken uit december 2018 over versterking van het ESM, zoals een grotere rol voor het ESM in crisisbeheer en uitvoering van macro-economische aanpassingsprogrammas en een verbetering van het raamwerk voor houdbare overheidsschulden, alsook de afspraken over de gemeenschappelijke achtervang omgezet in een aangepaste ESM-verdragstekst. Het kabinet zal de invoeringswet voor de wijzigingsovereenkomst in 2021 aan het parlement voorleggen. Na afronding van de ratificatie van de wijzigingsovereenkomst kan middels een separaat unanieme besluit door de Raad van gouverneurs van het ESM de gemeenschappelijke achtervang worden geactiveerd. Waar activering oorspronkelijk beoogd was in 2024 is besloten de achtervang vervroegd in te voeren, in 2022, omdat er in Europese bankensector –gemeten naar niveaus van niet-presterende leningen- en deopbouw van bail-inbare buffer (MREL), voldoende risicoreductie heeft plaatsgevonden. Waar er nog zwakke punten resteren in de Europese bankensector zijn er aanvullende stappen in gemaakt (gemaakt risicoscore bij MREL-vereisten). Daarnaast heeft het ESM

[17] Kamerstukken II, 2020-20, nr.1624.
[18] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/12/24/commissie-organisatie-regelen-brexit?cid=20200LCP04UK

heeft op 15 mei jl. de Pandemic Crisis Support (PCS) kredietlijn voor landen ingericht, voor gezondheid gerelateerde uitgaven als een gevolg van de coronauitbraak.

SURE
Onder dit instrument kunnen de EU-lidstaten gezamenlijk tot 100 miljard euro lenen van de Europese Unie ter financiering van werktijdverkortingsregelingen a.o.k. sommige uitgaven ten behoeve van gezondheid. Zie hiervoor ook Jaarverslag 3. Overzicht Coronamaatregelen.

Internationale Financiële Instellingen

Coronamaatregelen IFIs
Als gevolg van de coronacrisis ontstond er in 2020 in zowel opkomende economieën en lageinkomenslanden als ontwikkelde landen ernstige behoefte aan financiering, onder andere voor investeringen in de gezondheidszorg en liquiditeitssteun aan bedrijven. Internationale Financiële Instellingen (IFI's) hebben hun mondiale bereik, breed publieke- en private sector instrumentarium en anticyclische financieringscapaciteit ingezet om de impact van corona te mitigeren. Zie hiervoor paragraaf 3. Overzicht Coronamaatregelen.

Voor lage inkomenslanden wordt door het International Monetair Fonds (IMF) via het Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT) concessionele leningen aangeboden waarmee lijdende een crisis van belang om de schuldhoudbaarheid van deze landen te borgen. Budgettair heeft de Nederlandse bijdrage tot een verhoging geleid van de garantieverplichting aan DNB inzake IMF van 600 mln. SDR (Special Drawing Rights, munteenheid IMG), wat gelijk staat aan € 692 mln[1].

De Europese Investeringsbank (EIB) heeft in 2020 een nieuw pan-Europees garantiefonds (EGF) voorgesteld ter ondersteuning van bedrijven te faciliteren, waarbij de focus ligt op kleinere bedrijven dan de eerdere pakketten over minder grote buffers beschikt dan bijvoorbeeld van grotere bedrijven. Door de oprichting van het garantiefonds met een soortgelijke omvang van € 25 mld. waarvan het Nederlands aandeel € 1,301 mln. bedraagt, kan naar schatting tot € 200 mln. aan financiering voor het Europese bedrijfsleven worden gemobiliseerd.

Andere IFI's (Wereldbank, Aziatische Infrastructuur Investeringsbank en Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling) hebben door middel van herprogrammering van bestaand instrumentarium en via frontloading snel middelen beschikbaar gesteld om de impact van corona op de gezondheidszorg en liquiditeitspositie van bedrijven te adresseren. Dit heeft geen budgettaire gevolgen gehad voor de Financiën begroting. Zo heeft de Wereldbank een steunpakket van 1 100 mld. dollar (waarvan 1 miljard voor gelijk) voor landen. Sinds de start van de pandemie is er al een groot deel (ongeveer 80%) van dit toegezegde budget via de vaste drie fondsen Wereldbank onderdelen (IBRD, IFC en IDA) gecommitteerd. In het geval van IDA (Wereldbanktak voor armste landen) zijn middelen vergemakt door het naar voren halen van 9,35 mld. van de 19e middelenaanvulling (IDA19). De Wereldbank heeft tijdens de Voorjaars vergadering in april 2020 aangegeven dat hierdoor omvoldoende financiering beschikbaar is na juni 2021 om de IDA-19 ontwikkelingsdoelen te behalen en de gevolgen van corona het

[1] Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 400, nr. 1, Wiersma DJ/IOB/ID december 2020.

bodd te bieden. De AIB heeft in totaal $13 mld. aan financiering tot 2021 vrijgemaakt, waarvan in 2020 reeds $ 11 mld. is geëigend. De EBRD implementeerde een crisisrespons pakket, met als belangrijkste onderdeel een facilitet van € 4 mld. gericht op het ondersteunen van bestaande cliënten van de EBRD met liquiditeitssteun en werkkapitaal.

IMF 15e quotaherziening

Om de financiële slagkracht van het IMF te waarborgen is in het International Monetary and Financial Committee (IMFC) in oktober 2019 besloten tot een verdubbeling van de New Arrangements in Borrow (NAB) en een verlenging van een deel van de bilaterale leningen (BBA) per 1 januari 2021. Dit is in 2020 geformaliseerd en de 15e quotaherziening is in de begroting 2021 verwerkt en daarmee afgerond. Nederland beschouwt het IMF als de belangrijkste instelling in het centrum van het mondiale financiële vangnet en heeft daarom ingestemd met het vermaak om de financiële slagkracht van het IMF te behouden. De corona crisis en record aan steunaanvragen van landen voor financiering onderstrepen het belang van een goed gekapitaliseerd IMF met voldoende middelen om landen te ondersteunen.

Gecombineerd zorgt de verdubbeling van NAB en verlenging van een deel van de BBAs vanaf 2021 voor een afname van de Nederlandse garantie aan het IMF van € 2,31 mld.

1893669 02369

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 28 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 4 Internationale financiële betrekkingen (bedragen in € 1.000)

	2016	2017	2018	2019	2020	Test ontw. begrotingsartikel 2020	Verschil
Verplichtingen	**-32.560.633**	**11.434.521**	**1.196.896**	**1.628.340**	**889.802**	**912.481**	**-22.679**
Waarvan betalingsverplichtingen	12.218	676.313	107.144	121.963	884.302	912.481	-28.179
Wereldbank		490.340	0	118.153	882.253	877.756	-35.483
AfB	5.202	-15.041	13.140	3.369	0	0	0
Technische assistentieklantgroepfonden		1.694	2.548	1.259	1.399	1.291	-542
SUPANRA			10.300	0	30.050	30.010	0
Overige betalingsverplichtingen					0	84	-84
Waarvan garantieverplichtingen	**-32.572.851**	**10.758.207**	**1.089.751**	**1.506.977**	**0**	**0**	**0**
Wereldbank	498.590	-995.648	199.730	862.328	0	0	0
Garanties van DNB inzake IMF	-18.060.502	11.451.012	694.545	525.154	0	0	0
Kredietter EU/Betalingsbalansmiddelen	3.590	0	50.300	59.600	0	0	0
EFSM	3.000	0	80.000	80.000	0	0	0
AfB	24.873	-97.717	118.86	16.222	0	0	0
EIB			3.861	5.815	0	0	0
ESM				-15.000	0	0	0
SURE					0	0	0
UIB - pan-Europese garantiefonds					0	0	0
NGEU					0	0	0
EFSF	-14.496.252	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	**59.140**	**38.143**	**592.345**	**363.829**	**215.474**	**103.394**	**111.980**
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	**896.017**	**38.030**	**357.917**	**363.466**	**185.087**	**68.905**	**117.382**
Wereldbank	818.329	3.132	341.227	325.280	185.087	68.185	12.262
AfB	77.688	34.898	36.276	37.228	0	0	0
Leningen	**0**	**0**	**190.300**	**0**	**30.050**	**30.010**	**0**
Teruggave-uitkeren - Ontvangsten							
Ontwikkeling					0	0	0
Teruggave-uitkeren SUPANRA	0	0	10.300	0	30.050	30.010	0
Opdrachten	**1.423**	**1.112**	**1.412**	**1.123**	**1.091**	**1.894**	**-803**
Technische assistentieklantgroepfonden	1.423	1.112	1.412	1.123	1.091	1.891	-216
Bijdrage klantgroepfonds IMF					0	84	-84
Ontvangsten	**10.055**	**8.141**	**5.815**	**4.889**	**54.198**	**32.884**	**21.314**
Garanties	**0**	**0**	**0**	**2.000**	**5.550**	**0**	**5.550**
Garanties ESM	0	0	0	2.000	5.550	0	5.550
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	**4.550**	**5.010**	**3.515**	**2.752**	**4.084**	**3.375**	**709**
Ontvangsten IFI's	4.550	5.010	3.515	2.752	4.084	3.375	709
Ontvangsten ESM					0	0	0
Leningen	**5.433**	**2.213**	**2.300**	**2.035**	**47.202**	**29.503**	**17.699**
Rentedoorbetalingen lening Oekraïne	5.433	2.213	2.300	2.035	326	7.882	-7.544

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Verplichtingen worden nog aangepast aan de wisselkoersuitleg, steun nu nog op 0 in EURR behalen.

Betalingsverplichting (p.m.)

Wereldbank (+ € p.m.)
De betalingsverplichting voor de IBRD middelenaanvulling aan de International Development Association (IDA) is aangepast aan het onderhandelingsresultaat. Dit leidt tot een neerwaartse bijstelling van de verplichting in 2020 met € 13,7 mln.

Garantieverplichtingen (p.m.)

Wereldbank (p.m.)
De uitstaande garantieverplichtingen aan het Wereldbankfonds (het IBRD) zijn aangepast aan realisatie in kalenderjaren over 2020.

Kredieten EU-betalingsbalanssteun (+ € 1,282 mld.)
De garantie voor de kredieten EU-betalingsbalanssteun zijn verhoogd met € 1,282 mld. Deze de gerapporteerde Nederlandse garantie is op basis van de potentiële hoofdsom van de Unieschuld aangevuld met een garantie voor de renteverplichtingen op deze Unieschuld. Hiernaast is het Nederlandse aandeel in de garantie voor het EstRinstrument aangepast. Door het verzoek van het Verenigd Koninkrijk (VK) uit de EU is dit aandeel gewijzigd (momenteel 5,8%). Het VK staat echter via het Teruggrijpingsakkoord nog garant voor de huidige uitstaande leningen, waardoor het Nederlandse aandeel daarin beperkt blijft door het aandeel van het Nederlands ebruto nationaal inkomen (bni) in het bni van de gehele EU plus het VK (momenteel 4,8%). Deze veranderingen hebben geleid tot een verhoging van deze garantie.

EFSM (p.m.)
De garantie voor EFSM wordt neerwaarts bijgestuurd met € 106 mln. De garantie wordt voortaan gebaseerd op afflossingsverplichtingen op de momenteel voor het EFSM uitstaande Unieschuld, die is gebruikt voor het verstrekken van leningen aan Portugal en ierland op basis van het oolt overeengekomen maximum van dit instrument omdat verder gebruik van het EFSM onwaarschijnlijk is. Daarnaast worden de renteverplichtingen toegevoegd, net als bij Kredieten EU-betalingsbalanssteun en SURE.

EIB (p.m.)
De garantie van Nederland aan het EIB wordt verhoogd met € 1,0 mld. Het verlies van het aandeel van het Verenigd Koninkrijk in het ingelegde kapitaal wordt volledig aangevuld via een omzetting van de bestaande reserves van de European Investment Bank (EIB), het kapitaal waarvoor het Verenigd Koninkrijk garant stond en de uitleengewijze inbeleggingen door de overige 27 EU-lidstaten.[1] Daarnaast blijft de asymmetrische kapitaalverhoging van Polen en Roemenië tot een verhoging van de Nederlandse garantie.

[1] Kamerstukken II 2017-2018, 31 937-92, no. 1641

1893669 02369

SURE (+ € 6,6 mln.)
De reeds gerapporteerde Nederlandse garantie op basis van de potentiële hoofdsom van de Unieschuld, is net als bij het EFSM en Knelpunten EU-betalingsbalansteun aangevuld met een geraamde garantie voor de rente-verplichtingen. Het toevoegen van de rente leidt tot een opwaartse bijstelling van de verplichting met € 306 mln. voor SURE.

Next Generation EU (+ € 9 mln. min.)
NGEU is ingesteld in reactie op de toenemende ongelijkheid tussen de lidstaten van de Europese Unie en de gevolgen van de coronacrisis. Via NGEU kan de Europese Unie tot het eind van 2026 voor maximaal € 386 mld. aan leningen verstrekken aan lidstaten en de daarvoor benodigde middelen zelf lenen op de kapitaalmarkt. Voor dit deel van NGEU is een garantie opgenomen, in lijn met de garanties voor de kredieten EU betalingsbalansteun, EFSM en SURE. Deze garantie is gebaseerd op een raming van de uitstaande schuld en de rente-verplichtingen in de komende jaren. Zodra het instrument is ingezet zal deze raming aan de werkelijke schulduitgifte door de Unie worden aangepast. Het Nederlandse aandeel in deze garantie wordt bepaald door het Nederlandse aandeel in het bbp van de EU en wordt voor 2020 geraamd op € 274 mln. (inclusief rente).

Uitgaven

Bijdrage aan (internationale organisaties (+ € 112,8 m ln.)
Een deel (+ € 115,5 mln.) van de voor 2021 geraamde bijdrage aan de Wereldbank (voor de onderdelen IDA, IBRD en IFC) is in 2020 betaald om beter aansluiten op het aanzien van de Staat. Deze bijstelling is budget-neutraal en leidt meerjarig niet tot hogere uitgaven aan de Wereldbank. De uitgaven aan IBRD vielen uiteindelijk lager uit in verband met lagere stand wisselkoers (EUR/USD) ten tijde van betaling.

Ontwikkeling

Garanties (+ € 8,6 m ln.)
De realisatie van EFSM is € 8,6 mln. hoger uitgekomen dan begroot. In 2021 zou € 7,8 mln. worden ontvangen vanuit de garantie EFSM. Deze ontvangsten zijn echter al in 2020 ontvangen, waardoor de realisatie in 2020 is gestegen.

Leningen (- € 7,2 m ln.)
De rentetoevoegingen op de leningen aan Griekenland worden aangepast aan de hand van de meest recente ramingen van het UHS. Gezien de lage rentestanden dalen de ontvangsten significant.

Artikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen

A. Algemene doelstelling

Het verrichten van betalingsverkeer hebben zijn verbonden aan Nederlandse export en buitenlandse investeringen die zonder deze verzekering niet tot stand zouden zijn gekomen en het creëren en handhaven van een internationaal gelijkwaardig speelveld voor bedrijven op het terrein van de exportkredietverzekeringsfacilitiet (ekv-faciliteit).

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën heeft de rol van regisseur bij de uitvoering van de exportkredietverzekeringsfacilitiet (ekv-faciliteit). De Nederlandse Staat treedt op als verzekeraar en Atradius Dutch State Business N.V. (ADSB) voert de ekv-faciliteit uit, in naam van en voor rekening en risico van de Staat. De minister stelt de randvoorwaarden vast waaronder ADSB verzekering en mag afgeven. De minister van Financiën is budgetverantwoordelijk, maar is samen met de minister voor Ontwikkelingssamenwerking beleidsverantwoordelijk voor het verstrekken van de verzekeringen. Beide ministers stimuleren een gelijkwaardig speelveld op het gebied van de exportondersteunende maatregelen.

Op basis van de «Kaderwet financiële voorzieningen Financiën» biedt de Nederlandse Staat, in aanvulling op de private markt, faciliteiten aan waarmee Nederlandse ondernemers en hun financiers betalingsrisico's kunnen afdekken bij de Staat. Met de verschillende producten binnen de exportkredieten investeringsverzekeringen kunnen Nederlandse bedrijven meer exportorders binnenhalen die in het bijzonder op (middel) ange termijn gefinancierd worden.[1] De ekv-faciliteit van de Nederlandse staat is aanvullend aan de markt. Dit betekent dat exporteurs aanspraak kunnen maken op de ekv-faciliteit als exportorders niet commercieel verzekerd kunnen worden. Zoekt de export, ook naar politieke en economische ingewikkelde landen, toch doorgaan. Er is dus delijk vastgelegd welk risico's (bedrijfs, omvang en landen) verzekerd kunnen worden op de private markt en dus voor welke risico's de Nederlandse Staat aanvullende zekerheid kan bieden. Daarnaast stelt de minister van Financiën voor alle verzekeringsproducten aan randvoorwaarden vast. Hierin staan de randvoorwaarden voor het afsporen van een verzekering, waarmee de Staat vastlegt welke risico's als verantwoord worden beschouwd.

Net als Nederland hebben veel landen in de wereld een eigen ekv-faciliteit. Nederland zet zich internationaal in om afspraken te maken over exportondersteuning en om Nederlandse exporteurs en hun financiers onder gelijke voorwaarden laten concurreren. Deze afspraken zijn vastgelegd in de «Arrangement» en waarborgen een internationaal gelijk speelveld.[2] De

---

[1] Het productenassortiment dat ADSB namens de Staat aanbiedt betreft onder anderen: liquiditeitsgarantie, financiering, exportkredietverzekering, wisselkoersafdekking en de exportkredietgarantie (dekg). Zie voor een volledige beschrijving van het productenassortiment de website van Atradius: www.atradiusdutchstatebusinessallinone.html

[2] De Arrangement of the Officially Supported Export Credits. Voor EU-lidstaten is de Arrangement limitered.

worden er afspraken gemaakt over de voorwaarden waaronder exportfinancieringen mogen worden verstrekt, zoals kostendekkendheid, minimumpremies, maximale looptijden, het gebruik van ontwikkelingshulpgelden en verantwoordelijkheidsbeleid.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) heeft internationaal, maar ook nationaal de aandacht. De Nederlandse staat vervult bij het uitvoeren van de sev een voorbeeldfunctie voor niet sev-gedekte exportkredietverzekeringen. Ik ben van mening dat mvo geïntegreerd uitvoering van het beleid voor mvo binnen deze waarborgen. Het Nederlandse beleid voor de toetsing van sev-aanvragen op de milieu- en sociale effecten, dat in een aantal opzichten strenger is dan de internationale richtlijnen op dit gebied, is vastgelegd in het zogeheten Beleidsdocument mvo. In het jaarverslag van ADSB werden de inspanningen en resultaten beschreven.

C. Beleidsconclusies

Eind 2012 staat er in totaal voor € XX mld. uit aan verplichtingen. Dit is een combinatie van definitieve verplichtingen (afgegeven verzekeringsbrieven) en conditionele verplichtingen (kredietaanvragen), aan weerzijdse (uit de sev verplichting tussen de Staat enerzijds en exporteur of bank anderzijds).

Figuur 7 Totaal uitstaande garantieverplichtingen (bedragen x € 1 mld.)

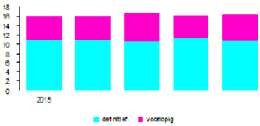

Figuur 7 updaten. Verwachting data van ADSB eind februari 2021.

Bovenstaande figuur geeft de ontwikkeling van de totale uitstaande verplichtingen weer. In 2012 is de portefeuille qua omvang iets [PM] toegenomen/afgenomen.

Tabel 29 updaten. Verwachting data van ADSB eind februari 2021.

Tabel 29 Tijd van het aantal nieuwe klanten (meetbare gegevens)

	2017	2016	2015
Nieuwe klanten	40	28	38

Sinds 2015 is het streven om meer nieuwe klanten en met name nieuwe klanten uit de mkb-sector te bereiken. Atradius DSB (ADSB) heeft zich hier in opdracht van de Staat de afgelopen jaren specifiek voor ingezet. In bovenstaande overzicht is te zien dat er daarbij een significant aantal nieuwe klanten bij ADSB zijn bijgekomen. Deze nieuwe klanten behoren vrijwel allemaal tot het midden- en kleinbedrijf.

[1] Kamerstukken II 2017-2018, 29 401, nr. 206.

Tabel 20 (Financiële prestatieindicatoren (meetbare gegevens))					
	2016	2017	2018	2019	Streefwaarde 2020
Bijdragebbp in % (berekening CBS)	0,17%	0,12%	0,11%	0,11%	> 0,16%
BERB	€ 360 mln.	€ 428 mln.	€ 616 mln.	€ 10 mln.	> € 0 mln. XX
	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.bp.	
Nieuw aangegane dekkingsverplichtingen in %				19%	> 0%

1 Dekkingsbedrag aan 100% verzekerd aansprakelijkheid

Toelichting

Bijdrage bbp

De ekv-faciliteit is belangrijk voor Nederland om de export te kunnen bevorderen. Voor vrijwel alle ekv-gedekte export geldt dat het aannemelijk is dat die niet tot stand was gekomen zonder ekv-dekking. Wat Nederland had kunnen exporteren verschuift dan naar buitenlandse concurrenten die wel gebruik kunnen maken van ekv-dekking. Elk jaar stelt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vast wat de positieve bijdrage van de ekv-faciliteit is aan de Nederlandse economie. Zij berekenen aan de hand van het volume van de ekv-gedekte export, wat de bruto bijdrage is aan het bbp en aan de totale werkgelegenheid. In de jaren 2016-2019 bedroeg de bijdrage aan het bbp gemiddeld 0,17% en werden gemiddeld 14,0 duizend arbeidsjaren per jaar gerealiseerd met de verzekerde export. In 2019 was de bijdrage aan het bbp (circa 0,11%) en aan de werkgelegenheid (circa 9,6 duizend arbeidsjaren) net als in 2018 iets lager als dan in voorgaande jaren, volgens het CBS komt dit met name door de daling van de verzekerde export lager was.

Resultaat bedrijfseconomisch resultaat (BERB)

Met de berb wordt jaarlijks berekend of de ekv-faciliteit kostendekkend is. Het bedrijfseconomisch resultaat is een cumulatief resultaat over alle polissen die vanaf 1 januari 1998 zijn afgesloten, rekening houdend met de verwachte schades over de lopende verplichtingen. Nederland gebruikt dit mede om te toetsen of er voldoen aan de internationale afspraken. Het cumulatieve resultaat sinds 1999 is voor 2020 XX en was in 2019 XX. Daarmee is de ekv ruimschoots kostendekkend en wordt de doelstelling bereikt.

Vergroening ekv en SDGs

De Nederlandse regering heeft bij de exportkredietverzekering in eerste gericht het aandeel van transacties in de portefeuille die volgens de in 2020 gevalideerde groen methodiek als "groen" geclassificeerd kunnen worden te vergroten zie annex *'vergroening van de ekv-portefeuille en SDGs'* van *Thema 3 onder 3.1 Verantwoording beleidsprioriteiten*.

OCM

Met de Omzetpolis Opkomende Markten (OCM) wordt sinds 2019 in de vorm van een pilot aan exporteurs de mogelijkheid gegeven om dekking te verkrijgen voor kortlopende betalingspolissen bij de uitvoer van bijvoorbeeld consumentenprodukten naar opkomende landen. Anders dan bij de reguliere ekv, waarbij een verzekering telkens op basis van één specifieke transactie met een specifieke debiteur wordt gesloten, wordt onder de OCM alle omzet van een exporteur in een opkomend land verzekerd. Zoals in de begroting 2020 benoemd is richt de pilot zich voornamelijk, maar niet alleen, op MKB'ers die vaak andere behoeften hebben dan het grootbedrijf

waar de GOM aan tegemoet komt. Tot op heden zijn enkel een tweetal projecten gesloten onder de faciliteit. Dit beperkte aantal komt mede door de relatief beperkte bekendheid bij de doelgroep. Dit valt te verklaren door de coronacrisis, die een groot beroep gedaan heeft op de bestaande capaciteit bij uitvoerder Atradius, waardoor de capaciteit voor de marketing van de GOM beperkt was.

Gezien exporteurs en betrokken banken potentie zien in de GOM is besloten de pilot met vier jaar te verlengen tot 31 December 2021. Onder de verlenging zal de GOM actiever in de markt gepositioneerd worden via brokers. De verlenging van de pilot zal 2021 geëvaluëerd worden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 31 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 15 (exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen bedragen x € 1.000)

	2016	2017	2018	2019	Realisatie 2020	Raming 2021	Vastgestelde begroting 2021	Verschil 2021
Verplichtingen	**266.849**	**979.877**	**– 408.877**	**4.743.881**	**3.812.879**	**10.012.544**	**10.012.544**	**– 9.197.665**
waarvan kostenvergoedingverplichtingen	172.817	41.823	8.216	15.755	56.452	15.544	15.544	71.196
waarvan kostenvergoeding Atradius DSB	14.279	14.871	15.919	12.134	12.770	15.192	15.192	– 2.417
waarvan uitvoering Atradius herverzekering leveranciersleningen					73.851	0	0	73.851
overige betalingsverplichtingen	161.238	25.662	271	1.646	151	151	151	1.494
waarvan garantieverplichtingen	34.023	935.154	– 440.368	4.745.141	278.473	10.000.000	10.000.000	– 9.721.527
Herverzekering leveranciersleningen					27.890	0	0	27.890
Exportkredietverzekeringen	64.149	998.844	– 440.368	4.745.141	163.583	10.000.000	10.000.000	– 9.836.417
waarvan aangegane garantieverplichtingen	8.604.702	3.190.542	2.594.368	4.745.141		10.000.000	10.000.000	– 10.000.000
waarvan vervallen verplichtingen	8.606.872	4.151.248	3.007.762			0	0	0
investeringsverzekeringen	– 10.126	– 60.410	0	0	0	0	0	0
waarvan: nieuwe verplichtingen	62.080	385	0	0	0	0	0	0
waarvan: vervallen verplichtingen	– 72.196	– 60.794	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	**196.714**	**79.408**	**42.723**	**108.806**	**124.126**	**77.284**	**77.284**	**56.842**
Garanties	**172.081**	**68.462**	**30.542**	**106.328**	**42.910**	**62.000**	**62.000**	**– 14.087**
Schadeuitkering EKV	12.897	3.066	28.530	164.726	29.034	62.000	62.000	– 41.966
Directe bijzondere reserve EKV	157.280	61.812	0	0	0	0	0	0
Schadeuitkering Senc-Glom	524	2.078	12	1.602	0	0	0	0
Schadeuitkering herverzekering leveranciersleningen					27.890	0	0	27.890
Opdrachten	**14.579**	**14.511**	**15.919**	**12.134**	**81.451**	**15.192**	**15.192**	**66.259**
Kostenvergoeding Atradius DSB	14.579	14.511	15.919	12.134	12.770	15.192	15.192	– 2.417
Uitvoeringskosten herverzekering leveranciersleningen					73.851	0	0	73.851
Overig	**54**	**45**	**152**	**44**	**761**	**52**	**52**	**704**
Overige uitgaven	54	45	152	44	761	52	52	704
Ontvangsten	**345.863**	**358.472**	**344.957**	**168.954**	**197.198**	**256.954**	**256.954**	**61.183**
Garanties	**345.863**	**358.472**	**344.957**	**168.954**	**197.198**	**256.954**	**256.954**	**61.183**
Premies EKV	151.760	166.577	91.151	63.159	30.374	70.254	70.254	10.120
Premies herverzekering leveranciersleningen					196.805	0	0	196.805
Premies investeringsverzekeringen	200	544	0		0	0	0	0
Schadeuitkeringen EKV	290.133	177.541	165.245	104.918	22.006	165.710	165.710	– 143.704
Schadeuitkeringen herverzekering leveranciersleningen					2.430	0	0	2.430
Onttrekking begrotingsreserve Senc-Glom	12.500	12.540	0		0	0	0	0
Mutatie begrotingsreserve EKV	0	0	0	– 60.187	0	0	0	0

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Mededeling m.u.v. de verplichtingen waarvoor geen cijfers zijn. 10 jan. nadelige cijfers Afkortingen en uitsplitsing

Sommige niet alle, cijfers worden met jaar verwacht van ADOD. Deze cijfers worden pas eind februari verwacht.

Exportkredietverzekeringen (← € 9,8 mld.)
Artikel 9 van begrotingsartikel heeft een plafond waarin is aangegeven voor welk bedrag de minister aan kan nieuwe garantieverplichtingen kan aangaan. Dit plafond (en dus geen raming) is vastgesteld op € 10 mld. voor de gehele exportfaciliteit. Voor 2020 is er een benutting van € 239,8 mln. onder het plafond van € 10 mld. aan nieuw aangegane verplichtingen voor de exportkredietgarantie en de regeling investeringsverzekering. Per 2019 zijn alleen de nieuw aangegane verplichtingen in de realisatie aangenomen en zijn rekening te houden met vervallen verplichtingen. In de toelichting op de saldibalans zijn deze verplichtingen wel opgenomen.

Herverzekering leverancierskredieten (← € 27,9 mln.)
De garantie herverzekering leverancierskredieten betreft een nieuwe, tijdelijke garantie van de Staat als maatregel in de coronacrisis om te voorkomen dat de korte pende kredietverlening in de private verzekeringssector stilvaar. Deze garantie is in 2020 ter hoogte van € 12,0 miljard euro opgericht en staat los van het reguliere plafond van € 10 miljard voor exportkredietverzekeringen (zie het kopje Verplichtingen in bovenstaande tabel). [PM]

Uitgaven

Garanties (← € 14,1 m ln.)

Schadeuitkering ekv (← 42,0 mln.)
Deze schadeuitkeringen zijn in 2020 lagere uitgevallen dan oorspronkelijk begroot. [PM]

Schadeuitkering herverzekering leverancierskredieten (← € 27,9 m. n.)
De schadeuitkering herverzekering leveranciersrisicokredieten is € 27,9 mln. hoger dan begroot. De herverzekering leveranciersrisicokredieten betreft een coronamaatregel waarbij de Staat voorkomt dat de korte pende kredietverlening in de private verzekeringssector stilvalt.[14] De regeling is verlengd tot en met 30 juni 2021, zoals aangekondigd in een brief aan de Tweede Kamer[15].

Opdrachten (← 70,3 m ln.)

Kostenvergoeding Atradius (← 40,7 mln.)
De kostenvergoeding van Atradius is 40,7 mln. hoger dan begroot. Dit komt omdat het variabele deel van de kostenvergoeding vanwege een lagere omzet niet volledig tot uitbetaling is gekomen.

Uitvoeringskosten herverzekering leverancierskredieten (← € 72,7 mln.)
De uitkeringskosten voor de herverzekering leverancierskredieten zijn in 2020 € 72,7 mln. hoger dan begroot. Dit Staat noemt de uitvoeringskosten van de particuliere kredietverzekeraars voor zijn rekening voor de

[14] Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 433 nr. 1
[15] [pm link/referentie] Deze brief wordt medio januari naar de TK gestuurd.

uitvoering van de risicomantelregel herverzekering leverancierskredieten. In de tweede suppletoire begroting zijn deze kosten geraamd op €80 mln. Een verklaring voor de discrepantie in begroting en realisatie is dat de verzekeraars 20 werkdagen hebben om te rapporteren na het einde van de maand en 20 werkdagen hebben om op basis van deze rapportage over te gaan op betaling. Hiermee lopen de standen op factuur- en kasbasis over 2020 uiteen. De kosten zijn initieel geraamd op 35% van de premie van de verzekeraars in het boekjaar 2019. Na onderzoek door een externe adviseur is geïdentificeerd dat deze kosten eerder rond 40% van de premies liggen, waarna de initiële raming omhoog bijgesteld is.

Overige kosten

XHM (of check) Het bedrag van totaal 9,9 mln onder toelichtingsstaffel Vr

Ontvangsten

Garanties (+€ 61,2 mln.)

Premies skv (+€ 10,6 mln.)
In 2020 zijn de premieontvangsten van de exportkredietverzekeringen€ 10,6 mln. hoger uitgevallen dan begroot. De skv is een vraggestuurd instrument, waardoor de realisatie kunnen afwijken van de ramingen. Door de coronacrisis is er in 2020 een grotere schoelle aan het afdekken van betalingsrisico's en vinden er meer skv transacties plaats met hogere premie opbrengsten.

Hermes herverzekering leverancierskredieten (+ € 191,8 mln)
De gerealiseerde premie inkomsten voor de herverzekering leveranciers kredieten bedraagt€ 191,8 mln. De herverzekering leverancierskredieten betreft een zeer hanteerregel waarbij de Staat voorkomt dat de kortgedende kredietverlening in de private verzekeringsector stilvalt. Voor de premie-inkomsten wordt in de tweede incidentele suppletoire begroting voor €290 mln aan inkomsten begroot voor de Staat onder de regelingII. Zoals bij de uitvoeringskosten is de discrepantie tussen begroting en realisatie te verklaren door het verschil tussen factuur- en kasbasis.

Schadeuitkeringen herverzekering leverancierskredieten (+€ 2,4 mln)
Realisatie van de post uitgaande schadeuitkeringen voor de herverzekering leverancierskredieten voor 2020 is € 2,4 mln. In de tweede incidentele suppletoire begroting is voor €300 mln aan schadeuitkeringen voor de herverzekering leverancierskredieten geraamd voor 2020[1]. Lieten schadeuitkeringen zich meestal pas na het uitkeren van schade, zijn de uitkeringen in lijn met de bijstellingen van schadeuitkeringen ook geconjugeerd. Met de ontwikkeling van de schaderamingen in de (VII) eerstnotatbare tweede suppletoire begroting zijn de schadeuitkeringen voor 2020 bijgesteld met (-) € 110 mln. Bij de tweede tot nu toe verschenen in de (Hybrid) notatbare tweede suppletoire begroting zijn de uitkeringen verder bijgesteld met (-) €189 mln. Hiermee stond de schadeuitkeringspost in de tweede suppletoire begroting geraamd op €10 mln.

Schadeuitkeringen skv (-€ 142,7 mln.)

Overgraaf: Schadeuitkeringen herverzekering leverancierskredieten door EKI ingevoegd. Dit kopje stond er nog niet in.

[1] Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 422 nr. 2

In 2020 bedragen de schadeestitutie € 22 mln. Daarin gerealiseerd € 140 mln. van Argent met die werd begroot in 2020 wordt niet in 2020 ontvangen. Argentinië verkeert in betalingsproblemen en is met vele partijen in onderhandelingen over de uitstaande schuld. De uiterste betaaldatum om de recuperatie te voldoen ligt in 2021.

Storting begrotingsreserve (€ p.m.)

In overeenstemming met het garantiekader voor risicoregelingen is er een risicovoorziening voor de Eu-uitkeldelvoorziening uitgeleid. Deze risicovoorziening wordt als een buffer om meerjarig grote budgettaire schommelingen in de uitgaven binnen het uitgavenplafond van de begroting van het ministerie van Financiën op te kunnen vangen. De budgettaire verwerking van de financiële stromen van artikel 5 is in 2019 aangepast. Naar aanleiding van een gewijzigde manier van boeken door het CBS van schades en recuperaties, zijn schades niet EMU-saldo-relevant zolang het een openstaand dossier betreft. Pas wanneer een dossier is afgesloten wordt de netto-schade-uitkering relevant voor het EMU-saldo. Ontvangen premies worden gestort in de begrotingsreserve, terwijl uitgaven aan definitieve schades op afgesloten polissen en de uitvoeringskosten van Atradius gedekt worden met een onttrekking uit de begrotingsreserve. Het totaal aan schade-uitkeringen in 2020 bedroeg € 20 mln., hier zaten geen definitieve schade-uitkeringen tussen. Op basis van de realisatiecijfers is er per saldo € XX mln. aan de begrotingsreserve toegevoegd, een storting van € 30,9 mln. aan premies en een onttrekking van € 12,3 mln. aan uitvoeringskosten. Daarmee bedraagt de nieuwe stand € p.m. mln., zie ook onderdeel 8.2.5. (Saldoslaars IXB. begrotingsreserves).

Artikel 8 Btw-compensatiefonds

A. Algemene doelstelling

Gemeenten, provincies en andere regionale openbare lichamen en als beleid in de Mededeling van het Btw-compensatiefonds hebben die mogelijkheid om een evenwichtige keuze te maken tussen in- en uitbesteding. De btw speelt hierin geen rol.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Het Btw-compensatiefonds (BCF) is opgericht om btw weg te nemen als factor in de afweging van decentrale overheden tussen uitbesteden en inbesteden (uitvoering door de eigen organisatie). Doordat zo overheden kunnen beslissen btw te uitgeven tijdens het BCF. De betaalde btw mocht daarvoor aan aantal voorwaarden voldoen. Zo mocht de btw betaald zijn overeen niebondenenersstaaken magier geen sprake zijn van verstrekking aan een individuele derde. Voorbeelden van taken waarvoor gemeenten en provincies btw kunnen terugvragen zijn: inzameling van huisvuil, onderhoud aan gebouwen, straatbeheer, schoonmaakactiviteiten, erdhivering, ingenieurswerkzaamheden en groenbeheer.

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor en heeft een uitvoerende rol bij:

- het verstrekken, verzamelen en controleren van de opgaveformulieren en het uitbetalen van de compensabele btw
- het beheer van het BCF

C. Beleidsconclusies

Naar analogie van de normeringssystematiek (zie bijlage 11 van de miljoenennota voor een toelichting) is het saldoresultaat van het BCF gedurende 2020 en 2021 bewaakt. Daarmee wordt het plafond enkel nog gewijzigd voor taakmutaties en niet voor loon-, prijs- en volumeontwikkelingen.

Daarnaast heeft zich in 2020 wat betreft bezoekresultaten geen andere bijzonderheden voorgedaan en de beleidsdoelen zijn bereikt zoals voorzien. Zo als ook in 2016 met een beleidsdoorlichting is geconcludeerd, worden de algemene en operationele doelstelling van het BCF behaald: door de inwerking van het BCF speelt btw geen rol meer bij de afweging tussen in- of uitbesteden. Hiervoor ontstaat er een grotere vrijheid voor gemeenten en provincies in de keuze tussen in- en uitbesteden. Verder is geconcludeerd dat het plafond niet altoos aan de effectiviteit van het BCF.

In 2020 is gestart met de nieuwe beleidsdoorlichting die de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid over de periode 2016 tot 2020 onder de loep neemt. De conclusies van deze beleidsdoorlichting worden naar verwachting uiterlijk 2021 met de Tweede Kamer gedeeld.

Compensatie

De Belastingdienst heeft als taak om opgaveformulieren te verstrekken en te verzamelen en de btw over niebondenenersactiviteiten te compenseren.

Controle- en toezichtsbeleid, uitvoering- en toezichtstrategie

Bij de uitvoering van de Wet op het Btw-compensatiefonds is een centrale rol toegedacht aan de Belastingdienst. Dit vanwege de nauwe relatie tussen de heffing van de omzetbelasting op grond van de Wet op de Omzetbelasting en de compensatieovan de omzetbelasting op grond van het BCF. Uitgaande van eenvoud en doelmatigheid is ervoor gekozen de Wet op het Btw-compensatiefonds in balanse lke mate te laten aansluiten bij het systeem van heffing van omzetbelasting in de Algemene wet inzake rijksbelastingen (Awr). Dit betekent onder meer dat de controle van het BCF deel uitmaakt van de reguliere controle van de aangiften omzetbelasting bij gemeenten en provincies. De handelingen van de Belastingdienst met betrekking tot de opgaven voor het BCF is, gezien de nauwe relatie met het systeem van heffing van omzetbelasting, feitelijk bij de aangifte omzetbelasting. Uit beoefent de mogelijkheid van controle achteraf gedurende een periode van vijf jaar. Inhoud van het systeem van heffing van omzetbelasting (vrijkoening op de aangifte met slechts beperkte informatie) is dat de controle op de juistheid van de ingediende aangiften achteraf en op basis van risicoafweging plaatsvindt. Dit is ook het geval bij het BCF. Slechts in uitzonderingsgevallen vormt de aangifte omzetbelasting zelf aanleiding tot het instellen van een boekenonderzoek. Deze werkwijze betekent dat de Belastingdienst niet per uitkeringsjaar vaststelt in welke mate de uitbetaalde bedragen rechtmatig zijn geweest. Als onderdeel van de uitvoering- en toezichtstrategie beoordeelt de Belastingdienst op welke aspecten gemeenten en provincies voor nadere toezichtactiviteiten in aanmerking komen. Dit is een hijvoorbeeld van toepassing zijn als blijkt dat opgaven voor het BCF sterk afwijken van het historische patroon.

Uit algemene bewustzijnsstelling van de belastingdienst is het onderhouden en versterken van de compliance bij belastingplichtigen. Hiertoe maakt de Belastingdienst gebruik van de mogelijkheden die klantbehandeling in de actuele tijd biedt. Een gemeente of provincie wordt daarbij zichtbaar aan het onderhouden en versterken van fiscale beheersing, met als doel het opslaan van tijdrovende verzuimvoorkomen van belastingaanspraken op grond van het BCF. De Belastingdienst bespreekt met de gemeenten en provincies hoe zij hun verantwoordelijkheid nemen voor naleving van fiscale wet- en regelgeving en hoe zij zorgdragen voor volledige en juiste aangiften en opgaven. Daarbij blijkt de Belastingdienst zicht op hoe de gemeenten en provincies omgaan met fiscaliteit en of de landsrovinsecen voor een adequate beheersing daarvan zijn ingericht. De gemeenten en provincies beoordelen vervolgens zelf de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersing van de (fiscaal relevante) bedrijfsprocessen. De resultaten daarvan deelen zij met de belastingdienst. Met deze informatie bespaakt de Belasting dienst in welke mate gestuurd kan worden op de interne beheersing en in hoeverre aanvullende eigen werkzaamheden nodzaak dijk zijn.

Aantal bedrijven 2020

Op 1 januari 2014 waren er 403 gemeenten. Het toezicht BCF richt zich zowel op bestaande als reeds opgeheven gemeenten. Op 1 januari 2020 zijn er 300 gemeenten en daarnaast de 12 provincies.

Circa 2020 is 90,0% van de 287 gemeenten beoordeeld op de mogelijkheid voor klantbehandeling is de actualiteit. De Belastingdienst heeft met circa 45% van de gemeenten en provincies een individueel toezichtconvenant gesloten.

Door de maatregelen voor Covid-19 konden er minder controles worden uitgevoerd.

In 2020 zijn bij 12 gemeenten specifieke beleidsmaatregelen voor het BCF uitgevoerd. Deze ondersteunen hebben per saldo geleid tot een totaal correcties bedrag van € 508.374 wat neerkomt op een gemiddelde controleopbrengst van € 42.365. In het correctiebedrag zijn 2 negatieve correcties opgenomen voor een totaal van € 1.129.932.

Tabel 27 Rechtmatige prestatie indicator BCF (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Percentage gemeenten en provincies waarin de klantbehandeling in de actualiteit heeft geleid tot	96,5%	96,2%	96,4%	97,3%	95%	97,3

1. De term klantbehandeling in de actualiteit vervangt de term horizontaal toezicht uit het vorige jaarverslag. De definities zijn uitwisselbaar, dit zal de achterliggende meetingen niet zijn aangepast. Het streven is met gemeenten en provincies waar mogelijk in de actualiteit te werken. Voor gemeenten en provincies die hiervoor in aanmerking komen, biedt horizontaal toezicht de oplossing de beste mogelijkheden om in de actualiteit te werken.

Toelichting

Eind 2020 is de beoordeling voor ruim 95,5% van alle gemeenten en provincies uitgevoerd. Dit betreft formuliereneverzend uitrit 2020. Vrijwel al hun herindelingen hebben in 2020 plaatsgevonden.

D. Budgetaire gevolgen van beleid

Tabel 32 Budgetaire gevolgen van beleidsartikel 5 Binnenlandse Zaken (bedragen x € 1.000)

	2016	2017	2018	2019	Realisatie 2020	Realisatie	Vastgestelde begroting 2020	Verschil 2020
Verplichtingen	**5.003.506**	**5.019.746**	**5.206.561**	**5.422.850**	**5.359.086**		**5.426.667**	**-72.419**
Uitgaven	**5.003.506**	**5.019.746**	**5.206.561**	**5.422.850**	**5.359.086**		**5.426.667**	**-72.419**
Bijdragen aan derden	**5.003.506**	**5.019.746**	**5.206.561**	**5.422.850**	**5.359.086**		**5.426.667**	**-72.419**
waarvan: bijdragen aan gemeenten	2.615.435	2.630.561	2.661.323	2.855.990	3.179.030		3.014.857	163.443
waarvan: bijdragen aan provincies	390.131	388.803	400.330	400.330	429.386		412.16	8.876
Ontvangsten	**5.003.506**	**5.019.746**	**5.206.561**	**5.422.850**	**5.359.086**		**5.426.667**	**-72.419**

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen en Uitgaven

Gemeenten declareren in absolute zin meer btw bij het BCF dan provincies. Ten opzichte van de totale uitgaven van gemeenten en provincies declareren provincies meer bij het BCF. De provincies zijn vooral actief op het gebied van verkeer en vervoer, een uitgavencategorie die veelal voor compensatie

van hier in aanmerking komt. Dit is een mogelijke verklaring voor het feit dat provincies in vergelijking tot gemeenten een relatief groot beroep doen op het BCF.

Ontvangsten

De ontvangsten zijn gelijk aan de uitgaven omdat de terugbetaalde btw-bedragen tevens belastinginkomsten zijn.

Plafond

Tabel 53 Plafond Btw-compensatiefonds (bedragen x € 1000)

	Realisatie 2020	Vastgestelde begroting 2020	Verschil 2020
Plafond	PM	**3.426.667**	**PM**
Waarvan stand Miljoenennota 2020	3.426.667	PM	
Waarvan overhevelingen (v.m. taakmuteaties)	PM		
Waarvan scores	PM		
Uitgaven	**3.309.896**	**3.426.667**	**116.770**
Waarvan gemeenten	2.778.000	2.914.557	136.557
Waarvan Provincies	421.096	412.110	-8.986
Ruimte onder plafond	**PM**	**PM**	**PM**
Waarvan gemeenten	PM	PM	PM
Waarvan Provincies	PM	PM	PM

Het plafond op het BCF is gekoppeld aan de accoispercentages zoals deze volgen uit de normeringssystematiek voor het Gemeentefonds en Provinciefonds. Het plafond wordt tevens aangepast voor taakmutaties (zoals decentralisaties) die gepaard gaan met ontwikkelingen of toevoegingen aan het BCF. Als het plafond overschreden wordt, komt het verschil ten laste van het Gemeentefonds en Provinciefonds. Bij een realisatie lager dan het plafond, komt het verschil ten gunste van het Gemeentefonds en Provinciefonds. Die bereoeging of uitnamé moet worden verdeeld over gemeenten en provincies. Er is tevens decentrale autonomie om het Rijksafspraken dit te doen op basis van de verhouding van wat de gezamenlijke gemeenten en provincies in het afgelopen jaar ook daadwerkelijk hebben ontvangen uit het BCF[8].

Aan de hand van de realisatiecijfers wordt in het Financieel jaarverslag Rijk de definitieve ruimte onder het BCF-plafond bepaald. Het verschil tussen de voorlopige afrekening die bij Miljoenennota 2020 heeft plaatsgevonden (tk HM min.) en de definitieve ruimte onder het plafond (tkPM min.), wordt bij Voorjaarsnota verrekend met het Gemeentefonds en Provinciefonds.

In de volgende tabel worden de openstaande voorschotten weergegeven. Er zijn in 2020 meer nieuwe voorschotten verstrekt dan afgerekend. Het openstaande saldo aan voorschotten is daarom gestegen in 2020.

Tabel 54 Voorschotten Btw-compensatiefonds (bedragen x € 1)

Saldo per 1 januari 2020	**151.071.514**
Bedrag nieuwe voorschotten 2020	PM
Bedrag afgerekende voorschotten 2020	PM
Saldo per 31 december 2020	PM

[8] https://www.rijksfinancien.nl/2019/detailrekening/3/0/2/_conclusie_bcf_in_een_onderhandelingsresultaat?ordr=1

Artikel 9 Douane

A. Algemene doelstelling

Algemene en operationele doelstelling Douane

De Douane houdt toezicht op het EU-grensoverschrijdende goederenverkeer, heffen en innen invoerrechten en belastingen en handhaven wet- en regelgeving op het gebied van veiligheid, economie, gezondheid en milieu. Daarnaast draagt de Douane zorg voor een zoveel mogelijk juiste, tijdige en volledige inning van accijnzen en verbruiksbelastingen. Zo draagt zij bij aan een solide financiering van de publieke taken, aan een veilige samenleving en aan een sterke, aantrekkelijke en eerlijke (interne) markt.

De Douane voert haar opdrachten uit op grond van het Douanewetboek van de Unie (DWU) en tientallen Europese verordeningen. Samen met andere lidstaten en de Europese Commissie stelt Nederland deze EU-regelgeving vast en wordt het Europese douanebeleid geformuleerd. In de Wereld Douane Organisatie werkt Nederland ook mondiaal aan beleid vorming op douanetermijn. Hierdoor profiteert het bedrijfsleven in en buiten de EU van gestroomlijnde procedures.

De opgave wordt samengevat met de letters ABC:

- Afdracht van douanerechten, belastingen bij invoer en binnenlandse accijnzen (A)
- Bescherming van de samenleving tegen onveilige en ongewenste goederen (B)
- Bijdrage aan de versterking van de Nederlandse en Europese concurrentiepositie (C)

B. Rol en verantwoordelijkheid

Op grond van het Douanewetboek van de Unie (DWU), Europese verordeningen, de Algemene douanewet en andere nationale wet- en regelgeving handhaaft de Douane fiscale en niet-fiscale wet- en regelgeving.

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor en heeft een regisserende rol op het terrein van het beleid en de wet- en regelgeving inzake douaneformaliteiten en douanerechten. Dit is hoofdzakelijk Europese wet- en regelgeving. Daarnaast is de minister verantwoordelijk voor de wet- en regelgeving inzake binnenlandse accijnzen en verbruiksbelastingen.

De minister bevordert via de inzet van de Douane de naleving van wet- en regelgeving. Dit gebeurt door het leveren van passende en faciliterende dienstverlening door bijvoorbeeld zorg te dragen voor een goed werkend aangifte systeem. Maar ook door processen juist en tijdig uit te voeren, door adequaat toezicht uit te oefenen en door naleving te stimuleren en waar nodig deze naleving bestuurs- of strafrechtelijk af te dwingen.

C. Beleidsconclusies

De algemene doelstelling komt voor de Douane tot uiting in de doelstellingen voor Afdracht, Bescherming en Concurrentiepositie.

Tabel 16 Realisatie prestatieindicatoren Douane (meetbare gegevens)
Realisatie Realisatie Realisatie Streefwaarde Realisatie

	2017	2018	2019	2020	2020
Juiste invoeraangiften	n.v.t.[1]	91	97	> 100	-
Uitvoering afspraken niet-fiscale taken	n.v.t.[1]	n.v.t.	n.v.t.	> 95	
Waardering bedrijfsleven	104,3	102	105,8	> 100	-

1 Data meting is vaar 2017 niet beschikbaar
2 In verband met de nieuwe indicator zijn waardes jaren geen resultaten toegekomen

Met deze prestatie-indicatoren laat de Douane duidelijker de relatie zien tussen de strategische doelen en de prestaties. De indicator juiste invoeraangiften voor de doelstelling Afdracht is nog niet gebaseerd op de indicator waardering bedrijfsleven voor de doelstelling Concurrentiepositie is wel gebaseerd. De realisatie van de doelstelling Beschermen ordt voor het eerst verantwoord in het jaarverslag 2020. Voor 2019 is sprake van een proces matige terugkoppeling in aanloop naar de verantwoording vanuit de nieuwe indicator uitvoering afspraken niet-fiscale taken. De prestatie-indicatoren worden hierna toegelicht.

Toelichting

Afdracht

De Douane zorgt dat belastingopbrengsten zo juist, tijdig en volledig mogelijk zijn

Juiste invoeraangiften
De Douane zorgt dat afdracht van douanerechten, belastingen bij invoer en binnenlandse accijnzen zo juist, tijdig en volledig mogelijk zijn. Dit houdt in dat de verschuldigde douanerechten en belastingen worden vastgesteld, geheven en geïnd. De geïnde bedragen worden afgedragen aan:

- de Rijksgesamentlijke (Rijks)inkomsten;
- de Nederlandse staatskas (accijnzen en verbruiksbelastingen en omzetbelasting bij invoer).

De juistheid van de invoeraangiften is een belangrijk en goed middel voor het vaststellen van de fiscale compliance. Een juiste invoeraangifte betekent dat de juiste afdracht van de bij invoer verschuldigde belastingen kan worden vastgesteld. Door makelings-, toezichts- en handhavingsinterventies beïnvloedt de Douane de compliance met als doel deze juiste bijdrage op een hoger peil te brengen. De prestatie-indicator 'Juiste invoeraangiften' geeft weer hoe goed het aantal juiste invoeraangiften is ten opzichte van het totaal aantal invoeraangiften. Meer specifiek gaat het om de invoeraangiften die voldoen aan de wettelijke eisen en voor een juiste aangiften zijn ingediend in ons aangifte systeem. Dit wordt uitgedrukt in een indexcijfer, waarbij 2016 als referentiejaar geldt. Voor 2020 is de streefwaarde voor prestatie-indicator A ≥ 100.

[PM verantwoording 2020 ... (waarschijnlijk eerste week feb)]

Beschermen

De Douane beschermt de samenleving zo goed mogelijk tegen onveilige en oneerlijke goederen.

Uitvoering afspraken niet-fiscale taken

Deze doelstelling, bestaande uit de samenloop, betreft niet-fiscale taken. Hierunder valt een breed scala van taken op het terrein van veiligheid, milieu, flora en fauna, gezondheid en cultuur. Dit heeft vooral in dat onveilige of ongewenste goederen de EU niet of alleen onder bepaalde voorwaarden mogen binnenkomen en vaak ook niet mogen verlaten. Bovendien geldt dat voor de uitvoer van bepaalde goederen beperkende maatregelen kunnen gelden en dat voorkomen moet worden dat goederen een ongewenste bestemming krijgen.

Deze opdrachtgevende beleidsdepartementen waren deze week zijn de ministeries van Financiën, Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en Klimaat, Infrastructuur en Waterstaat, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Justitie en Veiligheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Deze opdrachtgevers nemen hun verantwoordelijkheid voor de handhaving door dat zij in de voorbereiding van het jaarlijks handhavingsplan aangeven welke beleidsvoornemens er zijn en welke wensen zij hebben. De planning en realisatie van de afspraken over de uitvoering van onze taken is onderwerp van gesprek in het Opdrachtgevers-Opdrachtnemersbereid Douane (OOB). De prestatie-indicator 'Uitvoering afspraken niet-fiscale taken' (B) is vlak bij bereid in overleg met de betrokken partijen ontwikkeld en richt zich op de mate waarin we de (jaarlijkse) afspraken over deze taken uitvoeren. De doelstelling kent een vaste jaarlijkse streefwaarde van 95%.

RM activiteiten 2020

Concurrentiepositie

De Douane draagt bij aan het versterken van de concurrentiepositie van de Europese Unie.

Waardering bedrijfsleven
De Douane draagt bij aan versterking van de Nederlandse en Europese concurrentiepositie. Dit doet de Douane enerzijds door toe te zien op naleving van Europese maatregelen voor marktordening. Anderzijds bevordert de Douane een snelle en goede douaneafhandeling, resulterend in zo min mogelijk logistiek oponthoud en lage administratieve lasten en te zeldt voor het bonafide bedrijfsleven.

De waardering van het bedrijfsleven is een indicator voor de doelstelling 'Versterken van de concurrentiepositie' (C-doelstelling). Voor het meten en verbeteren van onze dienstverlening aan het bedrijfsleven wordt het instrument Bewijs van Goede Dienst ingezet. Hierin zijn doelstellingen uitgewerkt. Uitlin van sinspiek, met het bedrijfsleven uitsluitend zijn gekomen en waaraan zowel het bedrijfsleven als de Douane grote waarde hecht. Deze doelstellingen zijn ger ont op bijvoorbeeld berekbaarheid, betrouwbaarheid, veiligheid en minimale verstoring van logistieke processen. Via de onder het bedrijfsleven gehouden Fiscale Monitor wordt onderzocht hoe de Douane op deze doelstellingen scoort. Met het bedrijfsleven wordt tevens overleg gepleegd over onze dienstverlening en treedt Desoore op de doelstelling en wordt jaarlijks gemeten. De waardering wordt als indicatoir weergegeven, met als indexjaar 2016.

RM activiteiten 2020

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 30 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 9 Douane (bedragen x € 1.000)[1]

	2019	2017	2018	2019	Realisatie 2020	Vastgestelde begrotingen 2021	Verschil 2020
Verplichtingen				**303.471**	**448.226**	**440.652**	**7.574**
Uitgaven (1) + (3)				**395.318**	**424.390**	**440.662**	**– 16.272**
1) Programma-uitgaven				**34.522**	**13.783**	**29.091**	**– 15.308**
Bekostiging					**0**	**0**	**0**
Overige bekostiging					0	0	0
Bijdrage aan ZBO's en RWT's					**1.012**	**0**	**1.012**
Overige bijdrage ZBO's/RWT's					1.012	0	1.012
Opdrachten				**21.004**	**13.386**	**27.091**	**– 13.705**
IC opdrachten				1.059	1.286	3.786	– 2.413
Overige opdrachten				20.285	12.100	23.312	– 11.292
Bijdrage aan agentschappen				**2.518**	**3.015**	**2.000**	**1.015**
Bijdrage overige agentschappen				2.518	3.015	2.000	1.015
2) Apparatuuruitgaven				**360.796**	**404.607**	**410.571**	**– 5.964**
Personele uitgaven				**304.137**	**407.305**	**404.382**	**– 1.957**
Eigen personeel				286.099	398.108	399.579	– 1.471
Inhuur extern				16.038	9.197	4.803	4.394
Overig personeel				153	199	155	25
Materiele uitgaven				**2.779**	**2.302**	**6.629**	**– 4.327**
ICT				724	739	5.185	– 4.446
Bijdrage aan SSC's					160	7	153
Overig				2.055	1.180	1.437	– 257
Ontvangsten				**159**	**1.037**	**495**	**542**
Apparatuurontvangsten				159	1.037	495	542

1 Deze hoofdtabellen van artikel 9 Douane per 1 januari 2020 zijn vergelijkbaar met de tabellen in verdiepende onderdeel van artikel 7 Belastingen. Alleen de diverse verplichtingen, uitgaven en ontvangsten van de Douane, zoals personeelen materiele uitgaven en de apparatuurontvangsten direct toerekenbaar aan de Douane kunnen worden toegewezen, zijn in artikel 9 verantwoord.

E. Toelichting op de instrumenten

Uitgaven

Opdrachten (–€ 12,2 mln.)

De uitgaven voor opdrachten vallen € 12,2 mln. lager uit dan begroot. Dit is onder meer door de vertraagde betalingen van samenwerkingsapparatuur en accipiens-zegels (-€ 3,5 mln.) en het lager uitvallen van ICT-gerelateerde uitgaven (-€ 2,4 mln.) aan de inrichting van het werkvoorbereidpunt, Douane Web-boek van de Unie (DWU) en Data Center Services (DCS). Daarnaast heeft er een herschikking binnen artikel 3 plaatsgevonden om de beleefdheden niet-cijfers op de juiste subartikelen te verantwoorden. Als gevolg hiervan is de realisatie op onderhavig subartikel lager uitgevallen omdat de uitgaven op andere subartikelen worden verantwoord dan voorafgegaan (-€ 2,8 mln.).

F. Douanebeleid en wetgeving

Context

De stappen die in 2020 zijn gezet vloeiden voort uit de maatschappelijke context, de internationale positie en de speerpunten van de Douane. In internationale benchmarks op het gebied van logistiek en grensafhandeling behoort Nederland tot de top. De Douane heeft de ambitie om haar bijdrage aan die positie te continueren en een blijvende toevoegdheid te zijn voor de invulling van de handhaving en het faciliteren van de logistiek. Het gaat dan om het controleren (en soms tegenhouden) van goederen op fiscale en veiligheidsaspecten, terwijl de Douane tegelijkertijd de logistieke stroom zo min mogelijk vertraagt.

Daarom gaat de Douane door met innoveren en zoekt de Douane onverminderd de samenwerking met partners in het publieke en private domein. Om onze internationale positie te behouden moet Nederland innoveren en anticiperen op technologieën en datastromen die bedrijven gebruiken in hun logistieke ketens.

De handhaving moet vernieuwd worden o.a. omdat het aantal aangiften fors stijgt. Deze stijging wordt veroorzaakt door autonome groei van e-commerce en door nieuwe Europese wet- en regelgeving. De Europese wet- en regelgeving verplicht ondernemers voor vier aparte aanpassingen. De Douane wordt verplicht deze aangiften real time op risico's te beoordelen.

De groei van het aantal aangiften wordt als volgt geraamd toegekend

1893669 02369

Figuur 8 Scenario's inkomsteninvoer

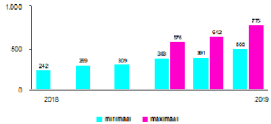

Bron: Aangiftesysteem (AGS) Douane.

In 2020 is daarom de strategie herijkt. De strategie steunt nu op de volgende drie pilaren.

Stimulerende handhaving, soepele logistiek: de wijze waarop de Douane haar kernfunctie vervuld is gebaseerd op onze visie dat de Douane moeilijk kan houdt op honderd procent van de goederen met een verminderd aantal interventies op logische momenten in de logistieke keten van hetbonafide bedrijfsleven. Om dit te kunnen maakt de Douane onderscheid tussen goederenstromen en de handhaving hierop: bedrijven de aandacht geven die past bij hun naleving gedrag.

Data gedreven organisatie: de toenemende verscheidenheid in de moderniseringinnovatieen de differentiëren de handhaving betekent ook dat de Douane haar in de uitvoering in hogere mate laten leiden door data en de kennis/ informatie die daaruit kan worden afgeleid.

Professionele en integere Douane. De Douane wil een wendbare en integere organisatie zijn met een evenwichtig personeelsbestand. Wendbaar wil zeggen dat de Douane ontwikkelingen in de omgeving tijdig onderkent en hierop anticipeert, bovenvoldoende beschikt dat het personeelsbestand een goede afspiegeling is van de maatschappij waardoor we een herkenbare overheid blijven. Integer houdt in dat het personeel van de Douane eerlijk en betrouwbaar is en volledig ten dienste van de belangen van de Nederlandse en Europese samenleving opereert.

Ook is een start gemaakt met herzoening van het algemene douanebeleid. De belangrijkste aanscherping hierin ziet op effectiviteit: het verstarkt inzetten op de beweging van sturing op output naar sturing op outcome. Hiermee volgen we ook een aantal van de conclusies en adviezen van de beleidsdoorlichting Douane die in 2020 door het Kabinet aan de Tweede Kamer is aangeboden.

Deze outcome, het maatschappelijke effect zal steeds meer de kern van het beleid, de strategie en uitvoering van de handhaving gaan bepalen. De gestuurde differentiatie in de handhaving is hierin een belangrijke pijler. De beoogde outcome valt binnen de beleidsterreinen van onze opdrachtgevers. Dat betekent dat de Douane met de opdrachtgevers voorop gaat benoemen waar de handhaving zich op richt, wat we daarmee willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen.

Onderstaandetabel geeft de aantallen correcties en processeerverbaal (PV) weer die voortvloeien uit de controles van de Douane.

Tabel 37 Kengetallen

	2018	2019	2020
Correcties en processeerverbaal (vergoed, gezonden, ontvoerd en uitvoer (TGBT) (aantallen x 1.000)			
Correcties voor en fysieke controles vrachtvoer	69	75	-
Correcties voor en fysieke controles vrachtvoer	13,6	7,8	-
Correcties op aangaven	15	17,4	-
Correcties en verbalisering voor hoeveelheid bijzondere gevoelen	1,4	1,6	-
Correcties administratieve controles	0,2	0,1	-
Processeerverbaal	12,8	9,1	-
Ontwikkeling waarde Nederlandse internationale handel			-
Aantal aangiftengeïsimport, exporten transit (aantallen x 1 mln.)	1016	2332	-

Toelichting

PM

Artikel 11 Financiering staatsschuld

A. Algemene doelstelling

Schuldfinancering tegen zo laag mogelijke rentekosten onder acceptabel risico voor de begroeting.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de financiering van de staatsschuld. Het doel is om de schuld tegen zo laag mogelijke kosten met een acceptabel risico voor de begroting te financieren. De wettelijke basis voor deze verantwoordelijkheid is gegeven in de Comptabiliteitswet 2016.[10] Het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën is namens de minister van Financiën verantwoordelijk voor de financiering van de staatsschuld. Voor de inrichting van het risicobeleid en het financieringsbeleid baseert het Agentschap zich onder meer op de internationale richtlijnen voor staatsschuldfinancering die zijn opgesteld door het IMF.[11] Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn transparantie, consistentie en een goede verhandelbaarheid van Nederlands schuldpapier. Het beheersen van de risico's betreft onder andere het renterisico, valutarisico en kredietrisico.

Aan het einde van elk jaar wordt het financieringsplan opgesteld voor het nieuwe jaar. Dit plan wordt in december gepresenteerd in de Begrotingen Outlook.[12] Hierin wordt uitgelegd hoe de Staat in het komende kalenderjaar de schuldfinancering zal uitvoeren. De kapitaalmarktfinancering ligt dan binnen een bepaalde renteriskomeidsmarge voor een jaar vast. Schommelingen in de financieringsbehoefte worden vervolgens primair opgevangen op de geldmarkt. Deze werkwijze maakt het financieringsbeleid consistent en transparant en draagt bij aan het beoordeelbare imago van de Nederlands staat op de financiële markten.

Op basis van bovenstaande uitgangspunten wordt minimaal één keer in de zeven jaar het renteriskoeader herzien. Daarnaast wordt het kader één keer in de twee jaar intern geïnformeerd. Het huidige kader is in 2020 ingegaan en geldt tot en met 2025. De belangrijkste elementen zijn een verlenging van de looptijd van de duurportefeuille. Door de looptijd van de schuld te verlengen kunnen relatief lage rentekosten voor langere tijd worden vastgelegd. Voor het beheersen van de renteriskoïnrisico's worden twee risicomaatstaven gehanteerd: een voor de middellange termijn, de gemiddelde oopttijd, en een voor de korte termijn, het renteriskobedrag (RRB). Het RRB is het bedrag waarvoor de rente binnen 12 maanden opnieuw moet worden vastgesteld.

C. Beleidsconclusies

De financieringsbehoefte is in 2020 fors toegenomen en meer dan kwam bijgevolg als gevolg van de coronacrisis. Hierdoor is het financieringsplan van het Agentschap, dat normaal gesproken slechts in december wordt gepubliceerd, gedurende het jaar twee keer naar boven toe bijgesteld. Zowel de kapitaalmarktfinancering als de geldmarktfinancering zijn veel

[10] Bb 2021 136.
[11] IMF Guiding principles for public debt management, april 2014.
[12] Outlook 2020, Kamerstukken II 2019 2020, 35 300 IX, nr. 12.

ginder (€ 35,7 mld. ginder) gewaard dan verwacht. Het Agentschap heeft marktpartijen daar tijdig van op de hoogte gebracht middels persberichten en de financiering ervan is volgens planning verlopen. De instrumenten die het Agentschap tot zijn beschikking heeft, hebben naar behoren gefunctioneerd.

Het huidige beleidskader is in 2020 ingezaagd en geldt tot en met 2025. In het beleidskader zal de komende jaren worden ingezet op een verdere verlengling van de gemiddelde looptijd van de schuldportefeuille van 6,4 jaar eind 2019 richting de 8 jaar eind 2025. Hiervoor worden de huidige lagere rentes voor een langere periode vastgelegd en wordt meer budgetzekerheid geboekeerd voor de middellange termijn. De looptijd van de portefeuille kan in de tijd fluctueren, bijvoorbeeld als gevolg van veranderingen in de financieringsbehoefte. Daarom is een bandbreedte vastgesteld van 6 tot 8 jaar waarbinnen de gemiddelde looptijd van de staatsschuld mag fluctueren. Daarnaast is een grens voor het renteriskobedrag (RRB) vastgesteld van 30%. Het RRB is dat deel van de staatsschuld waarop de rente binnen 12 maanden opnieuw moet worden vastgesteld.

Winner de financieringsbehoefte omerwachtstark opkomt –zoals in 2020 als gevolg van de coronacrisis– roept dit op in wat te financieren voor een groot deel oogevangen door kortetermijnfinancieringop de geldmarkt, hetgeen automatisch onder het RRB valt. Bij een oplopende staatsschuld is de 30 procent RRB grens daarom nog actueler geworden. Het Agentschap volgt de ontwikkeling van het RRB en de gemiddelde looptijd nauw lettend en verschuift zowel geldmarktfinancieringas nodig naar leningen met langere looptijden. Uit heeft het Agentschap in 2020, met name na de zomer stark ingezet. Het Agentschap heeft in 2020 ook rentederivaten voortijdig beëindigd om de gemiddelde looptijd en het RRB bijte sturen conform de vastgestelde kaders.

De renteopbrengstgie voor schuldfinancieringdijk in 2020 gedaald. Ook de kapitaalmarktis die gem dd dalde 10 jaarrente op Nederlandse staatsobligaties gedaald naar een niveau van –0,49% ultimo 2020. De rentes op korte leningen waren net als in 2019 negatief. Mede door de lage rente is het Agentschap erin geslaagd de fleuer te financieren schuld tegen rentebaten of relatief beperkte rentekosten te financieren, met een acceptabele risico voor de Rijksbegroting. In de Outlook 2020 werd een handtbreedte voor kapitaalmarktfinancieringvlowel voor staatsobligaties van € 21-26 mlrd. aangekondigd en uit te geven. Met een uitgifte van € 41,2 mlrd. aan staatsobligaties heeft het Agentschap meer dan die in de Outlook 2020 aangekondigde bandbreedte uitgegeven als gevolg van de coronacrisis. De markt is tijdig op de hoogte gebracht van de verhoogde financiering en heeft dit goed kunnen absorberen.

In 2020 is voldaan aan de sturingsfinanciën voor de rente-indicatoren conform het gestelde uit het beleidskader 2020-2025. De gemiddelde looptijd van de schuldportefeuillebedroeg eind 2020 6,9 jaar. Dat is binnen de bandbreedte van 6,0 jaar en 8,0 jaar. Het renteriskobedrag (RRB) is in 2020 met 18,6% van de staatsschuld ruim onder de maximumwaarde van 30% gebleven.

Financieringsactiviteiten in 2020

In onderstaande tabel is de omvang van de financieringsactiviteit per instrument weergegeven, evenals de begin- en eindstanden van de uitstaande schuld.[1]

Tabel 38 Uitstaande standen, leningen en aflossingen per instrument (bedragen x € 1 mln.)

Instrument	Uitstaande stand per 1-1	Totaal uitgegeven	Totaal afgelost	Uitstaande stand per 31-12
Vaste schuld (kapitaalmarkt)	**325,1**	**41,8**	**– 25,8**	**356,8**
Dutch State Loans (VSL) & groenleningen	299,1	41,9	– 24,8	316,8
MTN (Properties)	0,0	0,0	0,0	0,0
Vaste schuld (Private loans)	**0,8**	**0,0**	**– 0,1**	**0,1**
Private loans	0,3	0,0	0,0	0,1
Private loans in foreign currency	0,2	0,0	0,0	0,0
Vlottende schuld (gedraaiend)	**16,0**	**296,7**	**261,8**	**51,9**
Dutch Treasury Certificates (DTC)	16,4	93,2	– 57,7	51,9
Commercial Paper in EUR	0,0	34,3	– 34,3	0,0
Commercial Paper USD	0,7	38,5	– 39,2	0,0
Deposit borrow LUX	0,7	125,8	– 125,8	0,0
Deposit borrow USD	0,0	3,6	– 4,4	0,0
Sell Buy Back (SBB)	0,0	12,5	– 12,5	0,0
Vorderingen (geldmarkt)	**– 0,5**	**– 318,9**	**321,4**	**0,0**
Deposit lend	– 0,4	– 146,2	146,6	0,0
Buy Sell Back (BSB)	0,0	0,0	0,0	0,0
Eurex repo	– 0,2	– 172,7	172,9	0,0
Overig	**0,8**			**– 4,5**
Cash collateral	10,0			5,7
Bankwaarborgen	– 9,2			– 11,2
Totaal leningen incl. volatiele (-stabiele) schuld	**342,6**			**359,4**
Totaal veranderingen	**– 9,7**			**– 16,9**

1 Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Dat blijkt uit het feit dat het merendeel van de staatsschuld is gefinancierd met langlopende vastrentende uitleningen (DSUs). Meer begrijpelijk is ook te zien dat het grootste deel van de dagelijkse financieringsactiviteiten plaats vindt op de geldmarkt. Door de korte looptijden wordt hier veel vaker afgelost en opnieuw geleend dan bij de langlopende leningen op de kapitaalmarkt. De omvang van de geldmarktfinancering (inclusief geldmarktuitzettingen) op enig moment fluctueerde in 2020 tussen € 17,7 mln. en € 66,6 mln. De piek van € 66,6 mln. viel in augustus als gevolg van de tijdsperiodemiddelfinancieringsbehoefte vanwege de coronacrisis.

De basis van de korte financieringen wordt in gevuld met het DTC-programma. Dutch Treasury Certificates (DTCs) – officiële schatkisttitels – zijn leningen met een looptijd variërend van drie tot zes maanden. Naast de DTC's is in 2020 voor de korte financiering gebruik gemaakt van

[1] De actuele stand van de staatsschuld maandelijks gepubliceerd op www.dsta.nl

Commercial Paper (CP). CP's hebben kortere looptijden, meestal tussen een week en drie maanden. Doordat ze flexibele start- en einddaten hebben, kan met dit instrument goed worden ingespeeld op schommelingen in de financieringsbehoefte op de korte termijn. Als laatste zijn er leningen met zeer korte looptijden (dagen en weken) zoals depositos en sell buy backs (SBB). Indien nodig kunnen overtollige middelen voor korte tijd uitgeleend worden via de geldmarkt of worden aangeboden bij DNB, bijvoorbeeld wanneer relatief veel betaling inkomsten binnenkomen of wanneer er relatief minder uitgaven zijn dan voorzien. Door de uitvoering is er uw daarmee gepaard gaande onzekerheid rondom inkomsten en uitgaven is in 2020 het DNB-saldo hoger uitgekomen dan voorheen.

CP'en depositos kunnen worden uitgegeven in verschillende valuta. Vanwege de gunstige prijzen heeft het Agentschap in 2020 bijvoorbeeld gebruik gemaakt van CP in US dollars. Het wisselkoersrisico op leningen in buitenlandse valuta wordt altijd direct afgedekt met behulp van valutaswaps, zodat de rentelasten in euro's vastliggen.

Depositos cash collateral betreft de ondergaanden die het Agentschap ontvangt doordat het totaal aan in het verleden afgesloten derivatencontracten door de lagerentestanden een positieve marktwaarde hebben voor de Staat. Doordat rentederivaten voortijdig zijn beëindigd is deze totale waarde van het ondergaand in 2020 afgenomen, hetgeen een verlagend effect heeft gehad op de FMI-kachel.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de nominale omvang van de staatsobligaties die in 2020 zijn uitgegeven op de kapitaalmarkt en wat de effectieve rente was voor deze obligaties. Door het grote uitstaande volume en de langere looptijden van de staatsobligaties is het effect van deze leningen op de rentelasten van de Staat veel groter dan dat van de geldmarktleningen. Het als ieder jaar is een nieuwe 10-jaarsleningen uitgegeven. Het bedrag van € 14,0 mld. is verspreid over het jaar op vier verschillende dagen opgehaald. Ook is een nieuwe 5-jarige/ronde 20-jaarsleningen uitgegeven waarbij de veiling € 6,0 mld. heeft opgebracht. De 20-jaars groene obligatie (DSL 2040-01-15) is in 2020 tweeken heropend en hiermee is € 3,0 mld. opgehaald waardoor het totale volume van de groene obligatie eind 2020 € 0,0 mld. is. Daarnaast is een nieuwe 7-jaarsleningen uitgegeven waarbij een bedrag van € 13,1 mld. is opgehaald, verspreid over vier verschillende dagen en zijn een 6-jaarsleningen, een 8-jaarsleningen en een 27-jaarsleningen heropend.

Tabel 1 Schuldbeleid op de kapitaalmarkt in 2020				
Dutch State Loans (DSL)	Uitgifte datum	Totaal volume (in € mld.)	Financieel (uitgeloofd) uitgeleverd (in jaren)	Effectieve rente (in %)
6-jaars DSL - initieel uitgegeven in 2018		1,6		
DSL 2026-07-15 0,50 PCT (heropening)	11-2-2020	1,6	6,4	- 0,49%
7-jaars DSL - uitgegeven in 2020		13,1		
DSL 2022-01-15 0,00 PCT (NTS)	28-5-2020	6,7	6,6	- 0,28%
DSL 2022-01-15 0,00 PCT (heropening)	14-7-2020	3,4	6,5	- 0,48%
DSL 2022-01-15 0,00 PCT (heropening)	13-10-2020	2,3	6,3	- 0,52%
DSL 2022-01-15 0,00 PCT (heropening)	24-11-2020	1,0	6,1	- 0,50%
8-jaars DSL - initieel uitgegeven in 2018		2,3		
DSL 2026-07-15 0,75 PCT (heropening)	8-9-2020	2,3	7,6	- 0,48%

15 jaars DSL - uitgegeven in 2020		4,1		
DSL 2020-07-15 0,00 PCT (CDA)	10-3-2020	6,0	10,4	– 0,48%
DSL 2020-07-15 0,00 PCT (heropening)	15-4-2020	3,3	10,3	– 0,12%
DSL 2020-07-15 0,00 PCT (heropening)	13-5-2020	2,5	10,2	– 0,21%
DSL 2020-07-15 0,00 PCT (heropening)	9-6-2020	3,2	10,1	– 0,15%
20 jaars groene obligatie - inclusief uitgegeven in 2019		3,0		
DSL 2040-07-15 0,50 PCT (heropening)	14-1-2020	1,4	20,0	0,00%
DSL 2040-07-15 0,50 PCT (heropening)	23-6-2020	1,6	19,0	– 0,02%
27 jaars DSL - inclusief uitgegeven in 2014		1,4		
DSL 2042-01-15 2,75 PCT (heropening)	28-4-2020	1,4	26,7	0,00%
31 jaars DSL - uitgegeven in 2020		6,0		
DSL 2052-01-15 0,00 PCT (CDA)	22-9-2020	6,0	31,0	0,00%
Totaal		41,2		

1. Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de nominale omvang van het DTC programma. Het geeft aan wat aan schatkistpapier in 2020 is uitgegeven op de geldmarkt en wat hiervan de gemiddelde effectieve rente was. De gemiddelde effectieve rente van het schatkistpapier is voor heel 2020 negatief.

Tabel 40 Schulduitgiftelijn op de geldmarkt in 2020

Dutch Treasury Certificate (DTC)	Aantal keren uitgegeven	Totaal volume (in € mld.)	(Resterende) gemiddelde looptijd op uitgifte datum (in jaren)	Gemiddelde effectieve rente (in %)
DTC 2020-03-05	1	1,2	0,0	– 0,58%
DTC 2020-04-30	1	1,2	0,2	– 0,60%
DTC 2020-05-20	1	1,0	0,2	– 0,61%
DTC 2020-06-29	4	4,6	0,4	– 0,56%
DTC 2020-07-30	6	6,1	0,3	– 0,59%
DTC 2020-08-28	5	7,1	0,3	– 0,58%
DTC 2020-09-29	5	7,1	0,4	– 0,60%
DTC 2020-10-29	4	7,0	0,4	– 0,61%
DTC 2020-11-27	4	6,2	0,4	– 0,59%
DTC 2021-01-28	7	10,1	0,6	– 0,60%
DTC 2021-02-25	5	7,6	0,6	– 0,57%
DTC 2021-03-30	4	6,1	0,3	– 0,55%
DTC 2021-04-29	5	7,0	0,6	– 0,61%
DTC 2021-05-28	4	6,4	0,6	– 0,54%
DTC 2021-06-29	4	5,8	0,6	– 0,56%
DTC 2021-07-29	3	4,3	0,6	– 0,59%
DTC 2021-08-30	3	3,8	0,6	– 0,60%
Totaal		93,2		

1. Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Verantwoording over de kengetallen: gemiddelde looptijd en renterisicobedrag

Zoals aangegeven hanteert het Agentschap voor het beheersen van de renter slechts twee risicomaatstaven: één voor de middellange termijn, de gemiddelde looptijd, en één voor de korte termijn, het RRB.

Doordat de omvang van de swapportefeuille is afgenomen als gevolg van de voortijdige beëindiging van rentesweeps, en door hetaflopen van een deel van de swapcontracten, is de afhankelijkheid van swaps verder verminderd. Het verlengen van de gemiddelde looptijd richting de 8 jaar kan op verschillende manieren gevolgd worden. Een van deze manieren kan zijn om alleen DSB's uit te geven met heel lange looptijden met daarbij relatief veel geldmarkt leningen met korte looptijden aan te gaan. Een grote omvang van de geldmarkt brengt echter risico's voor de korte termijn met zich mee. Om het korte termijnrisico te beperken is een grens voor het RRB ingesteld. Het gemiddelde RRB is over heel 2020 uitgekomen op 18,8%, ruim onder de grens van 30%.

Daarmee is het Agentschap er het als de afgelopen jaren in geslaagd om de indicatoren te laten voldoen aan de waarden die door het renteris cokader worden voorgeschreven.

Tabel 11 Streefwaarde maximale waarde en realisatie van gemiddelde looptijd en RRB – periode 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Gemiddelde looptijd (in jaren)					
Streefwaarde	6,5	6,0	6,5	6,4	6,0-6,5
Realisatie	5,6	6,0	6,4	6,6	6,9
RRB (in %)					
Maximale waarde RRB	18,0%	18,0%	18,0%	18,0%	30,0%
Realisatie gemiddelde RRB	15,3%	15,4%	13,7%	13,4%	18,8%

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 12 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 11: Financiering staatsschuld (bedragen x € 1 mln.) [1]

	2018	2017	2018	2019	Realisatie* 2020	Realisatie* 2021	Vastgestelde begrotingen	Verschil 2020
Verplichtingen	**43.840**	**44.275**	**45.931**	**40.438**	**35.952**	**35.171**	**→ 74**	
Uitgaven	**45.840**	**44.275**	**45.931**	**45.298**	**52.897**	**54.171**	**→ 74**	
Rente	**7.829**	**6.917**	**6.269**	**5.946**	**5.225**	**5.115**	**114**	
Rentelasten vastestschuld	7.553	6.847	6.236	5.923	5.041	5.115	→ 74	
Rentelasten vlottende schuld	40	29	0	0	→ 268	0	→ 268	
Wisselkoersbeïnvloeding schuld	254	100	33	23	→ 11	0	→ 11	
Rentelasten derivaten kort	1	0	0	1	→ 30	0	→ 30	
Rentelasten derivaten lang					628	0	628	
Leningen	**36.000**	**42.296**	**39.525**	**34.970**	**29.851**	**30.056**	**→ 169**	
Aflossing vaste schuld	36.000	43.303	39.533	30.053	29.851	30.026	→ 156	
Mutatie vlottende schuld	0	2.023	0	4.923	0	0	0	
Opdrachten	**11**	**13**	**9**	**16**	**16**	**17**	**→ 1**	
Overige kosten	11	13	9	16	16	17	→ 1	
Ontvangsten	**10.651**	**16.529**	**12.579**	**22.299**	**19.082**	**20.036**	**954**	
Rente	**6.070**	**2.215**	**4.702**	**1.241**	**4.031**	**1.275**	**2.756**	
Rentebaten vaste schuld	0	0	0	0	0	0	0	0
Rentebaten vlottende schuld	290	217	241	116	78	201	→ 279	
Wisselkoersbeïnvloeding schuld	0	0	0	0	0	0	0	0
Rente derivaten lang	1.687	1.210	1.262	1.055	1.869	1.074	795	
Rente derivaten kort			1	0	→ 217	0	→ 211	
Wisselkoersbeïnvloeding derivaten	5.371	1.847	3.326	0	3.424	0	3.424	
Leningen	**33.575**	**33.514**	**17.777**	**21.058**	**15.745**	**18.761**	**→ 17.015**	
Uitgifte vastestschuld	26.587	32.534	20.817	21.058	21.212	20.660	12.672	
Mutatie vlottende schuld	6.988	0	4.140	0	5.467	0	5.467	
Overige baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

1 Als opening van de stand van de begroting kan daarom dan dalen als baten van het beleid.
2 Deze bedragen zijn dubbel voor de ad 4 hieden vanwe tabel met begrotingsjaar 2019 en dan bij van de rentebaten en -lasten vaste en vlottende schuld. Met ingang van begrotingsjaar 2019 worden deze apart geboekt.

E. Toelichting op de instrumenten

Toelichtingen moeten nog worden aangepast naar de laatste stavaza bgvb tabel

Verplichtingen en uitgaven

Rente (- € 82 m /a.)

Rente vaste schuld (- € 93 mln.)

De rentelasten op de vaste schuld zijn in 2020 € 93 mln. lager uitgevallen. Bij de uitgifte van nieuwe schuld worden de rentetarieven vastgelegd tegen het dan geldende rentetarief. De daadwerkelijke rentepercentages waren lager dan de rentepercentages die zijn gebruikt tijdens het opstellen van de begroting. Daarnaast zijn de rentelasten lager uitgevallen als gevolg van de hogere schulduitgifte op de kapitaalmarkten op basis van herfinancieringsplan tegen negatieve rentepercentages. Tenslotte zijn de rentelasten lager uitgevallen als gevolg van vervroegde aflossingen en tussen begin wederuitgifte in 2019 en eind December 2019 met het opstellen van de begrotingen over 2020.

Uitgeven bij voortijdige beëindiging (+ € 3 mln.)
In 2020 is voor in totaal € 0,36 mld. aan staatsobligaties met een korte restorende looptijd voortijdig afgelost. Het voortijdig afkoopen brengt vanwege de huidige rentestand kosten met zich mee. In 2020 bedroegen deze kosten € 3 mln. Doordat de rente de afgelopen jaren is gedaald, is de prijs waartegen een obligatie wordt ingekocht hoger dan de nominale waarde. Hiervan schrijft resultaat in een uitgave bij voortijdige beëindiging. Tegenover deze uitgaven staan lagere rentelasten in 2020 omdat over de ingekochte obligaties geen rente meer betaald wordt.

Voortijdige beëindiging derivaten (+ € 4 mln.)
In verband met de overgang van de waardering van rentederivaten van FOVIA naar IFRS is sprake van een eenmalige incidentele last van € 4 mln. *PM definitieve tekst volgt nog.*

Leningen (+ € 192 mln.)

Aflossing vaste schuld (- € 192 mln.)
De aflossingen op de vaste schuld worden bepaald door de uitgifte van leningen in het verleden en zijn afhankelijk van de looptijd van de diverse uitgiftes. De aflossingen zijn lager uitgevallen dan de ramingen van de begroting in september en het eind van het jaar (in dit geval dus 2019) nog inkopen hebben plaatsgevonden van obligaties die een afloopdatum in 2020 hadden. Het vervroegd aflossen van schuld wordt gedaan uit hoofde van efficiënt cashmanagement.

Ontvangsten

Rente (+ € 3,8 mln.)

Rentebaten vlottende schuld (- € 23 mln.)
De rentebaten op de vlottende schuld vallen lager uit als gevolg van wijzigingen in de omvang van de kortlopende schuld en de hoogte van de korte rente die minder negatief is dan de rente waarmee in de begroting rekening is gehouden. De lagere uitkomsten zijn het saldo van meerdere mutaties die uit deze wijzigingen volgen.

Rentebaten derivaten lang (- € 10 mln.)
De rentebaten op derivaten zijn lager uitgevallen als gevolg van de gerealiseerde rentepercentages op de variabele delen van de renteswaps en als gevolg van de vroegtijdige beëindiging van rentederivaten.

Voortijdige beëindiging derivaten (+ € 3,5 mln.)
Het Agentschap heeft in 2020 renteswaps voortijdig beëindigd. Dit wordt gedaan om het renterisico op de schuldportefeuille bij te sturen. Bij de voortijdige beëindiging van renteswaps wordt de netto contante waarde

van de toekomstige rentestromen in een keer in het jaar waarin de voortijdige beëindiging van derivaten plaatsvinden, ontvangen, hetgeen de BNG-schuld met **hetzelfde** bedrag verlaagt.

Leningen (= € 50,3 mld.)

Uitgifte vaste schuld (= € 12,6 mld.)
De uitgegeven vaste schuld (staatsobligaties) is € 12,6 mld. hoger uitgevallen door de toegenomen financieringsbehoefte als gevolg van de coronacrisis.

Mutatie vlottende schuld (= € 3,8 mld.)
De emissiebanc van de uitstaande schuld op de geldmarkt is het gevolg van meerdere cash management ontwikkelingen gedurende het jaar. Met name door de ontwikkeling van het kasaldo, dat als gevolg van de coronacrisis heeft geresulteerd in een significant tekort, is de omvang van de vlottende schuld in 2020 toegenomen.

1893669 02369

Artikel 12 Kasbeheer

A. Algemene doelstelling

Optimaal kasbeheer van het Rijk en van de instellingen die aan de schatkist zijn gelieerd

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor het beheer van publieke middelen en de bijbehorende geldstromen. Het doel is dat publieke middelen doelmatig worden beheerd en financiële risico's worden voorkomen. De wettelijke basis voor deze uitvoerende rol is gelegd in de Comptabiliteitswet 2016[1], nader uitgewerkt in de Regeling schatkistbankieren (RWT) en andere edities van de Regeling (kort: RWT-"y"). De Wet financiering decentrale overheden[2] (voor decentrale overheden), de Wet financiering sociale verzekeringen[3] en de Zorgverzekeringswet[4] (voor sociale fondsen) en de Regeling Agentschappen[5] (voor agentschappen).

Het kasbeheer is onder te verdelen in het schatkistbankieren en het betalingsverkeer van de rijksoverheid.

Bij schatkistbankieren heeft de minister van Financiën een beleidsmatige en uitvoerende rol. De uitvoering van het schatkistbankieren is belegd bij het Agentschap van de Generale Thesaurus. Schatkistbankieren houdt in dat instellingen hun liquide (overtollige) publieke middelen aanhouden bij het ministerie van Financiën (de schatkist). De publieke middelen verlenen de schatkist niet eerder dan noodzakelijk voor de uitvoering van de publieke taak. Daarnaast kunnen onder voorwaarden sommige categorieën deelnemers aan schatkistbankieren ook leningen afsluiten.

Het schatkistbankieren heeft drie doelstellingen: reductie van de EMU-schuld, risicoreductie en doelmatig kasbeheer. Door alle overtollige middelen binnen de overheid te concentreren bij het ministerie van Financiën vermindert de leenbehoefte van de overheid als geheel. Deze lagere leenbehoefte zorgt voor een lagere EMU-schuld. Het risico dat deelnemers, elk met hun overtollige middelen, kleiner dan dan er minder geld bij extern moet lijken in beheer te. Het kasbeheer is doelmatiger dan dat, over de gehele collectieve sector bezien, deze niemand meer aan leenfaciliteit besparen op hun rentekosten omdat het ministerie van Financiën tegen lagere rentetarieven uitleent dan marktpartijen.

Het betalingsverkeer van het Rijk wordt door commerciële banken uitgevoerd. Periodiek wordt hiertoe het betalingsverkeer, dat verdeeld is over percelen, aanbesteed. Het Ministerie van Financiën coördineert deze aanbestedingen. Door de aanbesteding worden banken geprikkeld om hun diensten tegen een zo gunstig mogelijke prijs-kwaliteitverhouding aan te bieden.

---

[1] Stb. 2012, 100.
[2] Stcrt. 2017, 69135.
[3] Stb. 2013, 131.
[4] Stb. 2005, 84.
[5] Stb. 2006, 565.
[6] Stcrt. 2012, 20 [illegible].

1893669 02369

De dienstverlening van het betalingsverkeer is het waarborgen en waar mogelijk verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening en het bewaken van de kosten hiervan.

Prestatie-indicatoren en kengetallen

Voor het schatkistbankieren zijn nog geen prestatie-indicatoren gedefinieerd. Het Agentschap onderschrijft dat een goede indicator van nut kan zijn bij het bepalen of beleid doeltreffend en doelmatig is uitgevoerd. Er wordt daarom nagedacht over de wenselijkheid van een aantal relevante indicatoren individueel bijhouden en de ontwikkelingen daarvan te monitoren. Behalve het definiëren van een goede indicator moet ook worden nagedacht over het ontsluiten van betrouwbare data voor de verantwoording. De ontwikkelingen op dit terrein zijn nog niet vergevorderd om reeds in de begroting van 2020 een goede prestatie-indicator op te nemen. Naar verwachting zal dit in de begroting van 2021 wel het geval zijn. Wel kent het schatkistbankieren een aantal kengetallen die laten zien hoeveel deelnemers er zijn, wat de omvang is van de aangeboden en uitgezette middelen en wat de bijdrage was aan het reduceren van de EMU-schuld. De EMU-schuld bestaat uit alle schulden van de collectieve sector aan instellingen buiten de overheid. Door dat de deelnemers aan het schatkistbankieren hun overtollige middelen bij het Rijk aanhouden, hoeft het Rijk minder te lenen. Het gevolg is dat de omvang van de totale extern uitstaande schuld van de hele collectieve sector daalt en daardoor de EMU-schuld afneemt.

C. Beleidsconclusies

In de begroting van 2020 waren geen beleidswijzigingen voor het schatkistbankieren en het betalingsverkeer voorzien. Wel is in 2020 de aanbestedingsprocedure afgerond voor een nieuw systeem voor het schatkistbankieren. Met dit nieuwe systeem wil het ministerie haar dienstverlening verder professionaliseren en toekomstbestendig maken, werkprocessen automatiseren en de gebruikers van het schatkistbankieren een nieuwe en zo tijdsgebonden als voorgeschreven dienstverlening aan te bieden en efficiënter te kunnen werken. De eerste fase van de implementatie van het nieuwe systeem is in 2020 gestart en het project zal doorlopen tot eind 2021.

Voor het betalingsverkeer is in 2020 de aanbesteding voor de crediteurenadministratie afgerond. De migratie naar de nieuwe leverancier loopt nog door in het eerste kwartaal van 2021. Reeds stonden de aanbestedingen voor het betalingsverkeer voor de departementen en e-betalen in 2020 gepland. Door de coronacrisis heeft de aanbesteding van het betalingsverkeer voor departementen, die in april gepland stond, een vertraging opgelopen en is uitsluitend in december voortgezet gegund. De planning van de aanbesteding van e-betalen is hierdoor ook uitgesteld en zal naar verwachting in het tweede kwartaal van 2021 worden afgerond.

Kengetallen

Het schatkistbankieren kent een aantal kengetallen die laten zien hoeveel deelnemers er zijn, wat de omvang is van de aangeboden en uitgezette middelen en wat de bijdrage was aan het reduceren van de EMU-schuld. De EMU-schuld bestaat uit alle schulden van de collectieve sector aan instellingen buiten de overheid. Door dat de deelnemers aan het schatkistbankieren hun overtollige middelen bij het Rijk aanhouden, hoeft het Rijk

minder te lenen. Het gevolg is dat de omvang van de totale extern uitstaande schuld van de hele collectieve sector daalt en daardoor de EMU-schuld afneemt.

Tabel 43 Deelnemers en omvang middelen (ultimo 2020)

	Aantal deelnemers	Overtuigingsmiddelen in rekening-courant en deposito (bedragen x€ 1 mld.)	Vaststelle leningen en rechtstreeks (bedragen x€ 1 mld.)
Agentschappen	PM	PM	PM
BWT's en derden	PM	PM	PM
Sociale fondsen	PM	PM	PM
Decentrale overheden	PM	PM	
Totaal	PM	PM	PM

Tabel 44 EMU-schuldrechtelijke (ultimo 2020)

In miljoenen euro	PM
In procenten bbp	PM

[EB] 1 Even tijd! Jn in de gaten houden want eind januari versturen we Kamerbrief met uitkomst definitieve gunning, dan nog vier jaar.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 45 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 12 Kasbeheer (bedragen x € 1 mln.)[1]

	2016	2017	2018	2019	Realisatie 2020	Vastgestelde begrooting 2020	Verschil 2020
Verplichtingen	**1.509**	**1.513**	**2.311**	**1.384**	**350**	**1.531**	**+ 1.123**
Uitgaven	**1.509**	**1.513**	**2.311**	**1.384**	**1.882**	**1.531**	**271**
Rente	**38**	**29**	**31**	**28**	**35**	**31**	**4**
Rentebaten	38	29	31	28	35	31	4
Uitgaven bij voortijdige beëindiging (hoofdsom)	0	0	0	0	0	0	0
Leningen	**1.350**	**1.523**	**2.213**	**1.312**	**1.768**	**1.500**	**268**
Verstrekte leningen	1.350	1.523	2.213	1.312	1.768	1.500	268
Mutaties in rekening courant en deposito's	**120**	**0**	**268**	**45**	**0**	**0**	**0**
Agentschappen	120	0	0	45	0	0	0
RWT's en derden	0	0	0	0	0	0	0
Sociale fondsen	0	0	0	0	0	0	0
Decentrale Overheden	0	0	268	0	0	0	0
Ontvangsten	**8.537**	**6.063**	**10.247**	**10.315**	**8.425**	**7.771**	**- 6.245**
Rente	**177**	**148**	**139**	**119**	**108**	**98**	**7**
Rentebaten	174	141	118	109	108	98	6
Ontvangsten bij voortijdige beëindiging	3	4	2	1	1	0	1
Leningen	**1.880**	**1.896**	**2.126**	**992**	**1.320**	**1.347**	**- 27**
Ontvangen aflossingen	1.880	1.896	2.126	992	1.320	1.347	- 27
Mutaties in rekening courant en deposito's	**6.820**	**4.011**	**8.561**	**9.813**	**0**	**6.325**	**- 6.325**
Agentschappen	0	47	268	0	0	0	0
RWT's en derden	127	868	2.016	1.203	0	0	0
Sociale fondsen	5.803	2.768	6.277	7.028	0	6.325	- 6.325
Decentrale Overheden	890	413	0	1.582	0	0	0

1 Als gevolg van afrondingen dienen de daarin afvallen van het totaal.

1893669 02369

E. Toelichting op de instrumenten

Wordt na 8-2 geactualiseerd. De teksten hieronder zijn nog de teksten uit het jaarverslag 2019.

Het ministerie van Financiën is de uitvoerder van schatkistbankieren en beheert de aangehouden (liquide) middelen en de leningen. Het ministerie heeft geen zicht op de beweegredenen van instellingen om leningen aan te gaan of meer of minder middelen aan te houden op rekeningen-courant en/of depositoirs en rapporteert alleen over de totale omvang ervan per deelnemersgroep.

Verplichtingen en uitgaven

Leningen (€ 169 mln.)
Het bedrag aan verstrekte leningen is in 2019 € 188 mln. lager dan in de begroting werd geraamd. De leningen verstrekt aan de agentschappen zijn € 290 mln. lager uitgevallen dan begroot. De leningen verstrekt aan RWT's zijn € 102 mln. hoger uitgevallen dan begroot.

Mutaties in rekening-courant en depositoir (+ € 45 mln.)
Alle deelnemers aan het schatkistbankieren hebben één of meerdere rekeningen-courant waarop zij tegoeden aanhouden. Een daling van het saldo van de rekening-courant en depositoir betekent een uitstroom van gelden is daarom een uitgave voor de Staat. Een stijging van het saldo leidt tot een ontvangst. In 2019 is het saldo van de rekening-courant van de agentschappen met € 45 mln. afgenomen.

De mutaties van de RWT's en derden, dus de lokale fondsen en de decentrale overheden staan aan de ontvangstenkanten zijn in totaal € 1.372 mln. hoger dan geraamd. Dit wordt vooral veroorzaakt door een hoger dan verwachte toename van het rekening-courant saldo van de RWT's en derden, die € 1.283 mln. hoger is dan in de begroting geraamd. De toename van de rekening-courantstanden van de sociale fondsen is € 312 mln. lager dan geraamd. De toename van het rekening-courantsaldo van de decentrale overheden is € 392 mln. hoger dan in de begroting geraamd.

Ontvangsten

Leningen (+ € 45 mln.)
In 2019 is er voor € 45 mln. meer aan leningen afgelost dan in de begroting werd geraamd. Dit komt met name omdat deelnemers de mogelijkheid hebben om hun leningen (deels) vervroegd af te lossen, bijvoorbeeld bij verkoop van de activa waarvoor was geleend. In 2019 is voor zowel agentschappen als RWT's in beperkte mate gebruik gemaakt van de mogelijkheid om leningen vervroegd af te lossen.

Mutaties in rekening-courant en depositoir's (+ € 1.372 mln.)
De toelichting op deze post bevindt zich hierboven aan de uitgavenzijde.

5. Niet-beleidsartikelen

Artikel 8 Apparaat kerndepartement

A. Apparaatsuitgaven kerndepartement/Tabel Budgetaire gevolgen

Op dit artikel staan alle personele en materiële uitgaven en ontvangsten van het ministerie van Financiën, inclusief de Auditdienst Rijk (ADR) en Douane Haaglanden/Leiden (DHL)[1] met uitzondering van de belastingdienst en Douane (zie artikel 1 en 9). Het omvat de uitgaven voor ambtelijk personeel, de inhuur van externen en materieel (waaronder huisvesting, ICT en bijdragen aan gecentraliseerde diensten) voor het kerndepartement.

Tabel 46 Budgetaire gevolgen van beleid, niet-beleidsartikel 8 Apparaat kerndepartement (bedragen x € 1.000)

					Realisatie	Realisatie	Vastgestelde begrotingen	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020		2020	2020
Verplichtingen	222.645	218.869	238.545	260.444	291.378		266.049	25.329
Uitgaven	221.936	218.518	234.936	254.414	269.178		252.081	17.101
Personeel Kerndepartement	155.780	155.115	162.758	170.603	158.225		154.692	13.529
waarvan: Eigen personeel	144.572	146.109	150.845	162.919	152.850		145.027	7.823
waarvan: Inhuur externen	10.210	8.949	11.913	13.684	12.528		9.567	2.962
waarvan: Overig personeel	998	577	839	944	836		698	114
Materieel Kerndepartement	66.156	63.403	71.538	78.951	84.340		81.748	2.592
waarvan: ICT	5.432	6.239	6.168	9.361	13.276		12.949	327
waarvan: bijdrage aan SSC's	37.349	34.147	37.649	40.998	40.938		39.091	1.846
waarvan: Overig materieel	25.364	22.835	23.722	25.554	28.46		26.798	+ 1.717
Ontvangsten	51.296	50.916	45.547	59.480	56.102		51.832	3.265

Verplichtingen (+ € 26,1 mln.)

Ten opzichte van de ontwerpbegroting werd het verplichtingenbudget met € 25,1 mln. overschreden. Dit hangt voor € 19,6 mln. samen met hogere uitgaven (zie hiervoor de toelichting onder uitgaven). Verder hangt het voor € 5,8 mln. samen met een meerjarige verplichting voor het project Schatkistbankieren.

Uitgaven (+ € 15,6 mln.)

Personeel Kerndepartement (+ € 15,6 mln.)
Ten opzichte van de ontwerpbegroting worden de personele uitgaven met € 15,6 mln. overschreden. De loonkosten van eigen personeel zijn hoger vanwege stijging van de salarissen en een stijging van de sociale premies (ca. € 6 mln.) en de incidentele extra uitgaven als gevolg van de invoering van het individueel keuzebudget (IKB) per 1 januari 2020 (ca. € 7 mln.). De overige extra middelen hebben met name betrekking op de extra

[1] De programmagelden DRZ inclusie de verkoop van inbeslaggenomen goederen worden verantwoord op begroting IV van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

benodigde capaciteit bij het kerndepartement uit oogpunt van de ontwikkeling en inrichting van de Belastingdienst. Dit heeft gevolgen voor de aansturing en ondersteuning vanuit het kerndepartement.

Materieel Kerndepartement (+ € 4 mln.)
De materiële uitgaven zijn € 4 mln. hoger dan de stand in de ontwerpbegroting. Dit komt door hogere bijdragen aan SSC's aan onder anders de ICT-facilititeiten.

Ontvangsten (+ € 1,4 mln)

Ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn de ontvangsten € 1,4 mln. hoger dan begroot. Dit komt met name door de verkoop van een panty munten (DR2).

B. Totaaloverzicht apparaatsuitgaven ministerie van Financiën

Onderstaandetabel geeft de totale apparaatsuitgaven voor Financiën weer. Dit betreft: de gerealiseerde apparaatsuitgaven voor het kerndepartement, de Belastingdienst, de Douane en de zbo's/RWTs. Voor de AFM, DNB en de Waarderingskamer wordt de volledige overheidsbijdrage gebruikt voor hun apparaat.

Tabel 47 Totaaloverzicht apparaatsuitgaven/begrotingsrubriek/begrotingsartikelen Zelfstandige Bestuursorganen/Rechtspersonen met een publieke taak (bedragen x € 1.000)

					Realisatie	Vastgestelde Begroting	
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2020
Totaal apparaatsuitgaven Ministerie van Financiën	3.437.450	3.155.757	3.311.378	3.165.535	2.947648	3.124.708	– 177.060
Totaal departement	3.626.262	3.142.543	3.164.866	3.153.146	2.988.074	3.125.306	– 137.232
Kerndepartement	221.250	216.518	224.322	224.814	214.494	200.046	+ 14.448
Belastingdienst	3.187.366	2.914.076	2.926.880	2.917.498	2.768.780	2.449.660	319.120
Douane	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	368.520	291.292	476.871	– 185.579
Totaal apparaatskosten zelfstandigheden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
DNB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal apparaatskosten ZBO's en RWTs	26.127	3.226	11.730	12.036	10.842	6.756	4.086
Waarderingskamer	1.101	1.114	1.167	1.211	1.127	1.051	76
AFM	527	552	301	480	614	528	170
DNB	1.075	3.241	4.472	12.150	1.216	1.205	12
NEFI	24.724	6.360	5.690	4.770	5.985	3.980	65

In onderstaande tabel worden de gerealiseerde apparaatsuitgaven kerndepartement per directoraat-generaal (DG) van het kerndepartement uitgesplitst:

Tabel 48 Apparaatsuitgaven kerndepartement per DG (bedragen x € 1.000)

	2016	2017	2018	2019	2020
Totaal kerndepartement	221.250	216.518	224.322	224.814	214.494
Generale Thesaurie	22.670	23.824	25.401	24.337	26.367
DG Begrotingsregie	21.244	21.797	22.091	24.296	26.960
cluster	166.112	156.361	173.205	180.285	203.932
DG Fiscale Zaken	12.752	14.536	15.629	16.106	20.674

Bron: financiële administratie kerndepartement

1893669 02369

A. Tabel Budgettaire gevolgen

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleids- niet-beleidsartikel 10 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000.)

					Realisatie	Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Verplichtingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**180.382**	**-180.382**	
Uitgaven	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**173.432**	**-173.432**	
Programmaonvoorzien	0	0	0	0	0	33.216	-33.216	
Apparaatonvoorzien	0	0	0	0	0	26.886	-26.886	
Loonbijstelling	0	0	0	0	0	103.331	-103.331	
Rijksbijstelling	0	0	0	0	0	19.911	-19.911	
Ontvangsten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	

B. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen (-€ 180,4 mln.)

De verplichtingenbegroting van artikel 10 is grotendeels gelijk aan de begroting van de kasuitgaven. Bij alle opschuivingen in 2020 waren de verplichtingen en de kas steeds aan elkaar gelijk. Vanwege het initiëel iets hogere verplichtingenbudget in de ontwerpbegroting 2020 is daarmee alleen de vrijval bij de verplichtingen € 4,9 mln. hoger, dan bij de kasuitgaven. Zie hieronder de verdere toelichting onder uitgaven.

Uitgaven

Programmaonvoorzien (-€ 33,2 mln.)
Per saldo is het budget voor het programma onvoorzien ingezet voor:
- De costartikes ten Invest-NL en Invest-International. Het budget hiervoor stond gereserveerd op artikel 10 en voor 2020 is in totaal € 5 mln. overgeheveld naar artikel 5 van deze begroting;
- De dekking van fiscale uitvoeringskosten voor de maatregelen uit het Regeerakkoord, het Belastingplan 2020 en overige fiscale maatregelen in 2020 is hiervoor € 7,2 mln. overgeheveld van artikel 10 naar artikel 1 van deze begroting;
- Het in lijn brengen van de middelen, voor o.a. defiscale uitvoeringskosten, met het ritme van de verwachte toekomstige uitgaven.

Per saldo is € 7,5 mln. aan middelen niet aangevend en daarmee vrijgevallen.

Apparaatonvoorzien (-€ 26,6 mln.)
Met een kasschuif van € 15,9 mln. in 2020 zijn de resterende middelen voor Beheersvernieuwen in het generieke ritme geplaatst. Verder is € 6,0 mln. ingezet als dekking voor diverse kleinere posten, zoals het project digitalisering schriftelijke kamervragen en de uitvoeringskosten naar verwachtingen naar beleidsmaatregelen. Tot slot is € 4,7 mln. vrijgevallen.

Loonbijstelling (-€ 103,7 mln.)

De loonbijstelling branche 2020 is ontvangen en verdeeld binnen de begroting. Daarnaast zijn in de cao Rijk 2019-2020 afspraken gemaakt over de invoering van een individueel keuzebudget (IKB) per 1 januari 2020. De overgang naar het IKB leidt incidenteel tot hogere personeelsuitgaven in 2020, omdat onder het IKB het vakantiegeld en de eindejaarsuitkering eerder worden uitbetaald. Het kabinet heeft in 2019 bestaande departementen te compenseren voor deze extra uitgaven. Deze compensatie (€ 50,9 mln.) is aan de personeelsbudgetten van de betreffende artikelen toegekend. Verder is het vaststellen van de uitvoeringskosten als gevolg van de EU-Mobiliteit en vermindering voor hbv-commerce € 10 mln. kwartaalgeschoven naar 2021. Tot slot is € 7,5 mln. vrijgevallen.

Prijsbestelling (- € 12,9 mln.)
De prijsbijstelling branche 2020 is ontvangen en verdeeld binnen de begroting. Verder zijn mutaties in lijn gebracht met het ritme van de verwachte toekomstige uitgaven.

6. Bedrijfsvoeringsparagraaf

In deze bedrijfsvoeringsparagraaf wordt nader ingegaan op de bedrijfsvoeringsvraagstukken die zich in 2019 bij het ministerie van Financiën hebben voorgedaan. De informatie in deze paragraaf geeft de Staten-Generaal de mogelijkheid om tot een afgewogen oordeel te komen over de stand van de bedrijfsvoering.

De bedrijfsvoeringsparagraaf is een uitzonderingsrapportage. U houdt in dat alleen majeure bedrijfsvoeringsvraagstukken hierin zijn opgenomen. Voor de overige onderdelen van de bedrijfsvoering is sprake geweest van ordelijk en beheerst verlopen bedrijfsprocessen.

Inleiding

2019 was voor de Belastingdienst een jaar met twee gezichten. Aan de ene kant verbeterde de bedrijfsvoering en is voortgang geboekt in het oplossen van de onvolkomenheden die de Algemene Rekenkamer over 2018 heeft gerubriceerd. Aan de andere kant wordt de Belastingdienst nog steeds geconfronteerd met hardnekkige uitvoeringsproblemen (onder meer de bereikbaarheid van de Belastingdienst en de afhandeling van bezwaarschriften) en een geschaad vertrouwen. Het beeld van de Belastingdienst is het afgelopen jaar vooral bepaald door de fouten die zijn gemaakt met de stopzetting en terugvordering van toeslagen in vermoedelijk fraudezaken, met name de wijze waarop de Belastingdienst richting de burger met de dossiers is omgegaan.

Door jarenlange toename van complexiteit in wet- en regelgeving is, gegeven de budgettaire kader's, het aanpassingsvermogen van de uitvoering in wetsbaar geworden. De werk is treemt eerder toe dan af door stijgende volumes, zoals de groei van het aantal ondernemers, het aantal klantcontacten en het aantal bezwaarschriften) en dit roept spanning op. De Belastingdienst heeft het afgelopen jaar werkkaartanalyses gemaakt voor de primaire dienstonderdelen, waar burgers en bedrijven rechtstreeks mee te maken hebben. Deze werkkaartanalyses geven inzicht in de verhouding tussen formatie en werkvoorraad over de verschillende werkprocessen, rekening houdend met de productiviteit ontwikkeling. Het beeld dat hierbij naar voren komt is dat de formatie voor het toezicht en de meest als administratieve processen steeds meer onder druk komt te staan.

De Belastingdienst heeft de afgelopen jaren hard gewerkt aan oplossingen om deze problemen het hoofd te bieden en om een omslag te realiseren. Veel van de problemen heeft de Belastingdienst proactief aangepakt, zoals de stapel nog problematiek, maar ook zaken als werving en de hervorm genoemde werkkaartanalyses. Om de Belastingdienst aan de eisen van deze tijd te laten voldoen en toekomstbestendig te maken, wordt gewerkt aan een grondige modernisering. Deze aanpak staat in de brief Beheerst Vernieuwen[1], die de staatssecretaris in april 2018 aan de Tweede Kamer heeft gestuurd, met als pijlers ICT, Personeel en Sturing en beheersing. In 2019 is de noodzaak tot een cultuurverandering als vierde pijler aan deze aanpak toegevoegd. Met de aanpak van beheerst vernieuwen is de kaart ingezet om van de Belastingdienst een professionele organisatie te maken die zich richt op burgers en bedrijven. Het consequent vasthouden aan gemaakte keuzes heeft duidelijkheid gegeven en gezorgd voor een geleidelijk

[1] Kamerstukken II 2019 2018, 31 066, nr. 102.

opgaande lijn in het presteren van de organisatie. Het afgelopen jaar is veel werk gemaakt van het terugdringen van de technische schuld van de ICT-systemen, het sturen op het ICT-portfolioproces, de werving van personeel en de eerste verbeteringen op het gebied van managementinformatie en risicomanagement. Voor cultuur is een adviesraadsbordsgroep uitgevoerd en experts ingeschakeld om te onderzoeken hoe de cultuur bij de Belastingdienst.

De gevolgen van maatregelen hebben nog niet overal tot de gewenste verandering geleid. Problemen blijven hardnekkig, waardoor het risico bestaat dat daardoor de nodige verbeteringen achterblijven. Om die reden heeft de minister in zijn brief van 11 januari 2020[17] aan de Tweede Kamer aangekondigd de besturing van de Belastingdienst te versterken en interventies te doen op het terrein van de ontwikkeling, cultuur, management informatie en ICT. In de brief van de staatssecretaris van 27 februari 2020[18] zijn de vervolgstappen beschreven voor een beter functioneren, met inachtneming van de menselijke maat, van Belastingdienst, Douane en Toeslagen. Er wordt extern advies ingewonnen om de stappen verder te verbeteren. In het onderzoek wordt bekeken welke concrete maatregelen bij de Belastingtelefoon kunnen worden getroffen om eerder en beter tot voor burgers en bedrijven merkbare verbeteringen van de dienstverlening te komen, waarbij ook oog is voor de menselijke maat.

Fraudeaanpak toeslagen

De Belastingdienst startte in 2013 met de aanpak om fraude, gepleegd door fraudeurs zoals bemoeiende gebruikers, te bestrijden en te voorkomen. In de CAF 11 zaak van een gastouderbureau is bij een aantal ouders de kinderopvangtoeslag voor 2014 stopgezet en is de toeslag over de jaren 2012-2014 teruggevorderd.

Eind mei 2019 is de Adviescommissie uitvoering toeslagen ingesteld. Deze adviescommissie bracht in november 2019 haar eerste deelrapportage uit. De belangrijkste conclusie was dat de Belastingdienst in de CAF 11-zaak met een institutionele vooringenomenheid had gehandeld en dat de gebruikelijke middelen van rechtsbescherming daar geen of onvoldoende bescherming tegen boden. Met het stopzetten van de toeslagen van de betrokken ouders, mogelijk aanwezige gegevens in formele of feitelijke zin, is volgens de commissie vooringenomen gehandeld. De commissie heeft advies gegeven over de wijze waarop ouders gecompensaard moeten worden. Dit advies is volledig overgenomen. De staatssecretaris heeft de Tweede Kamer bij brief van 16 november 2019[19] geïnformeerd over maatregelen die bestaan uit dit soort zaken in de toekomst moeten voorkomen. In de brief van 27 februari 2020 aan de Tweede Kamer hebben beide staatssecretarissen laten weten dat, om voor alle getroffen ouders een zorgvuldig en snel herstel mogelijk te maken, naast de uitgevoerde uitvoeringsorganisatie Toeslagen een aparte organisatie is ingericht die met ingang van 24 februari 2020 van start is gegaan. De Belastingdienst laat verder een extern onderzoek instellen naar de mogelijkheden tot verbetering van de praktische rechtsbescherming van de burger. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) doet onderzoek naar het gebruik van bijzondere persoonsgegevens bij de Belastingdienst, zoals nationaliteit. De Adviescommissie uitvoering toeslagen heeft op 12 maart een tweede

[17] Kamerstukken II 2019/2020, 31 066, nr. 968.
[18] Kamerstukken II 2019/2020, 31 066, nr. 967.
[19] Kamerstukken II 2019/2020, 31 066, nr. 936.

dienstverlening uitgebracht over het handelen van Toeslagen in andere zaken waar vermoedens waren van georganiseerde fraude. Daarnaast heeft de Auditdienst Rijk (ADR) onderzoek gedaan in hoeverre er bij (andere) toeslagen sprake was van CAF-zaken in de periode 1 januari 2013 tot heden en sprake was van een vergelijkbare behandeling als met de aanpak die bij CAF 11 is gehanteerd.

Bereikbaarheid Belastingtelefoon

De bereikbaarheid van de Belastingtelefoon kwam in 2019 over het hele jaar genomen uit op 85%. In de begroting is als streefwaarde een minimale bereikbaarheid van 90% aangegeven. De bereikbaarheid van de Belastingtelefoon was daarmee niet op het gewenste niveau. De noodzaak wordt onderschreven dat met moderne middelen burgers en bedrijven zo mogelijk helemaal geen om met de Belastingdienst te communiceren. De Belastingtelefoon maakt onderdeel uit van het hiervoor genoemde onderzoek naar concrete verbetering van de dienstverlening.

Doorlichting directie IV en IV-portfolioproces

In 2019 is zowel de IV-organisatie doorgelicht als het IV-portfolioproces onderzocht. EY voerde de doorlichting uit van de IV-organisatie van de Belastingdienst en heeft vastgesteld dat de IV-organisatie marktconforme services levert als basaltijd, maar qua levering en voorthanging nog niet voldoende in control is. De instroom in combinatie met de uitstroom is nog onvoldoende om het aantal externen in de IV-organisatie te verminderen. Ook blijft de kwetsbaarheid van de voortbrenging achter op die van vergelijkbare organisaties. De aanbevelingen van EY richten zich op het verbeteren van de besturing en de managementinformatie, de resultaatgerichtheid en het verbeteren van de procesbeheersing.

Het IV-portfolioproces van de Belastingdienst is door KPMG onderzocht. Op hoofdlijnen constateert KPMG dat er sinds de herziening van dit proces medio 2018, voortgang is geboekt met portfoliomanagement, maar dat het volwassenheidsniveau nog laag is. Het huidige IV-portfolioproces kenmerkt zich door het ontbreken van meerjarige, integrale planningen, onderhoudsbomen en beperkte prioritering op basis van financiële, kwalitatieve en kwantitatieve weegingscriteria. De sturing en control op realisatie van de planningen moet worden verbeterd. KPMG beschrijft dit in een stappenplan van 3 jaar. Daarnaast stelt KPMG vast dat de voorgegevens die ten grondslag liggen aan de IV-portfolio en de beheersmaatregelen voldoende scheiden om aan zekerheid en volledigheid invulling te waarborgen. De Tweede Kamer is met de brief van 17 januari 2020[11] over de reactie van het kabinet op de twee onderzoeken en de vervolgstappen geïnformeerd.

6.1 Uitzonderingsrapportage

a. Rechtmatigheid

Op basis van de bevindingen in dit rapport bevatten:

- de departementale verantwoordingsstaten over 2019 niet de toelichtingen daarbij en

[11] Kamerstukken II 2019/2020, 31 936, nr. 990.

- de departementale saldi van jaar 31 december 2019 met de financiële rekeningen geen zodanige onzekerheid mogelijkheden en/of onzekerheden, dat deze op grond van de rapportageinstellingen of vanwege in het bijzonder te signaleren risico's vermeld dienen te worden, behoudens het onderstaande.

Tabel 10 Overzicht overschrijdingen rapportageinstellingen fouten en onzekerheden Ministerie van Financiën (XB) (bedragen x € 1.000)

Rapportageeenheid	Vastgestelde begroting	Rapportageeenheid voor fouten en onzekerheden	Bedrag aan fouten	Bedrag aan onzekerheden	Bedrag aan fouten en onzekerheden	Percentage aan fouten en onzekerheden t.o.v. vastgestelde begroting
Totaal artikelen verplichtingen	14.928.847	296.675	267.004	27.364	734.468	4,92%
Artikel 3 verplichtingen	1.414.354	70.719	744.398	0	744.398	52,62%

Toelichting op de tabel

a. 1 Overschrijding verplichtingen op totaalniveau

Op het totaal van de artikelen wordt de kanttekening van de verplichtingen niet-nihil-waarde x is gevolg van de aandelenverwerving Air France-KLM. Dit wordt onder a.2 nader toegelicht. De REV schrijven voor dat in dat geval ook overige fouten en onzekerheden op het totaal van de verplichtingen moeten worden vermeld. Het betreft hier onder meer fouten en onzekerheden die zijn geconstateerd bij aanden van de dossiervorming en reviews bij de verwerving van goederen en diensten.

a. 2 Overschrijding verplichtingen op artikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector

In februari 2019 heeft de Staat een belang van 14% in Air France-KLM verworven ter waarde van € 744 miljoen. Op het moment van het aangaan van de verplichting hiervoor waren er geen middelen beschikbaar op artikel 3. De minister van Financiën heeft, samen met zijn collega van Infrastructuur en Waterstaat, de Tweede Kamer met een brief over de aankoop geïnformeerd en tevens een incidentele suppletoire begroting ingediend, die op 7 maart 2019 door de Tweede Kamer en op 19 maart 2019 door de Eerste Kamer is goedgekeurd.

Voorafgaand aan de aankoop heeft de minister de Kamers zo goed mogelijk willen informeren over zijn voornemen tot verwerving van de deelneming in Air France-KLM, rekening houdend met de vereisten van de Europese Verordening Marktmisbruik (MAR) en de Wet op het financieel toezicht (Wft). Echter, voor koersgevoeligheidstransacties als deze bleek de huidige wetgeving geen regeling voor de informatie-uitwisseling met de Kamers in geval van strijdigheid met andere wetgeving zoals de MAR. De minister heeft, gezien de koersgevoeligheid, besloten om de openbare voorhangprocedure niet te volgen en geen gebruik te maken van de mogelijkheid om, conform artikel 68 van de Grondwet, achter gesloten deuren met de Kamers te vergaderen. Hiermee is de voorhangprocedure voor privaatrechtelijke rechtshandelingen niet gevolgd en is er sprake van een comptabele onrechtmatigheid.

In paragraaf 5.3 worden de overwegingen die ten grondslag hebben gelegen aan de wijze waarop de Kamers over de verwerving van de aandelen Air France-KLM zijn geïnformeerd, verder toegelicht.

Overig

a.3 Naleving van de wet- en regelgeving voor de huurtoeslag

De uitgaven en ontvangsten voor de huurtoeslag worden verantwoord op beleidsartikel 03 Woningmarkt van het begrotingshoofdstuk VI Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De Rijksbegroting voorschriften schrijven voor dat, indien bij statistische steekproeven het bedrag van de meest waarschijnlijke fout en de meest waarschijnlijke onzekerheid vermenigvuldigd met het bedrag van de basisnormen zekerheid en het maximaliteitsverval kleiner dan de maximale fout en onzekerheid de tolerantiegrens overschrijdt, de som van de meest waarschijnlijke fouten en/of onzekerheden wordt gerapporteerd in de bedrijfsvoeringsparagraaf van het ministerie dat verantwoordelijk is voor de uitvoering.

Voor de uitgaven en ontvangsten van de toeslagregelingen geldt een tolerantiegrens van 5% van de som van uitgaven en ontvangsten op het desbetreffende begrotingsartikel. Omdat de huurtoeslag een groot deel uitmaakt van de uitgaven en ontvangsten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), wordt de rapporteringsgrens voor de uitgaven en ontvangsten van de huurtoeslag bepaald door de tolerantie van 2% van de som van uitgaven en ontvangsten van het begrotingshoofdstuk. Voor de huurtoeslag geldt daardoor voor 2015 een tolerantiegrens van € 107,4 mln., wat overeenkomt met 2,9% van de het totaal van uitgaven en ontvangsten voor de huurtoeslag. Het bedrag van de maximale fout en onzekerheid in de uitgaven en ontvangsten voor de huurtoeslag overschrijdt deze rapporteringstolerantie. Het gezamenlijke bedrag van de meest waarschijnlijke fout (€ 61,4 mln.) en van de meest waarschijnlijke onzekerheid (€ 12,4 mln.), tezamen € 73,8 mln., blijft onder de tolerantiegrens.

b. Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Op basis van de beschikbare informatie zijn er geen belangrijke toekomstigen geconstateerd die vermelding behoeven in de bedrijfsvoeringsparagraaf met betrekking tot de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie.

c. Begroting beheer, financieel beheer en de materiele bedrijfsvoering

c.1 Afgehandelde bezwaren binnen de Awb-termijn

Het percentage bezwaren dat binnen de Awb-termijn is behandeld is in 2019 uitgekomen op 68%. Dat is ruim onder de doelstelling van 90%. Dit is voornamelijk het gevolg van achterstand bij de bezwaarbehandeling. Huurmeisjeffing, verzuiveling voor een ieder uitgevallen. Ook bij Jv dienstonderdelen MKB en Grote ondernemingen is het in 2019 niet gelukt bezwaarschriften tijdig te behandelen. De Tweede Kamer is hierover tussentijds geïnformeerd in de tweede voortgangsrapportage jaarplan 2019 Belastingdienst[11].

[11] Kamerstukken II 2019 2020, 31 066, nr. 733.

De Belastingdienst zal zo min mogelijk gebruik maken van de extra uitzendkrachten en vaste capaciteit en het aanbod van de organisatie van het werk, om verbetering te brengen in deze situatie. In hoofdstuk 4, artikel 1 Belastingen, paragraaf 2.2 is dit verder toegelicht.

c.2 Afhandeling bezwaren privégebruik auto

In de eerste helft van 2019 is bij de afdoening van de massaalbezwaren over het privégebruik van auto's in de uitvoeringsbeslissing de [redacted] van de 20.000 bezwaren van de vaste lijn de massaalprocedure zijn gevolgd, aangezien ze zijn ingediend op andere rechtsgronden dan waar deze procedure voor is bedoeld. Deze verkeerde vastlegging heeft het proces onnodig vertraagd. De Belastingdienst is vergeveordend met de afhandeling van deze bezwaren.

c.3 Vervolgingskosten (kosten dwangbevel)

Als het bedrag van een opgelegde aanslag door de Belastingdienst wordt verminderd, moeten ook de erop toegezegde in rekening gebrachte vervolgingskosten (aanmaanings- en dwangbevelkosten) navenant worden verlaagd. In 2018 is naar aanleiding van vragen van de Nationale Ombudsman onderzocht of dit in de praktijk ook gebeurt. Hierbij is geconstateerd dat er een omvangrijke groep van burgers en bedrijven waarbij de dwangbevelen aanmaningskosten niet zijn verminderd. De Tweede Kamer is hierover bij brief van 29 november 2019[77] geïnformeerd.

De Belastingdienst onderzoekt waarom dit niet is gebeurd en om hoeveel benadeelde burgers en bedrijven het gaat. Ook maakt de Belastingdienst een plan van aanpak om de benadeelden alsnog terug te betalen. In het verlopenproces zijn maatregelen ingebouwd die ervoor moeten zorgen dat de kosten worden verlaagd naar aanleiding van de aanslag. Om de juiste werking van deze maatregelen [illegible] wordt in 2020 specifieke interne controle uitgevoerd.

c.4 Herstelactie kindgebonden budget

Volgens de Wet op het kindgebonden budget wordt een ouder geacht een aanvraag voor het kindgebonden budget te hebben gedaan als hij aanspraak heeft op kindgebonden budget en reeds zorgtoeslag, huurtoeslag of kinderopvangtoeslag ontvangt. De grond hiervan kent toestagen het kindgebonden budget toe, wanneer van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) het signaal werdt ontvangen dat een ouder recht heeft op kinderbijslag en deze ouder al een andere toeslag ontvangt. Gebleken is dat de toekenning over 2018 en eerdere jaren niet goed is verlopen wanneer het kindgebonden budget eerder is stopgezet en de ouder op een later moment opnieuw aan de voorwaarden voor toekenning voldoet. Voor deze situatie is ten onrechte aangenomen dat voor het herstarten van het kindgebonden budget het initiatief bij de ouder ligt. Als deze ouders niet zelf opnieuw een aanvraag hebben gedaan, hebben zij als gevolg daarvan ten onrechte geen kindgebonden budget ontvangen.

Het kabinet heeft besloten het kindgebonden budget over de jaren vanaf 2013 alsnog toe te kennen aan ouders die daarvoor in aanmerking komen. De herstelacties zijn gestart in 2019 en lopen door in 2020. Er is een

[77] Kamerstukken II 2019/2020, 31 935, nr. 640.

projectorganisatie richt voor het behandelen van vragen van burgers naar aanleiding van de hersteloperatie. Voor ouders in specifieke omstandigheden wordt daarbij afgestemd maatwerk in de dienstverlening geleverd. Eind 2018 zijn de voorbereidende toekenningen voor 2020 afgegeven. Tevens zijn voor 2018 en 2019 de rechten op kindgebonden budget proactiefweb herstelde en gestart met het herstel voor de toekenningsjaren 2013-2017. De hersteloperatie wordt in 2020 afgerond.

In 2019 is een beleidsvoornemen tot herstelafstelrecht (Invoeringswet) aangepast. Bij circa 1.100 burgers is door de aanpassing van het systeem het kindgebonden budget voor toekenningsjaar 2019 mogelijk onbedoeld toegekend, terwijl de toeslag was stopgezet door de burger of door toeslagen in verband met een vermoedelijk te hoog vermogen. De Belastingdienst heeft maatregelen getroffen om dit te herstellen.

a.8 Herstelactie Tegemoetkoming specifieke zorgkosten

In de uitvoering van de Tegemoetkoming Specifieke Zorgkosten (TSZ), die de Belastingdienst uitvoert in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), is in de jaren 2009 tot en met 2017 een verstoring opgetreden. Bij personen die gedurende een gedeelte van het jaar wel een partner hadden en niet gekozen hebben voor volijsarpartnerschap, heeft het gebouwde systeem de berechtigingen verkeerd berekend. Het systeem is hierop aangepast, maar de fout trad vanaf 2016 niet meer voor dat. Over de periode 2014 tm 2017 heeft een herstelactie plaatsgevonden. Er zijn geen terugvorderingen gedaan, alleen nabetalingen met als wettelijke ondergrens € 15 per jaar.

a.9 Interne fiscale beheersing

De Belastingdienst is bezig met het opzetten van de beheersing van zijn eigen fiscale processen. Met de belastinginspecteur zijn afspraken gemaakt over de manier waarop dit gebeurt en in welk tijdpad. Voor de aspect belangrijke fiscale risico's zijn in 2019 procesbeschrijvingen opgesteld, met uitzondering van teamuitjes. Uiterlijk 2019 zijn conform de afspraak met de inspecteur die van de acht processen geïmplementeerd. Het betreft verzekeraarsdeclaraties, detacheringen en auto van de zaak. De implementatie ligt op schema. In 2020 worden binnen het interne controleraamwerk van de Belastingdienst de overige vijf fiscale processen geïmplementeerd. Er wordt gewerkt aan de eerste monitoring voor deze twintig processen.

a.7 Verjaring vorderingen

Een burger of bedrijf die aangeslagen heeft om terugvragen en het verschuldigde bedrag nog niet heeft voldaan, heeft een belastingschuld. Als zo'n schuld vijf jaar niet de Belastingbetalingrichting niet is betaald of ingevorderd, dan verjaart de schuld; de Belastingdienst mag de schuld dan niet meer 'invorderen of verrekenen'. Voor dat deze vijf jaar zijn verlopen, kan de Belastingdienst voorkomen dat de vordering verjaart, dat heet het stuiten van de verjaring. Onlangs is gebleken is dat dit niet altijd is gebeurd. Omdat dus tot voor kort niet duidelijk was dat de verjaring van deze schulden niet was gestuit, wist de Belastingdienst niet dat deze waren verjaard en kan het dus zijn dat ten onrechte invorderingsmaatregelen zijn genomen of verrekening heeft plaatsgevonden. De schulden die zijn verjaard worden aanslagformeel buiten invordering gesteld. Verder doet de Belastingdienst onderzoek naar

de achtergrond, omvang en eventuele gevolgen van de problematiek. De Tweede Kamer zal over de uitkomsten van dit onderzoek vóór de zomer worden geïnformeerd.

c.8 Toegangsbeheer ICT-systemen Belastingdienst

Het toegangsbeheer moet verzekerbaar borgen dat medewerkers alleen de autorisaties krijgen die zij nodig hebben voor hun functie en geen bevoegdheden krijgen waarmee fiscale belangen worden geschonden. De Algemene Rekenkamer (AR) constateerde dat dit in 2018 nog niet afdoende was geregeld voor de systeembeheerders bij de Belastingdienst. Systeembeheerders hebben direct toegang tot de technische infrastructuur en software, waarmee wijzigingen in systemen en gegevens buiten de reguliere programmatuur om kunnen worden aangebracht.

Eind 2018 heeft de Belastingdienst de taken en verantwoordelijkheden voor het toegangsbeheer beschreven. De controle op het proces van verstrekken en innemen van rechten en het aanbrengen van functiescheiding is in 2019 ingeregeld. Dit geldt nog niet voor de controle op het eventuele misbruik van rechten; deze controle wordt in de eerste helft van 2020 ingeregeld.

c.9 Financieel beheer Agentschap

Ten aanzien van de controlfunctie heeft het Agentschap in 2019 stappen gezet in verbetering van het financieel beheer. Er is een plan opgesteld om te komen tot een toereikend stelsel van interne beheersing en controle en vanaf mei 2019 zijn verbeteracties aangevangen en/of afgerond. Zo is het overkoepelend control framework gezocht gedomeinen en in apart adequaat bevonden door de ADR. Het Agentschap heeft daarnaast onder andere de autorisaties automatisch voor het treasurymanagementsystem inclusief de direct daaraan gekoppelde systemen en het betalingssysteem geautomatiseerd. Ook zijn de kwetsbaarheden van de systeemvoorziening verbeterd, is de procedure voor directe toegang tot de data aangescherpt en is een bedrijfsjaarplan opgesteld van een beheerst en gecontroleerd wijzigingsproces voor het treasurymanagementsystem. Naar verwachting kan het Agentschap in 2020 het bestaan daarvan en de werking (effectiviteit) van deze geïnformeerd maatregelen aantonen.

Verder heeft het Agentschap de interne beheersing op uitgaande betalingen versterkt door de voorheen handmatige beheersingsmaatregelen in het betalingssysteem in te laten bouwen. Ook zijn rapportages ontwikkeld met behulp van een monitoring- en rapportagetool, waarmee onder meer toegang tot het treasurymanagementsystem buiten de reguliere autorisaties om gedetecteerd kan worden. Hiermee is het in het auditrapport 2017 geïdentificeerde risico op het gebied van logging en monitoring voldoende gemitigeerd.

c.10 Claims SNS Reaal

Sinds enkele jaren loopt een rechtszaak van de Staat over de onteigening van aandelen van voormalig bedrijfsonderdelen van SNS Reaal N.V. en SNS Bank N.V. De Tweede Kamer heeft tot nu toe geen informatie over het verloop van de schadeloosstelling. De uitkomst daarvan is op het moment van schrijven nog niet bekend, net zoals de omvang van de claims die daar mogelijk uit kunnen volgen.

c.11 Wet banenafspraak en quotum arbeidsbeperkten

Als werkgever heeft het ministerie van Financiën de ongewenste structurele invulling tegeven aan de Wet banenafspraak en het quotum arbeidsbeperkten op basis van de formatie. Het is zowel voor het kerndepartement als de Belastingdienst niet gelukt om het beoogde quotum over 2019 te halen.

Voor het kerndepartement is de stand eind 2019 45,5 banen[11] Dit is 88,4% van het jaarquotum van 2019 (53,8 banen). Deze onderrealisatie wordt deels veiliggemaakt door de in de periode november-december 2019 van wege systeemfouten niet verwerkte gemeldgevallen om nieuwe aanstellingen te verwerken. Wanneer deze uitgesteldeplaatsingen wel worden meegerekend is het gerealiseerde aantal banen 51,8 banen of wel 96,3% van het quotum 2019.

Eind 2019 heeft de Belastingdienst 312 banen, waarvan 198 in 2019, mogen te realiseren. Dit is 189% van het jaarquotum van 2019 (167 banen). De Belastingdienst heeft de werving inzet geïntensiveerd met het inzetten van ambassadeurs en begeleiding op de werkvloer. De mogelijkheden voor jobcoaching (het samenhuisen van een werkgeversplek dat aansluit bij de kwaliteiten van een kandidaat) en het realiseren van sociaal return (het creëren van duurzame werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt) bij inkoopcontracten worden onderzocht.

c.12 Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR)

Het Ministerie van Financiën heeft een managementsysteem voor informatiebeveiliging op basis van risicobeheer, met voldoende maatregelen ter borging van de vertrouwelijkheid, integriteit en de beschikbaarheid van informatie. De interne beheersing heeft over 2019 adequaat gefunctioneerd dat voldoende zekerheid is verkregen dat de bedrijfsvoering voldoet aan het Vift 2007 BIR 2012 en/of BIR 2017 en, waar nodig, aanvullende maatregelen zijn getroffen. Voor de ontwikkelomgeving van de AH inzake informatiebeveiliging bij het kernbeveiligingsniveau Bevattjvoor informatiebeheer wordt verwezen naar de paragraaf 4.1 Ontwikkelomgeving van de parlement respectieve IX 3.2. Ontwikkelomgeving van de Belastingdienst. De ambitie voor 2020 is om een hoger volwassenheidsniveau dan het huidige te realiseren op gebied van informatiebeveiliging. Hiertoe wordt aangestuurd bij het voeren van het beleid van het Integraal Beveiligingsbeleid.

c.13 Domeinen Roerende Zaken (DRZ)

DRZ heeft in 2019 verdere verbeteringen van het veiligheidsbeleid op de locaties doorgevoerd. Op de locaties Hoogeveen en Soesterberg is de veiligheid met de inzet van beveiligers sterk verbeterd. Daarnaast zijn plannen van eisen op het vlak van bouwkundige en elektronische beveiliging per locatie opgesteld. De uitvoering daarvan vindt in 2020 plaats. Om aansluiting bij het kerndepartement te borgen neemt DRZ deel aan overleggen over fysieke beveiliging en calamiteiten, die worden georganiseerd door de BeVeiligheidsAmbtenaar (BVA). In 2020 wordt gestart met een Veiligheidsorganisatieplan behoeve van de control op en borging van de integrale veiligheid van DRZ. Ik geef aan dat het niveau van veiligheidsinvulling, maar ook constant voldoende aandacht is op veiligheidsgebied. Dit zal verder worden uitgebreid voor alle locaties.

[11] Een beeld voor 2020 volgt per mei.

n.14 Integriteit

In 2019 is verder invulling gegeven aan het integriteitsbeleid dat past binnen het kader van de GR (Georganiseerde Integriteit Rijk) en binnen de voor het Ministerie van Financiën benoemde speerpunten. Het gaat daarbij, om het gehele terrein van integriteit inclusief (ongewenste) omgangsvormen, en omvat beleid en kaderstelling, bewustwording en preventie, advisering, handhaving en afdoening. Er is met name fors geïnvesteerd in communicatie en bewustwording. Lokale integriteitsinitiatieven van diverse Jillsrichtingen zijn onderstuurd, opdat werkvloeren extra aandacht gekomen voor het tegengaan van pesten en ongewenste omgangsvormen en op het Rijksportaal zijn doormiddel van een pollen te vragen sprekende ervaringen als genomen maatregelen besproken ter vergroting van het gemeenschappelijk normgevoel. Tevens zijn voorbeeldingen getroffen voor een overzichtelijke site rond integriteit op het Rijksportaal. Bovendien is de module Integriteit opgenomen in het introductieprogramma van nieuwe medewerkers en is er blijvende aandacht voor het belang van de sed en beloofd.

Het kernidepartement en de Belastingdienst trekken in het integriteitsbeleid gezamenlijk op. Er is ingezet op versterking en verbreding van de Financiëlenbrede integriteitsnetwerken, zoals het netwerk van vertrouwenspersonen, van integriteitscoördinatoren en andere expertgroepen. Daarnaast is in 2019 een departementaal onderzoekspunt gevormd ter behoeftevraag en melding, registratie, beoordeling en onderzoek naar (mogelijke) integriteitsschendingen. Naast dit onderzoekspunt wordt tevens een algemeen adviespunt Integriteit ingericht.

De Belastingdienst heeft in 2019 het bestaande integriteitsstelsel geïnvesteerd en een plan van aanpak voor versterking van dit stelsel vastgesteld. Bij eerdere directie waar dat nog niet eerder het geval was, zijn nu integriteitsvertrouwenspersonen, die binnen hun directie voor coördinatie hebben zorg het initiatief van medewerkers en het bewustzijn over integer handelen op peil te houden en hiervoor kunnen adviseren. De informatie over integriteit op de speciale intranetpagina Een integere Belastingdienst is geactualiseerd en er is geborgd dat deze informatie steeds actueel zal blijven. Naast het werken aan het tegengaan van integriteitsschendingen door reeds bestaande maatregelen als screening, functiewisseling en toegang tot systemen, is het creëren van een veilige en open werkomgeving onderdeel van het meerjarig cultuur- en leiderschapsprogramma. De toezegging aan de Tweede Kamer, naar aanleiding van de GAP-11-zaak, om twee personeelsadspersonen aan te stellen is inmiddels (1 maart 2020) gerealiseerd. Deze functionarissen hebben tot taak om gedurende een jaar met medewerkers van de Belastingdienst in gesprek te gaan en signalen op te halen, zodat daarna grondig onderzoek kan worden gedaan. Bij de Douane is de vertrouwelijkheid van de medewerkers tegen het ontgehouden en zijn de mogelijkheden onderzocht om deze dreiding bij specifieke functies te versterken. Voorbereidingen zijn gepleegd om de toezegging aan de Tweede Kamer te realiseren om extra bescherming te bieden aan klokkenluiders, onder meer door afstemming te zoeken met BZK.

d. Overige aspecten van de bedrijfsvoering

In 2019 is aandacht besteed aan onderstaande onvolkomenheden in de bedrijfsvoering, die door de AR zijn geconstateerd in het Rapport bij het Jaarverslag IK Financiën 2018.

d.1 Onvolkomenheid kerndepartement

Informatiebeveiliging

Het niveau van de informatiebeveiliging bij het kerndepartement is in 2019 verder verbeterd: een overkoepelend beveiligingsraamwerk en een toezichtkader zijn vastgesteld. Hiedoor is het mogelijk om controleerbaar aan te geven hoe risicomanagement (inclusief risicotolerantie) is aangepast op de regelgevende beleidsdeelgebieden van het Ministerie van Financiën. Verder is het ministerie gestart met het inrichten van een software-raystem om de interne beheersing te ondersteunen. Het ondersteunende systeem biedt een overzicht van de kritieke processen en systemen, de bijbehorende belangrijkste risico's en de laatst uitgevoerde risicoanalyses en audits. Bij het onderzoeken van mogelijke uitbreiding van het systeem wordt samengewerkt tussen het kerndepartement en Belastingdienst. Komend jaar wordt het koppelvlak tussen het kerndepartement en de Belastingdienst, waarin monitorings-informatie en kaders worden uitgewisseld met de uitvoeringsdiensten, doorontwikkeld en het integrale beveiligingskader verder ingericht.

d.2 Onvolkomenheden Belastingdienst

Legacy-problematiek IT Belastingdienst

Meer dan de helft van het ICT-landschap van de Belastingdienst is stark verouderd en daardoor moeilijk aanpasbaar en onderhoudbaar. Dit heeft tot gevolg dat het steeds lastiger of zelfs onmogelijk is om nieuwe wetgeving te implementeren of de dienstverlening aan burgers te blijven verbeteren.

Het programma Modernisering IV-landschap (MIV) is al een aantal jaren bezig de verouderde ICT-systemen te moderniseren of niet meer te bouwen, waardoor per saldo de technische schuld succesvolwijk wordt opgeruimd. In 2019 is het percentage technische schuld volgens planning gedaald tot 44%. Het bureau ICT-toetsing (BIT) is gevraagd een toets uit te voeren op het programma MIV. Het onderzoek is inmiddels uitgevoerd. Zo zal het definitieve advies binnen is, wordt de Tweede Kamer hierover geïnformeerd.

Management informatie alle Belastingdienst

De AR constateert al enige jaren dat de Belastingdienst niet beschikt over goede managementinformatie om sturingsprocessen te kunnen sturen, beheersen en verantwoorden. De kwaliteit van de management informatie en in het verlengde hiervan het risico-management, stelt het management onvoldoende in staat om wenselijke sturing te maken tussen architecten, tijd, mensen en middelen.

In 2019 heeft de Belastingdienst een programma Managementinformatie en Risico Management (MIRM) ingericht om de managementinformatie binnen de Belastingdienst te verbeteren. Eind 2018 bleek dat er een

Intensiveren aanpak noodzakelijk, was omdat de Belastingdienst onvoldoende voortgang boekte. Daarom in de aanpak voor 2020 gewijzigd en zal prioriteit worden gegeven aan 7 belastingen en de processen binnen de Belastingdienst die inzicht geven per belastingmiddel. Hiervoor wordt de grootste behoefte aan managementinformatie als eerste opgepakt.

Strategisch personeelsbeleid Belastingdienst

De afgelopen jaren had de Belastingdienst, vanwege vertraagde en onbruikbare informatie, geen goed overkoepelend beeld van de instroom, uitstroom en doorstroom van het aantal medewerkers. Hierdoor was de Belastingdienst, in een periode van een groot personeelstekort en een krappe arbeidsmarkt, niet goed in staat op deze personeelsstromen te sturen.

In 2019 hebben alle directies meerjarige personeelsplannen opgesteld voor verdere sturing en beheersing. Daarnaast zijn de processen en systemen voor de registratie van personeelsgegevens aangepast en is een dashboard en wiki-tool voor het management met informatie over de actuele bezetting. De nieuwe topstructuur van de Belastingdienst is op dienstniveau en medewerkersniveau verwerkt in de personeelsadministratie (PC-Hera). Met deze activiteiten zijn alle voorgenomen acties voor 2019 uitgevoerd.

M&O-beleid kleine belastingmiddelen Belastingdienst

De minister van Financiën mag Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O) van fiscale wetten zoveel mogelijk voorkomen en bestrijden. Voor het uitvoeren van een adequaat handhavingsbeleid is het van belang dat de Belastingdienst de handhavingsstrategie per belastingmiddel uitwerkt in een handhavingsplan. Dit plan bevat de handhavingsinstrumenten die ingezet kunnen worden. De belastingdienst is aangezet volgens de AR in 2018 uitvoeringsuniformiteit te realiseren wat betreft het aantal keer dat de bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik bij de kleine belastingmiddelen. Voor een groot deel van de kleine middelen was dit al in 2018 opgelost. Dit geldt nog niet voor de drie automiddelen (Motorrijtuigenbelasting (MRB), Belasting Zware Motorrijtuigen (BZM) en Belasting voor Personenauto's en Motorrijtuigen (BPM)) en de schenk- en erfbelasting.

Voor al deze middelen zijn in 2019 handhavingsplannen opgesteld en wordt er periodiek aan het management gerapporteerd en door het management bijgestuurd. Met uitzondering van de BPM, waarvoor nog onvoldoende stuurinformatie beschikbaar is, bestaat voor alle onderhavige middelen inzicht in de benodigde en de beschikbare capaciteit, gekoppeld aan de verwachte handhavingsactiviteiten. De Belastingdienst heeft met deze acties belangrijke vorderingen laten zien in het verder werkend krijgen van M&O-beleid bij de kleine belastingmiddelen.

Bedrijfscontinuïteitsbeheer Belastingdienst

De AR constateerde dat de Belastingdienst onvoldoende voorbereid is op de gevolgen van een onvoorziene uitval van kritieke bedrijfsprocessen. Het bedrijfscontinuïteitsbeheer, dat moet voorkomen dat kritieke processen worden onderbroken en maatregelen moet bevatten om deze processen weer snel te herstellen, was volgens de AR op veel punten nog onderontwikkeld.

In 2019 hebben alle dienstonderdelen een plan van aanpak opgesteld. Hierin staan de belangrijkste bedrijfsprocessen, de Business Impact Analyses (BIA's) die uitgevoerd moeten worden, de herstelplannen die gemaakt moeten worden en de planning van de testen die uitgevoerd moeten worden. In de loop van het jaar is het merendeel van de BIA's en herstelplannen geschreven en getest, waarmee de voorbereiding op de uitvoering zichtbaar wordt. Alle directies hebben een crisismanagementteam. De Belastingdienst heeft de benodigde acties uitgevoerd. Komend jaar vindt verdere sturing in Huisvestingplatform, onder meer op het punt van de onderlinge afhankelijkheden tussen de dienstonderdelen.

Verbijzonderde interne controles Belastingdienst

De AR constateerde over 2019 dat de tijdige uitvoering van de verbijzonderde interne controles bij de belastingmiddelen minder risico's kennen te staan. Daardoor had de Belastingdienst onvoldoende zicht op de kwaliteit van de gegevensverwerking in deze systemen. Eén van de oorzaken was een gebrek aan personele capaciteit. De achterstand in de uitvoering van de interne controles maakte niet alleen de beoordeling van de kwaliteit er van lastig, maar er bestond hierdoor ook lang onzekerheid over de juistheid en volledigheid van de financiële verantwoording. De sturing op deze activiteiten is in 2019 verbeterd; maandelijks wordt gerapporteerd aan de directeuren van de betrokken directies (Centrale Administratieve Processen (CAP), Fiscaliteiten, MKB en Grote ondernemingen). De Belastingdienst heeft voor alle belastingmiddelen programma's voor verbijzonderde interne controles opgesteld en uitgevoerd. Voor de uitvoering hiervan heeft de Belastingdienst extra medewerkers geworven.

De interne beheersingsmaatregelen en controlewerkzaamheden met betrekking tot de openstaande voorschotten voor loonlagen functioneren en in 2019 ontbraken, bij controles was namelijk niet gebleken dat de handmatig ingevoerde informatie voor de bepaling van de aanslag per 31 december 2018 en het verloop over 2018 van de voorschotten toelagen on uits; was. Het vier-ogen-principe wordt daarom met ingang van het tweede halfjaar 2019 strikt toegepast. Tevens is de (verbijzonderde) interne controle op de overige posten uit de financiële verantwoording aangepast, zodat een tweede toetsen tijdig in uitgevoerd en gecontrolleerd wordt.

Verplichtingenbeheer Belastingdienst

De AR constateerde over 2019 dat de verplichtingenadministratie niet op orde was en geen actueel inzicht gaf in de verschuldigdenstand. Financiële posten waren ten onrechte geboekt als verplichting of stonden ten onrechte open. De wijze van vastlegging van verplichtingen vers childe per dienstenonderdeel.

Voor de aanpak van deze onvolkomenheid is een meerjarig plan van aanpak opgesteld. Gedurende het jaar is de verplichtingenadministratie grotendeels opgeschoond voor ten onrechte openstaande verplichtingen. Ten behoeve van een uniforme beheersbeschrijving van de verplichtingen kennen de Belastingdienst nu kaders en werkinstructies aangeschreven en zijn sessies georganiseerd om deze toe te lichten. In 2020 werkt de Belastingdienst aan de verdere verbetering van het beheerproces door het inrichten van een periodiek budgetafrapportageproces ten behoeve van verplichtingenbeheer.

Prestatieverklaringen Belastingdienst

Door het ontbreken van inkoopcriteria en niet goed onderhouden prestatieverklaringen ontstaanen fouten en onzekerheden over de rechtmatigheid van de materiele uitgaven. De AR bevaalt aan kaders en richtlinen op te stellen voor de behandeling van inkopen en de wijze waarop contractwaarde wordt vastgesteld dat de prestaties zijn geleverd.

De Belastingdienst heeft de bestaande kaders en richtlijnen aangescherpt en de werkinstructies aangepast. In 2020 wordt de uitvoering ervan in de praktijk gemonitoord en gevolgd door middel van interne controles.

d.3 Overige risicos in de bedrijfsvoering

Aandelenverwerving Air France-KLM

Achtergrond

In februari 2019 heeft de Staat aandelen Air France-KLM gekocht voor een bedrag van € 744 mln. De Tweede Kamer is hierover geïnformeerd met een brief van de minister van Financiën en van Infrastructuur en Waterstaat (I&W)[11].

In het verleden hebben het kabinet en zijn voorgangers de Kamer geïnformeerd over ontwikkelingen rond de ondernemingen Air France en KLM. Bij het samengaan van beide ondernemingen in 2005 zijn afspraken gemaakt over het publieke belang van Air France-KLM en over de samenwerking tussen Air France, KLM en de Franse en Nederlandse Staat. Voor Nederland zijn de belangrijkste afspraken vastgelegd in de zogenoemde staatsgarranties. Ook zijn destijds afspraken gemaakt over de manier van samenwerken en integreren en over een evenwichtige manier van bestuur van de nieuwe onderneming, de governance. Sinds 2008 is er veel veranderd, waarop het kabinet meest constateren dat sprake was van een steeds meer afwentelende dividendbeleid, terwijl er juist de fiscale belangen op het spel stonden. De discussies gedurende de laatste maanden van 2018 en begin 2019 om tot de governance en de herziening van van KLM, waren hiervan een illustratie.

Afweegingen voorafgaand aan de aandelenverwerving

Gedurende langere tijd is in kleine, besloten politieke en ambtelijke kring gesproken over mogelijkheden om de afnemende invloed om te buigen in een evenwichtige Nederlandse positie binnen Air France-KLM. Daarbij is een groot aantal varianten besproken en zijn op alle niveaus gesprekken gevoerd met de ondernemingen en de Franse Staat. Dit eindigde uiteindelijk tot de conclusie van het kabinet dat, om het Nederlandse belang daadwerkelijk effectief te kunnen waarborgen, invloed op het niveau van de holding noodzakelijk was. Voor de aankoop van deze aandelen waren echter geen middelen geraamd op de begroting van het ministerie van Financiën (begrotingshoofdstuk IXB, artikel 3). Tevens kwam een aantal andere vraagstukken en dilemma's naar voren.

Het uiteindelijke kabinetsvoorstel om aandelen te kopen dat vervolgens deel uitmaakt van de herfinancering van de aandelenaankoop. Het begrotingsrecht noodzakelijk het kabinet door middel van begrotingswetten vooraf toestemming te vragen aan de Kamers alvorens uitgaven kunnen worden

[11] Kamerstukken II 2019/2020, 35 140, nr. 3.

gedaan. In het geval van privaatrechtelijke rechtshandelingen, maar ook de aankoop van aandelen is het kabinet daarmee conform de hoofdregel van artikel 4.7 van de Comptabiliteitswet 2016 verplicht om een voorhangprocedure te starten. Zo'n voorhangprocedure is openbaar. Een voorhangprocedure zou echter hebben geleid tot bekendheid van het voornemen van de transactie en daarmee bekendheid van koersgevoelige informatie. Hierdoor was het niet mogelijk de openbare voorhangprocedure, zoals omschreven in artikel 4.7 van de Comptabiliteitswet 2016, te volgen en moest er vóóraf beslist in huis van de Kamers verantwoordelijk kamerlid worden geïnformeerd, in lijn met lid 3, onderdeel d van hetzelfde artikel. De memorie van toelichting bij de Comptabiliteitswet 2016 spreekt in deze van vertrouwelijk informeren zonder daarvoor een specifieke procedure voor te schrijven.

Het kabinet heeft daarom gemicht naar een wijze van informeren die recht doet aan het informatierecht van de Kamers en gelijktijdig, ook eben van het zo beperkt mogelijk delen van koersgevoelige informatie, zoals voorgeschreven in de MAR. Uitgangspunt is steeds geweest dit te zorgvuldig mogelijk te doen. Hiertoe is zowel ambtelijk als extern juridisch advies ingewonnen. Uiteindelijk heeft het kabinet besloten tot het vóóraf vertrouwelijk informeren van leden van de vaste commissie voor Financiën van de Tweede Kamer. Hiertoe heeft het kabinet het niet formeel vastgestelde protocol voor niet-beursnotering instellingen zoveel mogelijk als handvat gebruikt. Het kabinet is niet er steeds van bewust geweest dit de gevolgde handelwijze niet in overeenstemming was met de normale procedure van het formele budgetrecht en dit de aankoop van de aandelen potentieel comptabel onrechtmatig zou maken. Het was echter evenzeer van belang, gezien de aard van de koersgevoelige informatie, het aantal ingewijden zo klein mogelijk te houden (een uitgebreidere toelichting op deze dilemma's is opgenomen in de brief van de minister van Financiën van 16 december 2019[1]).

Begrotingsrechtmatigheid en comptabele onrechtmatigheid

Autorisatie van de middelen voor de aankoop heeft plaatsgevonden in dorpat de incidentele suppletoire begrotingswet is aangenomen[2]. Daarmee voldoet de aankoop achteraf aan de eisen van begrotingsrechtmatigheid. De incidentele suppletoire begrotingswet is echter niet voorafgaand aan de aankoop aan de Kamers der Staten-Generaal ter goedkeuring voorgelegd.

Het kabinet acht het van groot belang dat het kabinet en de Staten-Generaal in de toekomst in hun onderlinge verhouding kunnen beschikken over een duidelijk afwegingskader bij bestaande rechtsregels zoals het informatierecht van het parlement enerzijds en de juridische restricties bij koersgevoelige informatie anderzijds. Dit is ook de achtergrond van het verzoek van de minister van Financiën om voorlichting aan de Raad van State.

Decentralisatie-wetgeving

[1] Kamerstukken II 2019/2020, 31 936 nr. 108.
[2] Kamerstukken II 2019/2020, 35 182 nr. 1.

De AR heeft zich in 2019 kritisch uitgelaten over de toepassing van het instrument Decentralisatie-uitkering. De decentralisatie-uitkering is volgens de Rekenkamer in sommige gevallen onsystematisch toegepast waardoor de beleids- en bestedingsvrijheid van gemeenten niet gegarandeerd bleek.

Als reactie hierop zijn de fondsbeheerders van het gemeentefonds en het provinciefonds, het Ministerie van Financiën en het Ministerie van BZK een dialoog gegaan met de accountants van de AR. Dit heeft geresulteerd in toetsing van financiële verantwoordelijkheden van de hand van een ideaal-type van ongewenst frictieingrepen. Er is een hecht gemaakt met het herbezien van bestaande decentralisatie-uitkeringen. Bij de toetsing zijn vier stillende oplossingsrichtingen geïnventeerd, zoals omzetting van een decentralisatie-uitkering naar een SPecifieke Uitkering (SPUK), aanpassing van knellende stipulaties of het handhaven van de decentralisatie-uitkering met handhaving van beleids- en bestedingsvrijheid in de rijksbaten. Daarnaast zijn alle departementen geïnformeerd over de nieuwe wijze waarop decentralisatie-uitkeringen in de toekomst worden ingericht.

6.2 Rijksbrede bedrijfsvoering toonderwerpen

6.2.1 M&O

De aanslagheffing en toelagenzijn gevoelig voor M&O, omdat de hoogte van de heffing en de verplichting tot betalen afhankelijk zijn van gegevens die belastingplichtigen en toeslaggerechtigden zelf verstrekken. Dit kan van invloed zijn op de volledigheid van de belastingontvangsten en de juiste bevoorschotting van toeslagen. Het tegengaan van M&O bij de uitvoering van wet- en regelgeving is daarom een gelmiegeward onderdeel van het rechtshandhavingsbeleid. De werkzaamheden worden uitgevoerd binnen de beschikbaar gestelde personele en financiële middelen. Dit leidt tot het maken van keuzes over de inzet van het personeel. Verder zijn er maatschappelijk veranderingen door wetteliijke beperkingen, zoals privacywetgeving, die mogelijkheden hebben en/of verhinderen. Dit heeft ook niet dat bij een toerekend M&O-beleid sprake blijft van inherente onzekerheid over de volledigheid van de ontvangsten en de juistheid van de toeslaguitgaven. Deze onzekerheid is niet kwantificeerbaar.

De Tweede Kamer wordt jaarlijks door middel van het Jaarplan Belastingdienst geïnformeerd over de activiteiten van de Belastingdienst op basis van de uitvoerings- en toezichtstrategie. Het jaarplan geeft op hoofdlijnen aan waarom keuzes in de verdeling van de schaarse capaciteit zijn gemaakt.

Als gevolg van onderbezetting en de benodigde inzet voor het onderzoek naar ICAF-zaken heeft de directie Toeslagen in 2019 te maken gehad met een lagere capaciteit voor de inhoudelijke behandeling. Door de meer persoonlijke benadering cliënt vanaf de tweede helft 2019 is ingezet, is de gemiddelde tijd benodigd voor de behandeling van signalen van burgers toegenomen. Dit heeft geleid tot een toename van werkvoorraden en doorlooptijden. Omdat voorrang is gegeven aan de behandeling van vragen en signalen van burgers, kwam het voor handmatig toewijzbare Beschikbare capaciteit niet steeds ter keuze voor de inzet van toezichthoudermiddelen zo nodig in de loop van het jaar bij, afhankelijk van de beschikbare behandelcapaciteit, de beschikbaarheid en kwaliteit van controle-informatie en de aanwijzingen die de grond van de wet geldt voor het definitief toekennen van toeslagen. Een ver voorgenomen voorschot, zoals op het aantal jaren te hoe

[illegible] in relatie tot de kinderopvangtoeslag en op de vindbaarheid van de hij [illegible]. De belastingdienst departementsoverschrijdend heeft daardoor in 2018 op onderdelen niet of in mindere mate bijgestuurd en [illegible].

Voor de uitkomsten van het gewijzigde MKO-beleid in 2019 wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting in hoofdstuk 4, artikel 7, Belastingen, paragraaf F2. Daarnaast is tussentijds aan de Tweede Kamer gerapporteerd in de 28[illegible]-hartjesrapportage Belastingdienst[illegible], en in de derde en tweede voortgangsrapportage over de [illegible] 2019 Belastingdienst[illegible].

In 2018 startte de Belastingdienst een project gericht op de doorontwikkeling van horizontaal toezicht. Dit project had tot doel: de plaats van het horizontaal toezicht binnen de uitvoerings- en toezichtstrategie te verduidelijken, de horizontale governance ten aanzien van de verantwoordelijkheden, de beschikbaarheid van [illegible] (internationale) ontwikkelingen voor het bakent te [illegible] en tot verbetervoorstellen te komen. Het project is tussen medio 2018 en medio 2019 uitgevoerd en heeft geleid tot verbetervoorstellen voor zowel de binnenwettelijke [illegible] en de convenanten met fiscale dienstverleners. De verbeteringen van het horizontaal toezicht via de fiscale dienstverleners zien op hoofdlijnen op een bandbreedte van de loop tot [illegible] van het convenant naar vijf jaar, verbeteringen in het proces van voorovereleg en het differentiëren van het toezicht aan de hand van een toets van de werkzaamheden die de fiscale dienstverleners hebben verricht.

6.2.2 Grote lopende ICT-projecten

Bij de Belastingdienst loopt een aantal grote ICT-projecten, waarover BZK in het Rijksdashboard rapporteert. Voor 2019 geldt dat een aantal ICT-projecten niet volgens planning is verlopen. Hierender worden deze projecten toegelicht. Het niet tijdig realiseren van de (mijlpalen van) deze grote projecten wordt veroorzaakt door een [illegible] en kwalitatieve [illegible] [illegible] en bevolkingsonderzoeken [illegible] de [illegible] aan project in [illegible] [illegible] op de tijdige opvering van (generieke) ICT-voorzieningen door andere grote projecten.

Inning

Het [illegible] voor inning is met zijn grote functionaliteitsomvang en honderden gekoppelde applicaties omvangrijk en complex. Met de realisatie van de doelarchitectuur inning en betalingsverkeer beoogt de Belastingdienst beheersie vernieuwing van het betreffende applicatielandschap.

Het BIT heeft in 2019 onderzoek gedaan naar de realisatie van deze doelarchitectuur. De kern van het advies van het BIT is dat de Belastingdienst alleen vernieuwingen mag uitvoeren die individueel zijn en die de Belastingdienst aankan. Dit moet gebeuren op basis van een goede onderbouwing en adequate sturing. De adviezen van het BIT zijn overgenomen. De staatssecretaris van Financiën heeft de Tweede Kamer hierover geïnformeerd in zijn brief van 29 september 2019[illegible]. De onderlinge samenhang en afhankelijkheden van de maatregelen die in de adviezen

[illegible] Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 765.
[illegible] Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 833.
[illegible] Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 835.

worden aangewezen, vergezeld van een gefaseerd plan van aanpak. Dit wordt nu opgesteld. De voortgangsbewaking vindt plaats in de reguliere planning- en controlecyclus.

Schenk- en erfbelasting

Eind 2017 bleek dat er problemen waren met betrekking tot de automatisering van de schenk- en erfbelasting. De staatssecretaris heeft in januari 2018 de Tweede Kamer hierover uitvoerig geïnformeerd. Het voormalige ICT-systeem voldeed niet meer en moest vervangen worden door twee nieuwe applicaties voor de schenk- respectievelijk erfbelasting. De bouw hiervan liep vertraging op. Dit leid ook tot achterstanden in de verwerking van aangiften voor schenk- en erfbelasting. Het wegwerken van deze achterstanden kostte veel tijd en is uiteindelijk eind 2018 gerealiseerd.

De ADR heeft in 2019 onderzoek gedaan naar het uitnodigingenbeleid bij de erfbelasting. De staatssecretaris van Financiën heeft het onderzoeksrapport op 26 september 2019 aan de Tweede Kamer aangeboden[11]. Dit rapport geeft duidelijk opties voor verbetering. Op verzoek van de Kamer wordt een vervolgonderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van meer onderdelen van de uitvoering van de schenk- en erfbelasting, ook in relatie tot de kasontvangsten. Daarnaast wordt er een extern onderzoek gestart naar de juridische kwaliteit van de opgelegde aanslagen. Vanwege het automatiseringsprobleem wordt tijdelijk geen belastingrente in rekening gebracht bij belastingaanslagen voor erfbelasting bij overlijdens vanaf 1 januari 2017. Immiddels is het ICT-systeem voor de erfbelasting technisch opgeroeien en is het normale verwerkingsritme van de aangiften voor erfbelasting bereikt; vrij weinig de voorraden eind 2019 hoger dan voorzien. Met het in rekening brengen van belastingrente wordt gewacht tot de uitkomsten van lopende onderzoeken bekend zijn.

Btw op grensoverschrijdende leveringen van goederen en diensten

De btw-heffing bij grensoverschrijdende leveringen van goederen en diensten aan particulieren en niet-ondernemers in de EU (consumenten) wordt gemoderniseerd. Het pakket aan maatregelen treed in werking met ingang van 1 januari 2021. De Belastingdienst is niet in staat om per 1 januari 2021 de benodigde IT-voorzieningen hiervoor te realiseren. Binnen de huidige kaders van het portfolio en de stand van het ICT-landschap heeft de IV-organisatie nog een periode van minstens 2 jaar nodig om robuste voorzieningen te realiseren voor EU-btw-e-commerce. De Belastingdienst onderzoekt momenteel wat de verschillende mogelijkheden zijn.

Stroomlijning van de invordering/rapportage voor belastingen en toeslagen

De samenwerkelijk planning om de regelmat voor invordering van belastingen en toeslagen per 1 januari 2019 te stroomlijnen is niet haalbaar gebleken, doordat de vervanging van het huidige invorderingssysteem ETM (*Enterprise Tax Management*) is vertraagd. Dit zorgt ook voor vertraging bij de invordering van de Wet van de verwerkelijking toeslagen (pvvt), die oorspronkelijk per 1 januari 2019 was voorzien. De Belastingdienst kan de stroomlijning van de invorderingsregelgeving voor belastingen en toeslagen op zijn vroegst na 2021 realiseren.

[11] Kamerstukken II 2019/2020, 31 935, nr. 637.

eHerkenning

Ondernemers die hun aangifte loonheffingen over 2020 of vennootschapsbelasting over 2019 willen indienen via de website van de Belastingdienst moeten vanaf 2020 gebruik maken van eHerkenning. Voor de aangifte van loonheffing is uitstel verleend tot 1 juli 2020. In februari waren er nog circa 350 organisaties, die aangifte loonheffing of vennootschapsbelasting moeten doen en nog geen eHerkenning kunnen aanschaffen, omdat zij niet zijn opgenomen in het Handelsregister. De Belastingdienst zal deze zijnen individueel benaderen waarbijverdi hen zoveel mogelijk kunnen inschrijven in het Handelsregister of dat er een maatwerkoplossing kan worden gebouwd. Uitgangspunt hierbij is dat iedereen vóór 1 juli 2020 aangifte loonheffing kan doen of vóór 1 november 2020. Voor groepen die geen eHerkenning (kunnen) aanschaffen en aangifte omzetbelasting moeten doen, blijft het mogelijk om via de Belastingdienst open tot in ieder geval eind 2021. Wat betreft de aanschafkosten van eHerkenning spant de Belastingdienst zich samen met het Ministerie van BZK in om deze kosten te doen dalen.

6.2.3 Kwaliteit en kwantiteit van de financiële functie

In september 2019 zijn 32 *financial trainees* gewonnen voor de financiële functie van het Rijk. Door het Financial trainee programma wordt een groep van recent afgestudeerde academici in de financiële functie opgeleid tot succesvolle financials die bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de Rijksbegroting en het Financieel Jaarverslag van het Rijk (FJR). In reactie op de schaarste aan financials op de arbeidsmarkt is besloten om naast de reguliere septemberlichting van *financial trainees* een winterlichting te starten. De werving heeft hiervoor in het najaar van 2019 plaatsgevonden. In maart 2020 start deze lichting *financial trainees*. Met twee lichtingen *financial trainees* wordt beter voorzien in de behoefte van de instroom van jong talent in de financiële functie.

De belangrijkste financiële opleidingen van de Rijks academie voor Financiën, Economie en Bedrijfsvoering zijn gemoderniseerd en nieuwe opleidingen op het terrein van onder andere data-analyse gestart.

In het voorjaar is de omvang van de financiële functie op verzoek van de AR geïnventariseerd. Alle directies Financieel-Economische Zaken zijn gevraagd om kwantitatieve en kwantitatieve gegevens over deze inspanningen te inventariseren aan te leveren met betrekking tot de omvang van de financiële functie. De resultaten van deze inventarisatie zijn aangeboden aan de AR.

De ADR heeft op verzoek van het Interdepartementaal Overleg Financieel-Economische Zaken (IOFEZ) onderzoek gedaan naar de financiële functie. In dit onderzoek heeft de ADR rijksbreed geïnventariseerd hoe de financiële functie inclusief het besturingsmodel is georganiseerd en welke voor- en nadelen de departementen hiervan zien, welke mogelijkheden de departementen zien met betrekking tot loopbaan en mobiliteit en hoe de departementen denken over een Rijksbegroting en -rekening. De ADR is voornemens de bevindingen in het voorjaar van 2020 op te leveren.

6.2.4 Audit Committee (AC)

Het AC is in 2019 vijftiekeer bijeengekomen. Belangrijke thema's in 2019 waren onder anderen het risicomanagement, de voortgang en aanpak van de cryptokomende cyber- en beveiligingen die zijn voortgekomen uit de controle van de AR en ADR over 2018 en een aantal meer strategische beleidsonderwerpen (waarvoor de gevolgen van de Brexit en het Verhaal en de keuzes van Financiën). Daarnaast waren de producten van de planning- en control-cyclus (begrotingen, jaarplan, de jaarrekeningen, de tussentijdse verslagen en de bedrijfsvoeringsrapportage) en het jaarverslag, evenals het audit plan van de ADR. Het AC heeft 60% in 2019 een substantieel deel van zijn tijd besteed aan de Belastingdienst.

In 2019 heeft het AC een zelfevaluatie op zijn functioneren uitgevoerd. Hieruit blijkt dat het AC goed functioneert. Een aantal verbeteringen wordt doorgevoerd op het gebied van de agendering van onderwerpen en interactie in de AC-vergaderingen.

6.3 Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

6.3.1 Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Het project AVG voor het Kerndepartement is in 2019 afgerond en de lijnorganisatie is inhaal geleid om in 2020 en verder zelfstandig aan de AVG te voldoen. De lijnorganisatie gebruikt daarbij instrumenten zoals het verwerkingsregister, verwerkersovereenkomsten en privacy *impact* analyses die in 2019 zijn geactualiseerd. Tevens wordt de lijnorganisatie ondersteund door cursusdagen en bewustwordingscampagnes. Om de kwaliteit te bewaken en verbeteren, is de PDCA (*Plan-Do-Check-Act*)-cyclus in gang gezet waarin bijvoorbeeld audits worden gedaan door de ADR en toezicht wordt gehouden door [redacted]. Mede op basis van de aanbevelingen worden verbeterstappen vastgesteld. Zo wordt in 2020 onder meer gewerkt aan het verder implementeren van privacymanagement, het verbeterplan van het pijlPIA (*pijlPIA Perfection Impact Assessment*)-proces, de kwaliteit en de vulling van het AVG-register en de controle daarop. Daarnaast blijft het ministerie van Financiën actief meewerken aan een mogelijk door het Ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) te ontwikkelen rijksbreed normenkader.

Vanaf 25 mei 2018 is de AVG rechtstreeks van toepassing op alle gegevensverwerkingen door de Belastingdienst. In mei 2019 is geconstateerd dat het niet zou lukken om in J&V tijd de achterstand bij het verwijderen van verouderde gegevens geschrapt weg te werken. Om te voorkomen dat de niet tijdig verwijderde gegevens onrechtmatig kunnen worden verwerkt door medewerkers van de Belastingdienst, heeft de Belastingdienst mitigerende maatregelen genomen. De verouderde documenten worden in een *[illegible]* verwijderd. Dat is *[illegible]* ten opzichte van de *[illegible]* van de personenregistratie. Deze *[illegible]* is een afgeschermde omgeving, die alleen toegankelijk is voor daartoe aangewezen beheerders. De Belastingdienst neemt actie om de gegevens uit de datalake nader te beoordelen en, als de gegevens geen [illegible] meer zijn, [illegible] uit verouderd zijn, daadwerkelijk te verwijderen. De ADR heeft in 2019 aanvullend onderzoek gedaan naar de implementatie van de verschillende vereisten van de AVG bij de Belastingdienst. De ADR constateert dat de

[1] – uitvoeringsinstelling van gegevensbescherming.

Beastingdienst aan de slag is gegaan met de eerdere herinnringen, maar dat er nog een aantal structurele voorzieningen moeten worden getroffen die borgen dat de naleving van de AVG in dat ziekenhuis voldoende aandacht krijgt. Hierbij kan worden gedacht aan het verder implementeren van privacyrisicomanagement, het verbeteren van het (d)PIA-proces, de invaliditeit en de vulling van het AVG-register en de controle daarop. Het is verder van belang dat er voldoende capaciteit beschikbaar is bij de privacyofficers en datacoördinatoren en kennis en bewustwording binnen de hele organisatie. De Beleidsregel heeft in de nulliteit meer gevolgen. In 2019 is een GegevensbeschermingsEffectBeoordeling (GEB) uitgevoerd naar de FraudeSignaleringVoorziening (FSV). Uit de GEB bleek dat de FSV geen goede aansluiting heeft op de beginselen inzake verwerking van persoonsgegevens van artikel 5 AVG (rechtmatig, behoorlijk, transparant, doelbinding). De voorziening is tijdelijk gestopt in afwachting van maatregelen die borgen dat het systeem ontkiemt aan de wettelijke vereisten. Onderzocht wordt of er binnen de Beastingdienst andere applicaties worden gebruikt waar zich vergelijkbare vraagstukken voordoen.

7. Departementale verantwoordingsstaat IXA en IXB

Tabel 51 Departementale verantwoordingsstaat 2019 Nationale Schuld (IXA) (Bedragen x € 1.000)[1]

	(1)		(2)		(3)=(2)-(1)
Art. Omschrijving	Vastgestelde begroting		Realisatie		Verschil realisatie en vastgestelde begroting
	Verplichtingen	Uitgaven Ontvangsten	Uitgaven Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven Ontvangsten
Totaal I	**37.186.383**	**37.186.383**	**38.07.1.968**	**42.922.189**	**38.312.724**	**4.835.206**	**4.835.206**	**-4.863.242**
Beleidsartikelen	**3.186.383**	**3.186.383**	**38.07.1.968**	**42.922.189**	**38.312.724**	**4.835.206**	**4.835.206**	**-4.863.242**
11 Financiering staatsschuld	26.688.308	26.688.308	24.178.000	404.28.966	42.838.886	20.206.178	1.682.768	-1.879.424
12 Kasbehoer	1.521.575	1.521.575	2.893.968	1.304.123	1.381.123	10.313.545	-141.852	1.419.883

1 Bedragen lasten en baten zijn hier boven afgerond

PM. Tabellen zijn nog uit JV 2019. 3 februari volgt een betere versie

Tabel 52 Departementale verantwoordingsstaat 2019 van het Ministerie van Financiën (IXB) (Bedragen x € 1.000)[1]

	(1)		(2)		(3)=(2)-(1)
Art. Omschrijving	Vastgestelde begroting		Realisatie		Verschil realisatie en vastgestelde begroting
	Verplichtingen	Uitgaven Ontvangsten	Uitgaven Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven Ontvangsten
Totaal I	**19.689.549**	**7.514.176**	**118.159.235**	**14.19.644**	**3.176.481**	**163.688.154**	**-4.025.896**	**1.504.955**	**4.751.994**
Beleidsartikelen	**19.688.036**	**7.178.326**	**118.0674.77**	**14.4.62.201**	**3.179.547**	**163.606.764**	**-4.025.896**	**2.006.321**	**4.230.287**
1 Belastingen	2.796.883	2.776.826	164.159.602	2.923.663	3.068.677	157.214.756	276.790	286.249	3.057.094
2 Financiële markten	35.025	35.023	7.661	40.052	45.583	18.321	20.031	35.259	10.660
3 Financiering activiteiten publiek-privaten sector	16.308	294.059	1.204.300	1.614.354	1.893.064	2.789.752	1.398.646	1.598.014	1.575.453
4 Internationale financiële betrekkingen	2.234.078	3.89.220	16.357	14.26.249	363.626	6.628	-648.827	4.609	-6.426
5 Capaciteitsbeheer afbakening, -generaties en investeringsuitgaven	10015.248	83.844	258.172	4.781.921	191.936	186.594	-5.053.323	11.5.092	-89.578
6 Bevoorpersaleiftones	3.225.010	3.225.318	3.225.918	3.422.490	3.422.498	3.423.436	197.480	197.480	197.490
9 Diverse	416.101	416.101	600	393.472	398.918	990	-22.629	-24.523	390
Niet-beleidsartikelen	**354.447**	**354.302**	**52.563**	**208.444**	**254.814**	**53.500**	**-48.089**	**-106.089**	**60.7**
6 Apparaat hoofdopdrachtgevers	256.491	256.491	52.563	256.444	254.814	53.500	9.953	-1.677	607
10 Nog onverdeeld	7.9988	98.411	0	0	0	0	-7.9988	-98.411	0

1 Bedragen lasten en baten zijn hier boven afgerond

Tabel 03 Saldibalans per 31 december 2019 Nationale Schuld (bedragen x € 1.000)

Activa		31-12-2019	31-12-2018	Passiva		31-12-2019	31-12-2018
	Intra-consolidatie posten				**Intra-consolidatie posten**		
1)	Uitgaven ten laste van de begroting	42.232.104	45.701.983	2)	Ontvangsten ten gunste van de begroting	33.313.734	45.360.313
3)	Liquide middelen	0	0				
4)	Rekening-courant Rijk	1.448.984	3.748.819				
5)	Vorderingen buiten begrotingsverband	1.357.354	1.700.703	7)	Schulden buiten begrotingsverband	35.795.004	52.000.827
6)	Kasmiddelenverschillen	12.341.057	11.711.557				
	subtotaal intra-consolidatie	**56.379.499**	**63.362.129**		**subtotaal intra-consolidatie**	**69.108.849**	**97.361.139**
	Extra consolidatie posten				**Extra consolidatie posten**		
10)	Vorderingen	12.765.167	12.765.020	10a)	Tegenrekening vorderingen	12.765.167	12.765.020
11a)	Tegenrekening schulden	328.165.921	332.575.729	11)	Schulden	328.165.921	332.575.729
12)	Voorschotten	0	0	12a)	Tegenrekening voorschotten	0	0
	Subtotaal extra-consolidatie	**340.871.088**	**345.340.749**		**Subtotaal extra-consolidatie**	**340.871.088**	**345.340.749**
	Overall Totaal	**397.250.588**	**408.702.878**		**Overall Totaal**	**397.250.588**	**408.702.878**

Algemene toelichting

Alle bedragen zijn opgenomen tegen nominale waarden en vermeld in duizenden euro's tenzij anders aangegeven. Relevante posten worden hieronder nader toegelicht. Hierbij is de nummering van de saldibalans aangehouden. Door afrondingen van bedragen kan het voorkomen dat totaaltellingen niet aansluiten bij de som der delen.

1. Uitgaven ten laste van de begroting

Deze post betreft de nog niet met de Rijkshoofdboekhouding verrekende begrotingsuitgaven 2019. Verrekening van de begrotingsuitgaven zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

2. Ontvangsten ten gunste van de begroting

Deze post betreft de nog niet met de Rijkshoofdboekhouding verrekende begrotingsontvangsten 2019. Verrekening van de begrotingsontvangsten zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

3. Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit de saldi op bankrekeningen en de bij de kasbeheerders aanwezige kasgelden.

4. Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding

Deze post geeft de financiële verhouding met de Rijkshoofdboekhouding (RHB) weer. Er mag weer rekening-courant verhoudingen met Agentschap (artikel 11) en het geïntegreerd middelen beheer (GMB, artikel 12). De bedragen zijn per 31 december 2019 in overeenstemming met de opgaven van de Rijkshoofdboekhouding.

6. Vorderingen buiten begrotingsverband

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 54 Vorderingen buiten begrotingsverband (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Te ontvangen rente op swaps	1.258.918	1.479.291
Vooruitbetaalde disconto	– 22.963	–27.551
Te ontvangen rente te vorderende schuld	6.762	9.550
CDS-veiling	0	0
Te ontvangen rente m.b.t. GMB	43.045	47.023
Totaal	**1.285.761**	**1.508.313**

Te ontvangen rente op swaps

Deze post betreft de opgelopen rente die de Staat nog tegoed heeft van de tegenpartijen. Als gevolg van de huidige samenstelling van de swapportefeuille en de lage renteniveau's ontvangt de Staat per saldo rente op de swapportefeuille.

7. Schulden buiten begrotingsverband

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 55 Schulden buiten begrotingsverband (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Te realiseren agio	8.655.851	8.141.551
Te betalen rente onderhandse leningen	6.487	5.193
Te betalen rente openbare schuld	4.501.855	4.875.193
Te betalen rente swaps	509.802	553.890
Te betalen rente vlottende schuld	– 10.184	–41.896
Derden van het Agentschap	10.036.457	8.711.156
Te betalen rente m.b.t. GMB	6.496	6.280
Totaal	**23.705.924**	**22.960.527**

Te realiseren agio

Het uitstaande saldo (€ 8,7 mld.) heeft betrekking op het verkopen gerealiseerde agio bij uitgifte vaste schuld. In 2019 lag bij het merendeel van de nieuwe uitgiftes het effectieve rentesement onder de coupon rente van leningen, waardoor de Staat agio heeft ontvangen en de post 'Te realiseren agio' verder is opgebouwd.

Te betalen rente op swaps

De omvang van de totale hoofdbedrag payer swaps in 2019 afgenomen doordat een deel van deze swaps de looptijd was verstreken en geen nieuwe payer swaps zijn afgesloten. Hierdoor hoeft minder rente betaald te worden op de resterende portefeuille.

Derden van het Agentschap

De post derden van het Agentschap bestaat voor het grootste deel uit het onderpand in contanten dat uit hoofde van derivatencontracten is gestort bij het Agentschap. Het gestorte onderpand is in 2019 toegenomen als

gevolg van een daling van de rentestanden. Door de daling van de rentestanden is de marktwaarde van de swapportefeuille toegenomen waardoor er meer onderpand gestort is.

8. Kas-transversschillen

Op deze rekening zijn de bedragen opgenomen welke zijn verantwoord in de uitgaven en ontvangsten, maar nog niet daadwerkelijk in de kas zijn uitgegeven of ontvangen. Deze verschillen ontstaan door de verschillende rentetarieven worden wel op transactiebasis. Hierdoor worden transacties administratief verwerkt op het moment dat zij zich voordoen. Bij het kasstelsel is het moment van betaling en ontvangst leidend. Hieruit volgt dat ontstaat tussen beide verantwoordingsmethoden wordt op deze rekening opgenomen. Met de registratie van rente op transactiebasis wordt aangesloten bij Principes voor jaarrekening van het Financiële Statuut van Rekeningen (ESR) 2010. Sinds 2002 wordt deze werkwijze toegepast. Dit bedrag is het saldo van al de posten in de tabellen "Vorderingen buiten begrotingsverband" en "Schulden buiten begrotingsverband" van het voorgaande jaar behalve het gestelde onderpand dat in de post Derden van het Agentschap is opgenomen. Deze dienen dan wel mee genomen in het kas-transversschil omdat voor deze post alle boekingen op kasbasis zijn waardoor geen kas-transversschillen ontstaan.

Tabel 66 Kas-transversschillen (bedragen x € 1 mln.)	
Vorderingen buiten begrotingsverband ultimo 2018	**1,209**
Bij: bedragen op rentestelsel	1,679
Vrijval rente-inkomsten	−2,8
Bij: bedragen rente-inkomsten schuld	10
Af: bedragen rente m.b.t. GMB	4,7
Schulden buiten begrotingsverband ultimo 2018	**13,890**
Bij: rente-lasten op	8,542
Af: betalen rente-inkomsten leningen	8
Af: betalen rente-lasten op schuld	4,673
Af: betalen rente op budget	90,5
Af: betalen rente rente-lasten schuld	−4,2
Af: betalen rente m.b.t. GMB	7
Totaal kas-transversschillen 2019	**13,241**

10. Vorderingen

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 67 Vorderingen (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2019	**Ultimo 2018**
Leningen	980.000	980.000
GCP Basket	188.000	100.000
Deposit Lend	375.000	450.000
Verstrekte leningen Agentschappen	6.689.778	6.625.826
Verstrekte leningen RWT's en derden	4.588.439	4.690.190
Overige	0	2
Totaal	**12.765.187**	**12.765.020**

De geactiveerde vorderingen zijn verstrekte leningen aan Agentschappen, RWT's en derden instellingen die deelnemen aan het geintegreerd middelenbeheer. De eigeleiteningen zijn vorderingen van de Staat op de deelnemers. Deze vorderingen bedragen uit mo 2019 € 11,4 mln. Aan de

Agentschappen is € 6,9 mld. (uitgesteld), een stijging van € 0,2 mld. ten opzichte van de stand ultimo 2018. Aan RWTs en derden is € 4,6 mld. uitgeleend, een stijging van € 0,1 mld. ten opzichte van 2018. De gewogen gemiddelde looptijd van de leningen bedraagt bij de agentschappen circa 19,9 jaar en bij RWTs circa 18,6 jaar. Daarnaast zijn er nog enkele kleinere vorderingen van in totaal € 3 mld. Leans betreft de vordering die Nederlands is staat nog op ABN AMRO heeft. GGP Basis en Deposit Lend zijn geldmarktinstrumenten - dit betreft vorderingen met een zeer korte looptijd die op 31 December 2019 nog op vervaldatum uitstonden.

Opeisbaarheid van de vorderingen

Hier volgend overzicht geeft inzicht in de mate van opeisbaarheid van de vorderingen.

Tabel 58 Opeisbaarheid van de vorderingen (bedragen x € 1.000)

Opeisbaarheid	Stand
Direct opeisbare vorderingen	0
Op termijn opeisbare vorderingen	12.765.167
Totaal	**12.765.167**

11. Schulden

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 59 Schulden (bedragen x € 1.000)

	Ultimo 2011	Ultimo 2018
Vaste schuld		
Staatsschuld	286.519.521	297.512.447
Properties NTNs	3	600.000
Vlottende schuld		
Dutch treasury certificates	15.390.000	19.650.000
Deposit borrow	150.000	650.000
GoRBy bookinvestments	3	0
Cash Deposit 30 in EMR	603.217	416.726
CP foreign currency 1 in EMR	671.426	2.761.721
RC Agentschappen	2.425.196	2.489.329
RC NWTs en derden	6.313.656	7.961.653
RC decentrale overheden	9.347.342	7.786.659
RC solide fondsen	– 1.497.842	– 8.514.690
Depositos		
Depositos Agentschappen	3	0
Depositos RWTs en derden	171.598	98.898
Depositos decentrale overheden	1.075.426	1.075.426
Totaal	**324.105.519**	**332.575.725**

1 Drivable schuld bestaat uitsluitend uit transactie met een centrale tegenpartij (cash deposit in = 1 jaar).

De vlottende schuld bestaat uit kortlopende schulden die op termijn nog verrekend moeten worden. Dit zijn de vlottende schulden die de Nederlandse staat op de financiële markten aangaat. Deze post betreft voornamelijk de vaste staatsschuld (€ 286,5 mld.) en vlottende staatsschuld (€ 15,6 mld.) en daarnaast bevatten de schulden ook de schulden die bestaan bij de verbonden ondernemingen binnen het Rijk en de deelfinanciering van de decentrale overheid.

Deelnemers aan het geintegreerd middelenbeheer houden middelen aan op hun rekening-courant bij de Schatkist (rekening-courant = RC in bovenstaande tabel). Deze tegoeden vallen onder de vlottende schuld omdat ze direct opvraagbaar zijn. Deelnemers kunnen echter ook deposito's plaatsen. De uitstaande deposito's zijn voor het overgrote deel kortlopend. De Agentschappen hielden eind 2015 € 2,4 mld. aan op hun rekeningen-courant, ze hadden geen deposito's. RWT's en derden hielden € 9,2 mld. aan in rekening-courant en € 0,1 mld. in deposito's. Het rekening-courantsaldo van de Vlaamse Gemeenschap bedraagt in 2015 ongeveer € 1,0 mld. naar € 9,2 mld. Het bedrag aan uitstaande deposito's blieef gelijk op € 1,1 mld. De gewogen gemiddelde looptijd van de eind 2015 uitstaande deposito's van de RWT's was circa 2,3 jaar en bij decentrale overheden 11,4 jaar.

Sociale Fonsen

De saldi van de sociale fonsen lopen sterk uiteen het geen met name toe te schrijven is aan de mate van onderdekking en overdekking van de desbetreffende premies. Het saldo van LWV (Uitbetalingsinstituut Werknemersverzekeringen) bedraagt € 5,1 mld. positief, het saldo van SVB (Sociale Verzekeringsbank) € 3,2 mld. positief en het saldo van Zorginstituut Nederland € 10,1 mld. negatief. Gezamenlijk levert dit het saldo van € 1,5 mld. negatief op. Het saldo eind 2015 is € 7,0 mld. minder negatief dan de stand eind 2010.

Voor een specificatie naar uitgiftejaar van de stand van de vaste schuld per 31 december 2015 wordt verwezen naar het onderstaande overzicht.

Tabel 10 Specificatie van de vaste schuld naar jaar van uitgifte per 31 december 2015 (bedragen x € 1 mln.)

Jaar van uitgifte	Openbaar	Onderhands	Totaal
Vóór 1999	22.847,0	152,4	22.999,8
1999 / t/m 2004	0	0	0
2005	15.720,4	0	15.720,4
2006	4.353,0	0	4.353,0
2007	0	0	0
2008	0	0	0
2009	0	0	0
2010	30.811,5	221,3	31.032,7
2011	10.496,0	0	10.496,0
2012	30.809,0	0	30.809,0
2013	17.908,0	0	17.908,0
2014	46.557,5	0	46.557,5
2015	15.220,3	0	15.220,3
2016	30.480,3	0	30.480,3
2017	30.759,2	0	30.759,2
2018	12.378,9	0	12.378,9
2019	10.200,6	0	10.200,6
totaal	**289.144,0**	**373,7**	**289.517,8**

1 Jaar van uitgifte betreft het jaar van de laatste uitgifte van de betreffende lening, rekening houdend met opgenomen:
a. het oorspronkelijke jaar van eerste uitgifte van de betreffende lening.
2 OBNC 10,2 mln., DOL Jupiter 1996 NCB25 mln., DOL Jupiter 1996 C 150,0 mln.
3 Vaste obligatie uit hoofde van schuldtitels uitgegeven door het Land in Nederlandse Antillen en het eilland Saba Curacao, overgenomen door de Nederlandse Staat per 10 oktober 2010.

Properties Medium Term Notes (MTN's)

Op 27 september 2018 heeft de Nederlandse Staat de uitstaande staatsgegarandeerde schuld van Propertize overgenomen. Een met de Tweede Kamer gecommuniceerde voorwaarde voor de verkoop van Propertize was dat het risico op de door de Staat afgegeven garantie op de financiering van Propertize af moest nemen of tenminste gelijk moest blijven. Om aan deze voorwaarde te voldoen heeft de Staat de gehele uitstaande schuld van Propertize ter waarde van €2,35 mld. overgenomen. In 2017 is €1,75 mld. afgelost, in 2018 heeft geen aflossing plaatsgevonden en in 2019 is het resterende bedrag van €0,6 mld. afgelost, waardoor nu geen uitstaande schuld resteert.

Tabel 01 Saldibalans per 31 December 2019 van het Ministerie van Financiën (IX) (bedragen x € 1.000)

Activa				Passiva			
		31-12-2019	31-12-2018			31-12-2019	31-12-2018
	Intra-comptabele posten				**Intra-comptabele posten**		
1)	Uitgaven ten laste van de begroting	8.434.441	7.736.490	2)	Ontvangsten ten gunste van de begroting	163.000.535	149.401.553
3)	Liquide middelen	74.847	86.113				
4)	Rekening-courant RHB	164.436.848	143.336.484				
5)	Rekening-courant RHB begrotingsreserve	488.430	451.770	5a)	Begrotingsreserve	488.430	451.770
6)	Voorfinancieringen buiten begrotingsreserve	4.841	4.354	7)	Schulden buiten begrotingsverband	260.280	268.016
	Subtotaal intra-comptabel	**164.430.151**	**150.561.157**		**Subtotaal intra-comptabel**	**164.430.151**	**150.561.157**
	Extra-comptabele posten				**Extra-comptabele posten**		
8)	Openstaande rechten	27.797.713	23.977.089	8a)	Tegenrekening openstaande rechten	27.797.713	23.977.089
10)	Voorfinancieringen	4.040.407	3.930.949	10a)	Tegenrekening voorfinancieringen	4.040.407	3.930.949
11a)	Tegenrekening schulden	0	0	11)	Schulden	0	0
12)	Voorschotten	305.339	266.639	12a)	Tegenrekening voorschotten	305.339	266.639
13a)	Tegenrekening garantieverplichtingen	168.317.930	164.747.611	13)	Garantie-verplichtingen	168.317.930	164.747.611
14a)	Tegenrekening andere verplichtingen	3.081.556	3.638.402	14)	Andere verplichtingen	3.081.556	3.638.402
15)	Deelnemingen	38.333.575	39.448.168	15a)	Tegenrekening deelnemingen	38.333.575	39.448.168
	Subtotaal extra-comptabel	**242.876.520**	**235.425.223**		**Subtotaal extra-comptabel**	**242.876.520**	**235.425.223**
	Overall Totaal	**404.275.720**	**386.097.726**		**Overall Totaal**	**404.275.720**	**386.097.726**

Algemene toelichting

Alle bedragen zijn opgenomen tegen nominale waarden en vermeld in duizenden euro's tenzij anders vermeld. Relevante posten worden hieronder nader toegelicht. Hierbij is de nummering van de saldibalans aangehouden. Door afronding van bedragen kan het voorkomen dat totaal tellingen niet aansluiten bij de som der delen.

1. Uitgaven ten laste van de begroting

Deze post bevat de nog niet met de Rijkshoofdboekhouding verrekende begrotingsuitgaven 2019. Verrekening van de begrotingsuitgaven zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

2. Ontvangsten ten gunste van de begroting

Deze post betreft de nog niet met de Rijkshoofdboekhouding verrekende begrotingsontvangsten 2019. Verrekening van de begrotingsontvangsten zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

3. Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit de saldi op bankrekeningen en de bij kasbelegmiddelen uitgeleende kasgeldlen.

4. Rekening-courant Rijksschatkisbankrekening

Deze post geeft de financiële verhouding met de Rijksschatkisbankrekening weer. Het bedrag is per 31 december 2019 in overeenstemming met de opgave van de Rijksrekenkamer.

5. en 5a. Begrotingsreserves

In de praktijk worden die ook wel financiële begrotingsreserves of financiële risicovoorzieningen genoemd. Een begrotingsreserve is een meerjarige budgetaire voorziening die op een afzonderlijke rekening-courant wordt aangehouden. Het gaat om een interne budgetaire voorziening of reserve binnen de Rijksbegroting. De reserve blijft meerjarig beschikbaar voor het doen van uitgaven in latere jaren. Voor elke begrotingsreserve wordt in de administratie van de Rijksrekenkamer een afzonderlijke rekening-courant aangehouden.

Tabel 62 Begrotingsreserves (bedragen x € 1 mln.)

Naam Begrotingsreserve	Saldo 1-1-2019	Toevoegingen 2019	Onttrekkingen 2019	Saldo 31-12-2019	Verwachting naar begrotingsartikel
Garantie BES	3,0	1,0	0	3,0	2
Garantie TenneT	43,0	4,0	0	46,0	3
Elv	398,7	51,0	0	449,7	3
NIFP	0	0,8	0	0,8	?
Totaal	**444,7**	**56,7**	**0**	**499,4**	

Garantie BES

In 2017 heeft de Staat een garantie voor het DGB voor de BES-eilanden ingesteld. Jaarlijks wordt voor deze garantie € 1 mln. toegevoegd aan de begrotingsreserve.

Garantie TenneT

In 2010 heeft TenneT de overname van het transportnet van E.ON Transpower definitief afgerond. Om deze overname te financieren heeft de Staat een garantie van € 300 mln. aan de Stichting Beheer Derdengelden afgegeven. De premie die voortloeit uit de garantie wordt jaarlijks in de per 1 januari 2019 opgeloste begrotingsreserve afgestort. Eventuele betalingen vloeien evenzeer voort uit deze reserve.

Elv

In overeenstemming met het garantiekader voor risicoregelingen is er een risicovoorziening voor de Elv-risicoregelgeving opgesteld. Deze risicovoorziening wordt als een meerjarige budgetaire voorziening uitgevoerd. Naar aanleiding van een meerjarige raming van bijna de helft van de Elv-schades en -recuperaties, alsmede schades met EMU-saldorelevantie zolang het een openstaand dossier betreft. Pas wanneer een dossier is afgesloten wordt de netto-schade-uitkering relevant voor het EMU-saldo. Als gevolg

van de gewijzigde manier van heffen door het CBS, vloeien deze gehaalde, kostendekkende, premies in enig jaar daarbij in deze reserve en schades op afgesloten dossiers en uitvoeringskosten vloeien uit de reserve.

NHT

De Staat heft een jaarlijkse premie (€375.000) over het afgegeven garantiebedrag van €50 mln. Deze middelen worden per 2019 gestort in een nieuw per 1 juni 2018 opgericht uitgaven fonds.

6. Vorderingen buiten begrotingsverband

Onder de vorderingen buiten begrotingsverband zijn posten opgenomen, die nog met derden moeten worden verrekend.

7. Schulden buiten begrotingsverband

Onder de schulden buiten begrotingsverband zijn de posten opgenomen, die nog aan derden moeten worden betaald. De stand ultimo 2019 van €280 mln. heeft grotendeels betrekking op in december 2019 ontvangen provinciale opcenten die nog verrekend moeten worden met de provincies en de consignatiekas.

8. Openstaande rechten

Deze post kan als volgt worden gespecifiseerd.

Tabel 62 Openstaande rechten (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2019	**Ultimo 2018**
Belastingvorderingen	27.638.842	23.136.602
Vorderingen CBZ	84.942	127.162
Bijzondere premieheffing	4.896	4.626
Overige	89.342	109.518
Totaal	**27.817.982**	**23.377.908**

Belastingvorderingen

De belangrijkste posten van de ultimo 2019 openstaande belastingvorderingen zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 63 Belastingvorderingen uitgevoerd naar belastingsoort (bedragen € x 1 mld.)		
	Ultimo 2019	**Ultimo 2018**
Vpb	10,3	2,5
Inkomstenbelastingpremies volksverzekeringen	5,4	5,2
Omzetbelasting	3,6	3,7
Loonbelastingpremies volksverzekeringen	2,0	1,7
Bif- en accijnsbelasting	0,6	0,7
Douanerechten	0,6	0,6
Overig	4,0	4,7
Totaal	**27,1**	**23,1**

Het volgende overzicht geeft aan in welk jaar de nog openstaande belastingvorderingen zijn ontstaan.

Figuur 9 - Collectiem van de Belastingvorderingen (verdeling in procenten)

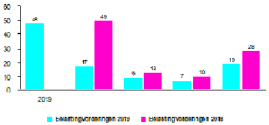

Van het totale te vorderen bedrag zal uiteindelijk een aanzienlijk gedeelte niet inbaar zijn. Bij 78% van de openstaande belastingvorderingen is de uiterste betaalsaldatum verstreken. Van deze uititeraardsprovisie is 47% aan te merken als betwist, bijvoorbeeld omdat een bezwaarschrift is ingediend. Ook van de niet betwiste rechten mag een betalingsachterstand zal een gedeelte niet of moeilijk inbaar zijn, bijvoorbeeld as gevolg van faillissementen.

De Belastingdienst stelt vorderingen, die niet meer verhaalbaar konnen worden op de belastingplichtige, buiten invordering. Er worden dan geen invorderingsmaatregelen meer genomen. Een buiten invordering gestelde vordering blijft echtwel invorderbaar (tot het moment van verjaring). Als alsnog betaalt wordt of verrekend kan worden, wordt dit bedrag afgeboekt op de vordering. In 2019 bedroeg het netto bedrag aan buiten invordering gestelde vorderingen (incl. alsnog gerealiseerde afboekingen) €0,3 mld.

Tabel 66 Verloop van de belastingvorderingen (bedragen x € 1000)

	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Ultimo vorig jaar	85.152.448	89.030.663
Rechten Belastingdienst Caribisch Nederland (BCN) vorig jaar	- 338.831	- 31.610
Ontstane rechten	62.304.725	80.215.248
Vervallen rechten	- 63.313.660	- 77.634.213
Rechten BCN dit jaar	418.128	338.831
Totaal	**27.638.842**	**23.158.352**

Tabel 65 Openbaarheid van de belastingvorderingen (bedragen x € 1000)

	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Reguliere belastingvorderingen	23.888.162	19.614.217
Rechten BCN	418.128	338.831
Conservatoire aanslagen - inkomsten belasting/Premies volksverzekeringen (BIPVV)	3.084.072	3.401.854
Conservatoire aanslagen - BTW en administratieve boetes	248.480	803.450
Totaal	**27.638.842**	**23.158.352**

Dit betreft het nominale bedrag van de in de debiteurenadministraties van de Belastingdienst geregistreerde openstaande invorderingsbedrachten, gecorrigeerd voor de betalingen die ultimo 2019 waren ontvangen maar nog niet waren verwerkt in de debiteurenadministratie.

Van de 27,6 mld. is € 3,7 mld. niet direct invorderbaar.

Vorderingen DRZ

De vorderingen rechten van € 84,8 mln. ultimo 2019 hebben betrekking op de periode tot en met 2025. De vorderingen van DRZ bestaan voor 99,3% uit verkopen van militair strategische roerende zaken. In 2019 is door DRZ € 57,7 mln. aan betalingen ontvangen voor militair strategische goederen van Defensie.

De ouderdom (jaar van het ontstaan) van de vorderingen DRZ is als volgt:

Tabel 67 Ouderdom van de vorderingen DRZ (bedragen x € 1.000)	
Ontstaan vóór 2016	76.537
Ontstaan in 2016	0
Ontstaan in 2017	0
Ontstaan in 2018	0
Ontstaan in 2019	7.956
Totaal	**84.493**

Overige

Financiën heeft nog een vordering van nu in € 59 mln. opgenomen op dividendbelastingen. Het gaat hier met name om nog te ontvangen dividendbelasting over 2019.

10. Vorderingen

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 68 Vorderingen (bedragen x € 1.000)	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Niet-geconsolideerd van de rechtspersoon		
Geconsolideerde vorderingen exportkredietverzekering	326.190	303.088
Overige vorderingen exportkredietverzekering	450.973	278.207
Overige	64.494	64.207
Subtotaal	**842.657**	**733.503**
Ontstaan dagen jij van verbonden instanties		
Fonds Gebiedsontwikkeling	3.198.780	3.198.780
Subtotaal	**3.198.780**	**3.198.780**
Totaal	**4.041.437**	**3.932.283**

Geconsolideerde vorderingen exportkredietverzekering

Verreweg het grootste deel van de geconsolideerde vorderingen (excl. consolidatieverschil) van € 0,33 mld. is opgenomen in consolidatie-overeenkomsten. In het kader van de Club van Parijs. Vorderingen begrepen in consolidatie-overeenkomsten zijn door landen erkende schulden waar een betalingsregeling voor de dit er kunnen derhalve worden beschouwd als recuperabel.

Lening Griekenland

In 2010 had Griekenland als eerste land van de eurozone problemen om zichzelf te blijven

Financieren op de markt. Als gevolg hebben de lidstaten van de eurozone samen met het IMF tot het verlenen van financiële steun door het verstrekken van bilaterale leningen. Deze zogenaamde Greek Loan Facility (GLF) bestond oorspronkelijk uit € 80 mld. aan bilaterale leningen van de landen van de eurozone en € 30 mld. van het IMF in juli 2011 is bestemd de nog niet uitgekeerde leningen uit de GLF over te heven naar het EFSF. Vanuit de bilaterale leningen in het GLF is € 52,9 mld. uitgekeerd aan Griekenland. Sinds 2012 zijn geen nieuwe leningen meer verstrekt aan Griekenland. Het Nederlandse aandeel in de GLF is in totaal € 3,2 mld. van de € 52,9 mld. Vanaf 2020 zal Griekenland starten met het terugbetalen van deze leningen.

Niet uit de balans blijkende vordering

Tot de voorwaardelijke vorderingen kan het saldo van de Maintenance Of Value posities (MOV) worden gerekend (betreft internationale instellingen). Het betreft een statutaire verplichting voor de aandeelhouders om onder bepaalde voorwaarden de waarde van hun origineel ingelegde kapitaal in het nationale valuta constant te houden. Dus zand van de MOV-positie bedroeg € 40,1 mln. Het saldo van de MOV-posities kan afhankelijk van wisselkoersfluctuaties een vordering dan wel een verplichting voorstellen. Door de aandeelhouders van de internationale instellingen is echter besloten dat er geen uitkering van de MOV-verplichtingen zal plaatsvinden. Zodoende zullen er geen financiële transacties op basis van de MOV plaatsvinden, tenzij de aandeelhouders bevallen deze bevriezing op te heffen.

Onderdeel van afspraken van de Eurogroep is dat de inkomsten van de EBI en de nationale centrale banken op de Griekse staatsobligaties werden doorgegeven aan Griekenland. Dit betreffen de inkomsten uit de SMP portefeuille en de ANFA-portefeuille. Het ESM heeft een speciale rekening waarop lidstaten de inkomsten kunnen overmaken. Nederland heeft in juli 2014 aan het ESM de SMP-inkomsten over 2014 (€ 112 mln.) overgemaakt. Omdat de uitbetaling aan Griekenland vanuit het ESM dus tijdelijk zijn opgeschort, staan deze nog op deze speciale rekening. Medio 2018 is besloten om conditioneel aan het honoreren van de afspraken de inkomsten in de toekomst weer uit te keren. De Eurogroep heeft daartoe in juni aan de Eurozone-lidstaten verzocht het betalen van de inkomsten van na 2014 aan de speciale ESM rekening te hervatten. Daarna heeft Nederland eind 2018 de volgende betaling à € 103,3 mln. overgemaakt. In december 2018 is binnen de Eurozone een nieuw schema afgesproken, met als gevolg dat in 2019 geen betalingen zijn overgemaakt.

Ouderdom overzicht van de vorderingen

De ouderdom van de vorderingen exclusief de geconsolideerde en overige vorderingen tot en met de afschrijvingen, is als volgt:

Tabel 69 Ouderdom van de vorderingen (bedragen x € 1.000)	
Ontstaan vóór 2016	3.514.775
Ontstaan in 2016	22.567
Ontstaan in 2017	215
Ontstaan in 2018	1.283
Ontstaan in 2019	801.699
Totaal	**4.540.487**

Opeisbaarheid van de vorderingen

Het volgend overzicht geeft inzicht in de mate van opeisbaarheid van de vorderingen.

Tabel 70 Opeisbaarheid van de vorderingen (bedragen x € 1.000)	
Opeisbaarheid	**Bedrag**
Direct opeisbare vorderingen	23.890
Op termijn opeisbare vorderingen	3.998.617
Gecondiseerde vorderingen	22.800
Totaal	**4.045.407**

11. Schulden

Onder schulden zijn posten opgenomen die zijn voortgekomen uit: ontvangsten ten gunste van de begroting. De begroting 2019 van het Ministerie van Financiën heeft geen schulden.

12. Voorschotten

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 71 Voorschotten (bedragen x € 1.000)		
	Uitbreng 2019	**Uitbreng 2018**
Personeel en Materieel	56.659	51.084
Bijv.compensatiefonds	151.075	133.237
Overige	124.735	121.413
Totaal	**305.359**	**305.734**

Personeel en Materieel

Deze post betreft diverse voorschotten aan personeel. Daarnaast indicaties deze voorschotten betrekking op betalingen aan diverse crediteuren waarvan de goederen/diensten nog geleverd dienen te worden.

Bijv.-com pensatiefonds

Dit zijn voorschotten die betrekking hebben op bijdragen aan gemeenten en regionale openbare lichamen.

Overige voorschotten

Voor € 124,7 mln. betreft het ambtshalve voorschotten uitbetaald op de gemeentelijke bijdrage verdeling. Deze voorschotten zijn uitbetaald aan burgers bij wie meer dan het maximum aan inkomensafhankelijke bijdrage in het kader van de zorgverzekeringswet is ingehouden. Het gehele bedrag is ontstaan in 2019.

Het volgende overzicht geeft inzicht in de ouderdom van de voorschotten, waarvan de uitgaven reeds in het jaar van verstrekking ten laste van de begroting zijn gebracht. Tevens is aangevenwelk deel in 2019 tot afrekening is gekomen.

1893669 02369

Tabel 72 Verloop en onderdelen van de voorschotten (bedragen x € 1.000)

	Saldo	Vorderingen 2019	Afgeboekt 2019	Saldo
	31-01-2019			31-12-2019
voor 2016	0		0	0
2016	1.800			1.800
2017	1.878		300	1.578
2018	265.294		264.627	667
2019	0	30.156	2.127	30.027
Totaal	**268.972**	**30.156**	**267.054**	**34.072**

13. Garantieverplichting

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 73 Garantieverplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Saldo 1-1-2019	Aangegaan in 2019 (Financiële positie van de verplichtingen)	Vrijgevallen garanties in 2019 (garanties die eindigen zonder dat er een uitbetaling plaatsvindt)	Betalingen in 2019	Negatieve bijdrating in 2019 (van in eerdere jaren aangegane garantie-verplichtingen)	Saldo 31-12-2019
Deelnemingen	69.980.214	1.696.980	0	0	0	69.680.194
DNB-IMF	48.930.724	502.154	0	0	0	49.832.878
Debiteurenbeheer-Junbeurs/NIE	18.156.472	677.708	0	0	0	18.834.178
Kernongevallen (WAKCD)	9.788.901	0	0	0	0	9.788.901
Verzekeringen:	16.308.885	4.708.141	0	−184.726	−4.488.705	16.402.595
Financiële-zekerheidsverstrekking	18.156.885	4.708.141	0	−184.726	−4.488.705	18.401.195
Investeringsverzekering	0	0	0	0	0	0
Stabiliteitsmechanisme ESM	2.600.000	80.000	0	0	0	2.680.000
Stabiliteitsmechanisme EFSF	18.152.194	0	0	0	0	18.152.194
Garantie UNIS verstrekt recht	0	0	0	0	0	0
Garantie EDM	56.445.409	0	0	0	−15.000	56.429.000
Garantie SRF	4.160.850	0	0	0	0	4.160.850
Overigen	2.934.760	58.585	0	−1.156	−3.290	2.988.897
Totaal	**164.247.511**	**8.273.708**	**0**	**−185.882**	**−4.506.995**	**168.347.158**

Bovenstaande tabel bevat interne garanties met betrekking tot schadelist bankieren door de AFM en alle externe garantieverplichtingen uit hoofdstuk 3.4 Overzicht risicoregelingen, met uitzondering van de overeenkomst met FMO, aangezien de garantieverplichting FMO in theorie ongelimiteerd is. De toelichting voor de bovenstaande garantieverplichtingen is opgenomen in hoofdstuk 3.4 Overzicht risicoregelingen, Toelichting per risicoregeling.

Niet in de balans opgenomen garantieverplichting

De garantie aan het FMO betreft een leningdekkingsverklaring en is in theorie onbeperkt. De letterlijke tekst van de overeenkomst is leidend voor de interpretatie.

14. Andere verplichtingen

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 74 Andere verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Saldo 1-1-2019	Aangegaan in 2019 (inclusief positieve rente-bijdrageverplichtingen)	Vrijgevallen in 2019 (verplichtingen die alsnog zonder dekking en alsnog bijdrageverplichtingen)	Betalingen in negatieve rente-bijdrageverplichtingen in 2019	Betalingen in negatieve rente-bijdrageverplichtingen in 2019 (van in vorige jaren aangegaven verplichtingen)	Saldo 31-12-2019
Vordering SRH	1.283.788	1.898	0	0	0	1.285.686
Deelnemingen ontwikkelingsbanken	629.907	120.102	0	−202.508	0	547.533
Kapitaalstorting TennaT	390.000	410.000	0	−390.000	0	0
Overige	293.667	8.955.685	0	−8.154.171	−92.875	711.167
Totaal	2.596.462	9.507.685	0	−9.246.679	−92.875	2.521.586

Vordering SRH

De vordering SRH bestaat uit een vordering van € 1.898 mln. n.a.v. de afsplitsing van SNS Bank van de holding SNS Reaal in 2015, een bedrag van € 1.681 mln. dat SRH in 2017 aan de Staat heeft overgeheveld, en gedeeltelijk de rente over dit bedrag. In 2019 is deze vordering per saldo verhoogd met € 1,66 mln. rente.

Deelnemingen ontwikkelingsbanken

Per 31 december 2019 zijn er nog verschillende openstaande deelnemingsverplichtingen aan de Wereldbank (met name meerjarige betalingen voor IDA). De laatste betaling aan de AIIB is in 2019 gedaan. Hiermee is deze betalingsverplichting volledig ingelost.

Kapitaalstorting TennaT

In 2016 heeft de Nederlandse staat een kapitaalstorting toegezegd aan het Nederlandse deel van TennaT met een omvang van € 1.190 miljoen. Deze kapitaalstorting bestaat uit vier tranches, waarvan in 2019 zou worden besloten of de vierde en laatste tranche van € 410 mln. aan moeder-vennootschappelijk is. In 2017 en 2018 zijn de eerste en tweede tranche van respectievelijk € 150 en € 250 miljoen overgemaakt. In 2019 is onderzocht of TennaT de vierde tranche nodig heeft. Uit dit onderzoek bleek dat er nog enige indirecte aanvullende middelen nodig heeft. Daarom zijn in 2020 de derde en vierde tranche van respectievelijk € 290 en € 410 mln. overgemaakt.

Overige

De aangegaven en tot betaling gekomen verplichtingen betroffen met name verplichtingen voor het Btw-compensatiefonds en verplichtingen van de Belastingdienst. Het saldo van openstaande verplichtingen is in 2019 met name afgenomen door negatieve bijdellingen. De negatieve bijdelling betreft vrijval van de bijdelling van de meerjarige verplichting van de vertrekregeling bij de Belastingdienst.

Niet in de balans opgenomen andere verplichtingen

De per 1 januari 2018 ingevoerde belastingplicht van overheidsondernemingen heeft voor het Ministerie van Financiën tot gevolg dat over een deel van het resultaat over 2016 vennootschapsbelasting, zijnde € 245, is betaald. Vanwege uitstel is dit bedrag in 2017 betaald. Als gevolg van de voortge-

aanslag in 2016 is voor het fiscale jaar 2017 in 2012 een voorlopige aanslag opgelegd en betaald van € 261.943. Voor het fiscale jaar 2018 is als gevolg van de voorlopige aanslag in 2016 ook een voorlopige aanslag opgelegd en in 2018 betaald van € 127.220. Er is nog geen definitieve inschatting. Worden gemaakt van de omvang van de fiscale Vpb-positie, aangezien het aansluitbaarheids zou loopt. Naar verwachting betreft het geen substantiële verplichting. Sinds enkele jaren loopt een rechtszaak tegen de Staat over de onteigening van effecten en vermogensbestanddelen van SNS Reaal N.V. en SNS Bank N.V. De Ondernemingskamer bepaalde dat minimaal drie van het vaststellen van de schadeloosstelling. De uitkomst daarvan is op het moment van schrijven nog niet bekend, net zoals de omvang van de claims die daar mogelijk uit kunnen volgen.

16. Deelnemingen

De post deelnemingen bestaat uit de aandelen in Nederlandse ondernemingen en de aandelen in internationale instellingen. Deze deelnemingen zijn als volgt geïdentificeerd:

- Nederlandse ondernemingen: op basis van de historische aanschafwaarde. Voor TenneT DTB en N.V. Luchthaven Schiphol zijn de historische aanschafwaarden onbekend. Deze zijn opgenomen tegen de nominale waarde.
- Internationale instellingen: op basis van het gestorte kapitaal, waarde per 31 december 2019. Voor het restant dat niet als deelneming is opgenomen, is een garantieverplichting verstrekt (callable capital), die onder saldo balanspost 13 is opgenomen.

De deelnemingen kunnen as volgt gespecificeerd worden. In de tweede kolom van het overzicht is het deelnemingspercentage ultimo 2019 vermeld.

Tabel 75 Deelnemingen (bedragen x € 1.000)

	Aandeel in %	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Nederlandse ondernemingen			
Nederlandse Gasunie N.V.	100	10.017.312	10.367.312
NS N.V.	100	1.015.195	1.487.155
TenneT B.V.	100	1.990.009	1.200.000
A.I. Fonds KLM	14	744.388	0
DNB	100	500.000	500.000
BNG	40	58.418	58.418
N.V. Luchthaven Schiphol	49,77	58.057	58.057
Havenbedrijf Rotterdam	26,17	452.587	452.587
Nederlandse Loterij B.V.	100	78.379	78.373
Invest NL	100	50.000	0
Chubb	0,01	78.009	78.009
Subtotaal Nederlandse ondernemingen exclusief de financiële instellingen		**14.006.872**	**13.222.326**
Gerelateerd aan kredietrisico's			
ABN AMRO GROUP N.V.	68,05	13.165.600	12.165.600
Holdingbedrijf B.V.	0	0	2.542.000
SFRH N.V.	100	2.500.000	2.200.000
Waterbank Holding B.V. (Waterbank)	100	2.500.000	2.200.000
Subtotaal Nederlandse ondernemingen inclusief de financiële instellingen		**32.072.472**	**33.330.926**
Internationale instellingen			
BIRD	1,97	302.388	298.051
EFSF	5,70	1.628	1.628
EBM	5,67	4.571.009	4.570.000
BIS	4,47	952.949	929.049

EBRD	1,47	155.169	151.161
IFC	2,19	42.968	43.920
MIGA	2,18	5.588	5.544
AfB	1,88	158.589	143.128
Subtotaal internationale leningen		0.240.313	0.194.002
Totaal		38.325.375	33.446.188

TenneT B.V.

In 2016 heeft de Nederlandse staat een kapitaalstorting toegezegd aan het Nederlandse deel van TenneT met een omvang van € 1.150 miljoen. Deze kapitaalstorting bestaat uit vier tranches, waarbij in 2019 sprake van bieden of de vierde en laatste tranche van € 410 miljoen noodzakelijk is. In 2017 en 2018 zijn de eerste en tweede tranche van respectievelijk € 150 en € 265 miljoen overgemaakt. In 2019 is ondanksdat er TenneT de vierde tranche nodig heeft. Uitkomst hiervan was dat TenneT inderdaad aanvullende middelen nodig heeft. Daarom zijn in 2019 de derde en vierde tranche van respectievelijk € 280 en € 410 miljoen overgemaakt.

In 2019 heeft dus een kapitaaluitbreiding van in totaal € 690 mln. plaatsgevonden, waardoor de waardering van de onderneming stijgt van € 1,2 mld. naar € 1,9 mld.

Air France KLM

De Staat heeft voor € 744,4 mln. een aandelenbelang van 14% verworven in Air France – KLM. Met de aandelenaankoop beoogt het kabinet ervoor te zorgen dat het Nederlands publieke belang beter wordt gediend, doordat het beter wordt meegenomen in de besluitvorming van de holding Air France-KLM.

Invest-NL

Eind 2019 is Invest-NL N.V. opgericht. Verspreid over enkele jaren ontvangt Invest-NL N.V. een kap taalinjectie (ter waarde van € 1,7 mld.) waarvan € 50 mln. in 2019 beschikbaar is gesteld.

RFS Holdings B.V.

RFS is het voormalige consortium van Royal Bank of Scotland, Fortis en Santander dat in 2007 gezamenlijk ABN AMRO heeft overgenomen. De Nederlandse staat nam bij de overname van Fortis/ABN AMRO in 2008 de plaats in van Fortis in het consortium. Het grootste activum op de balans van RFS was een belang in Alexander. Alexander en de Saudi British Bank (SABB) zijn in 2019 gefuseerd. De aandelen van deze fusiebank SABB zijn in 20 Buitgekeerd aan NLFI, waarna RFS is afgebouwd. Het verkoopproceds van SABB is in 2019 afgerond. Met de afwikkeling van RFS is ook een einde gekomen aan het consortium waar de staat onderdeel van werd als gevolg van de overname van Fortis/ABN AMRO in 2008. Zie de toelichtingen in hoofdstuk 4.3. voor een toelichting op de verkoopopbrengst.

Wereldbank (IBRD, IFC, MIGA)

Door de depreciatie van de euro t.o.v. de dollar is de waardering van de totale deelneming Wereldbank verhoogd.

ESM

De Nederlandse Staat heeft in 2019 een bedrag ontvangen van het European Stability Mechanism (ESM) t.e.v. € 2 mln. Slovenië heeft gedurende een bepaalde periode minder kapitaal hoeven inleggen, en nu deze periode verstreken is, moet Slovenië haar aandelenkapitaal verhogen. Omdat het totale bedrag aan aandelenkapitaal voor het ESM vaststaat, betekent dit dat andere lidstaten een deel van het nodelende kapitaal terugkrijgen. Gebaseerd op de verdeelsleutel van het ESM is dit dat de Nederlandse deelneming met € 2 mln. afneemt.

AIFI

In 2015 heeft Nederland besloten deel te nemen aan de oprichting van de AIFI. In 2019 is er voor de laatste keer circa 40 mln. aan aandelen gekocht. De aangekochte aandelen representeren per 31 december 2019 een deelneming van € 183,5 mln. Daarmee is nu de totale toegezegde Nederlandse kapitaalstorting en deelname volbeld.

9. WNT-verantwoording 2020 Ministerie van Financiën

De Wet normering topinkomens (WNT) bepaalt dat de bezoldiging en eventuele ontslagvoorwaarden van topfunctionarissen in de publieke en semi-publieke sector voldoen aan de normen van de WNT. Voor de publieke sector geldt hiervoor een maximumbedrag. Deze publieke sector omvat onder meer de rijksdienst, provincies, gemeenten, waterschappen en publieke rechtspersonen. Voor topfunctionarissen die bij een WNT-instelling geen - al dan niet fictieve - dienstbetrekking hebben of hadden. Daarnaast moeten van niet-topfunctionarissen de bezoldiging (zonder naamsvermelding) gepubliceerd worden indien deze het wettelijk bezoldigingsmaximum te boven gaan. Nettofunctionarissen zonder dienstverband vallen echter buiten de reikwijdte van de WNT.

Voor dit departement heeft de publicatiplicht betrekking op onderstaande functionarissen. De bezoldigingsgegevens van de leden van de Top Management Groep zijn opgenomen in het jaarverslag van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het algemeen bezoldigingsmaximum bedraagt in 2020 € 201.000.

PM, tabellen volgen half februari. Onderstaande tabellen zijn nog van 2019

Tabel 01 Bezoldiging van topfunctionarissen

Naam instelling	Naam topfunctionaris	Functie	Datum aanvang dienstverband (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband (indien van toepassing)	Dienstverband in fte in kosten baseren (1 of 0,xx) (2015)	Opeenvolgende jaren (ja/nee) > 12 maanden	Betaling - vergoedingen (bedrag) (+ kosten baseren) > 12 maanden (bedrag in 2015)	Voorzieningen (i.e. pensioenen, individueel optiemiljoen) (+ kosten baseren) (bedrag in 2019)	Totale bezoldiging in 2019 (+ kosten baseren) (bedrag in 2019)	Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	Motivering (indien overschrijding)
DEA	[redacted]				0,18 (0,24)	Nee	29.732 (30.004)		29.732 (30.004)	29.100 (42.300)	
DEA					0,05 (0,1)	Nee	5.027 (9.234)		5.027 (9.234)	4.700 (18.910)	
DEA					0,07 (0,27)	Nee	7.912 (8.081)		7.912 (8.081)	13.580 (12.330)	
DEA				31-12-2019	0,06 (0,18)	Nee	4.137 (12.341)		4.137 (12.341)	7.760 (20.790)	
DEA					0,02 (0,25)	Nee	3.733 (8.690)		3.733 (8.690)	13.580 (8.450)	
DEA					0,04 (0,08)	Nee	4.145 (8.327)		4.145 (8.327)	7.760 (15.100)	
DEA				1-6-2019	0,08 (-)	Nee	2.120 (-)		2.120 (-)	3.880 (-)	
DEA					0,08 (0,08)	Nee	8.687 (8.330)		8.687 (8.330)	15.530 (17.100)	
DEA					1 (1)	Nee	154.864 (147.868)	14.065 (14.356)	169.529 (155.924)	194.000 (189.000)	

Er zijn geen topfunctionarissen met een bezoldiging boven het wettelijk bezoldigingsmaximum.

Tabel 77 Cumulatie van diensttoetreddingen als leidinggevend topfunctionaris						
Naam topfunctionaris	Naam andere WNT-instelling(en)	Flexen waarvan de overschrijding al dan niets toegestaan.	Overeenkomstig bestaanden nog niet uitgekomen bedrag	Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling
		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 78 Bezoldiging van niet-topfunctionarissen boven het individueel toepasselijk drempelbedrag									
Naam instelling	Functie	Datum aanvang dienstverband (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband (indien van toepassing)	Dienstverband in fte (1 tussen haakjes omvang in 2019)	Beloning + onkostenvergoedingen (bedrag 1 tussen haakjes bedrag in 2018)	Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn (1 tussen haakjes bedrag in 2018)	Totale bezoldiging in 2019 (1 tussen haakjes bedrag in 2018)	Individueel toepasselijk drempelbedrag	Motivering (indien overschrijding)
Er zijn geen niet-topfunctionarissen met een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag									

Tabel 79 Uitleningen aan topfunctionarissen wegens beëindiging dienstverband							
Naam instelling	Naam (gewezen) topfunctionaris	Laatste functie	Datum beëindiging dienstverband	Opzegtermijn (thuis-bezoldiging < 15 maanden, > 12 maanden)	Bedrag uitleningen in 2019	Individueel toepasselijke maximale ontslaguitkering	Motivering (indien overschrijding)
Er zijn geen ontslaguitkeringen betaald die gerapporteerd moeten worden.							

1893669 02369

D. BIJLAGEN

Bijlage 1: Toezichtrelaties ZBO's en RWT's

PM, de tabel moet nog verder worden ingevuld/gedeeld. Begin februari volgt een nieuwe versie.

Tabel 80 Overzichtstabel inzake RWT's en ZBO's van Minister van Financiën (Bedragen x € 1.000):					
Naam ZBO/RWT	Begrote bijdrage moederdepartement aan ZBO/RWT	Gerealiseerde bijdrage moederdepartement aan ZBO/RWT	Begrote bijdrage overige departementen	Gerealiseerde bijdrage overige departementen	Bijzonderheden
AFM	400 ...		0	0	Nee
Bijzonderheden	Ontvangen begin februari concept jaarrekening 2020.				
DNB	1700 ...		0	0	Nee
Bijzonderheden	Ontvangen begin februari concept jaarrekening 2020.				
DSA	0	0	0	0	Nee
Bijzonderheden					
Waarborgkamer	2.098	2.817	0	0	Nee
Bijzonderheden	Ontvangen begin februari concept jaarrekening 2020.				
NLFI	5.000 ...		0	0	Ja
Bijzonderheden	Uitgevraagd bij Deelnemingen/NLFI				
Nederlands Bureau der Motorrijtuigverzekeraars	0	0	0	0	Nee
Bijzonderheden					
Stichting Waarborgfonds Motorvoertuigen	0	0 ...	...	...	Nee
Bijzonderheden	Uitgevraagd bij WBF				

Bijlage 2 - Afgerond evaluatie- en overig onderzoek

Tabel 01 Artikel 1 - Belastingen		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Beleidsdoorlichting Dienstverlening Belastingdienst	2020
	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/01/13/aanbieding-beleidsdoorlichting-dienstverlening-belastingdienst	
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Evaluatie assurantiebelasting https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-92469	2020
	Evaluatie vrijstelling rentelijfrenten en aanspraken https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-94323	2020
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's	PM	PM
	PM	PM
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		
	Doorlichting fiscale evaluatie https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-93699	2020
	PM	PM

De evaluatie Assurantiebelasting als ook de Evaluatie Vrijstellingen Nettolijfrenten/aanspraken zijn niet conform begroting in 2019 afgerond. Deze zijn in 2020 vergezeld van een tabel naar eerst aan de Tweede Kamer toegezonden.

In 2018 is een tussentijdse evaluatie van de autobrief II gewezen. De evaluatie autobrief II werkte voor 2019 was aangekondigd, is vervallen door het nieuw beleid in het kinderaftekoord en de hierin aangekondigde monitoring- en evaluatiecyclus.

1893669 02369

Tabel 02 Artikel 2 - Financiële markten		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Onderzoek ontwikkelingen in de markt voor uitvoering premieregelingen	2020
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid	Evaluatie, i.s.m. de AFM, naar het toezicht op het ontwikkelingsproces van financiele producten	2020
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Onderzoek Algemene Rekenkamer naar Monitoring maatregelen kredietcrisis	Doorlopend
3. Overig onderzoek	Nationaal Risk Assessment witwassen 3	2020
	Nationaal Risk Assessment terrorisme financiering 2	2020
	Beheidsnotitie witwassen 3	2020
	Evaluatie Bankiers	2020
	Evaluatie garantieregeling WAKO (dienstongevallen)	2020
	Onderzoek excessen niet levensloze financieringsovereenkomsten	2020
	Onderzoek misbruiken leidelevergoeding	2020
	Onderzoek naar Regelgeving aandelenuitleening	2020
	Onderzoek Big Bank in het herstelingsproces	2020
	Evaluatie kachelmiljoenen uit financiele dienstverlening	2020

Tabel 03 Artikel 3 - Financieringsactiviteiten publiek-private sector		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Deelnemingenbeleid	2020
	Rapport Beleidsdoorlichting Deelnemingenbeleid 2020 (rijksoverheid.nl)	
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek	Onderzoek Algemene Rekenkamer naar Individuele steun aan bedrijven i.g.v. de coronacrisis	2020
	http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z14336&did=2020D40816	
	Onderzoek Algemene Rekenkamer naar Aandelenoverneming Air France KLM	2020
	http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z14818&did=2020D45275	
	Onderzoek Algemene Rekenkamer naar Monitoring maatregelen kredietcrisis	Doorlopend
	Evaluatie aandeelen Bankiers Associatie bij permanente stabiliteitsbeheersingen	Doorlopend

Tabel 04 Artikel 4 - Internationale financiële betrekkingen		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
	Onderzoek Algemene Rekenkamer: Coronavirus, de risico's van garantie en leningen voor de overheidsfinanciën, hoe pas? www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2020/11/25/coronavirus-de-risico%C2%B0%9A-van-garantie-en-leningen-voor-de-overheidsfinanciën	2020
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	PM	2020
3. Overig onderzoek		

Tabel 05 Artikel 5 - Exportkredietverzekeringen, garanties en investeringsverzekeringen		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	pm	
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek	PM	jaarlijks
	PM	2020

Tabel 06 Artikel 6 - Overcompensatiefonds		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. beleidsdoorlichtingen		
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		

1893669 02369

Tabel 87 Artikel 10 - Douane

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van de wet		
1a. Beleidsbeschrijvingen	Douane	2021
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van de wet		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		

Tabel 88 Artikel 11 - Financiering staatsschuld

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van de wet		
1a. Beleidsbeschrijvingen		
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van de wet		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		

Tabel 89 Artikel 12 - Kasbeheer

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van de wet		
1a. Beleidsbeschrijvingen		
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van de wet		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		

Tabel 90 Overig onderzoek

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van de wet		
1a. Beleidsbeschrijvingen	Beleidsverschrijving Begrotingshoofd Kasbeheer XII en de Leidraad art. 2 Uitvoeringsbesluit Algemene Rijksbegroting	

Soort onderzoek	Thema/onderwerp	Jaar van afronding
6b. Ander evaluatieonderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
7. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
7a. MKBA's		
7b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		

Bijlage 3: Inhuur Externen

Tabel 91 Ministerie van Financiën Verslagjaar 2020 (bedragen x € 1.000)	
Programma en apparaatsvoorzieningen	
1. Interim-management	1.882
2. Organisatie en formatieadvies	5.244
3. Beleidsadvies	3.190
4. Communicatieadvisering	2.878
Bewoordgevoeg som 1 t/m 4)	12.522
5. Juridisch Advies	2.198
6. Advisering opdrachtgevers automatisering	84.160
7. Administratieve, financiën en administratieve organisatie	10.878
Bestuursondersteunend (som 5 t/m 7)	235.270
8. Uitzendkrachten (formatie & plek)	66.833
Ondersteuning tarief/bewaring	66.833
Totaal uitgaven inhuur externen	324.292

De inhuur als percentage van de totale apparaatsuitgaven is voor het ministerie van Financiën in 2020 uitgekomen op 11,9%, waarmee de Roemer-norm van 10% wordt overschreden. Deze hogere uitgaven voor externe inhuur houden met name verband met ...

Tabel 92 Inhuur externen buiten raamovereenkomsten 2020
Aantal overschrijdingen maximumtarief

In 2020 is sprake geweest van inhuur – buiten de raamovereenkomsten – waarbij het maximumtarief van € 228 per uur (exclusief btw) is overschreden (mote De Pater).

1893669 02369

Bijlage 4: Focusonderwerp 2023, meiwerking CW 3.1 - RIM model 5.48

Tabel 53 Overzichtstabel voorstellen pilot CW3.1	
Focusonderwerp CW3.1	Naam voorstel

Bijlage 5: Lijst van afkortingen

A

AC	Actief Consultant
ACP	Afrikaanse, Caribische en Pacifische landen
ADR	Auditdienst Rijk
ADSB	Aradius Dutch State Business
AFM	Autoriteit Financiële Markten
AIB	Actief Informatiemanagement Bedrijfsvoering
ANFA	Agreement on Net Financial Assets
AP	Autoriteit Persoonsgegevens
AH	Algemene Heffingskortingen
ATAD	Anti-Tax Avoidance Directive
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
Awb	Algemene wet bestuursrecht
Awir	Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen
Awr	Algemene wet rijksbelastingen

B

Bbp	Bruto binnenlands product
BCF	Btw-compensatiefonds
BCM	Business Continuity Management
BCN	Belasting dienst Caribisch Nederland
BEPS	Base Erosion and Profit Shifting
BERB	Bedrijfseconomische Resultaatbepaling
BES	Bonaire, Sint Eustatius en Saba
BF	Bijzonders Financiering
BIR	Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BNI	Bruto nationaal inkomen
BP	Belastingplan
BPM	Belasting voor Personenauto's en Motorrijwielen
BSN	Burgerservicenummer
Btw	Belasting over de toegevoegde waarde
BVA	Beveiligingsadviseur
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C

CAF	Combiteam Aangepk Facilitators
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCP	Central Counterparty
CBA	Commissie Bedrijfsmatige Accountantscontrole
CFC	Controlled Foreign Companies
CJIB	Centraal Justitieel Incassobureau
COB	Commissie Onderzoek Belastingdienst
CP	Commercial paper
CPC	Centraal Planbureau
CRS	Common Reporting Standard

CT	Centraal Investeringsbureau
CW	Comptabiliteitswet

D

DBFM(C)	Design Build Finance Maintain (Operate)
DDA	Dutch Direct Auction
DG	Directoraat-Generaal
DGBD	Directoraat-Generaal Belastingdienst
DGRZ	Directoraat-Generaal Ruimte Zaken
DOS	Dienstcoöperatie Noordwest
DNB	De Nederlandsche Bank
DRZ	Dienst voor Ruimtelijke Zaken
DSL	Dutch State Loan
DTC	Dutch Treasury Certificates
DWV	Dekkingsverhouding van de Wfnc

E

EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
EC	European Commission
ECB	European Central Bank
Ecofin raad	Economic and Financial Affairs Council
EEG	European Economic Community
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EFSF	European Financial Stability Facility
EFSM	European Financial Stabilisation Mechanism
EIB	European Investment Bank
EID	Elektronische identiteit
EIV	Exportfinancierings-verzekering
EMU	Europese Monetaire Unie
FRM	Fortunaire Risico Management
ESM	European Stability Mechanism
ESR	Europese Sociale Rekeningen
ETM	Enterprise Tax Management
EU	Europese Unie
EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

F

FO	Fiscaal Dienstverlener
FEC	Financial Expertise Centrum
Fin	Wet financiering voormalig overheidsbedrijven
FOOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
FIR	Financieel jaarverslag van het Rijk
HNG	Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden

G

GAAR	General Anti Abuse Rule
GLF	Green Loan Facility
GMB	Gelimiteerd middelen tarieven

I

IBFWV	Inkomensafhankelijke Premies Volksverzekeringen
IBO	Interdepartementaal Beleidsonderzoek
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development
IDA	International Development Association
IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IFC	International Finance Corporation

IFI	Internationale Financiële Instelling
IH	Inkomstenheffing
IMF	International Monetair Fonds
IV	Informatieverordening
IZV	Internationale Zaken en Verbeuksbelastingen

K

KB	Koninklijk Besluit
KBS	Kantoorautomatie & -Services
KNM	Koninklijke Nederlandse Munt
KOR	Wet modernisering Mineralenmeetregeling

L

LGO	Landen en Gebieden Overzee
LH	Landelijke Huisvesting
LIED	Landelijk Informatie en Expertisecentrum
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LSI	Landelijke Stuurgroep Interventiemaatregelen

M

MLO	Misbruik en Oneigenlijk gebruik
MAP	Mutual agreement procedures
MFK	Meerjarig Financieel Kader
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency
MIRT	Meerjarige Infrastructuur, Ruimtelijke Transport
MKB	Middelen en Kleinbedrijf
MKBA	Maatschappelijke kostenbaten analyse
MLI	Multilateraal Instrument
MOSS	Mini One Stop Shop
MTV	Mainstream OVNoise
MPP	Meerjaren Personeelsplanning
MRB	Motorrijtuigenbelasting
MTN	Medium Term Note
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen

N

NBM	Nederlandse Bureau der Motorrijtuigverzekeraars
NH	Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Internationalen
NLFI	NL Financial Investments

O

OB	Onzeebelasting
OBL	Organisatorisch Bouwkundig Uitdrukkingen
OCT	Overseas Countries and Territories
ODC	Overheidsdatacentrum
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OFM	Overige Fiscale Maatregelen
OM	Openbaar Ministerie

P

PEPP	Pan European Personal Pension product
PSD	Payment Services Directive
P&C	Planning & control

R

RBV	Rijksbeschermingsrechten

RR	Rekeningrekend
RHB	Rijkshoofdboekhouding
ROC	Regionaal Informatie en Operatiecentrum
RV	Regeling investeringsverzekering
RTE	Rentetoekenning
Rv B	Raad van Bestuur
Rv C	Raad van Commissarissen
RVU	Regeling vervroegde uittreding
WHI	Hoofdgebouw met een wetteelijke taak

S

SAMO	Stichting Afwikkeling Minor Gelden
SBO	Strategisch Bestuur Ondernemingen
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie
SDG	Sustainable Development Goals
SDR	Special Drawing Rights
Senz-Gem	Stichting Economische Samenwerking Nederland Oost-Europa en Gemeenschappelijke voor Uitkomen en Mislukken
SM P	Securities Markets Programme
SRF	Single Resolution Fund
SBB	Sell Buy Back
SSO	Shared Service Organisatie
STEP	Stimulering opslag Energieneutrale Huurwoning
SVB	Sociale Verzekeringsbank
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

U

UBO	Ultimate Beneficial Owners
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen

V

VMEM	Veiligheid, Gezondheid, Economisch Milieu
VM	Vereisgemiddelde energie
VK	Verenigd Koninkrijk
Vrb	Vermoedelijkheid-stelling
VT	Verschenst toezicht
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

W

WAMO	Wet Aansprakelijkheid Kernongevallen
Wbfo	Wet bekeling financiële ondernemingen
Wft	Wet op het financieel toezicht
WNT	Wet Normering Topinkomens
WGZ	Waardering onroerende zaken
Wwft	Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme

Z

Zbo	Zelfsandig Bestuursorgaan